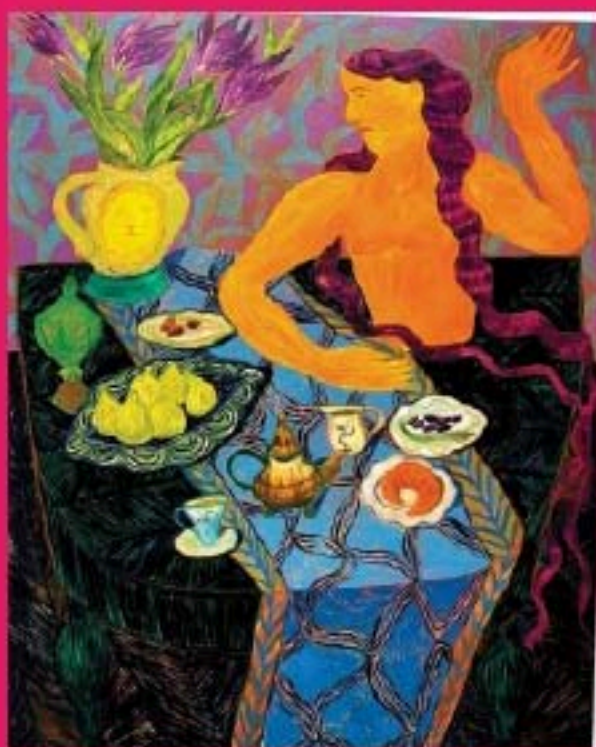

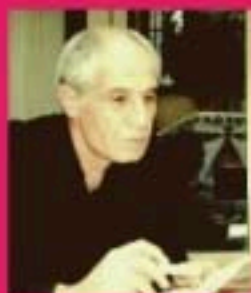
ახეული

ლიტერატურული ჟურნალი

N4 2022

მთაკვაი - ხესუდან სიზანიშვილი

თემუხ
აბულაშვილის
უცნობი პიესა

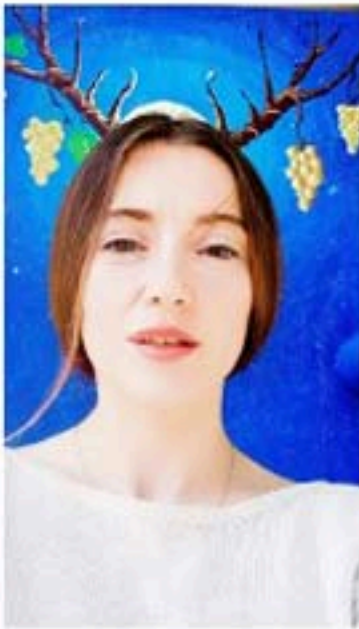
ჩანანუჩიების
ლიბრი და
სევედა...

პაი, მან,
ჩაშო
სიყვანიჯო...

ტყვამ
ინანიშვილის
სასკოტმის
„ერთი
მთხსტომის“
კონკურსი
2022

გამარჯვებული
მოთხრობები

**მხატვარი
ბენა ცოხანიძე**

**ჟურნალ „ანულის“ შემომწირველები: გულიკო ზუმბაძე, დალი მაზმიშვილი,
მზია ხეთაგური, თამარ გაბროშვილი**

**კულტურულ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანულის“ რეკვიზიტები:
ს/ს „საქართველოს ბანკი“, ბანკის კოდი: BAGAGE22 ანგარიშის ნომერი:
GE81BG0000000306158900**

ჩვენს ინანიმაციის სახელობის „ჯიორი მოთხრობის“ ჟურნალის:
2022 წლის 1 სექტემბერი – 20 დეკემბერი

ახალი წიგნები

ანეული

№4. (№37) დეკემბერი. 2022

ლიტერატურული ფენიანი

თითქმის დღეს დაიწერა	
ზახანაბი ჯახანაბი ...ვინ მოიგონა ბალიში? სხვა ლექსები	3
ლიტერატურული შექმნილი „ანეული“ 10 წლისაა	
მოდოროვი თემურ ჯაგოდნიშვილი, თამარ გაბობიძე, ზურაბ ჯოხარიძე	5
ბრეჯინიანი ნინოშვილის სასულიერო „ერთი მთხრობის“ უძველესი – 2022	
მასაბაბი დახილვა	6
სტანდარტული ნომინაცია	
თამარ ბობსაძე „მეგობარი ჯოხი“	7
თამარ ნაღვიძარი „დედა ჩიტი“	10
სალომე ტახტაძე „მე – ღმერთის საჩუქარი“	11
ნომინაცია – „სამაგისტრო“	
ნიკო მანასია „ყველაზე ძვირფასი სახლი“	20
ასალი წიგნები	
ნიკო ახანაშვილი „ზღაპარი ღაბუა ბელურაზე“	22
პეტრია	
ოთარ ბაბია	23
ლიტერატურული პეტრია	
დანი მახვილიანი სიყვარულს ნუ დააგვიანებთ!	24
პეტრია	
თორნიკე ღვინიაშვილი ორი ნოველა – „Dicata matres~; „გადასასწაველი კოლოფი“	26
ჩანაწერები	
ნიკო ახანაშვილი „ხელოვნები“; „მწერლის კალამი“	29
ასალგაზმბრების მემორიალური – მახინა მამათაძე, ნათია ყიფიანი	
როცა რაციო ბატონობს ღმერთზე – სხვადასხვა ეპოქის ორი ავტორის საერთო ხედა	30
პეტრია	
ნათია მამათაძე	33
ნიკო ხოსთიაშვილი	36
ლილია ჯახანაძე	37
ერთი ლექსი თამარ შიშხაძეაშვილი პეტრის ოდა	39
ჩანაწერები	
ზახანაბი-ბორა ხანაძე	40
მანა ხანაძე	46
გაბრიელის სუბტილური – 300	
თამარ ბაბია ჯანლი ლომთა ქალაქში	50
პეტრია	
ნათია მამათაძე „პირდაღებული ფეხსაცმელები“; „სიმუხთლის კანონი“	51
პეტრია მანა ხანაძე	53
თამარის უკანონო	
ნათია ხანაძე მწიგნობართა ასოციაცია და მისი ამავდარი ქალბატონი ლია ნადარეიშვილი	54
მწერლის აბდივიანი	
თამარ ხანაძე „მოპარული ხილი“ (ერთმომეგობარიანი პიესა)	57
მსაჯობა	
ნიკოლოზი დანიშვილი ხუსუდან ხიზანიშვილის ფერწერა	63
გაბრიელ, ესეისციკა, თეოსოლოგია	
მახინა მამათაძე ავტორის ძიებაში, ლუიჯი პირანდელოს „ავტორის მამიებელი ნ პერსონაჟის მიხედვით“	65
„მასალა“	
„ილია ჭავჭავაძის პერსონალური ენციკლოპედიის“ მეორე წიგნი	68

ISSN 1987-9717

ენციკლედ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანული“

ენციკლედ „ანული“ ახსებელი
ლიტერატურული გაერთიანება:

რეზო (მმართველი) ალამია
ნინო არსენაშვილი
რედაქტორი ბალანჩიშვილი
თამარ ბაბროშვილი
თამარ მიქაძე
თენგიზ შთაქელიძე
ლელა ქიტოშვილი –
სახელმძღვანელი
თემურ ჩალაბაშვილი
მანანა ჩიტიშვილი
ნინო ჩხიკვიშვილი
ჯუბა ღვებელი
თამარ ხმალიაძე
თემურ ჯაბონიშვილი
ივანე ჯაფარიძე

მთავარი რედაქტორი

თამარ შაიშვილი

ლოგოს ავტორი

ბიოგრაფიული მონაცემები

გაზეთის პირველი გვერდი: ხელნაწილი სინონიმების ნაშრომები
გაზეთის ბოლო გვერდი: მხატვარი – ხელნაწილი სინონიმები

ხელნაწილის ტელეფონი: 551 00 50 58

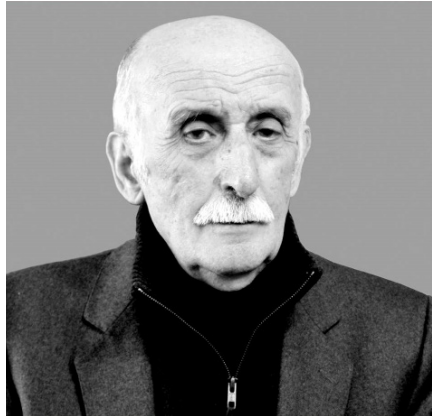
რედაქციის ინტერნეტ-მისამართი: aneuli@mail.ru; aneuli.inanishvili@gmail.com

ენციკლედში გამოქვეყნებულ მასალებზე პასუხისმგებელია ავტორი. გამოსაქვეყნებელი სტატიის
მოცულობა ახ უნდა აღემატებოდეს 5 ნაბეჭდ გვერდს

ენციკლედის დაბეჭდვა მომდევნო „მნიშვნელოვანი“

თითქოს დღეს დინარს

პასტანო ჯაპანაძე

* * *

ვინ მოიგონა ბალიში? ვინც მოიგონა ბალიში,
თავს არ იგდებდა არასდროს საეჭვო ხათაბალაში.
თავს იწონებდა ყოველთვის საკერავთან და საქსოვთან,
სულ თავის თავზე ზრუნავდა, სულ თავის თავი ახსოვდა.
ახსოვდა დღეობები და ახსოვდა ბენეფისები,
თუ თავი კარგად არ გიდევს, კარგ სიზმარს ვერ ეღირსები
და ვერ მოისმენ, როდესაც შაშვები ჩუმად არიან,
მერვე ნაკრძალის მეშვიდე ბულბულის მეცხრე არიას...
მაგრამ არსებობს აგრეთვე ნარები მედილეგეთა,
არსებობს თავდადებულთა, თავგანწირულთა ლეგენდა.
თავს სდებდნენ (განა ბალიშიზე), მტერი რომ გაგვიხალისდა
სამგორთან ანუ შამქორთან, ანისთან ანუ კრწანისთან.
დათვლილ დღეებს და ღამეებს ტეხდა რჩეულთა ელიტა,
ვის უნაგირზე ეძინა, ვინ ფრიალოზე ეკიდა,
სადაც ოცნების კიბესაც რომ აჰყვე, გაპარტახდები, –
ვეერესტამდე ამაღლდა სერგიანების ტახტები...
აქ კი ნებივრობს აქა-იქ ძველი კასტა და გილდია,
თავი ბალიშიზე უდევს და ქვეყანა ფეხზე ჰკიდია.

1982

წვიმის გამყიდველი

აეროპორტში მოულოდნელს წავაწყდი წვრილმანს:
არაბმა ფოტო გადაუღო თბილისის წვიმას.
მალე ტურისტის შიდა – ქართლის, გარე –
კახეთის –
ჩავა აღვირში და თბილისის წვიმას გაყიდის.

* * *

არ მიყვარს კაცი, რომელიც ფულის ჭკუაზე დადის,
არადა – ფული ყოველთვის თავის ჭკუაზე
მატარებს,
ლარებზე დავახურდავე ასი დოლარის დარდი,
ვერ მიშველა და წყეული ცხარე ცრემლებით
მატირებს.
ერთის და არა ერთ-ერთის, ათის და არა ათ-ათის
მჯერა და მერაშიყება ჯადოსანი და ჯადო:
დაუცხრომელი მეძავი ხელიდან ხელში გადადის,
დიდხანს არ გაგიჩერდება, რაც უნდა შეეცადო:
ვხარჯავ – ვარსებობ – ვხარჯავ და მამშივლებს
დოლის დოლური
და მირჩენია ნახევრის ნახევარს – სანახევრო,
რაღას მიქვია ლარი და რაღას მიქვია დოლარი,
როდესაც მთელი ევროპა ლამის წაიღოს ევრომ.
ბანკირმა წაიბანკირა, არტისტმა წაიარტისტა,
თავსა სდებს ოსტატობაზე – აშკარა დიდოსტატი,
არ მიყვარს კაცი, რომელიც ევროს ჭკუაზე დადის
და
ქვეყანა მიყვარს, რომელიც ლარის ჭკუაზე დადის.

ნაცნობი

არაფრის თავი არ ჰქონდა,
უყვარდა მხოლოდ ბანქო და
ყველგან, ყოველთვის გაჰქონდა
თავი, რომელიც არ ჰქონდა.
ისე მიიჭრა მიზანთან,
როგორც მრისხანე დრაკონთან,
ბუზს არასოდეს ისვამდა
თავზე, რომელიც არ ჰქონდა.
მუდამ ამაყად ეჭირა,
გამოსულს სადალაქოდან,
და მამულს ბევრჯერ შესწირა
თავი, რომელიც არ ჰქონდა.
ბოლოს დაღვინდა მაჭარი,
ბოლოს უმღერეს ოდა...
ბოლოს საქვეყნოდ მოეჭრა
თავი,
რომელიც ჰქონდა.

მწარე შეკითხვა

ქარებს მიაქვთ საქართველო,
წვიმებს მიაქვთ საქართველო,
სეტყვებს მიაქვთ საქართველო,
მეწყვრებს მიაქვთ საქართველო,
რუსებს მიაქვთ საქართველო,
შენ სადა ხარ, სა, ქართველო?

ქალაღი

ჭაბუა ამირეჯიბის

ქალაღი! არ შეუძლია ქალაღს ქვასავით ღაღაღი,
სუფთა ვერ გეტყვის, როგორი გარდახდა
გარდასახადი,
საიდან მოდის, ციმბირის რომელი ლარიქსებიდან,
სადაც ერთმანეთს დასდევდნენ შენი გზები და
გზები და
იმ ცისფერ ეშელონებში შენი მორებიც ერია
და იმ ფიჭვების მორების თაბახზეც დაგვიწერია.
თვითონვე ჩამოუსწარ და – ასჯერ ასი და ათასი –
შენსავ ქალაღზე დასტამბე აღსარებანი დათასი.
ისე დაწერე, დავეძებთ მეორე უკვდავ ილიას:
ვერ დავიჯერეთ, რომ წიგნი მოკვდავის
დაწერილია.

* * *

ყველაფერი შეიცვალა,
შენ ხარ ჩემი ბატონი,
კოკამ წყალი მოიტანა,
მაღლმა იცნო პატრონი.
თევზი ზღვაში შეაფასეს,
დაიწმინდა მორევი,
ორი კურდღლის მადევარმა
დაიჭირა ორივე.
ცოტა წყალმა ჩაიარა,
არ ლოცულობს მენავე,
ვარდებს კრეფენ უეკლოდ და
ცეცხლს თივაში მალავენ.
თივამ ნიშა ხარი მოკლა,
ძალდი მოკვდა
კოჭლობით,
მწვადიც დაწვეს და შამფურიც,
აღუღუნდა კოჭობი.
მჯობნის მჯობნი დაილია,
დაიქანცა არწივი,
როგორც ჰქუხდა,
ისე წვიმდა,
მთა მთას შეხვდა
კაცივით.
წვიმამ
ასი სალამურის
ტევრი ააწიკწიკა,
გაზაფხული მოიყვანა
ერთი მერცხლის ჭიკჭიკმა.

ლიტერატურული ჟურნალი „ანული“

10 წლისაა!

თამარ ჯაბოღნიშვილი

იუბილეს ვულოცავ ჟურნალ „ანულს“, მის რედაქტორსა და მკითხველს

ჩვენში ჟურნალ-გაზეთებისადმი გამორჩეული ინტერესი ტრადიციულია, XIX საუკუნის მიწურულიდან მოყოლებული დღევანდელი ჩათვლით. ტრადიციულია ის სირთულეებიც, რომლებიც ელოდება მათს გამოცემას – იქნება ფინანსური სირთულეები, საზოგადოების ზოგიერთი წარმომადგენლის ქვეყანმხედურობა თუ სხვა. სირთულეთა გამო, არაერთი ჟურნალი თუ გაზეთი დახურულა დაბადებიდან ორიოდ დღეში და ეს იმის მიუხედავად, რომ დამარსებელ-რედაქტორები სახელოვანი და გავლენიანი მოღვაწე-ადამიანები ყოფილან (მაგალითად, ვასო აბაშიძის „თეატრი“ და, სამწუხაროდ, არაერთი სხვაც).

არადა ჟურნალისა თუ გაზეთი გამოცემისაკენ სწრაფვა, ისიც პროფესიონალ ლიტერატორთაგან, მათი მხატვრული ხედვისა თუ აზროვნების მასშტაბურობის მაჩვენებელია. აღნიშნულის კლასიკური მაგალითები ჩვენში თუნდაც სიმბოლისტების – პაოლო იაშვილის, გალაკტიონ ტაბიძის, გიორგი ლეონიძის საგამომცემლო-რედაქტორული მოღვაწეობაა.

„ანული“ ამ თვალსაზრისითაც ღრმად ტრადიციულია. იგი ათი წელია ახარებს მკითხველს ქართული სიტყვიერი ხელოვნების ერთგულებით, ღრმად ეროვნული ლიტერატურული ტრადიციების დემონსტრირებით, ღირსეულობით სჭრის თვალს ზოგიერთი უღირსი თანამედროვის მოშურნეობას.

ათი წელი „ანულისათვის“ უბრალო (კალენდარული) დროურობა არ არის. ესაა სათქმელის გამოკვეთის (მიმართულებას რომ ეტყვიან!), ქართულ ლიტერატურულ პარნასზე ადგილის დამკვიდრების დრო. სწორედ ამ გავებით არის „ანულისათვის“ ეს ათი წლისთავი საიუბილეო.

ლიტერატურული წინსვლა, წარმატებები და მკითხველის ერთგულება დაჰბედბოდეს „ანულს“!

თამარ ბაბოძე

იუბილარ „ანულს“
(მოამაგე რედაქტორთან ერთად)

იუბილეს დაგილოცავ
სულით, გულით, გულწრფელად
საკუთარი გაქვს მონეტა –
მონეტობდეს უცვლელად!
ახაროს ავტორ-მკითხველი
„ანულის“ ფურცლებმა!
ათი რაა, გშენის ნიშა –
უკვდავების უწყება!

16.10.2022

ფეისბუქიდან...

დღეს მწერალთა სახლში წარადგინეს რევაზ ინანიშვილის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსის გამარჯვებულები. გავცანით „ანულის“ ახალ ნომერს და არაჩვეულებრივ, ერთ წიგნად თავმოყრილ 5 წლის კონკურსში გამარჯვებულ მოთხრობებს. ყველამ იცის, ეს თამარ შაიშველაშვილის დამსახურებაა!

(ამ საღამოს ულამაზესი იყავი, თამარ!)

„ანულის“ №4-ის წარდგენაა წმ. სამების ტაძრის დარბაზში.

შეხვედრამდე ნახევარი საათით ადრე ცა ჩამოიქცა, კოკისპირულად წვიმდა. დარბაზის კარი იღება და ერთიანად გალუქებული, ბედნიერებისგან სახეგაბადრული თამარი შემოდის, ხელში 30-მდე „ანულის“ ახალი ეგზემპლარით. ჟურნალებზე წვიმის ერთი წვეთიც კი არ იყო მოხვედრილი...

„არის რაღაც წვიმიდან შემოსვლაში“!

ეს „რაღაც“ ჩვენდამი, თავისი საქმისადმი სიყვარული და პატივისცემა იყო!

ტაძარში ძლიერი მოძვარი მრევლს აძლიერებს, მრევლის სიძლიერე კვლავ ეკლესიას უბრუნდება! მწერლობაც ერთგვარი რწმენაა.

ის სიყვარული და თავდადება, რასაც შენ გაცემ თამარ, 100-მაგად დაგბრუნებოდეთ შენ და „ანულს“!

ზურაბ ჯოხარაძე,

20 დეკემბერი, 2014, თბილისი

მეცამეტე დაჯილდოება

რევან ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსი წელს მეცამეტედ გაიმართა. სიანხლე იყო ის, რომ პირველად კონკურსის ისტორიაში მას **ახალი ნომინაცია დაემატა – „საბავშვო“**.

სტანდარტულ ნომინაციაში 80-ზე მეტი საკონკურსო მოთხრობა და ნოველა შემოვიდა ხოლო საბავშვო ნომინაციაში – 43.

ჟიური, რომლის შემადგენლობაშიც იყვნენ: მწერალი ნინო არსენაშვილი, პოეტი ჯუმბერ გოგრიჭიანი (ჯუბა ღებელი), ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი მათა ჯალიაშვილი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თემურ ჯაგოდნიშვილი (თავმჯდომარე), გამოავლინა გამარჯვებულები.

სტანდარტულ ნომინაციაში პრემიები ასე განაწილდა:

- I პრემია – თემურ გოგსაძე („მეგობარი ჯოხი“);
- II პრემია – თამარ წულუკიძე („დედა ჩიტი“);
- III პრემია – სალომე ტაბატაძე („მე – ღმერთის საჩუქარი“).

ნომინაცია „საბავშვო“:

ირმა მაღაციძე – „ყველაზე ძვირფასი სახლი“.

ნომინაციაში „საბავშვო“ ჟიურიმ გამოავლინა ორი საუკეთესო მოთხრობა. მათი ავტორები: **ლიზი სარჯველაძე და თინა ბატიაშვილი წამახალისებელი პრიზებით დაჯილდოვდნენ**.

წელს, უკვე მეორედ, რევან ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსზე მხოლოდ ახალგაზრდა მონაწილეებისთვის, წახალისების მიზნით, დაწესდა ფულადი პრემია – 300 ლარი, რომელიც კონკურსს საკუთარი სურვილით შემოსწირა იტალიის პავის უნივერსიტეტის ბიოლოგიისა და ბიოტექნოლოგიების დეპარტამენტის მოლეკულური ბიოლოგიის პროფესორმა, მწერალმა **სოლომონ ნერგაძემ**.

ეს პრემია გადაეცა ლიზი სარჯველაძეს, მოთხრობისთვის – „ფრენის ხმა“.

გამომცემლობა „შემეცნების“ (დირექტორი ლია შალვაშვილი) წიგნები გადაეცა თინა ბატიაშვილს, მოთხრობისთვის – „როგორ ისწავლა ბავშვმა კითხვა“.

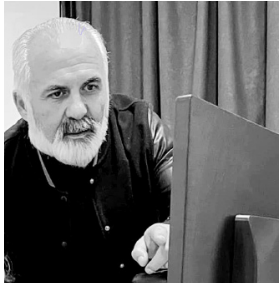
2022 წლის კონკურსი **თბილისის მერიის კულტურის, განათლების, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა საქალაქო სამსახურის** დაფინანსებით ჩატარდა.

ქვემოთ გთავაზობთ სამ პრემირებულ მოთხრობას.

სცენდარული ნოდინსკი

თემურ ბობსაძე

მეგობარი ჯოხი

პირველი ადგილი

„ბაბუაჩემი მასწავლიდა – იბერიულ-კავკასიური ღირსება ძმადნაფიცობის სიყვარულსა და სიმტკიცეზე გადისო“...

ესპანეთიდან, ბილბაოდან, ცუდი ამბავი მაცნობეს: – ჩემი ბასკი მეგობარი ალენანდრო როდრიგესი ავტოკატასტროფაში დაიღუპა...

ჩვენს ცხოვრებაში ხშირად ხდება შეუცნობელი და აუხსნელი მოვლენები...

არ ვიცი, რომელ კანონზომიერებას თუ შემთხვევითობას მივაწერო ეს უცნაური დამთხვევა – ჯერ კიდევ ალენანდროს დაღუპვის ფაქტის ემოცია არ გამწვანებოდა, როცა ტელეფონის ზარი შემოვიდა... შეგნებულად არ ვუპასუხე, არ მინდოდა, ვინმეს მღელვარება შეემჩნია ჩემთვის...

მცირე ხნის შემდეგ ნომერს დავხედე, ვიცანი და სასწრაფოდ გადავრეკე...

ავტოსაგზაო შემთხვევის შედეგად, მძიმე ტრამვის გამო, ჩემი მეგობარი – დიმიტრი თოიძე, თურქეთის ერთ-ერთ კლინიკაში დიდხანს იბრძოდა სიცოცხლისათვის, მაგრამ ისიც დღეს გარდაცვლილა!..

ადამიანთმცოდნეობის მკვლევრები აღიარებენ, რომ, პრაქტიკულად, დაუძარცხებელ სიძლიერესთან ერთად, ადამიანს ახასიათებს უკიდურესი ემოციური სისუსტე!..

მიუხედავად ჩემი შეუვალი რწმენისა, რომ სიკვდილი არ არის დასასრული, საშინელი შიმნარევი ემოცია დამეუფლა და იუსტიციის სახლიდან მტკვრის სანაპიროს გაგლას, სიონის ტაძრამდე, მთელი საათი მოვანდომე...

ხელთუქმნელი ხატის წინ მუხლებზე დავეცი, ჩემს ენერგოველსა და სულს დიდხანს ალავსებდა ლოცვას შეზავებული გლოვა – მეგობრული სიყვარულის რეკვიემი!..

თავსა და მხარზე ერთდროულად ვიგრძენი ხელების დადება... ისეთი სითბო გადმოვვარა მთელ სხეულს, რომ წამოდგომა არ მინდოდა...

მერე, მაინც კრძალვამ იძალა და სწრაფად წამოვიმართე... ნაცნობ მოძღვარს ჯერ ჯვარზე, შემდეგ კი, მხარზე ვეამბორე.

მღუმარე შევეყურებდი, ხმას ვერ ვიღებდი.

ღვთისმსახურიც მშვიდად მიცქერდა და ისეთ განწყობას ქმნიდა, თითქოს ყველაფერი იცოდა და თანაგრძნობის ველში მხვევდა.

ანაზღად, მოძღვარს, თვალებში შევხედე და კითხვით მივმართე:

– მეუფეო, ამ გამაოგნებელ, სიმეტრიულ თუ ასიმეტრიულ სამყაროს წრებრუნვაში, ჩვენ – ადამიანებს, შემოგვრჩა ისეთი რამ, მამაზეციერს რომ ხიბლავდეს, ანცვიფრებდეს და გამორჩეული თანაგრძნობით განაწყობდეს ჩვენდამი?..

„ჭეშმარიტი მეგობრობა“! – მეტყველი დუმილის შემდეგ იყო პასუხი და თითქოს ამ წამს ელოდებოდაო – სამრეკლოს ზარები ჰარმონიულად ამრავალხმიანდნენ!..

მეტი არაფერი მითქვამს, მეუფეს დავემშვიდობე და გასასვლელისაკენ გავემართე.

მეუფემ თავი ოდნავ დამიკრა და მერე კარებამდე მიმაცილებდა მისი დაჟინებული მზერა – ჩემს უცნაურ ქცევაზე...

მიუყვებოდი რუსთაველის გამზირს და სულ უფრო ვივსებოდი აზრით, რომ ეს ყველაფერი არ იყო უბრალო დამთხვევა და მეუფის ბაგეებით – „ჭეშმარიტ მეგობრობაზე“ თავად უფალმა მომცა ნიშანი!..

უზენაეს სასამართლოში, უვადო პატიმრობაში მყოფი ჩემი კლიენტის სასამართლო პროცესი რომ არ ყოფილიყო დანიშნული, აუცილებლად გაფრინდებოდი ესპანეთში.

მეგობრობის არსითაც კი, ვერ გავამართლებდი, ჩემ გამო გათავისუფლების რეალური შესაძლებლობა წამერთმია პატიმრისა და მისი ოჯახისათვის... თანაც, ამ დღეს ჩვიდმეტი წელი ელოდებოდნენ...

მოგვიანებით, დავრწმუნდი, რომ აქაც უფალმა მიმალბინა სწორი გადაწყვეტილება და უვადო პატიმარი სხდომის დარბაზიდან გათავისუფლდა!.. რაც მთავარია, ბილბაოში ნაცნობ პოლიციელს დავუკავშირდი და მოვახერხე გამოძიების ანგარიშებში ჩახედვა...

თვითონაც გაოგნებული მიკითხავდა დოკუმენტის იმ ნაწილს, სადაც ეწერა: „...აღნიშნულ მამაკაცს, რომლის ვინაობა ჯერჯერობით დაუდგენელია, ჯოხი გადაუვარდა სატვირთო მანქანისკენ, თითქოს ბავშვი ჩავარდნოდეს, ისე გადაეშვა და ჯოხის აღებას ცდილობდაო“...

ჩემთვის ყველაფერი ნათელი გახდა...

მივხვდი, რომ ალენანდრომ „მეგობარი ჯოხის“ გადასარჩენად გაწირა თავი!..

– რას ვიზამთ, უბედური შემთხვევაა, ასეთი ბედი ჰქონია, – თანაზიარობის ტონით მითხრა გამომძიებელმა.

– არა, ეს არ იყო უბედური შემთხვევა, ეს იყო,

მეგობრის გადარჩენის მცდელობა!..

– რაა? – იკითხა გაოცებულმა გამოძიებელმა და მეც ვეცადე, დაწვრილებით მომეყოლა ყველაფერი...

როცა დავასრულე, ერთხანს ორივენი ვლუძდით, მერე კი, მან მითხრა, ეს ისტორია პაოლო კოელიოს სიუჟეტებს მაგონებს და კარგი რომანი დაიწერებოდაო.

რა დროს პაოლო კოელიო იყო, თუმცაღა, ნამდვილად დავეთანხმე და დამშვიდობებამდე, თან დავძინე – სათხოვარი მაქვს შენთან და როგორმე აუცილებლად უნდა შემიხსრულო-მეთქი!

– რომანის დაწერას ნუ მთხოვო! – ღიმილის შემოტანა სცადა ურთიერთობაში.

– რომანს მე დავწერ, შენ კი ევ ნივთმტკიცება – გატეხილი ჯოხი როგორმე შეაწებებინე და მიცვალებულს ჩააყოლებ-მეთქი...

მოგვიანებით მაცნობეს, რომ „მეგობარი ჯოხი“ ადამიანური პატივით ჩაასვენეს მიცვალებულთან ერთად.

არც მისი სიცოცხლე ეღირებოდა და ვერც იმ სამყაროში მოიპოვებდა სიმშვიდეს მისი სული – ამ ჯოხის გარეშე.

ალეხანდრო ადრეულ ასაკშივე დაობლდა.

მშობლებს მხოლოდ ფოტოებით იცნობდა!..

რანჩოზე ბებიასთან ერთად ცხოვრობდა.

ხატვის გამორჩეული ნიჭი აღმოაჩნდა და, შეძლებისდაგვარად, ახლობლები ცდილობდნენ, მოემარაგებინათ ტილოებითა და საღებავებით.

მეზობლის გოგონა შეუყვარდა უზომოდ... თუმცა მათი ოცნებები მალევე დაიმსხვრა...

გოგონას რანჩოს ცეცხლი გაუჩნდა...

ალეხანდრო სიყვარულის გადასარჩენად აღმოდებულ სახლში შეიჭრა...

გოგონა გადაარჩინა, თვითონაც თითქმის სამშვიდობოს გამოვიდა, მაგრამ ზღურბლს გადმოსცდა თუ არა, ცეცხლმოკლებული ბოძი დაეცა თავში და უგონოდ მიიყვანეს ჰოსპიტალში...

თვითონ დაბრმავდა...

დიდხანს არ უმხელდნენ, რომ გოგონა ვერ გადაარჩინეს!..

ხანგრძლივი დეპრესიისა და მძიმე სულიერი ტანჯვის შემდეგ, მაინც იპოვა ძალა და თვითგანათლებას მიჰყო ხელი...

შორეული ნათესავები, სოციალური სამსახურები – აუდიომასალებით ამარაგებდნენ...

ერთმა კეთილმა, ხეზე კვეთის ოსტატმა, ხელჯოხი დაუმზადა და ფეხი ხელახლა აადგმევინა...

30 წელი დადიოდა ამ ჯოხით და ის, ყველაზე დიდი მეგობარი, განუყრელი თანამგზავრი და ნაწილი გახდა მისი ყოველდღიური ცხოვრებისა..

ერთმანეთი ტიბეტში გავიცანით...

მიუხედავად დიდი მეგობრობისა, არასოდეს უთქვამს, როგორ და ვისი მეშვეობით აღმოჩნდა იქ...

სიტყვა მაქვს ნათქვამი და ამ საიდუმლოს ვერ გაგიმხელო! – ერთგვარად მიბოდიშებდა კიდევც!.. მე კი, პირიქით, მსურდა მადლობა მეთქვა საიდუმლოს ერთგულებისათვის, ისე მოვინუსხე მისი პასუხით.

მაშინ, საბოლოოდ დავრწმუნდი, რომ სანდო ადამიანი იყო.

თავის თავს „იბერიელს“ ეძახდა და ჩემი ყურადღება, თავიდან, სწორედ ამან მიიქცია!..

ფრანგულად კარგად ლაპარაკობდა და კომუნიკაცია არ მიჭირდა...

ჩემი სიმდიდრე, სიყვარულისა და კომუნიკაციის უნარია, რომლის წყალობითაც, მთელს მშობლიურ პლანეტაზე უამრავი მეგობარი შევიძინე!..

სიყვარულმა და მეგობრობამ არ იცის ეროვნება, კანის ფერი, ასაკი, სქესი და წარმომავლობა!..

მეგობრობას არ აქვს საზღვრები და ცოდნას – ფსკერი!..

ერთს გული გავუღეთ და მეორეს, გულმოდგინედ ვეწაფებოდით!..

სულ მემახსოვრება, რაოდენ მეტყველი იყო მისი რეაქცია, როდესაც ვუთხარი, რომ მეც იბერიელი ვიყავი...

სულ მალე მოვახერხე მისი სკეპტიკური განწყობის შეცვლა და ეჭვი აღარ ეპარებოდა, რომ ჩვენ საერთო ფესვები გვქონდა და ეთნოგენურ ერთობას წარმოვადგენთ!..

იმ დღეს საქართველოზე ლეგენდა უკამბე და ვუთხარი, იბერიულად, კაკკასიურად, ძმადნაფიცები გავხდეთ-მეთქი...

სინარული ვერ დამალა და მკითხა, ეს როგორ ხდება?

– მე ვუთხარი, ამ რიტუალს ნამდვილ იბერიას რომ გაჩვენებ, მაშინ ჩაგატარებ-მეთქი.

ალეხანდრომ მწარედ ამოიხრა – მე ხომ ბრმა ვარ, იბერიას როგორ მაჩვენებო და რამდენადაც შექმლო, სწრაფად გასცილდა იქაურობას...

მინდოდა დავდევენებოდი, მაგრამ მოძღვარმა შემაჩერა და გამომცდელი თვალებით მითხრა:

„საკმარისი დრო გავიდა... სწავლების დიდი

კურსი გავიარეთ სამყაროთმცოდნეობაში, ენერგო-ელთა მართვასა და ემოციურ ინტელექტში...

ამიტომ უნდა მითხრა, რა მთავარ რჩევას მისცემდი შენს მეგობარს, რომ ასეთი რეციდივი აღარ განუმეორდეს – ფსიქიკაში“?...

პასუხის გაცემამდე, ჩვენს საუბარს შემოერთებული შევირდების ემოციებსაც დავაკვირდი და ისე ვუპასუხე მოძღვარს – „ბედნიერია, ვისაც იმის დავიწყება შეუძლია, რისი შეცვლაც შეუძლებელია!..

ამიტომ მე მას ვურჩევდი, დაივიწყოს, რომ ის ბრმა არის და შეშეცნების თვალთ, არათუ თვალსასწიერს, მთელ სამყაროს დაინახავს“!..

„სხვა დროს, სხვა ვითარებაში, მეც გავიზიარებდი შენეულ სიბრძნეს, მაგრამ აქ, არა... უპირველესად იმიტომ, რომ ზოგადად რწმენას კი არა, ღვთისგან შექმნილს გამოუტანე სასიკვდილო განაჩენი და მეორეც, შეუძლებელი არაფერია“! – წარბი შეკრა მოძღვარმა და ისე მიმხერდა.

ერთხანს ვლუძდი, მერე კი, კვლავ შევბედე კითხვა „არსებობს რაიმე ძალა, წამალი, ჩვენს პლანეტაზე, სამყაროში, რომ აღუდგეს მხედველობა“?..

რწმენით აღივსე და დაიმახსოვრე – „ყველაფერი არსებობს!.. სამყარო ისეთი უკიდევანო, მრავალ-

ფეროვანი და უსასრულოა, რომ შეუძლებელია, რაიმე არ არსებობდეს...

სამყაროა თვითონ ამის უღავე მტკიცებულება და თუ რწმენის სწორუპოვრობასაც გავითვალ- ისწინებთ – აუცილებლად იარსებებს და გადმოვა ძალა, რომელიც დაუბრუნებს სინათლეს ალენან- დროს!“...

ყველაზე ურწმუნოსაც კი, რწმენით აღავსებდა მოძღვარის მტკიცე შეგონებანი და ვგრძნობდი, რომ ყველა ჩვენგანი გონით შეღწევას ვიწყებდით ამ რწმენის ველში, რადგან ძალიან გვინდოდა, გვეხილა ეს სასწაული.

ალენანდრო კელეს გამოჰყოლია და უმაღ- ლე შეგამჩნიეთ.

თვალზე ჩამოგორებული ცრემლი მოიწმინდა და ყველას მისამართით, უნდობლად იკითხა – მაშ, თქვენ ამბობთ, რომ იმედი უნდა მქონდეს?!

– აქ რისთვის ჩამოხვედი?... მოძღვრის კითხვაში, ამკარა პასუხი იკითხებოდა, თუმცა, მცირეოდენი ყოყმანის შემდეგ მიუახლოვდა და უთხრა:

– უიმედობა, დიდი ცოდვაა, შეილო!.. მაგრამ იმედი უმოქმედოდ, ხე – უნაყოფო!.. უმოქმედობა – იმედის და შესაძლებლობების დაკარგვაა!.. ამიტომ, იმედით აკეთე ყოველდღიურად ის, რაც დავიწერეს და გასწავლიან...

– შენს უპირატესობებზეც იფიქრე...

– თვალებით სიბრძავე გაცილებით ჯობია, გონ- ებით სიბრძავეს! შენ კი, გონებაგახსნილი ხარ და შეგიძლია, სიბრძისაკენ იარო...

რწმენის ჭეშმარიტ სიმაღლეს რომ მიაღწევ, თვალბეც აგეხილება უსათუოდ!..

და მოხდა სასწაული...

33-ე დღეს ახდა მოძღვრის სიტყვები!..

უძველესი სიბრძნეა, ვინც ყოველდღიურ ნათელს ადრიანად ეგებება, უფალიც ახლავსო...

ყველა შევირდი, მედიტაციისთვის, ჩანჩქერთან შევიკრიბეთ...

ალენანდრო პირველი მიუშვით წყაროსთან... პეშეები აივსო და თვალები განიბანა...

მოულოდნელად მოტრიალდა და ხმამაღლა შე- ჰყვირა – ღმერთო, მე, გხედავ, გხედავ... და ჯოხი ხელიდან გაუვარდა... ისეთი მოძრაობა დაიწყო, თითქოს გაფრენას ლამობსო!...

წარმოდგენაც კი ძნელია, არათუ აღწერა, რაც იქ ხდებოდა, რაც დაგვემართა, რასაც განვიცდიდით და რაც მარადიულად იქნება ჩვენთან – ყველა სამყაროში... ყველა დროში, სივრცესა და განზო- მილებში!..

ალენანდრომ კი, იცით, რა მოიმოქმედა პირვე- ლად? – ჯოხი აიღო, დეტალურად, საოცარი სი- ყვარულით დაათვალიერა და მთელი გრძნობით კოცნიდა, გვერებოდათ სატრფოს ეამბორებო!..

– აწი, ის აღარ დაგჭირდება და აქ, სამახსოვ- როდ დატოვე, – უთხრა ერთმა შევირდმა.

არასოდეს დამავიწყდება მისი განრისხება:

– ის მე ყოველთვის დამჭირდება!..

ამდენ ხანს მან მატარა, ახლა კი, ამიერიდან, მე ვატარებ – ის ჩემი ყველაზე დიდი მეგობარია!..

ადამიანის ყველაზე დიდი შეცოდება ის არის, როცა ჭირდები, კარგი ხარ, ხოლო, როცა აღარ, ისე მიგაგდებს, როგორც ახლა, ამ ჯოხის მიგდება მთხოვეთ?!.. მე სინათლე დამიბრუნდა და თუ ამან, ღირსება უნდა დამაკარგინოს, ისევე უსინათლოდ დავრჩე – მირჩვენია!..

– შენი მესმის, ალენანდრო, მაგრამ, ჯოხი ხომ ვერაფერს აღიქვამს და განიცდის?

შევირდს კიდევ უნდოდა აზრის გაღრმავება, მაგრამ ალენანდრომ აღარ დააცალა და უფრო მეტი ემოციით წარმოთქვა:

– მთავარი ის კი არ არის, ჯოხი რომ ვერაფერს განიცდის, მთავარი ისაა, ჩვენ ხომ განვიცდით?

ჩვენ ხომ, ჩვენს თავთან, ჩვენს ემოციასთან, ჩვენს ღირსებასთან უნდა ვიყოთ მართალნი და პასუხ- ისმებელნი?!

მოძღვარმა გვანიშნა, მორჩითო და მალე ყველანი, სათითაოდ, მოვეხვეით ალენანდროს!..

ტიბეტებიდან გამგზავრებისას, ჯოხს ტყავის გა- დასაკიდებული შეუკერეთ და შიგნით მეგობრებმა მუყაოზე დაწერილი ჩვენი ავტოგრაფები ჩავდეთ...

მე დავწერე: „ჩემს იბერიელ ძმას – იბერიელი ძმისგან“.

ამის შემდეგ, ალენანდროს, ეს „მეგობარი ჯოხი“ ლოგინშიც კი არ მოუშორებია და ყველგან თან დაატარებდა!..

პანდემიის შემდეგ, გალიციაში, წყნარი ოკეანის სანაპიროზე შევხვდით, შემთხვევით... იქ ემიგრანტი ქალბატონის, მთვარისა გავაშელის საეჭვო თვითმ- კვლელობის საქმეზე ვიყავი ჩამოსული...

ერთმანეთის მოკითხვა-მოსიყვარულების შემდეგ, მითხრა, 20 დღეა აქ ვარ და წყალში არ შევ- სულვარო.

– გაკვირვებულმა შევხედე...

– მხრიდან ჯოხი ჩამოიხსნა და მითხრა, შენ გენდობიო და უმაღ- ლე ტალღებში გადაეშვა!..

უფროსილდებოდა ჯოხსა და იქ ჩაკერებულ ჩანაწერებს...

წვიმის დროსაც, უბეში ამოიღებდა თურმე...

მეგობრობა-თანადგომა და თანამონაწილეობა ყველაფერში – მთელი სიცოცხლის მანძილზე, ხოლო თანაარსობა – იმ სამყაროში!..

ამიტომ, ვიდრე გარდასვლის ჟამი მოვა, უნდა მიყვარდეს და მახსოვდეს, ხოლო შემდეგ, როგორც ორივეს გვწამდა – აუცილებლად შევხვდებით – სხვა სუბსტანციებსა და სხვა სამყაროში!..

მანამდე კი, გადაწყდა, რომ მეგობრები ერთად ალვადგენთ რანჩოს, ავავსებთ მისი ნახატებით და ოთახის შუაგულში კი, სალოცავ ჯვარს დავაბრ- ძანებთ, სპეციალურად გაკეთებულ „ხელჯოხს“ – მეგობრობის მარადიულ სიმბოლოს...

ერთადერთი, რაზედაც გული მწყდება და რასაც ვერასდროს გამოვასწორებთ, ისაა, რომ დედა – იბერია, ვერ ვაჩვენე!.. თუმცა არის კიდევ ერთი მთა- ვარი, ჩემი მისია-ვალდებულება – მის დრამატულ და სასწაულებრივ ცხოვრებაზე რომანი დავწერო და ამით მეგობრობას დავუდგა ძეგლი!

ვიწყებთ, ამიგო!

დედა ჩიტი

მეორე ადგილი

ერთი შეხედვით, ძალიან იოლია დედაჩიტობა. ხისარ ბუდეში და ათობ შენს მომავალ, უცნობ შვილებს. საქმე არაფერი გაქვს, უნდა იჯდე და ელოდო. რამდენი ინატრებდა ასეთ მშვიდ და აუღელვებელ ცხოვრებას სამუდამოდ?! მაგრამ... ძნელზე ძნელია, როცა უყურებ ცას და აუხდენელ ოცნებად გრჩება კამკამა კაბადონზე ფრენის სურვილი. ყვავის და გალობს ირგვლივ ყოველი, ყველა მხრიდან გიწვევენ და გეხმებიან ნაცნობი ხეები, ყვავილები, ბუჩქები, ხმები, სურნელებანი.

როცა დედა ჩიტი ხარ, იცი, უფლება არა გაქვს, აკეთო ის, რაც გინდა, უფრო მეტიც, გინდოდეს ის, რაც გინდა.

ერთი შეხედვით, ძალიან იოლია დედაჩიტობა. კიდევ რამდენი რამაა იოლი. მაგალითად, ალიონზე მზის საგალობლის შესრულება, ღამის წყვილიაღისა და მღუმარების ნაზი ხმით გარღვევა და შეჩვენება ან უსუსური ბალახისთვის შავი, პირქუში მიწის ტყვეობისგან თავის დაღწევა და მაინც სიკვდილამდე მისი მადლიერება.

უნდოდა განა, ამდენ ხანს ერთ ადგილზე ყოფნა? მისთვის არავის უკითხავს, უბრალოდ ასე დაუწესა თუ დაავალდებულა ვიღაცამ. საბრალოს ფეხები დაუბუჟდა და სტკივა. კარგი იქნებოდა ახლა თავისუფლად გაგოვმანება გრილ ბალახზე ან სულაც ერთი განავარდება საღამოს მყუდრო და გრილ ჰაერში.

სიამოვნებისგან ტანში გააჟრჟოლა. ცას რიგრიგობით სერავენ რუხი სილუეტები, უემოციოდ, უსინარულოდ, ვითომც არაფერიარ. არა, საკმარისია! ახლა წამოფრინდება, თავს გადაეკლება ხეებს და დიდხანს, დიდხანს ინავარდებს, სანამ არ მობეზრდება. განა რამეს დააშავებს?! მხრები მართლაც შემართა, შეიფრთხილა, მაგრამ სხეულთცხნად იგრძნო, პაწაწინა, მკვრივი, თბილი კვერცხები. დარცხვენელმა მხრები ჩამოუშვა და ბუდე უფრო ძლიერად ჩაეკრა. თვალზე პაწაწინა ცრემლები გაუკრთა, სულ პატარა, აუხდენელი ოცნებების ტკივილით მომდგარი მუდამ ნაღვლიან თვალზე. ხის ტოტი ჰაერის ძლიერმა ნაკადმა

შეარხია. მონადირე ძლიერი ფრთების ქნევით შინ ბრუნდებოდა. დედა ჩიტი ნანადირევი დიდი ამბით მონათვა, მერე კმაყოფილი და დაღლილი მოხერხებულად მოკალათდა თბილ ბუდეში.

ერთი შეხედვით, როგორი იოლია დედაჩიტობა! სინამდვილეში კი ისეთი რთული, რომ ახსნას საერთოდ არა აქვს აზრი, მაინც ვერაფერს გაიგებს. შეიძლება ცუდადაც გაუგონ, რაიმე არარსებული დასწამონ. ამიტომაც დუმს და ელოდება, ელოდება, მაგრამ რას, თავადაც არ იცის. ხან – უკეთეს ამინდს, ხან – ბარტყების გამოჩეკვა-დაფრთხილებას, ხან – მზის ამოსვლას, ხან – მზის ჩასვლას. უბედურია, ძალიან უბედური... არაფერი ააკლია, მაგრამ არც არაფერი აქვს და ახარებს.

– მალე გამოიჩეკებიან? – ჰკითხა მომავალმა მამამ სინარულოდ აცემციმებული თვალებით. გაკვირვებულმა შეხედა და უფრო შურით შეშურდა მის თვალებში დანახული გრძნობის. ცოტა გაბუტულმა, ცოტა გაბრაზებულმა უპასუხა, გული რომ ეტკინა, რომ მარტო თვითონ არ ყოფილიყო უბედური: – მართლა გაინტერესებს, თუ ისე, უბრალოდ მეკითხები?

როგორ აშავებენ ზოგჯერ სრულიად უსუსური და უდანაშაულო სიტყვები!

ძლიერი ფრთების ერთი მოქნევით აფრინდა ნაწყენი ჩიტი თბილი ბუდიდან და მეზობელი ხის ტოტებს მიეფარა.

უკან გადავხედა ან მოხმობა აზრადაც არ მოსვლია. ფრთები ჩაიკეცა, ნისკარტი მოკუმა და მიუყრდა. ზაფხულის ღამისთვის შეუფერებელი ცივი ქარი ქროდა მთელი ღამე... ქარი არხვედა ხეს და თითქოს ფესვებიანად ამოგლეჯას უპირებდა. სხვა დროს ამაზე უარეს ამინდშიც კი უმფოთველად ეძინა, ახლა კი წამდაუწუმ ეღვიძებოდა და თვალს მორცხვად აპარებდა მეზობელი ხის ვეება ტოტისკენ. მუქი წერტილივით ირხეოდა ტოტებში თავჩარგული, მღუმარე, შეციებული ღანდი.

ჯერ მზის პირველი სხივიც არ ამოწვერილიყო, რომ გულსაკლავი გალობა გაისმა. ღამის წყვილიაღსა და მღუმარებას მთრთოლვარე ჰანგებით ებრძოდა მარტოსული ჩიტი. მერე ერთი მოიხედა ბინდსა და ნისლში ჩაკარგული ბუდისკენ და წყვილიაღს შეერია.

უცნაურად მშვიდი და მზიანი დილა თენდებოდა. საბრალო დედა ჩიტი აკანკალებული გართხმობდა პაწაწინა, თბილ კვერცხებს და ფიქრობდა. საღდა იყო დილის თბილ, მთაწერსე სიოსთან ერთად ფრენის სურვილი ან გალობის წადილი. ერთმანეთში არეული წყენა, დარდი და დანაშაულის გრძნობა მოსვენებას არ აძლევდა. „ნეტავ მალე დაბრუნდეს“! – ფიქრობდა მოსვენებადაკარგული.

– არც არაფერზე ინერვიულო, როგორც იქნა, გაიღვიძე და ხმა ამოიღე. ეს ყველაფერი ადრე უნდა გეთქვა და სწორედ შენი მოთმინებით გაასულელე. ჰოდა, მომიხლომა შენი ბუდეში გამოკვებვა... ერთი წუთით არ მოსდის აზრად, რომ შენც სულიერი ხარ, შენც გაქვს ოცნებები და შეგიძლია რაღაც-რაღაცები. იცოდე, არ გაბედო უკან დახევა. თვითონ

მოვიდეს და ბოდიში მოვიხადოს ამ წკვარამში მარტო რომ დაგტოვა ბედის ანაბარა.

გამჭრიახი და ყოვლისმცოდნე მეზობელი დროს არ კარგავდა. თავზე მონღოლებით დაჭკაქანებდა. ძლივს დალაგებული გონება ხელახლა აურ-დაურია.

– იცოდე, ახლა მინც აიძულე პატივი გცეს და ფეხქვეშ არ თელოს შენი უფლება, იყო ბედნიერი. სწორედ ახლაა საჭირო დრო. იცოდე, მერე ვედ-არაფერს შეცვლი.

სხეულის ქვეშ პატარა, თბილი არსებები ფეთქავდნენ. მალე, სულ მალე უნდა გამოიჩეკონ, – ფიქრობდა დედა ჩიტი და თვალს არ აშორებდა კეთილის მსურველის მოუსვენარ, შავ თვალებს.

გამოცდილი ჩიტი თითქოს მართალს ამბობდა, თითქოს ტყუოდა. გული საფრთხეს უგრძობდა. ეს საფრთხე საკუთარი დანებება და ისევ გაჩუმება ეგონა მხოლოდ. სხვას არაფერს ელოდა ცუდს. მოულოდნელად მეზობელმა ზურგი აქცია და შორს, ძალიან შორს გაფრინდა.

დაბრუნდა გაბუტული მომავალი მამა. ბუდეში ჭიადუა ჩაყარა და ზურგ შექცევით დაჯდა ტოტზე.

– ცოტა ხნით უნდა გაფერინდე, დავიღალე სულ ბუდეში ჯდომით, მეც მინდა გავაკეთო რამე. – გაუბედავად, მაგრამ სხაპასხუპით მიყარა შეგულიანებულმა. ჩიტმა ძლიერი მხრები შეატოკა და მოულოდნელი სიმშვიდით უპასუხა:

– მე უკვე ვინაღირე, არ გეყოფა?

– არა, მე თვითონ მინდა მოვიპოვო ჩემი საზრდო.

– მერე პატარები?

– თბილა. არაფერი მოუვათ. მალე დავბრუნდები.

– წადი.

ლურჯი ზეცა უხმობდა დიდი ხნის მონატრებულ შვილს. მხრები გაშალა და თავიდან გაუბედავად, მერე ამაყად გასერა თბილი, მოალერსე ჰაერი. ჯერ ახლო ხეებს გადაუფრინა, მერე უფრო შორს მოუნდა წასვლა. ბედნიერებისთვის თურმე რა ცოტა კმარა! რამდენჯერმე დააპირა მობრუნება, მაგრამ მხრებს და სხეულს ველარ იმორჩილებდა, უფრო მეტად სიამოვნებდა ლაღად და უღარდელად ცურვა ზაფხულის ჰაერის თბილ ტალღებში...

დრო შეუმჩნევლად გაეპარა. უკან რომ მობრუნდა, უკვე ბინდი დასწოლოდა ბუდე. შიგ მამა ჩიტი იჯდა და ციებიანივით ცანცანებდა. მიანლოებულს თვალები მწყრალად აარიდა და ტოტზე გადაფრინდა. ბუდეში დაეშვა თუ არა, სხეულით იგრძნო პაწაწინა, ცივი, უსიცოცხლო კვერცხები.

– დაიგვიანე... ჩემი სითბო არ ეყოთ... მათ შენ სჭირდებოდი... – გაბზარული ხმით უთხრა უბედურმა მამამ, მეზობელი ხის ტოტზე გადაფრინდა და შავად ჩამოწოლილ ბინდს შესტირა საბრალოდ. მალე ფრთები აიქნია და გაუჩინარდა. გამწარებული ევოფრებოდა და ეფერებოდა პაწაწინა, გაყინულ კვერცხებს. ვერაფრით გაათბო, მაგრამ არ ნებდებოდა...

მღუმარე ტყე ქვითინებდა ღამის დაკონკილ ბინდში გახვეული.

ძნელია დედაჩიტობა, მაგრამ უფრო ძნელია...

სალომე ტაბატაძე

მე – ღმერთის საჩუქარი

მესამე ადგილი

*მადლობა – პატარა დედა ბებიას
დახმარებისთვის!*

შუალამეა, მე კი ისევ კომპიუტერს ვუზივარ და გაცნობის საიტზე დავფრები. ეს ვებგვერდი რამდენიმე თვის წინ აღმოვაჩინე და ერთჯერადი შეხვედრების დაგეგმისთვის იდეალურია. აქ შემოსულმა, ყველამ ვიცით, რას ველოდებით ერთმანეთისგან. „ვხვდებით, ვერთობით და ვიშლებით“ – ესაა ჩვენი ლოზუნგი. ვილაცხები ალბათ ხანგრძლივადაც აგრძელებენ ურთიერთობას, მაგრამ მე ორჯერ ერთსა და იმავეს არასდროს ვხვდები. გამონაკლისებიც კი არ არსებობს.

სადაცაა დამათენდება, მე კი ჯერ ახალი და საინტერესო ვერაფერს ვიპოვე. ვფიქრობ, ამ კვირაში გართობის გარეშე დავრჩები.

უკვე „ჩათის“ დახურვას ვაპირებ, როცა შეტყობინება მომდის.

– გავიცნოთ?

სასწრაფოდ მის პროფილზე გადავდივარ. იქ მხოლოდ ერთი სურათი მხვდება. სიმპათიური ახალგაზრდა მამაკაცი სათვალთ. მის ნაკვეთს ვათვალიერებ. მისაღები ვარიანტია.

– სურათი გამომიგზავნე – ვპასუხობ ნაჩქარევად.

– უკვე? ასე ჩქარა? – უკვირს ადრესატს.

– აიღე ფურცელი და დღევანდელი რიცხვი დაწერე, ხელში დაიკავე და ისე გადაიღე სურათი, ან მოვრჩეთ საუბარს – ვაყენებ ულტიმატუმს.

– შიშველი? – მეკითხება მაცდურად და რამდენიმე სიცილის ნიშანს აყოლებს.

– წელს ზევით, – ვპასუხობ დაუყოვნებლივ.

– ოპოოოო – გაცხებულა ჩემი სიჩქარით. მე ბევრი დრო არ მაქვს. საკმაოდ დაკავებული ვარ იმისთვის, რომ მასთან ფლირტაობაში დრო დავკარგო.

– იქნებ გოგო არ ხარ? – ეპარება ეჭვი.

– ფოტოს გამოვიგზავნი.

რამდენიმე წამში მისი სურათი ჩნდება ჩემს ეკრანზე. ნამძვილად ისაა, ვიცი ფოტოც, საიტზე ვნახე. სახეც ჩანს, ტანიც და რაც მთავარია, ხელსახოცზე დაწერილი დღევანდელი რიცხვი. მეც ვიღებ პატარა ფურცელს. გაკრული ხელით მის სახელს ვწერ, თითებს შორის ვიქცევ და სურათს ვიღებ.

– იმედია, ხელის მტკენის მიხედვით მიხვდები, რომ ქალი ვარ, ან მენდობი უბრალოდ. – ვაყოლებ სიცილის ნიშნებს.

– (ღიმილები) როდის ვხვდებით?

– ხვალ მოგწერ მისამართს და დროს. ზევ გცალაია? საღამოს?

– არაფერს დავეგემაკ – მაძლევს იმედს.

– „შევხვდეთ, გავერთოთ, დავიშალოთ“. გაწყობს?

– მაწყობს. შეხვედრამდე. – მწერს და თავს მანებებს.

მორჩა, ეს საქმე მოგვარებულია. ხვალღან 24 საათი მორიგე ვარ, ამიტომ ზევ საღამოს გართობა და დასვენება მეკუთვნის.

დილას საავადმყოფოში ქაოსი მხვდება. ყველას ერთად მოუნდა ავად გახდომა. ოჯახის ექიმებს იმდენი პაციენტი ჰყავთ ჩემთან გადმომისამართებული, საღამომდე თავს ვერ ავწევ. დედებს შეწუხებული სახით შემოყავთ ბავშვები. პატარები მიყვარს. მათ ფუმფულა მუცლებს რომ ვსინჯავ, გულს უხარია. ზოგი იცინის, ზოგს ეშინია. მე ტკბილი და თბილი ექიმი ვარ. თან ერთ-ერთი საუკეთესო ექიმი საავადმყოფოში. ქალაქში ნაწლავური ინფექციაა გავრცელებული. ზოგიერთ პატარას მისი გართულებული ფორმა აქვს. დამატებით ანალიზებზე ვუშვებ ან წამლებს ვუწერ. მათთან ყოველთვის ფრთხილად ვარ.

აი „მამაპაპურ ღიპიანი“ კაცები ძალიან ძალიანებენ.

ისე არავის ეზიზღება თავისი პროფესია, როგორც მე. არასდროს მდომებია ექიმობა. არც ბავშვობაში მიმკურნალა თოჯინებისთვის. მთელი ცხოვრება ვუყურებდი, როგორ ფრცქნადა დედაჩემი მასთან მისულ პაციენტებს. გაჭირვების წლებში, როცა ხალხს პური და ცივი მჭადი ენატრობოდა, დედაჩემთან ბევრჯერ ფულის მაგივრად ქათამი, ყველი ან ძველი კარგი ცხოვრებიდან შემორჩენილი „ჩეხური ბროლის ვაზა“ მოუტანიათ. ისიც ყოველთვის ართმევდა, თან ისე, რომ თვალს არ ახამხამებდა.

როგორც იქნა, შესვენების დრო დგება. ვდგები, ტანსაცმელს ვისწორებ და სარკეში ჩემს თავს ვათვალიერებ. კარებზე მოკრძალებული კაკუნია. სახეს უკმაყოფილოდ ვმანჯავ. სტუმარი „მობრძანდის“ არ ელოდება, ისე იჭრება ჩემს სივრცეში.

– ქალბატონო თამარ, გამარჯობა – მესალმება ჩემი უსექსუალურესი თანამშრომელი გიორგი. ჩემი ასაკისაა, მაგრამ რატომღაც ყოველთვის „ქალბატონოთი“ მომმართავს. – ყავას ხომ არ დალევთ

ჩემთან ერთად?

თვალეები შუბლზე ადის და კეფაზე გადადის. ჩვენ აქამდე მხოლოდ შორიდან ვესალმებოდით ერთმანეთს, იშვიათად გვექონია საქმიანი საუბარი. ახლა კი აქ, ჩემს კაბინეტთან, დგას და ჩემთვის საძულველ სითხეზე მეპატიჟება.

მისი მოძლოდინე მზერა მაბნევს. ტანზე ვიხედები და მექანიკურად შარვალს ვისწორებ. მიუხედავად იმისა, რომ არც ზედმეტ წონას ვუჩივი და საკმარისად ლამაზადაც ვითვლები, მის მომხიბვლელობას გვერდით მაინც ვერ ვუდგები. ჩემი ტანსაცმელი უკვე დაკუჭულია, მიუხედავად საავადმყოფოში გატარებული მხოლოდ რამდენიმე საათისა.

– დიას, გიორგი, სიამოვნებით, – ვპასუხობ და რატომღაც ყავაზე ვთანხმდები, რომელზეც რამდენიმე წელია პირი არ დამიკარებია. ამას თავისი დიდი და ობიექტური მიზეზი აქვს.

სკოლის ბოლო წელს ოჯახში კონსილიუმი შეიკრიბა. უნდა გადაწყვეტილიყო ჩემი მომავალი განათლების და კარიერის ამბავი. ჩემთვის არც აზრი უკითხავთ და არც დაინტერესებულან, საერთოდ მინდოდა თუ არა სწავლის გაგრძელება. დედაჩემმა პომპეზურ ვახშამზე ფრთიანი ფრაზა გამოაცხადა: „ჩემი შვილი დოქტორი უნდა გამოვიდეს“. ბები-ბაბუებმა ისე აიტაცეს ეს იდეა, თითქოს უკვე დიპლომიანი ექიმი ვიყავი და სადღეგრძელოც კი შესევს რომელიღაც გაძვალტყავებული პაციენტის მიერ დედაჩემისთვის მორთმეული ბროლის ჭიქით. მაშინ დაიწყო ჩემი ტანჯვა და ცოტა მოგვიანებით ყავისადმი სიძულვილი.

დედაჩემმა იმდენი მასწავლებელი დამახვია თავს, თითქოს მათ უნდა ესწავლათ ჩემ მაგივრად. ყველა საგანს ორ-ორი რეპეტიტორი მაძულებდა. ერთი რომ მიდიოდა, მეორე მოდიოდა და ამას ტონობით ყავის სმა ემატებოდა. ვასმევდი მათაც და ვსვამდი მეც, განუსაზღვრელი რაოდენობით და ღოზით. იმ წლის შემდეგ ყავა აღარ დამილევია. მიუხედავად იმისა, რომ თავიდან ყველა რეპეტიტორს სისხლს ვუშრობდი, ნელ-ნელა ამბიცია გამიჩნდა. რაღაცის დამტკიცების სურვილით და მომავალში ჩემი პროფესიით დედაჩემისგან თავის დაღწევის იმედით, სწავლაც გავაორმაგე და ყავის სმაც. სკოლის დამთავრებისთვის ჭარბწონიანი, ლოყებწითელა „ბუშტიდან“ გრძელფეხება გამხდარ გოგოდ ვიქეცი. კლასიდან კლასში ძლივს მოჩანჩალედან ტვინგამოტენილ მომავალ ექიმად.

ახლა ჩემი მომხიბვლელი კოლეგა ანესთეზიოლოგი დგას ჩემ წინ და მელოდება. ფართხა-ფურთხით ვიღებ ჩემს ნივთებს და მივყვები. ისიც ჯელტმენურად მაცილებს საავადმყოფოს პატარა სასაიდლომდე. კუთხის მაგიდასთან სკამს წევს და მანიშნებს – დაბრძანდიო. თვითონ კი ორიოდ წუთში ყავით და ნამცხვრით ხელდამშვენებული მოაბიჯებს.

უხერხული სიჩუმის დარღვევას გიორგი ცდილობს.

– ქალბატონო თამარ, ლამის საუკუნეა ერთად ვმუშაობთ და რატომ არასდროს დაგვიღვეია ყავა ერთად? – სვამს რიტორიკულ კითხვას.

– ალბათ იმიტომ, რომ არასდროს დაგიპატი-
ყებოვარ, ბატონო გიორგი და არც ყავას ვსვამ. –
ვუღიმი გულიანი ღიმილით.

ბიჭი ცბეობა.

– არ მეგონა, თუ რომელიმე ექიმი ყავას არ
სვამდა. – უკვირს გულწრფელად. – აბა, როგორ
ფხიზლდები?

– არც არასდროს მძინავს. – ვპასუხობ არანაკ-
ლები გულწრფელობით და ცხელ სითხეს ვეწაფები.
თურმე როგორ მომნატრებია. ოხშივარს ხარბად
ყვოსავ და ფილტვებში ვუშვებ.

– საინტერესოა, დიდი ხანია მინდა შენთან
გამოლაპარაკება და ვერასდროს მოვახერხე. ალბათ
იმიტომ, რომ კაბინეტის გარეთ იშვიათად გხედავ –
მანათებს თავის ცისფერ თვალებს და თმაზე ხელს
ისვამს. ურჩი ქოჩორი ჯერ უკან გადადის, მერე
ისევ წინ იყრება. მახევეს. ალბათ ცოტა ვწითლ-
დები კიდეც. თითებს დაფხერებოვარ და უნებურად
ყელისკენ მიმაქვს. მისი მზერა ყველა მოძრაობას
თანმიმდევრულად ირეკლავს. თვალი ჩემს მკერდზე
უჩერდება. მერე მიღიმის და ისევ თმას ისწორებს.
ვიშმუშნები. საავადმყოფოში ყოველთვის მოკრძა-
ლებულად მაცვია და ახლაც დარწმუნებული ვარ,
ზედმეტი არაფერი მიჩანს.

– კი, იშვიათად გამოვდივარ კაბინეტიდან, –
ვეთანხმები თავის დაქნევით.

– ყველაზე იდუმალი და უკარება თანამშრომ-
ელი ხარ – პირდაპირ ამბობს გიორგი, რასაც
ფიქრობს.

– ხო, ცოტა უცნაური ვარ, – ვაღიარებ მეც.

– როგორც ვიცი, ოჯახი არ გყავს, თავისუფალ
დროს რას აკეთებ? რით ერთობი? – არ მეშვება
სიმპათიური ანესთეზიოლოგი. მეცინება. ძალიან
უნდა ჩემს სამყაროში შემოდრომა. როგორც ჩანს,
დაინტერესებულია ბიჭი. არაა ცუდი კანდიდატურა,
მაგრამ ჩემი გართობის ობიექტობისთვის ის არ
გამოდგება. ერთი ჭიქა ყავის დალევა შეიძლება,
მაგრამ იმის იქით ნულარ მომიახლოვდები, ბატონო
გიორგი!!!

– როცა საავადმყოფოში არ ვარ, ვეტერინარულ
კლინიკაში ვმუშაობ და როცა არცერთგან ვარ,
მაშინ სახლში სადისერტაციო თემას ვწერ.

– დისერტაცია? – უფართოვდება თვალები, –
არ ვიცოდ.

– ხო, ბევრმა არ იცის, ცხოველებში სხვადასხვა
ტიპის პარაზიტების მიერ გამოწვეულ დაავადებებს
ვიკვლევ. მათ გავლენას ღვიძლსა და შინაგან
ორგანოებზე.

– ვეტერინარია... რამდენი რამე არ მცოდნია
შენზე...

– შენ არაფერი იცი... ჩემზე – თვალს თვალში
ვუყერი.

– რომ გავიგო, წინააღმდეგი ხარ? – მიჟუ-

ჟუნებს თვალებს და ისევ თმას ისწორებს. ეს მისი
საფირმო შესტია.

– არა, მაგრამ არ დაგაინტერესებს. მაღლობა
ყავისთვის.

ვღვები, ვუღიმი და ადგილზე ვტოვებ. მაღლობა
გიორგი ყურადღებისთვის, მაგრამ იმ ქალი ექ-
იმების 2/3-ში ვერ შევალ, ვისთანაც უკვე გაიზი-
არე სარეცელი და ამაზე მთელი საავადმყოფო
ლაპარაკობს.

დისერტაციას მართლა ვიცავ და ვეტკლინიკა-
შიც ვმუშაობ. სამედიცინო უნივერსიტეტის დამ-
თავრების შემდეგ, პატარა ჩავარდნა მქონდა. თუ
ამას პატარა შეიძლება ერქვას... ექიმის სალიცენ-
ზიო გამოცდაზე ჩავიჭერი. დედამ თავისი წილი
დაფინანსება შემიწყვიტა. ჩემს სახლთან ახლოს
ვეტკლინიკა იხსნებოდა. უმუშევარი ვიყავი, მათ კი
ექიმის დამხმარე სჭირდებოდათ. არ გამჭირვებია,
აღლო ამელო ახალი პროფესიისთვის. იმდენად და-
ვინტერესდი, რომ ვეტერინარიის სწავლა მომინდა.
მესამე კურსზე დამსვეს. ახლა დიპლომიანიც ვარ
და დისერტაციაზეც ვმუშაობ.

უნივერსიტეტის ბოლო კურსზე იმდენად თავდა-
ჯერებული ვიყავი, წინ ვერაფერი დამიდგებოდა,
სალიცენზიო გამოცდისთვის ხელი და ტვინი არ
გამინძრევია. ხოდა, ბრახ!!! ჩავიჭერი. ორი კვირა
ხმას ვერ ვიღებდი, არადა დედაჩემს უკვე ჩემთვის
სამსახურიც გამზადებული ქონდა. იბულებული
გავხდი მშობლებისთვის სიმართლე გამემხილა.
მამამ, არაუშავსო, ჩაილაპარაკა და ტელევიზორს
მიუჯდა. დედამ ჯერ მე შემომხედა, მერე იქვე
მის ფეხებთან ჩაცუცქულ პეკინესზე მიმითითა და
ოლიმპიური სიმშვიდით გამომიცხადა „ამის იმედი
უფრო მქონდა, ვიდრე შენი. ისევ მე უნდა გამო-
ვასწორო გაფუჭებული საქმე. აბა სად გავამხილო,
სამედიცინო დაამთავრა და ექიმი ვერ გახდაო“. ისე
წამოვედი მშობლების სახლიდან, არც შემოუხედავს.

მომდევნო სალიცენზიო გამოცდისთვის თავდაუ-
ზოგავად ვმეცადინობდი, მაგრამ დაღლილი,
გამოფიტული და განერვიულებული ვიყავი.
ყველაფერი ერთმანეთში მერეოდა. უკვე ვფიქრობდი,
რომ ცხოველებისთვის დამეთმო მთელი ჩემი დრო
და ენერჯია. ექიმობაზე აღარ მეფიქრა. დედაჩემს
ხომ ტელეპატიური ნიჭი აქვს. ალბათ ჩემი ეს
ფიქრები იგრძნო. აბა, მე ის საუკუნეა არ მენახა. გა-
მოცდამდე ორი კვირით ადრე სახლში გამომეცხადა.
როგორც ყოველთვის, ახლაც ისე შემოვიდა, თითქოს
ვიღაც უცხოსთან მიდიოდა. ტახტის კიდეზე ჩამო-
ჯდა, თითქოს დასვრას ერიდებოდა. შანელი №5
სუნი დააყენა ჩემს ერთოთახიან მოკრძალებულ
ბინაში. გამიკვირდა მისი დანახვა. ველოდებოდი,
როდის ამეტყველდებოდა.

– გავიგე, ძაღლებს და კატებს უვლი, – მითხრა
და ჩემი არეული ოთახი მოათვალიერა.

– არ ვუვლი, ვმკურნალობ, – ვუპასუხე მშვიდად.
მასთან კამათში ყოველთვის ვმარცხდებოდი და
ახლა რამის თქმის სურვილი არ მქონდა.

– გინდა ისევ ნამდვილი ექიმობა?

– რა თქმა უნდა, მაგრამ ახლა ისეთ მდგომარეობაში ვარ, არა მგონია, რამე გამომივიდეს. – ვალიარე გულწრფელად.

– გამოცდაზე გახვალ, რასაც დაწერ, დაწერ. დანარჩენი შენი საქმე არაა. მომავალი თვის პირველი რიცხვიდან კახიძის სახელობის საავადმყოფოში იმუშავებ. ძაღლებსა და კატებთან გართობას მორჩები. დანარჩენი არ იკითხო.

ადგა და წავიდა.

დედაჩემმა გაყალბებული ექიმის ლიცენზია სახლში მომიტანა. და მეც შემდეგი თვის პირველი რიცხვიდან ექიმად დავიწყე მუშაობა. დღეს ძალიან კარგი ექიმი ვარ, საუკეთესო ჩემს სფეროში, მაგრამ ყალბი ლიცენზიით. დედაჩემის პირობა ბოლომდე არ შევასრულე. ვეტკლინიკაში ისევ ვმუშაობ კვირაში სამჯერ.

საავადმყოფოს სასადილოდან გამოსვლის და გიორგის დატოვების შემდეგ თავს უხერხულად ვგრძნობ. კაბინეტის კარებთან ისევ პაციენტების რიგი მხვდება. ერთი წამით ვერ ვიცლი. დღეს არანაკლებ რთული ღამე მოსდევს. პალატიდან პალატაში დავჭრივარ და ყურადღებას ერთ წამს არ ვაღუნებ. ერთი-ორჯერ გიორგიც მხვდება, ალბათ ისიც მორიგეა, მაგრამ მისთვის არ მცალია. დილას დაღლილი ვბრუნდები სახლში და საღამომდე მძინავს. თავს ძლივს ვწევ ზევით, მაგრამ გართობა ძელოდება წინ და ამაზე უარს არაფრისთვის ვიტყვი.

ვიქტორია სეკრეტის ახალ საცვლებს ვიღებ. თმას წითლად ვიღებავ ერთჯერადი საღებავით. ბანაობის დროს ადვილად ირეცხება. ტუჩებს და თვალებს ისე ვიშავებ, მეც კი ვერ ვცნობ საკუთარ თავს. მაღალ ჩექმას და მოკლე კაბას ვიცვამ. ტყავის გრძელ მოსასხამში ვეხვევი. ახლა დედაჩემიც კი გვერდით ჩამივლის, სადმე რომ შემხვდეს. ტაქსს ვიძახებ და მის მოლოდინში ვირინდები. ეს დასვენება მეკუთვნის...

კვირა დღეს საწოლში ვატარებ. ფუფუნებაში არ ვცხოვრობ, სახლის ნივთებსა და ტანსაცმელში მინიმალურ თანხას ვხარჯავ, ფულს შავი დღისთვის და მოგზაურობისთვის ვაგროვებ. მაგრამ დიდი ტელევიზორი მაინც ვიყიდე. კედელზე ჩამოვკიდე და კვირა დღეს საწოლში, მის ყურებაში ვატარებ. წინა ღამის თავგადასავლის შემდეგ გამოძინებაც მჭირდება და აზრზე მოსვლაც.

საბანში ყელამდე ვეფლობი. ბალიშებს გვერდზე ვალაგებ და ტელევიზორში რამე საინტერესოს ვეძებ. დროდადრო ვთვლემ. ძილბურანში ვარ. საღდაც ჩემი ტელეფონი გაუთავებლად ღმუის. ფორთხვით ვღებები საწოლიდან და შემოსასვლელში ტუმბოზე დაგდებულ აპარატს დავჩერებივარ.

ჰოი, საოცრება! დედაჩემის ზარია. პირველი, რაც თავში აზრად მომდის, მამაჩემის ინფარქტია.

– გისმენ, დედა! – ჩავყვირი მთელი ხმით.

– თაქუნა, რატომ არ მპასუხობ დროზე? ხომ

იცი, რომ ვერ ვიტან გაუთავებელ ლოდინს.

დედა მოწოდების სიმაღლეზეა, ესე იგი მამა კარგადაა.

– მეძინა. მორიგე ვიყავი, საშინელი ღამე მქონდა. რა მოხდა? კარგად ხართ?

– ჩვენ კი. ნოდარია ცუდად. საავადმყოფოში წაიყვანა სასწრაფომ. ადექი და იქ წადი. მეც მოვდივარ.

ტელეფონს მითიშავს. გაოცებისგან ხმას ვერ ვიღებ.

ძია ნოდართან დაკავშირებული ყველა მოგონება ერთბაშად ღვივდება ტვინში. თავი მისკდება, იქვე კედელს ვეყრდნობი და ძირს ვცურდები.

ძია ნოდარი დედაჩემის ბიძაშვილია. თავის დროზე ძალიან კარგი ექიმი ყოფილა. სანამ „კაიფში“ მყოფს პაციენტი არ შემოაკვდა. მართალია, ეს ამბავი ნახევარი ქონება დაუჯდა მის ოჯახს, მაგრამ მშრალად გამოძვრა. იმის შემდეგ საავადმყოფოს არ გაკარებია, თუმცა სამინისტროში რბილი სავარძელი იპოვნა დიდი კაბინეტით, წითელპომადიანი და მოკლეკაბიანი მდივნით და ბოლო თხუთმეტი წელია, იმ სავარძელს ათბობს. ძია ნოდარი დაეხმარა დედაჩემს ჩემი ლიცენზიის ამბების მოგვარებაში. მეგონა, ამ საკითხს არც თვითონ გაიხსენებდა და არც მე ვიქნებოდი მასთან ვალში. თუმცა შევცდი. ერთ დღეს, როცა უკვე მშვიდად ვმუშაობდი და ყველა საფრთხე გადავლილი მეგონა, ძია ნოდარის ზარმა შემაფხიზლა.

– თამარა, საყვარელოლო – რატომღაც ყველას „საყვარელო“-ს ეძახდა და ისე წელავდა, ვეღარ ასრულებდა ხოლმე.

– დიან, ძია ნოდარ, როგორ ბრძანდებით? – დავიღვარე ზრდილობად.

– შენთან ერთი პატარა საქმე მაქვს, ამ დღეებში სამსახურში გამომიარე. გელოდები, ჩემო გოგო – მითხრა და ტელეფონი გათიშა. არც პასუხს დალოდებია და არც დამშვიდობებას. გამიკვირდა და არ მესიამოვნა. გული ცუდს მიგრძნობდა. ამიტომ მორე დღესვე სამსახურიდან თავი გავეთავისუფლე, ჯანდაცვის სამინისტროში მივდივა-მეთქი. უარი არ უთქვამთ და ძია ნოდარს ვესტუმრე.

შესასვლელში წითელპომადიანი და მოკლეკაბიანი მდივანი ყავას წრუპავდა და გამოღებულ ფანჯარაში ჩუმად სიგარეტს ეწეოდა. რომ შევედი, უკმაყოფილოდ შემომხედა.

– ბატონი ნოდარი დაკავებულია, – მითხრა გაზეპირებული ფრაზა.

– დაბარებული ვარ, – ვუპასუხე უემოციოდ და კაბინეტის კარი შევადე. მოკლეკაბიანი და მაღალქუსლიანი გოგო დამედევნა, თუმცა ჩემს „კონვერსებს“ ვერ დაეწია და ზურგს უკან ამეკრა.

– ბატონო ნოდარ! – აწიკვინდა გამყინავი ხმით – დაუკითხავად შემოვიდა.

ნოდარმა ისეთი მკვლეელი სახით შეხედა, სავარაუდოდ ჩემი წასვლის შემდეგ კარგი არაფერი ელოდა. იჯდა სავარძელში ვისკის გაბერილი ჭიქით

ხელში და ამერიკულ რეალითი შოუს უყურებდა.

– თამარა, საყვარელო, შემოდი, ასე მალე არ გელოდი – ფეხზე წამოდგა და ისე ჩამეხუტა, თითქოს ჩემზე ფიქრის და მონატრების მეტს არაფერს აკეთებდა.

– რომ დამირეკეთ, შევშოთოდი, ალბათ მნიშვნელოვანი საქმე გქონდათ.

ოფიციალური ტონი არ შეიმჩნია. სავარძელზე მიმითითა და თვითონაც ჩემს წინ სარწვეველა სკამში ჩაეფლო.

– როგორ მიდის შენი საქმეები, საყვარელო? გავიგე საავადმყოფოში ძალიან გაფასებენ. გავიკითხე და საუკეთესო ექიმი. მისთვის ყველა კარი ღიააო. – გამიღიმა მელიის ყალბი ღიმილით.

არ მესიამოვნა მისი დაინტერესება ჩემი სამსახურით, აქ ამაზე სალაპარაკოდ არ დამიბარებდა.

– დიას, ყველაფერი კარგადაა, – ვუპასუხე მოკლედ და დაველოდე რას მეტყოდა. ტანში უსიამოვნოდ მცრიდა. მციოდა და ლამისაა კანკალისგან კბილები მეკაწკაწებინა.

– შენთან საქმე მაქვს... – დაუწია ხმას და ჩემკენ გადმოიხარა. ლამის შუბლი ფეხებზე მომადო. არაფერი მიპასუხია, გავიტრუნე. – შენს საავადმყოფოში მალე ერთ კაცს დააწვევენ. შენი პაციენტი იქნება. ეს ამბავი მოგვარებულია. ოპერაციის შემდეგ ყველას დაარწმუნებ, რომ ხელოვნური კომაა საჭიროდა მართვით სუნთქვაზე გადაიყვან. დანარჩენს შეგხედავთ. მთავარია, ცოცხალი იყოს. ეს მნიშვნელოვანია. ცოცხალი, მაგრამ უგონო. გასაგებია, ჩემო გოგო?

ნოდარი წამოიწია, თითქოს ადგომა დააპირა, მაგრამ გადაიფიქრა და სავარძელზე მიესვენა.

გაკვირვებისგან ხმა ვერ ამოვიღე.

– ვინაა ეს კაცი? – იმის მაგივრად, რომ გამეპროტესტებინა, ყველაზე უსარგებლო შეკითხვა დავსვი ამ სიტუაციაში.

– ერთი ძლიერი და გამოჩენილი კაცია, რომლის გაქრობა ქვეყანას შესძრავს. მაგრამ უნდა გაჩუმდეს.

– ძია ნიდარ, ხომ იცით, რომ ეს ექიმის ეთიკის დარღვევაა. ჩვენ ხომ ფიცი გვაქვს დადებული... – ამოვიღულულულე ისეთი სუსტი არგუმენტი, რომელიც ზუსტად ვიცოდი, საერთოდ არ ადარდებდა ჩემს შორეულ ბიძას.

გაეღიმა.

– უსაფრთხოება ეთიკაზე მაღლა დგას, თამარა. უკვე დიდი გოგო ხარ, უნდა იცოდე.

– მე არ შემიძლია ამის გაკეთება. ვინმემ რომ გაიგოს, დამიჭერენ. ეს არ არის სწორი, – ხმა სადღაც გამეპარა და სიტყვებს ძლივს მოუყვარე თავი.

– შენი ლიცენზიის ამბავიც რომ გაიგონ, არც ეგ იქნება კარგი, – ისევ მელიის ღიმილი გადაეკრა სახეზე კაცს.

მივხვდი, რაც მითხრა, აი, თურმე რატომ ამირჩია მე. იცოდა, უარის თქმა გამიჭირდებოდა.

– მოვიფიქრებ... – ჩავიღულულულე და ფეხზე

წამოვდექი.

– პაციენტი ზეგ უკვე შენთან იქნება. მოემზადე, – დამაწია უკნიდან.

არც შეგბრუნებულვარ და არც დავმშვიდობებ-ბივარ. მანქანაში ჩავჯექი და სახლში ისე მივედი, ვერ გავიგე. მაშანტაჟებდა და მე თავის დაძვრენის საშუალება არ მქონდა. არა, საშუალება კი მქონდა, მაგრამ მაშინ დაგკარგავდი ყველაფერს, რაც ამდენი ხნის მანძილზე ვაკოწიწე და სადღაც ჯანდაბაში უნდა გადავსახლებულიყავი. დედამიწიდან შორს, მარსზე ან იუპიტერზე.

მესამე დღეს ტელევიზიების თანხლებით საავადმყოფოში ის პაციენტი შემოიყვანეს, რომელზეც ვეჭვობდი. ჯერ ერთი – ორი წერილის გაგზავნა მოასწრო ციხიდან, მაგრამ ალბათ ბევრის თქმას აპირებდა. ბადრავს ციხის ახალგაზრდა ექიმი მოჰყვა. პაციენტის ისტორია შემომამჩიჩა და გაქრა. საშუალო ასაკის მამაკაცი ოთხად გაკეცილი იჯდა სავარძელში და ბორბლების ყოველ გადატრიალებაზე კვნესოდა. ანამნეზს ჩავხედე. 1. სხეულის ტემპერატურა 400, 2. ლებინება, 3. პირის სიმშრალე. 4. მუცლის ტკივილი.

რომ არ მცოდნოდა, ვისთან მქონდა საქმე, ვერ ვიცნობდი. რამდენიმეთვიანი პათიმრობის შემდეგ, წონაში საგრძნობლად დაეკლო. გათეთრებულიყო და დაბერებულიყო. აღარაფრით ჰგავდა იმ კაცს, აბეზარ ჟურნალისტებს პირად დაცვას რომ მიუქსევდა ხოლმე და გამარჯვებული ღიმილით იმორებდა თავიდან.

მდგომარეობა იმაზე ცუდი აღმოჩნდა, ვიდრე მეგონა. ნაწლავების ნაწილი დაზიანებული, ადგილ-ადგილ სისხლის კოლტები და რაც მთავარია, ორგანიზმის ინტოქსიკაციის ნიშნები დაწყებული იყო.

საოპერაციო მზად დამხვდა. გვერდიდან არ მოვშორებივარ, სანამ არ დავრწმუნდი, რომ ხელოვნური კომაში მყოფი, მართვით სუნთქვაზე მშვიდად იყო მიერთებული.

უკვე მეოთხე თვე იწურებოდა, რაც ხელოვნურ კომაში მყოფი პაციენტი სტაბილურად მყავდა მართვით სუნთქვაზე. აღარც ტელევიზიებს ახსოვდა და აღარც მის ყოფილ თანაგუნდელებს. მაგრამ ეს შენელებული მოქმედების ბომბი როდესმე ამოქმედდებოდა. უსასრულოდ ამ მდგომარეობის გაგრძელება წარმოუდგენელი იყო. ღამეები არ მეძინა, კომშარები მტანჯავდა, ყოველ ღამე მესიზმრებოდა, როგორ მაპათიმრებდნენ.

ახლა ამ ყველაფრის შემოქმედი ძია ნოდარი საავადმყოფოში ბრძანდება. ჩემი სახლის შესასვლელში ცივ იატაკზე დამჯდარს ფეხები მეყინება. ტვინი ნელ-ნელა მუშაობას იწყებს. „ნეტავ რა დააემართა?“ ვფიქრობ ჩემთვის და კარადიდან ტანსაცმელს ვყრი. რაც შეიძლება სწრაფად უნდა მივიღე საავადმყოფოში. პირველივე წუთიდან ჩემს ხელში უნდა იყოს. არავის მივცემ მიახლოების უფლებას.

საკვადმყოფოს მიმღებში ჩემი გამოჩენა უკვირო.

სწრაფი ნაბიჯებით მორიგე ექიმს მივსდევ დერეფანში და მეგობრულად მხარზე ვეხები. ბრუნდება და გაკვირვებული აფასურებს დაღლილ თვალებს.

— ქალბატონო თამარ, აქ არ გელოდით, — მეუბნება მოკრძალებით.

— ნოდარ მამასახლისი ჩემი ბიძაა, თუ ნებას მომცემ, მის ანამნეზს გადავხედავ. — ვუღიმი. ახალგაზრდა დაღლილ ექიმს სახე ებადრება. გადავსებულ მიძღებში ვინმე თუ მიეშველება უარს როგორ იტყვის.

— აქ არის. — მაჩვენებს ხელში ფურცლებს. — თუ წინააღმდეგი არ იქნები, ფორმალურ მხარესაც მოვაგვარებ და გადმოვაბარებ.

მეც ეს მინდა. თანხმობის ნიშნად თავს ვუქნევ და რეგისტრატურისკენ მივდივარ.

— მუცლის მწვავე ტკივილით შემოიყვანეს. პირის სიმშრალე აქვს. პალპაციით (ხელით მუცლის გასინჯვა) მუცლის კუნთების სიმკვრივე და დაჭიმულობა შეინიშნება. სისხლის საერთო ანალიზის პასუხს ველოდები. სავარაუდოდ, ლეიკოციტები მომატებული ექნება. ყველაფერი მწვავე აპენდიციტზე მიუთითებს. ახლა მუცლის ღრუს ექოსკოპიას უკეთებენ. — მოკლე ანამნეზს მაცნობს ექიმი.

— მადლობა, დაჩი — ვეუბნები ისე, რომ თავს არ ვწევ.

— პირიქით, მადლობა შენ, რომ შემომეშველე ... — მპასუხობს და მშორდება.

ძია ნოდარს ტკივილებისგან ფერები გადასდის. ექოსკოპიის საწოლზე მოკეცილი წევს და ილანძღვება. ჩემს დანახვაზე ცოტა ეშვება და გაღიძობას ცდილობს, მაგრამ ტკივილი სახეს უმანჭავს.

— როგორაა საქმე? — ვეკითხები ექიმს, რომელიც ეკრანს გაფაციცებით ათვალიერებს.

— აპენდიციტია. წუთი წუთზე გასკდება და სითხე მუცელში ჩაიღვრება. სასწრაფო საოპერაციოა — მპასუხობს თავაუწველად და ხელსაწოტით ძია ნოდარს მუცელს უწმენდს, რასაც მისი მხრიდან თავშეუკავებელი გინება მოყვება. უხერხულობისგან ვიწურები. ბორბლებიანი სავარძელი ახლოს მიმაქვს პაციენტთან და გადმოსვლაში ვეხმარები. საოპერაციო უკვე მზადდება. რამდენიმე წუთში ჩემი დამამანტაჟებელი ძია ნოდარი ჩემი დანის ქვეშ დაწვება.

ოპერაცია ცოტა ხანი გრძელდება და გართულებების გარეშე მიდის. ნარკოზიდან ახალი გამოსული ძია ნოდარი პალატაში გადაყვას.

— ძია ნოდარ, გესმის ჩემი? — ვეკითხები ხმა-მალა. ხელების უნებლიე მოძრაობას წყვეტს და შემომყურებს.

— თამარ ქალო, ნატვრის თვალო, შენ ხარ? მტკიავა, — მაპყრობს დაბინდულ თვალებს.

— მალე აღარ გეტკინება, დაგეძინება, — ვაიძებებ კაცს.

— შენი იმედი ყოველთვის მქონდა, — ჩურჩულებს ძია ნოდარი, — ახლოს მოდი, რაღაც მაქვს

სათქმელი.

მის ტუჩებთან ვიხრები.

— რამდენიმე დღეში შენთან პაციენტს შემოიყვანენ. ოპერაცია უნდა გაუკეთო და იქიდან ვერ უნდა გამოვიდეს.

გველნაკბენივით ვხტები. რას მეუბნება ეს კაცი. მგონია, რაღაცას ბოდავს. თვალებში ვუყურებ და ხმას ვერ ვიღებ.

— ჩემი ტელეფონი მომაწოდე.

ინსტინქტურად ვასრულებ მის სურვილს. მძიმედ სუნთქავს. გაჭირვებით ეძებს რაღაცას და პოულობს. ფოტოს მაჩვენებს. თვალები შუბლზე ამდის. ეკრანიდან საკმაოდ ცნობილი და ქვეყანაში გაგლენიანი სახე მიღიმის. ქვევით ძირს დახრილი ცერი ახატია.

— ესაა. ახლა კარგად მომისმინე. მისი აქ მოყვანა უკვე დაგეგმილია. თუ კიდევ გინდა ექიმობა, ეს კაცი ოპერაციის დროს უნდა დაიღუპოს. ან შენი ლიცენზიის ამბავი გასკდება და ამ ქვეყანაში აღარ დაგედგომება.

ვშრები.

— თქვენ გარდა კიდევ ვინ იცის ჩემი ლიცენზიის ამბავი?

— ჯერჯერობით არავინ, მაგრამ მალე გაიგებენ.

— რომ ვთქვა, თქვენ გამიკეთეთ? — ვცდილობ თავი დამნაშავედ ვაგრძნობინო და შევაშინო. ისევ მელასავით იცინის.

— შენ გგონია, ვინმე დაიჯერებს? ეგ ამბავი უკვე მოვაგვარე. მე მომეფერე და ყველაფერი კარგად იქნება.

ნოდარი მძიმედ სუნთქავს. თვალები ეხუჭება. ჯერ ერთი ხელოვნურ ყოფაში მყოფი კაცი მად-გასყელზე და მახრჩობს. ახლა მეორეს მოკვლას მაგალებს.

— ძია ნოდარ, ძია ნოდარ! — ჩავძახი ყურში.

— ხოლო — მეხმიანება ჩურჩულთ.

— ამ კაცის სიკვდილის ამბავი კიდევ ვინ იცის?

— სულ რამდენიმე ადამიანმა.

— მე რომ უნდა მოგკლა, ის ვინ იცის? — ვაკონკრეტებ.

— ეგ ჯერ მე და შენ. მერე მიხვდება ის, ვინც საჭიროა და დაგიფასებს. ახლა დამაძინე.

ვხვდები, რით ინარჩუნებს ეს კაცი სკამს თბილად, ისე, რომ არავინ ეხება. ნეტავ კიდევ რამდენი ჩემნაირი ჰყავს გამოჭერილი. პალატიდან გაბრუებული გამოვლივარ. ეს უკვე მეორე ადამიანი იქნება, ვის სიცოცხლესაც საფრთხეს შეეუქმნი, ისე, რომ ჩემთვის არაფერი დაუშავებია. თავი მისკდება. ხელს თმაში ვიცურებ და ძირებში ვუჭერ. მტკიავა. გული მერევა. ტუალეტში შესვლას ძლივს ვასწრებ.

თმის სწორებით გამოვლივარ და დერეფანში უაზროდ მივაბიჯებ. დღეს მორიგე არ ვარ, აქ საერთოდ არ უნდა ვიყო. კაბინეტში ვიკეტები და ფანჯარაში გავცქერი. გარეთ ცივა. ქარიცაა და ფოთლებს და ნაგავს ატრიალებს. მობუხული ხალხი სახლებში მიიჩქარის. ახლა მათზე, ყველაზე

უფრო დიდი პრობლემა მაქვს, რომელიც სასწრაფოდ უნდა მოვაგვარო. ნელ-ნელა ბინდდება. ფეხით მოსიარულეთა რიცხვი იკლებს. მანქანების რაოდენობა იმატებს. მე კი გაუნძრევლად ვზივარ და ფიქრები ერთმანეთში მერევა. გონებაში აზრი მწიფდება. მზად ვარ მის განსახორციელებლად. უჯრას ვაღებ და წამლებს ვათვალთვლებ. თვალში კალიუმის პატარა ამპულა მხვდება. საუკუნეა აქ დევს და მისი არსებობა აღარც კი მახსოვდა. თითებში ვიქცევ და ერთჯერად ინსულინის ნემსს ვავსებ. გულის ჯიბეში ვიცურებ. დერეფანში მტკიცე ნაბიჯით გავდივარ. მიძლებში ვკითხულობ, ვინმეს ჩემი დახმარება ხომ არ სჭირდება. ძია ნოდარის სამედიცინო ანკეტას ვიღებ და ვათვალთვლებ. ცოტა გული აწუხებს და წნევებსაც უჩივის. არც ღვიძლი აქვს მწყობრში. თუ გავითვალისწინებთ ალკოჰოლის და ნარკოტიკების დიდ რაოდენობას, არცაა გასაკვირი. აუჩქარებელი ნაბიჯით მის პალატაში შევდივარ. ნოდარს ძინავს. მარტოა. მაჯაზე კათეტერი უჩანს. გამაყურებლის მოქმედების ქვეშაა. კალიუმთან ნემსს გულის ჯიბიდან ვიღებ და კათეტერში ვუშვებ. მშვიდად განისვენე ძია ნოდარ... თვალს ვავლებ კაცს და ოთახიდან მტკიცე ნაბიჯით გამოვდივარ. მიძლებში ცუდი ამბავი მხვდება. ნაავარიები პატარა შემოყაფთ. სულ სისხლითაა მოსვრილი. ხელთათმანებს ვირგებ და საქმეში ვერთვები. რამდენიმე ნაკერს იქვე ვაღებ. ვწმენდ და ვეფერები. ტომოგრაფიაზე მე თვითონ მიმყავს და მხოლოდ მაშინ ვმშვიდდები, როცა საფრთხე აღარ ემუქრება.

ჩემი კაბინეტისკენ დაღლილი მივიჩქარი, როცა საავადმყოფოში ხმაური და სირბილი იწყება.

— რა ხდება? — ვეკითხები პირველივე შემხვედრ ექთანს.

— თქვენ გეძებენ, ქალბატონო თამარ, ტელეფონზე არ პასუხობთ. თქვენი პაციენტი ცუდადაა.

— პატარა ბავშვი? — ვეკითხები შიშით, მახსენდება, რომ ტელეფონი კაბინეტში დამრჩა.

— არა, ნოდარ მამასახლისი.

სახეზე ფერები მივლის. ექთანს ვტოვებ და ძია ნოდარის პალატისკენ გავრბივარ. ოთახში რეანიმატოლოგი, თერაპევტი, ქირურგი და რამდენიმე ექთანი მხვდება.

— რა ხდება? — ვკითხულობ აკანკალებული ხმით.

— გულის ამუშავებას ვცდილობთ. თრომბია — მპასუხობს ექთანი. პაციენტს ტუჩები გალურჯებული აქვს. აღარ სუნთქავს და აღარც გულისცემა ისმის. წნევა აღარ ესინჯება.

— გულში ადრენალინი გაუკეთეთ, მაინც არაფერია. დათრომბა — ორ სიტყვას მეუბნება რეანიმატოლოგი და ისევ ხელით ცდილობს გულის ამუშავებას. რამდენიმე წუთი სიკვდილ-სიცოცხლის ბრძოლაში გადის.

— სიკვდილის დრო 05:44 — მესმის დაღლილი ექთნის ხმა და ყველაფერი შეშდება. პალატიდან

გამოვდივარ და კაბინეტისკენ მივდივარ. ალბათ შეშლილი სახე მაქვს, რადგან თანამშრომლები თვალს მაყოლებენ და ხმას არავენ მცემს. ოთახში შევდივარ, სავარძელში ვეშვები და ვითიშები.

ფანჯრიდან მზე ანათებს. გუშინდელი თავსხმა წვიმის შემდეგ მიკვირს. ეს ნიშანია იმის, რომ სწორად მოვიქეცი და ჩემი ცხოვრება ისევ მშვიდად წავა. მოსაცმელს ვიღებ და საავადმყოფოს მანამდე ვტოვებ, სანამ სიწყნარეა. ნოდარს ჩემ გარეშეც მიხედავენ. მე ჩემი როლი შევასრულე, ისიც დაგასვენე და მისგან დამანტაჟებული ხალხიც. სახლში მიუსვლელად ეკლესიაში მივდივარ. აქ ხშირად დავდივარ. მხოლოდ რამდენიმე ადამიანს ვესაუბრები. სანთელს ვანთებ და ღმერთს მადლობას ვუბნები ყველაფრისთვის, რაც მაქვს.

ვეტკლინიკაში სიწყნარეა. სავარძელზე მიწოლილი სიმშვიდით ვტკბები. მძიმე კვირა იყო. ახლა, დაღლილ-დაქანცულს, ერთი სული მაქვს, როდის დავამთავრებ მუშაობას, რომ სახლში წავიდე.

კარები გაიღო და ოთახში ცისფერმა თვალებმა შემოანათა. ასე გვიან აღარავის ველოდი.

— ქალბატონო თამარ, შეიძლება? — მეკითხება ახალგაზრდა მამაკაცი და ძალიან ნაცნობ თვალებს მანათებს.

— მობრძანდით! — ვეპატიჟები და ფეხზე ვდგები.

მამაკაცს უკან შავი, ულამაზესი პიტბული მოსდევს. ჭკვიანი თვალებით მათვალთვლებს. ასეთი ლამაზი ძაღლი იშვიათად მინახავს. შავ ძაღალ ფეხებზე დგას. ყურები აუცქვევტია. სულ შავია, მხოლოდ გულზე თეთრი ვარსკვლავი აქვს. ხელს მისკენ ვწევ და დაყნოსვის საშუალებას ვაძლევ. ყელი შეხვეული აქვს, სისხლიც ეტყობა. იჩხუბა? უჯრიდან ძაღლების სასუნსავს ვიღებ და ვაწვდი. ჭკვიანი ცხოველი სუნავს, მაგრამ პირს არ აკარებს და პატრონისგან ნებართვას ელოდება.

— ტაისონ, აიღე! — ეუბნება მამაკაცი. ისიც გაბედულად აგემოვნებს.

— რა ჭირს, იჩხუბა? — ვეკითხები პატრონს და სახვევს ვხსნი.

— არა, რამდენიმე დღის წინ გაებერა, დღეს საღამოს კი გაუსკდა და სითხე გადმოუვიდა.

სახვევს უსიამოვნო სუნი აქვს. ინფექციაა. სავარაუდოდ საყლაპავიდან, ან სანერწყვე სადინარიდან.

ტაისონს ყელს ვუსინჯავ. იღრინება, მაგრამ არ ინძრევს. იცის, რომ მის დასახმარებლად ვარ აქ და არა რამეს სატკენად.

— დავაძინებ ცოტა ხნით. ექოსკოპიასაც ადვილად გადავუღებ და ჭრილობასაც გავწმენდ. თუ საჭიროა, გაკვერავ კიდევ. არ ეტკინება.

მამაკაცი თავს მიჩნევს. ნემსს ვამზადებ და ხელის ერთი მოძრაობით კუნთში ვუკეთებ. ტაისონი მიბღვერს, მაგრამ პატრონის ნიშანზე ჩუმდება. სანამ ის დაიძინებს, ექთანს ვეძახი და საბუთებს ვნახულობ.

— ტაისონ მამუკას ძე ღლონტი, — მეუბნება

მამაკაცი. მედიცინა. სამედიცინო ბარათში აცრების მეტი არაფერია. ესე იგი ჯანმრთელია. ტაისონს უკვე სძინავს. მის აწევას და მაგიდაზე გადაყვანას ვცდილობ, მაგრამ ეს არც ისე ადვილი საქმეა. ტყვიასავით მიძიმება. ბატონი მამუკა მეხმარება. ექოსკოპიის აპარატს ყელზე ვატარებ. ჭრილობიდან მოწითალო, მძაფრსუნიანი სითხე ამოდის. საყლაპავი გაჭრილი აქვს და კუნთში ინფექციაა შეჭრილი. კანმა ვეღარ გაუძლო და გასკდა.

– ბატონო მამუკა, რა ჭამა? საყლაპავი მილი აქვს დაზიანებული, – ვეკითხები კაცს და ეკრანზე ჭრილობას ვაჩვენებ.

– ქვეს ყლაპავს. მეტი საეჭვო არაფერი მახსენდება, – მეუბნება დაფიქრებული პატრონი.

ხელთათმანს ვიხდი, ექთნის დახმარებით მაგიდას ვამზადებ. ხელებს ვიბან და მანიპულაციისთვის ვემზადები.

– თქვენზე მითხრეს, საუკეთესოაო. ამიტომაც მოვიყვანე აქ, – ძალს ეფერება პატრონი, – საიდანაც მეცნობით და ვერ ვიხსენებ.

– მეც, – ვეუბნები ნაჩქარევად, – ახლა ტაისონს მივხედოთ. კაცი ჩუმდება. არ მიყვარს, როცა საქმის დროს სხვა რამეზე მესაუბრებიან. მშვიდად ვწმენდ ჭრილობას. ოთახში საშინელი სუნი დგება. საყლაპავს ვუკერავ. გარე ჭრილობაში ტამპონს ვდებ და საფენს ვადებ. ძალს ვეფერები და მის გამოფხიზლებას ვცდილობ. პატრონი მიერთდება და ჩურჩულით ყურში სახელს ჩასმახის. ტაისონი რეაგირებს. თვალებს ახელს და კვნესის. შვებით ვსუნთქავ. ფურცელს ვიღებ და წამლების დასახელებას და მიღების წესებს ვწერ. ძალს ფეხზე წამოდგომას ცდილობს.

– ბატონო მამუკა, – მივმართავ კაცს, მასაც ჩემზე გადმოაქვს ყურადღება, – აქ წამლების ჩამონათვალია. ეზოში არ დატოვოთ, სახლში გყავდეთ და სიცხე აკონტროლოთ. იცით, როგორ უნდა მიხვდეთ, თუ ტემპერატურა აუწევს?

კაცი თვალებში გაფაცვიცებით მიყურებს და ყველა სიტყვის დამახსოვრებას ცდილობს.

– დიან, ვიცი, ცხვირი და თათები უნდა ჰქონდეს სველი. სახლში მყავს, ჩემთან სძინავს. არ გამიჭირდება ყურადღების მიქცევა. ცუდია, ხვალ რომ არ იქნებით.

– ტელეფონის ნომერი აქ წერია, დამირეკეთ ნებისმიერ დროს, – ვეუბნები მამუკას და ბარათს ვაძლევ. – ახლა შეგიძლიათ, სახლში წაბრძანდეთ. ტკივილგამაყუჩებელი აქვს გაკეთებული და მოღუბნებული იქნება.

კაცს ტაისონი პატარა ბავშვივით აჰყავს ხელში. გულზე ისუტებს და მაღლობას მიხდის.

– ქალბატონო თამარ, თუ არ შეწუხდებით, მანქანის კარები გამიღეთ, შემოსასვლელთან დგას.

ჯიბეში ხელს მორიდებულად ვუყოფ და გასაღებს ვიღებ. მანქანის უკანა სავარძელზე ტაისონს ვაწვენთ. ძალს თვალებს ახელს და ხელს მილოკავს. უცებ თვალში საქარე მინაზე გაკრულ

„შს“ ემბლემას ვხედავ.

სახლში გაბრუნებული ვბრუნდები. „მამუკა ლლონტი, შსს, რაღაც ნაცნობია და ვერ ვიხსენებ“ – ვფიქრობ ჩემთვის და გონებას ვმაბავ. დალოლობის მიუხედავად ცუდად მიძინავს. შუალამეს ოფლში გაწურულს მეღვიძება და მახსენდება, სად მყავს ნანახი ეს ცისფერი თვალები...

დედაჩემი ცნობილი და შეძლებული ექიმია. სამეგობროც ასეთივე ჰყავს. ჩემს ბავშვობაში სიცხე, შიმშილი და გაჭირვება რომ დაძრწოდა მთელი ქვეყნის ქუჩებში, დედაჩემის სამეგობროს შვილები ჩოგბურთზე, ცურვაზე, კალათბურთზე და ვინ იცის კიდევ, რაზე არ დადიოდნენ.

ლადო გიგანი დედას ერთ-ერთი მეგობრის შვილი იყო. მთელი ბავშვობა ვხედავდი და ვისმენდი მის წარმატებებს. „როგორი ლამაზი ბავშვია, რა მოქნილი“. მოგვიანებით – „როგორ ცეკვავს, როგორ უკრავს, ჩოგბურთს როგორ თამაშობს, სასწაულია ეს ბიჭი“. კიდევ უფრო მოგვიანებით – „ლადო უიმბლდონზე გავიდა, რეიტინგში წინ მიიწევეს. მალე მსოფლიოს პირველი ჩოგანი გახდება“. სკოლის დამთავრების და ჩემი „უშნო ჭუკიდან“ ლამაზ „გედად“ ქცევის შემდეგ, სულ დამავიწყდა ლადოც და მისი წარმატებებიც.

ერთ დღეს სოციალურ ქსელში ჩემს პირად გვერდზე ლადო გიგანის შეტყობინება დამხვდა.

– გამარჯობა, თამარა, იმედია, გახსოვარ... - მწერდა ის.

– დიან, მახსოვხარ, – ვუპასუხე გაკვირვებულმა.

– შენს ფოტოებს გადავაწყდი და ვიფიქრე შევეხმიანები-მეთქი, – არ დაყოვნა პასუხმა.

(ლიმილის ნიშანი)

– ძალიან ლამაზი ხარ, იცი? როგორ მიღის შენი საქმეები?

ეს მოკითხვით დაწყებული მიმოწერა თითქმის წელიწადი გაგრძელდა.

მიმოწერის დაწყებიდან ერთი წლის თავზე ჩემი პირველი შევებულებით ვისარგებლე. მთელ დანახოვს თავი მოუყარე და საბერძნეთში წავედი. ლადო იქ მელოდა. ორი კვირა კუნძულ კრეტასა და ათენს შორის ვმოგზაურობდით. სადაც დაგვილამდებოდა იქ ვჩერდებოდით. ჰოსტელშიც გვიძინია და ხუთ ვარსკვლავიან სასტუმროშიც. ერთმანეთს ძლივს დავშორდით. მიმოწერა გაგრძელდა.

ექვსი თვის თავზე, დეკემბრის დასაწყისში, მისგან პარიზის ბილეთის სურათები მივიღე. თარიღი შეუვსებელი იყო. სიხარულისგან ისე დაფორინავდი, საავადმყოფოს ექიმები და ექთნები გაკვირვებული თვალებს აფახურებდნენ. დერეფნის კუთხეში შევიმალე და „გულები“ გავუგზავნი. ზამთარი, პარიზი, ეიფელი, ლუვრი... 25 დეკემბერს ბარგი ჩავალაგე და გაფორინდი.

ის უკვე აეროპორტში იყო და წინ საოცრებები გველოდა.

ჩვენი ურთიერთობის მანძილზე ყველა შევებულებას და შობა-ახალს წელს ერთად, სხვადასხვა ქვეყ-

ანაში ვატარებდით და ეს შესანიშნავი იყო. ამაზე არასდროს არავისთან დამცდენია სიტყვა. ლაღო ახალ მწვერვალებს იპყრობდა, მუდმივად პრესის ყურადღების ცენტრში იყო. მეც, ჩემი ჩავარდნების მიუხედავად, წინ მივიწვედი. ყოველთვის მქონდა იმედი, რომ ერთ დღეს ღიად გამოვაცხადებდით ჩვენს ურთიერთობას. ისიც წარმოდგენილი მქონდა, როგორ ავაწყობდით ორ ქვეყანაში ცხოვრებას.

შემოდგომა იწურებოდა. გარეთ უკვე ძალიან ციოდა და ჟინჟღავდა. საავადმყოფოდან დაღლილი და გაყინული მივედი სახლში. ტელევიზორი ჩავრთე და სამხარეულოს მივაშურე. რაც ვიპოვე მოვაროვე და ის იყო კომფორტულად მოვეწვევი, რომ იუმორისტული გადაცემის წამყვანის ხმა მომწვდა ყურში: „დღეს ჩვენი სტუმარია ცნობილი ჩოგბურთელი ლაღო გიგანი“. ხელი გამიშეშდა და ლუკმა გადამცდა. ისიც არ ვიცოდი, ჩამოსვლას თუ გეგმავდა. სტუდიაში ჩემი ლაღო გრძელფეხება, მოკლე შორტიან, ქერათმიან, ულამაზეს გოგონასთან ერთად შემოვიდა.

მთელი გადაცემა ვუყურე. რაზე ხუმრობდნენ არ მესმოდა, გონებაში მხოლოდ რამდენიმე სიტყვა ტრიალებდა: „ჩემი საცოლეს“, „უკვე ორი წელია ერთად ვართ“, „ლატვიელი“, „მოდელი“. გონზე რომ მოვედი, საინფორმაციო გადიოდა. ტელეფონი ვიპოვე და პირველი რაც თავში მომივიდა ის მივწერე.

„გადაცემა ვნახე, ვინაა ის გოგო?“

„ბოდიში, აქამდე უნდა მეთქვა, მოგვიანებით ყველაფერს აგიხსნი“

„მოგვიანებით“ უსასრულოდ გაგრძელდა. მე გათიშული დავბორიალებდი, ის კი ტელევიზორის ეკრანიდან არ ჩამოდიოდა ულამაზეს საცოლესთან ერთად. ახალ წელს ეგვიპტეში უნდა შევხვედრილიყავით, ლაღო კი თურმე ლატვიაში აპირებდა წასვლას კაწიას მშობლებთან შობის გასატარებლად. ალბათ მერე პირდაპირ იქიდან გამოფრინდებოდა გიზის პირამიდის ჩემთან ერთად სანახავად. რა ირონიაა...

ახალ წლამდე გაფაციცებით ვადევნებდი თვალს ლაღოს სოციალურ ქსელებს. ჩემს მშობლებთანაც რამდენჯერმე ჩამოვაგდე მასზე სიტყვა. თურმე კაწია მათაც გაუცვნიათ. მამაჩემი მონიბლული იყო ბალტიისპირელი ლამაზმანი. ალბათ საბჭოთა ნოსტალგიის გაქარწყლებას ცდილობდა. ჩემი მშობლებისგანვე გავიგე, რომ ძველით ახალი წლისთვის რაღაც ღონისძიება იმართებოდა სპორტსმენებისთვის. ლაღო იქ იქნებოდა. ცხოვრებაში ერთადერთხელ, ჩემი ყოფილი პაციენტი გამოვიყენე და მოსაწვევი ვთხოვე. სპორტის სამინისტროში მუშაობდა და დიდი სიხარულით გამიწია ეს პატარა სამსახური. ვნერვიულობდი. რამდენიმე დღე შესაფერისი ტანსაცმელი ვეძებე. საბოლოოდ ისეთი კაბა შევარჩიე, რომელშიც ლამაზიც ვიქნებოდი და შეუმჩნეველიც.

უამრავი ცნობილი ადამიანი ირეოდა საზეიმოდ გაწყობილ დარბაზში. ლაღოს ვეძებდი. მეგონა კამერების სიანლოვეს ვიპოვნიდი. ის კი თავის ლამაზ საცოლესთან ერთად კუთხეში იდგა და შორიდან ადევნებდა თვალს ხალხს. ხელი კაწიას თეძოზე ელო და რაღაცას ეჩურჩულებოდა.

პირველმა ეიფორიამ გადაიარა. კამერებიც ჩაქრა. დრო ვიხელთე, ფორთოხლის წვენი სავეჯტო ბარიდან ავიღე და ლაღოსკენ დავიძარი. ბიუსკალტერიდან ვერატრიდინის ფხვნილი ამოვიღე, ჭიქაში ჩავყარე და შევანჯღრიე.

ჩემს უკვე ყოფილს ჩემი დანახვა არ ესიამოვნა. თვალები გაუფართოვდა და მშველელის ძებნა დაიწყო, მაგრამ ახლომანლო ნაცნობი ვერავინ შენიშნა და მზერა ისევ ჩემზე გადმოიტანა.

– საჩხუბრად არ მოგსულვარ, – ვუთხარი მიახლოებისთანავე. გავუღიძვე და ჭიქა გავუწოდე. ფორთოხლის წვენი მისი სისუსტე იყო. უარს ვერ იტყოდა. ცოტა დამშვიდდა და შემათვალისწინა.

– არაჩვეულებრივად გამოიყურები... – გამიღიმა თავისი უხადო ღიმილით.

– მაღლობა. შენს საცოლეს ვერ შევედრები... – ვუპასუხე ისე რომ მზერა არ მომიშორებია. თვალი ამარიდა, – გავიძარჯოთ, ტკბილად შეაბერდით ერთმანეთს.

ჩემი ჭიქა მისას მივუჭახუნე და შამპანური ბოლომდე დავცალე. მანაც ფორთოხლის წვენი მოიყუდა. ცარიელი ჭიქა გამოვართვი და ჩანთაში ჩავიდე.

– არ დამვიწყებია, როგორ გიყვარს წვენები... – ვუთხარი, გავუღიძვე და გავშორდი. აღარ მინდოდა იმის ყურება, რაც შემდეგ მოხდებოდა. ამ წამლის 0,6 სასიკვდილო დოზაა. მე ლაღო სიკვდილისთვის ვერ გავიმეტე, მაგრამ საბოლოოდ ჩამოვაშორე დიდ სპორტს.

ნახევარ საათში სასწრაფომ საავადმყოფოში გადაიყვანა ლაღო გიგანი. დიდი ხანი დაჭირდათ ექიმებს გულის ინფარქტის, წნევის ცვალებადობის და კუნთების სპაზმის სამკურნალოდ. გამოძიება ფორმალურად დაიწყო. ჩემთანაც, როგორც ერთ-ერთ რიგით სტუმართან გამოძიებელი მამუკა ღლონტი მოვიდა და გამესაუბრა. ის მამუკა ღლონტი, რომელიც გუშინ საღამოს საყვარელ პიტბულთან ერთად კლინიკაში მესტუმრა.

გამოძიებლისთვის არ დამიმაღლავს, რომ მე და ლაღო ერთმანეთს ვხვდებოდით შვეპულეებზე. „ასეთი ფარული რომანი ორივეს გვაწყობდა, ამიტომაც არავისთვის გვითქვამს ამის შესახებ და მისი საცოლის არსებობის ამბავიც ვიცოდი“, – ვუთხარი ბატონ მამუკას და დამიჯერა. ჩვენი მიმოწერა გადაამოწმა. საეჭვო ვერაფერი ნახა და აღარ შევუწუხებია. ახლა კი ვერ მიცნო. არც მქონდა სურვილი, რადგან თუ პრობლემას შემიქმნიდა, მისი მოგვარების გზების ძიება მომიწევდა. მე კი პატიოსნად იშვიათად ვთამაშობდი.

სომინსკია - „სანაუქო“

ირმა მალაციკი

ყველაზე ძვირფასი სახლი

გამარჯვებული მოთხრობა

ერთ ტყეში ბევრი ცხოველი ცხოვრობდა. ან რა არის იმაში უცნაური, რომ ტყეში ცხოველები ცხოვრობდნენ? არც არაფერი.

არც ისაა უცნაური, რომ ცხოველებს მეფეც ჰყავდათ. რა თქმა უნდა – ლომი.

ერთხელ ლომმა ლოკოკინას მოჰკრა თვალი, რომელიც იქვე, ბუჩქის ძირას მიცოცავდა. ძალიან მოეწონა და ბრძანა:

– რა ლამაზია. ჩემთვის მინდა!

მელამ, რომელიც ლომს მუდამ თან დაჰყვებოდა, ყურში ჩასჩურჩულა მეფეს:

– დიდო მეფეო, ეს ლოკოკინას სახლია. მას კი ისე უყვარს თავისი სახლი, მეეჭვება, თავისი ნებით გამოვიდეს და თქვენ დაგიტოვოს.

განრისხდა ლომი:

– რას ჰქვია, არ გამოვა! მე ვინ ვარ – მეფე თუ ვილაც... ვილაც... – აქ ენა დაება და ველარ განაგრძო... – განა ჩემი სიტყვა კანონი არაა? – დასძინა თან.

მელიამ, რომელიც იმ ტყეში ყველაზე გაიძვერა და ცბიერი ცხოველი გახლდათ, ისევ ყურში ჩასჩურჩულა:

– დამიჯერეთ, დიდო მეფეო. ძალით ვერაფერს გახდებით. კარგად ვიცნობ ლოკოკინებს. შეძერება იმ თავის ნიჟარა-სახლში და ცოცხალი თავით გარეთ ცხვირს არ გამოყოფს. სხვა ხერხს უნდა მიმართოთ.

ლომი ჩაფიქრდა:

– რა ხერხს?

– რაიმე სრიკი უნდა მოვიფიქროთ. მე ვიცი, რაც უნდა გააკეთოთ.

ლომი სმენად იქცა და ცბიერ ხელქვეითს ანიშნა

– მითხარი, რა მოიფიქრეო.

– რა და, კანონი უნდა გამოსცეთ და ტყის ბინადრებს უბრძანოთ, სახლები გაცვალონ. თქვით, რომ დროებით ხდება, და იმიტომ გადაწყვიტეთ, რომ გინდათ, ტყის ბინადრებმა ერთმანეთის ცხოვრების შესახებ უფრო მეტი გაიგონ და ეს უფრო დაამეგობრებს.

ლომს ჭკუაში დაუჯდა მელიას რჩევა და ტყეში, დიდ მუხაზე თავისი ბრძანება გამოაკვრევინა, რომელზეც დიდი ასოებით ეწერა:

„ბრძანება №97

„მე, ტყის მეფე, ლომი ვბრძანებ – ჩვენი ტყის ყველა ბინადარმა ერთმანეთს დროებით სახლი გაუცვალოს“.

განცხადებას სიაც მიაწერეს, ვინ ვის უცვლიდა სახლს, რომელშიც აი რა ეწერა:

დათვი და კურდღელი სოროებს გაცვლიან;

მგლის ბუნაგში ჭიანჭველა დაბინავდება;

მგელი კი – ჭიანჭველების ბუდეში ჩაძვრება;

ჩიტები ციყვების ფულუროს დაიკავენ;

ციყვები – ბუდეებში იცხოვრებენ;

კუ თავის ბაკანს თავს დაუთმობს;

თავი თავის სოროს – კუს გადასცემს.

ობობა ფუტკრის სკაში გადავა;

ფუტკარი ობობას ქსელზე დაბინავდება;

რაც შეეხება ლოკოკინას, ის თავის ნიჟარას ტყის მეფეს, ლომს დაუთმობს.

სია მელიამ შეადგინა და, რა თქმა უნდა, ის ვერ გაუბედა მეფეს – ლოკოკინა ლომის ბუნაგში შესახლდესო. თავისი თავი კი, სულაც, „გამორჩა“.

ცხოველებმა განცხადება წაიკითხეს და შემოფოთდნენ.

– ეს სადაური წესია, ყველას ჩვენს სახლში გვინდა, ვიცხოვროთ და რატომ გვაიძულებთ, სხვის სახლში გადავიდეთო.

ბევრი იდარდეს და ივიშივიშეს, მაგრამ მეფის სიტყვას, აბა, ვინ გადავიდოდა. აიკრიფეს გულა ნაბადი, ჩააწყვეს თავისი ჯამ-ჭურჭელი და გადაბარდნენ ერთმანეთის სახლებში.

მხოლოდ ლოკოკინა დარჩა უსახლკაროდ. ბევრი იტირა, ბევრი ეხვეწა მეფეს, ნუ დამღუპავთო, მაგრამ ვინ მოუსმინა?!

რალა უნდა ექნა? გამოძვრა თავისი ნიჟარიდან და ბუჩქის ძირას, ფოთლების ქვეშ შეიყუჟა.

ლომი კი ძალიან კმაყოფილი დარჩა. დაავლო თათი ნიჟარას და თავის ბუნაგში წაიღო. მართალია, შიგ ერთი თათიც კი არ შეეტია, მაგრამ მაინც კმაყოფილი ჩანდა. ხან აქეთ გაავიწყობდა, ხან იქით.

– ეს რა კარგი სათამაშო ვიშოვეო, – უხაროდა.

დანარჩენი ცხოველები კი საგონებელში ჩაცვივდნენ. დათვმა ბევრი იწვალა და იჯახინრა, მაგრამ კურდღლის სოროში ვერ შეეტია.

მგელმა თხარა და თხარა ჭიანჭველების ბუდე, რომ როგორმე იქ ჩამძვრალიყო, მაგრამ იქიდან გაბრაზებული ჭიანჭველები ამოცვივდნენ და ისე დაესივნენ, საწყალს თავ-ბედი აწყველინეს. თუმცა

მერე გაახსენდათ, რომ მეფემ ბრძანება გამოსცა და მგლის ბუნაგისკენ მწკრივად გაემართნენ.

ჩიტები ციყვის ფულურობში შეფრინდნენ, ციყვები კი ბუდეებში ჩასკუბდნენ, თუმცა, შიგ ვერ ჩაეტივნენ და ზოგი ძირს გადმოვარდა, ზოგმა კი ბუდე დაახიანა. თავი კუს ბაკანში შეძვრა და არხეინად მოკალათდა.

– აქ ისე დაცულად და კომფორტულად ვარ, ფენსაც აღარ მოვიცვლიო – გამოაცხადა. კუ კი თავის სოროში შეძვრა, თან ცხარე ცრემლით ტიროდა – ჩემს სახლში მინდაო.

ობობა სკაში შევიდა, მაგრამ ხან ერთი ფენით დაეწება ფიჭას, ხან მეორე, ხან მესამე, ხან მეოთხე და ასე შემდეგ. ფუტკრებმა ობობას ქსელს მიაშურეს, მაგრამ აბლაბუდაში ისე გაიხლართნენ, თავბუდს იწყევლიდნენ.

ბევრი რომ არ გაგვარძელოთ, ტყეში საშინელი ქაოსი დაიწყო. აქეთ-იქიდან უკმაყოფილო შეძახილები და წუწუნები გაისმოდა. მარტო ლომი და მელა იყვნენ არხეინად. ლომი თავის ბუნაგში წამოკოტრიალებულიყო და ნიჟართ ერთობოდა, მელა კი თავის სოროში ნებივრობდა.

ბოლოს, ცხოველებს მოთმინების ფიალა აევსოთ, დაირაზმნენ და ლომთან მივიდნენ. ლომმა ერთად შეკრებილი მხეცები რომ დაინახა, ცოტა არ იყოს, შეეშინდა და მაშინვე მელაკუდას უხმო. მელიაც მოცუნცულდა და მეზობლების დანახვაზე ნირი წაუხდა.

– რამ შეგაწუხათ, ძვირფასო მეზობლებო? – დატკბა და დაიშაქრა ცბიერი და გაიძვერა.

– მოვითხოვთ, ჩვენს სახლებში დაგვაბრუნოთ! – აბურდლუნდა დათვი.

– დიან, აღარ გვინდა სხვის სახლებში ცხოვრება! – კვერი დაუკრა კურდღელმა.

– ერთი ამათ დამიხედეთ! – იღრიალა ლომმა, – ვითომ რატომ?

ამხელა მეფე რომ გიბრძანებთ, თქვენთვის კანონი არ უნდა იყოს?

– რატომ და იმიტომ, რომ კურდღლის სოროში ვერ ვეტევი! – ისევ აბურდლუნდა დათვი.

– დათვის ბუნაგი კი ზედმეტად დიდია ჩემთვის! – თქვა კურდღელმა.

– მე არ მინდა ჭიანჭველების ბუდეში. ვერ ვეტევი. თანაც, ნახეთ ჭიანჭველები დამესივნენ და დამკბინეს... – თავი მოისაწყლა მგელმა.

– არც ჩვენ გვინდა მგლის ბუნაგში ცხოვრება.

სად ჭიანჭველა და სად მგელი, ჩვენი ბუდე გვენატრება, – აჟრიაძულდნენ ჭიანჭველები.

– არც ჩვენ გვინდა ფულურობი, ჩვენ ბუდეები ყველაფერს გვირჩევენია, – აჭიკჭიკდნენ ჩიტები.

– ჩვენ კი ბუდეებში ვერ ვეტევიო, – დაიჩივლა ციყვმა. – აი, ნახეთ, გადმოვვარდი და თათი ვიტკინე.

– თანაც ჩემი ნალოლიავეები და ნაოფლარი ბუდე სულ დაინგრა, – ამოიოხრა მამა ჩიტმა.

– მეც ჩემს ბაკანში მინდა, მის გარეშე ძალიან დაუცველად ვგრძნობ თავს. – აწუწუნდა კუ. სამაგიეროდ თავი იყო კმაყოფილი და ხმას არ იღებდა.

სულ ბოლოს ლოკოკინა გამოძვრა ბუჩქებიდან:

– მეც ყველაზე ცუდ დღეში ვარ. უსახლკაროდ დავრჩი. აბა, სად გინახავთ ასეთი ლოკოკინა? ვერავენ მიცნობს, რომ დამინახოს. თანაც, ნიჟარის გარეშე სულ მცირე.

მელა ლომს ეფარებოდა, მიხვდა, რომ ცუდ დღეში ჩაკვივდნენ.

ლომიც, ცოტა არ იყოს, შემცბარი ჩანდა. ცხოველები სულ უფრო და უფრო უტევენენ.

– დიდო მეფეო, სხვა გზა არაა, დავაბრუნოთ თავიანთ სახლებში, – წასჩურჩულა ლომს.

– მერე ჩემი ნიჟარა? – გაჭირვეულდა ლომი.

– კარვით რა, მეფეო, ეს პატარა და უსახური ნიჟარა რა მეფის საკადრისი გასართობია. მიუგდეთ მის პატრონს, მეტის ღირსი მანც არაა, – ისევ ემშაკობას მიმართა მელამ.

ლომი, მართალია, ვეებერთელა და ძლიერი იყო, ძალიან გულუბრყვილოც გახლდათ. ყველაფერს იჯერებდა, რასაც მელა ეტყოდა. ახლაც, დაუჯერა და ნიჟარა ლოკოკინას გადაუგდო.

გახარებული ლოკოკინა შეძვრა თავის სახლში და ბედნიერი გაცოცდა ბუჩქებისკენ. დანარჩენებმაც თავს უშველეს და თავთავიანთ სახლებს დაუბრუნდნენ. მგელი თავისი ბუნაგისკენ გაძუნბულდა, ჭიანჭველები თავიანთ სოროში ჩაძვრნენ, ჩიტები ბუდეებს დაუბრუნდნენ, ციყვები ფულურობი შეძვრნენ. კუმ ბაკანი დაიბრუნა და თავს სხვა გზა არ ჰქონდა, ისევ თავის სოროში შეძვრა. ობობა ძლივს ამოძვრა ფიჭიდან და სირბილით გაიქცა თავისი ქსელისაკენ,

გაათავისუფლა იქ განლართული ფუტკრები და სკისკენ გზა დაულოცა. ახლა ყველა ისევ ბედნიერი და კმაყოფილი იყო. საკუთარი სახლი ზომ ყველაზე ძვირფასია.

ახალი ნიგნინი

ნინო არსენაშვილი

ზღაპარი ღაბუა ბელურაზე

გამომცემლობა „შემეცნება“, ღია შალვაშვილის ავტორობით, გამოსცა ახალი ზღაპარი – „ღაბუა ბელურა“, მხატვარ ოლესია თავაძის ილუსტრაციებით. წიგნის ლიტერატურული რედაქტორია – ზაზა აბზიანიძე.

პატარა მკითხველებს საინტერესო მოგზაურობა ელით სინათლისა და სიყვარულის ეგზოტიკურ კუნძულზე, რომელსაც „ალნური“ ჰქვია და რომელიც იმით გამოირჩევა, რომ მრავალფეროვანი ცხოველებითა და მცენარეებითაა დასახლებული. სწორედ ამ „მოსახლეობას“ თავს გადახდენილ ერთ არაჩვეულებრივ ამბავზე იშვიათი დამაჯერებლობით ყვება ავტორი, რაშიც მას დიდად ეხმარება შესანიშნავი, ფერადოვანი ილუსტრაციები. გულდაჯერებით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ პატარა მკითხველებისთვის ეს წიგნი – კიდევ ერთი ულამაზესი საჩუქარია.

აქვე დავძენთ, რომ გამომცემლობა „შემეცნება“ უკვე 17 წელია ლიტერატურისა და კულტურის სამსახურშია. გამომცემლობის წარმატებას დიდად შეუწყობ ხელი მისი დამფუძნებლის – ღია შალვაშვილის „ლიტერატურულმა კარიერამ“: მისი საბავშვო წიგნები თარგმნილია სხვადასხვა ენაზე, ხოლო საავტორო უფლებები გაყიდულია მსოფლიოს ცხრა ქვეყანაში – თურქეთში, აზერბაიჯანში, პაკისტანში, ირანში, არაბთა გაერთიანებულ საამიროებში, ლიბანში, ეგვიპტეში, ალბანეთსა და იტალიაში.

გასაკვირი არ უნდა იყოს ის ამბავი, რომ დედამიწაზე ერთმანეთისგან საკმაოდ დაშორებული ქვეყნებისა თუ ქალაქების, კუნძულებისა თუ ნახევარკუნძულების ბინადართ შესაძლოა, ერთნაირი პრობლემები ჰქონდეთ და ამ პრობლემებისაგან თავდაღწევაზე ფიქრისას, ერთმანეთის გამოც-

დილების გაზიარება მოუნდეთ. ალბათ ამანაც განაპირობა ის, რომ საქართველოდან შორს, არაბეთის ნახევარკუნძულზე მდებარე ქალაქ შარჯაში სამოგზაუროდ მოხვედრილ ქართველ გამომცემელსა და საბავშვო მწერალს – ღია შალვაშვილს, ამ მშვენიერი ქალაქისა და იქვე მდებარე ხელოვნური კუნძულის – ალნურის დათვალიერებისას, ერთობ საინტერესო სიუჟეტი მოაფიქრა.

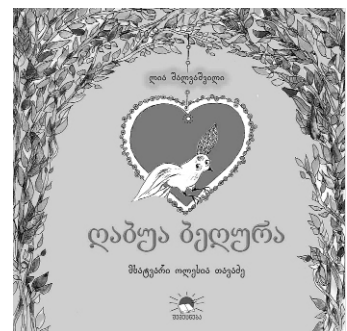
საქართველოში დაბრუნებისას, ეს სიუჟეტი მშვენიერ ლიტერატურულ ზღაპრად იქცა, რომლის გეოგრაფიული არეალი, რაღა თქმა უნდა, სწორედ დასახლებული კუნძული გახდა. სახელწოდება „ნური“ ქართულად სინათლედ ითარგმნება, ანუ მოქმედება სინათლის კუნძულზე ხდება.

და სწორედ აქ, ამ „სინათლის კუნძულზე“, ერთი პატარა ბელურის „ბიოგრაფიის“ მოწმენი ვხვდებით: ერთ დღეს სინათლის კუნძულზე ბელურა ცალი ფრთით გამოიჩეკა კვერცხიდან. ფრთანაკლულს, დედა კი მოუქსოვს და მიამაგრებს ჩალისგან დაწნულ ფრთას, მაგრამ ღაბუა მაინც გარიყულია კუნძულის სხვა მობინადრეებისაგან. ზღაპარში ფსიქოლოგიური დამაჯერებლობითაა მოთხრობილი, თუ როგორ შეძლო ამ ბელურამ, მეგობრების დახმარებით, ნელინელ, მისივე მსგავს ფრთანაკლულ ვარდისფერფურცელა პუპელასთან ერთად, გამხდარიყო კუნძულის ბინადართა სრულყოფილებიანი და აქტიური წევრი.

ერთი შეხედვით ამ „ზღაპრულ თამაშს“ ბავშვებთან, სინამდვილეში ღრმა და დრამატული ფსიქოლოგიური ქვეტექსტი ახლავს. ამიტომაც, ახალგაზრდა მკითხველს წიგნს საკმაოდ სერიოზული, პუმანური მისია აკისრია და სრულიად სპეციფიკურ აუდიტორიაზეა გამიზნული: შეასწენოს მშობლებსა და ძიძებს, აღმზრდელებსა და მასწავლებლებს, რაოდენ ინდივიდუალურია სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვის სოციალურ ინტეგრირების პროცესი და როგორი სიფხიზლითა და სიფაქიზით უნდა ხელშეწყობა ჯერ მათ ჩართულობასა და თვითრეალიზაციას, ხოლო შემდგომ – მათი უფლებების დაცვას, საბავშვო ბალი იქნება ეს, სასკოლო გარემო თუ, საერთოდ – საზოგადოება.

ეს მტკივანი პრობლემა აქტუალურია არა მხოლოდ ჩვენთან, საქართველოში, არამედ – ყველა ქვეყანაში.

წარმატებულ და ბედნიერ ფრენას ვუსურვებ კუნძულ ალნურზე დაბადებულ „ღაბუა ბელურას“ – მკითხველთა გულებისაკენ დედამიწის ყველა მიმართულებით.

პოეზია

ომარ გულუა

* * *

არ მინდა რამე ვიფიქრო
და ისევ ჩავწვე ლაბირინთში,
რომელიც ათასი
ეჭვით და წვეთითაა სავსე...
აჩრდილივით მინდა
უცნაურ ორთქლს ამოვყვე
და ამ პირდაღებულ ჭას ამოვშორდე...
მხოლოდ დუმილმა
უნდა გითხრას ჩემი სათქმელი
ყოველგვარი ფიქრისა და ოცნების გარეშე,
მხოლოდ ღრუბლებში უნდა გეწვიო
უჩინარო და ქარწაღებულო...

* * *

სამყაროს ხმა მიკარგულა სადღაც,
ვერაფერი გავიგე,
არაფერი მესმის...
რა იყო მოსვლა?
ან წასვლა რა არის?
ჩამომხრჩვალა ადამივით
ჰკიდია მთვარე...
მეწყერივით მოვარდნილ
ღამეში ვიხრჩობი,
გაურკვეველ
ლაბირინთებში
ვიკარგებით
მე და შენ, — თავო ჩემო!

* * *

შევეჩვიე პარიზს,
თავისი ქუჩებით,
წვიმით, თოვლით, დარით თუ ავდრით,
თავისი ხელებგაწვდილი, მრავალ ენაზე მოსაუბრე
მათხოვრებით,
მათი არ მესმის და იქნებ სამშობლოს
მონატრება შიათ
ჩემსავით...
ყველა გილიმის, მაგრამ ღიმილის უკან სევდა
იმალება გაუფურჩქნელი
ყვავილივით...
როგორ მინდოდა ერთხელ ეს გაუფურჩქნელი
ყვავილები ღრუბლებისკენ მესროლა და შენთვის
ეწვიო ჩემს სევდიან
გაზაფხულს...
თითქოს პარიზი ქოთანია ახლა,
სადაც ტყვეობასავით ქართულ მიწაზე ჩამირგავს
ეს ყვავილები, მე მათ ვუვლი
ჩემი ცრემლებით
და იმ სარკმელთან დგას,
საიდანაც ანგელოზს გელოდები
სიზმრის კიბიდან...
თუმცა ჩემი ცხადიც ხომ სიზმარია ნისლში
გახვეულია...

* * *

გუშინ ამაოდ მომაწოდა
ექიმმა სათვალე,
რადგან ჩემთვის არ არსებობ,
როგორ უნდა დაგინახო?
რა იცის, რომ
ჩემს სიმარტოვეში
არსებობს ცრემლის ერთი წვეთი,
რომელიც ბინდივით ეტყობა თვალის უბეს...

* * *

მე სიცხადიდან გამოქცეულს
მერგო სიზმარი, —
აქედან იწყება პოეზია,
რომლითაც როგორც სასახლეში ისე ვცხოვრობ,
აი, აქედან ვარ საკუთარი თავის მესაფლავე
და ვცოცხლობ მდუმარე ყვავილი...

* * *

ვეძებ, გადამრჩენელ
 ფიქრებს ვეძებ
 და შენი სულის ლაბირინთებში შევედივარ
 მძარცველივით.
 სიზმრის კომპასით მივიჩქარი,
 რაც მიფიქრია ყოველთვის მოხდა
 და კიდევ მოხდება.
 ღამეული ნიღაბის ქვეშ
 ვიმალები
 და წამით ვცოცხლობ
 მარადისობაში გაწელილი.
 ყველაფერი გავაკეთე
 და ყველაფერი მივაგდე,
 მილიონობით ჭიანჭველამ
 ეჭვივით გაიარა ძარღვებში
 და ნაყვავილარ ტანზე
 ამოფეთქა უდაბნოს ყვავილმა.
 სულში მამჩნევია ნატყვიარი,
 როგორც ცას ვარსკვლავები
 და მაინც გიღიმი...

* * *

სიყვარული გრძელდება
 ჭადრაკის თამაშით,
 თეთრი ოცნებებით
 შევბძვივარ კუნაპეტ ღამეებს,
 ყოველი ცრემლის წვეთი
 ფიგურასავით გაცლიდა
 ბრძოლის ველს და
 შერჩენილი პაიკებით
 წინ წასულან ფიქრები...
 არჩევანი დაშამათებად დარჩენილა
 სიკვდილსა და სიყვარულს შორის...

* * *

სიცხადესა და სიზმარს
 შორის შეყინული
 სხეულის სარკვე,
 დამსხვრეულხარ და მაინც
 აათინათებ ფიქრებს!

ლირიკული პოემა დალი მაჭმიშვილი

სიყვარულს ნუღარ დავაგვიანებთ!

(დედამიწის მონოლოგი)

.....

უსასრულოა სამყარო მკაცრი,
 მხოლოდღა უფლის წყალობა გვიცავს,
 დრო არცერთს სულის მოთქმას არ გვაცდის,
 შენ გქვია კაცი, მე – დედამიწა.
 დაუზოგავად ცა ლეშხად მაწვიმს,
 და ვეღარ ვისმენ წვიმის სიმღერებს,
 ასე უნდობლად და ნაწილ-ნაწილ
 რად მჩეხავ, მახვილს რატომ მიღერებ?!
 ექვსი დღე ქმნიდა შემოქმედი
 ზეციურ თაღებს,
 და არაფრისგან იშვა ყოველი,
 აფერადებდა ღვთიური ფუნჯით
 ნაშალს და ნარღვევს,
 არ იყო საქმე
 სიტყვისაგან მიუწვდომელი.
 წვეთ-წვეთად ჩადგა სველ ფერებში
 ძალა და ვნება,
 მიმტევებლობის დიდი ნიჭი
 მარგუნა წილად,
 და განზიანდა სამყაროში
 ჩემი სახება,
 როგორც უეცრად წამოსული
 შხაპუნა წვიმა.
 ჩემს თიხას ზელდა ზეციერი
 შენზე ფიქრებში
 და ყოვლისშემძლემ შევიცნო ღირსად,
 გიწოდა კაცი, აამაღლა
 სამყარო შენში,
 სახედ და ხატად გაქცია თვისად!
 როგორც ცა მზისთვის,
 მე ვიშვი შენთვის,
 და ყოველივე გაფერმკრთალდა

ლოდინის გარდა,
ყაყაჩოთა და გვირილათა
ხალიჩებს ვფენდი,
ფერად სიზმრებზე, ფერად გზებზე
ვეყვებოდი ქართან!
და იშვა ევაც,
რომლის სიცოცხლეს
შენი ნეკნის არ ეთაკილება,
პირველი ქალი,
პირველი ცოდვა,
პირველი ელდა და გაკვირვება!
შენთვის იესომ, შენი გოლგოთა,
შენი ცოდვებით სავსე ფიალა,
ჯვარზე აზიდა გადასარჩენად,
თვითონ ეწამა,
შენ გაზიარა!
მოდის მაღლიდან მისი ნათელი,
ისევ ათრთოლებს გზებს იის კვალი,
საჩუქარია დღე დღევანდელი,
რადგან ჯვარს გვსახავს
თვითონ უფალი!

.....

შენ კი წვი, ჩეხე ჩემი სხეული,
შენშიც და ჩემშიც ჩასახლდა ეშმა,
დადგა სისხლისღვრის ათასწლეული
და უნდობლობა დიოდა ლეშხად!
შენ ზავთდებოდი, მე კი მაწვიმდა,
ერთმანეთისკენ ვერ ვდრიკეთ თავი,
ერთად ყოფნა კი ჯობდა ათწილად,
დავაპატარავდით ბრძოლოთ და ზავით!
ხან მეფე იყავ, ხან მონის ხელში
ბლაგვმა მახვილმა დამცა, დამნაცრა,
და ერთმანეთზე ნაქონი გეშით,
წამომაცენა ისევ მამაცმა.
მეც ჩემეული დამქონდა სევდა,
ხან ვულკანებით გაქცევიდი ნაცრად,
გრიგალი ისევ გრიგალს ბადებდა,
ერთგულების და სიკეთის ნაცვლად.

.....

დიან დღეები მდინარეებად
და რეცხავს წყალი უხსოვარ ქვიშას,
ტოტზე ქანაობს „ოქროს საწმისი“,
ცოდვილო ადამ, კვლავ ღმერთი გვრისხავს!
უსახურობის, უნდობლობის ეშმა კვლავ ზეობს,
ღალატე ქვეყნის, მახვილივით, კვლავ ვადაძლეა
და მერამდენედ, მერამდენედ დაგვსეტყვე, დღეო,
უცხო იასონს მერამდენედ მიჰყავს მედეა!

.....

დღემდე რა დარჩა ჩემგან, შენგან,
სამყაროს გზებზე,
ფრენის წყურვილი მარტოოდენ, ტკაცნი ფრთების,
დღემდე რა დარჩა გამჭვირვალე
ქარების ხემზე,

ჩაშლილი ღრუბლის მარაო თუ
ცის მინანქრები?!
ნუთუ ყოველი წაიშლება ნამწვით და ფერფლით,
ნუთუ სიკეთე უფლის ხელით
ვერ გაშლის კარავს?
მაშ, რატომ მჯერა, ვარსკვლავების
ლამაზი ტერფი
გაშლილ გუმბათზე იმ ჩვენეულ
სურვილებს კვალავს?!
რომელსაც მზის სხივს ვუფიცხებდი
გაჩენის დღიდან,
სადაც უამრავ ხეს ვუვლიდი,
ახალ ნერგს ვრგავდი,
მაღალ ტაძრებში ინთებდა სანთელი წმინდა,
ქარებს წვიმებად ჩამოჰქონდათ
ღრუბლების დარდი?!
და მე მჯეროდა,
ტყუილუბრალოდ ქვეყნად არ გავეჩნდი,
სიყვარულის ბაღს არ ვაკლებდი
ნუგეშს და სითბოს,
სიზიფეს ლოდიც მძიმდებოდა
და თავის აჩრდილს ხან ერეოდა,
ხან კი ველარ მისდევდა თითქოს!
გესმის ქარის ხმა?
ნელდი რტოს ხემი
როგორ ათრთოლებს კვირტთა ნათურებს,
წვიმის ხმა გესმის?
მე თვითონ ვმღერი,
ვიცი, ვერასდროს გადმიქართულებ!
თავგანწირულის ძახილსაც ვშველი,
და ჩანჩქერის ხმით
ლოდებს ვეხლები,
ქარიშხლებს მიაქვთ ტკივილი ჩემი,
კლდეებს აშრებათ სისხლის შხეფები!
ყოჩივარდების ჩუმი ჩურჩულიც
მინდვრიდან მინდორს ჩემით ედება,
ერთად მოვდივართ რწმენით და რჯულით
და ერთმანეთი გვეიმედება!
ფეიქრობ შენსავით, აზრს მოვლევ შენსას,
ჰა, რწმენა ჩვენი, გაამთლიანე,
შენთვის ვიძი და შენთვისვე ვთესავ,
მკერდზე ყაყაჩოს შენ გიბრიალებ!

.....

არ გაგიკვირდეს, შენს აზრს რომ ვუცდი,
მიმტვევებლობა ნიჭია, ადამ,
ირემი ირემს ბალახს ხომ უწვდის,
ცა სიყვარულის გვირგვინს ხომ გვადაგამს.
დამიბრუნდები გვიან თუ ადრე,
ათასი დარდის, ფიქრის მტვირთველი,
გადაეყრები სისხლისფერ ვარდებს
ჩემი თიხისგან ნაშალი მტვერი!
უერთმანეთოდ ორივეს გვიჭირს,
უფსკრულის პირი მზეზე პრიალებს,
უფალო, მოგვეც დანდობის ნიჭი,
სიყვარულს ნულარ დავაგვიანებთ!

თორნიკე ღვინიაშვილი

Dicata matres

ასეთი ჩვეულება ჰქონდა: ჯერ საბეჭდ მანქანაზე წერდა და შემდეგ გადაჰქონდა ტექ-მასალის სახით. ის ას სამოცდახუთი ლარი, რომელიც მის უწინდელ პატრონს გადაუხადა, რომელსაც მხოლოდ დეკორაციის მიზნით ელო თაროზე, კიდევ ცოტა ხანი ეყოფოდა სასმელსა და სიგარეტში. მაგიდაზე ერთმანეთზე შემოდებული წიგნები დაბლა დააწყო და მათ ადგილას კონიაკი, ლიქიორი და წითელი „მარლბორი“ შემოღო. კონიაკს თავსახური მოხსნა და ჩვეული მოძრაობით, ნამდვილი ალკოჰოლიკით ჭიქაში დაუსხმელად მოიყუდა, ალბათ უფრო წერის იშტაზე მოსასვლელად. საბეჭდ მანქანაში ფურცელი ჩალო და წერა დაიწყო:

„ჩანახატი

ავტობუსში ისეთმა დაღლილმა და ღონემიხდილმა ავაბიჯე, თავს ორი დღე გადაბმულად სმის შემდგომ უფრო შევიკავებდი წაქცევისგან, ვიდრე მაშინ. ერთ-ერთ გაჩერებაზე ქალი და კაცი ამოვიდნენ და ბოლოში სწორედ იმ განზრახვითა და იმედით დასხდნენ, რომ კონტროლიორი ვერ შენიშნავდათ. იმ გაზულუქებულმა ხალხმა, ფეხსაცმელზე ოდნავ ფერგადასული მაზის გამო ახლის საყიდლად რომ გარბიან და გუშინაც ასე რომ მოიქცნენ, ამოსვლისას მათ სამოსს მიაქციეს ყურადღება – ფეხსაცმლის ძირი ცალკე რომ მიდიოდა და ზემოთა ნაწილი - ცალკე. კონტროლიორი მივიდა მათთან; არადა, „ხომ დაინახეს, რომ უეჭველად უჭირდათ რაღაც, და მანაც მოსთხოვა ისეთი რამ, რომ რისთვისაც თრთოდნენ აქ ამოსვლამდე“. ბილეთის აღებისკენ მოუწოდა. ქალმა ჩანთაში დაიწყო ქექვა. დაახლოებით ოთხი-ხუთი ცალი ბარათი ამოიღო, მოსინჯა, არც ერთზე საკმარისი თანხა არ იყო. გვერდზე გავიხედე. რამდენიმე კაცი, კარგად შეზარხოშებულნი, სუფრაზე ურატორიოტული ორატორობით კმაყოფილნი, უცქერდნენ ყოველივე ამას. დღუქციას ოდნავ მაინც თუ მივმართავთ, მივხვდებით უმაღლეს აბსურდულია ის გარემოება, რომ რომელიმეს მაინც

ერთი ლარის გადახდის საშუალება არა ჰქონდა, რასაც ის ფაქტი ადასტურებდა, რომ სუფრასთან გამოჩენილი სიყვარულ-პატრიოტიზმი რამდენიმე ასეული ლარი მაინც დაუჯდებოდათ რომელსამე რესტორანში. ილია ჭავჭავაძესავით უნდა ჩავერთო და მივმართო მკითხველს: მართალია, მეც ის კითხვა გამიჩნდა, თუ რატომ არ მივედი და მე არ დავემარე მათ. იცით, მეც მარკ ტვენით დაახლოებით ორმოც, ყველაზე მყრალ (ანუ იაფფასიან) სიგარეტს ვეწევი დღეში და მაშინ, სანამ ავტობუსში ავიდოდი, ექვსიოდე ღერი სიგარეტი ვიყიდე და დანარჩენი სამგზავროსთვის შემოვიხაზე, იქიდან ორი ღერი ორ ბიჭს მივეცი.

ამ ნაწერით მათეს სახარების შეგონებას კი ვარღვევ („ნუ განიკითხავთ, რათა არ განიკითხნეთ“, – მათე – 7, 1-4), მაგრამ ვალდებული ვარ, მოვიზიგო ბინძური რეალიზმის თხემით ტერფამდის გამზიარებლის როლი. უცბად, წამიერად დავასკვენი და ჩამოვყალიბე კონცეფცია: ხომ არის ხოლმე ცხოვრებაში ისეთი მომენტები, არაფერი რომ გულთან არ მიგდის, თვით სერიულ მკვლელზე უემოციო რომ ხარ, არადა იცი – ის ამხელა რაღაცას სჩადის, ადამიანს კლავს და არანაირი სენტიმენტები, და შენ კი შენი ფიქრები – ვერნაყიდი ხუთლარიანი ყვავილი, საბეჭდი მანქანის ლენტი და ფურცელი გჭამს და განადგურებს, და გახვედრებს, რომ შენც იმ მკვლელივით უემოციო ხარ, მიზეზს აღარ აქვს მნიშვნელობა. სწორედ ყოველივე ზემოთ ხსენებულის უკიდურესი სტადიის ქონის დროსაც კი ისე გაგყენებოდათ სისხლი, როგორც იმ ქალსა და კაცს, როცა გაიგებდით, რომ კონტროლიორმა იმ სიცივეშიც კი თავისი მოვალეობა სამაგალითოდ შეასრულა და ისინი ავტობუსიდან ძირს ჩამოსვა. ამის შემდეგ კი სოციალური ქსელი გახსნა და შემწეობის მთხოვნე ხალხის ათობით ფოტო-სტატუსი გააზიარა.

ვინანე კიდევ: რატომ კალამი და ფურცელი არა მაქვს, კარგ ლექსს დავწერდი ახლა-მეთქი, მაგრამ გონებაში გავიფიქრე ერთი ვერლიბრის ნიმუშური სტრიქონი, რომელიც მერე სულ, მუდამ მახსოვდა, აი, დაწერით და ლექსად გადაკეთებისმხრივ კი ვეღარაფერი შევმატე:

„და გამიკვირდა, თუ როგორ ზიდეს საბურავებმა ამდენი ცოდვა“.

სახლამდე კიდევ გამოვლილი გზის ორი ამდენი იყო გასავლელი, მაგრამ შემდგომი გაჩერებისთანავე ავტობუსიდან ჩამოვედი და გზას ფეხით გავეყვები“. – დასვა წერტილი და მიმედ ამოისუნთქა. მთელს სხეულში ისეთი დაღლილობა თუ დაბეჭდილობა იგრძნო, გვეგონება წერით კი არა, სპორტული აქტივობით იყო დაკავებული აქამდე. ნაწერს გადახედა. სიგარეტს მოუკიდა. ამ ორ განუყრელ ატრიბუტს ერთუროთისაგან. ნაწერის გადაგდება დაენახა, ამიტომ ისიც გვერდზე გადალო, გამომცემლობებთან გასაგზავნ ნაწერებს შორის.

სასმელი უკვე მოეკიდა, როგორც ყველაფერს, ამ უკანასკნელსაც ჰქონდა მისთვის დადებითი და უარყოფითი მხარე: მისი ზემოქმედების ქვეშ ან

მართლა კარგ რაღაცას დაწერდა, ან ის ნაწერი დასაწყისიდან ბოლო წერტილამდე იქნებოდა სრული ბოლო და ბოდილი, დაახლოებით ისეთი, მთვრალი ბიძები რომ „დავიჭერენ“ და ცხოვრებისეული წინააღმდეგობის შესახებ გამხადებენ და გარიგებენ.

უჯრიდან ახალი ფურცელი ამოიღო; საბეჭდო მანქანაში ჩადო, მელანი შეამოწმა და დაიწყო:

„მუზეუმის ექსპონატი

სისხამ დილით, როდესაც უნივერსიტეტში მისასვლელად რამდენიმე ხალხით გადაჭედვითი მეტროსადგურის გავლა უწევდა, მუდამ ხედავდა ვიტრინაში ჩასმულ, უჩვეულოდ ყურადღებასმისაქცევი ფერისა და ფორმის პერანგს. ეს პერანგი კი იმავე ადგილას იდო და იდო, ვით ძვირფასი რამ მუზეუმის ექსპონატი. ამ უკანასკნელზე ყურადღების გამახვილება უკვე ჩვეულებრივი რამ იყო მისთვის, როგორც საგნები, რომელიც ყოველწუთს გვხვდება თვალში: საათი, ბეჭედი, ყელსაბამი ან ნებისმიერი ამაღვარა.

გმადლობ, – უთხრა უნივერსიტეტში, გაზეთებში დაბეჭდილი პუბლიკაციების ჰონორარების გამცემ სათვალთან, ნაძალადეკად კეთილგანწყობილ მოხუც ქალს და გარეთ გამოვიდა. თავისი პირველი ჯამაგირით საჩუქრის ყიდვა გადაწყვიტა თავისი დისთვის, რომლის მეოხებითაც შეეძლო ახლა, ამ მომენტში, თავი ეგრონო რამდენიმე ასეული ლარის მატარებელ ადამიანად და უკვე შემდგარ მწერლად. სახლში რომ ბრუნდებოდა, „მუზეუმის ექსპონატი“ შეიძინა და მერე შორიდან აკვირდებოდა, თუ რაოდენ დააკლდა თვალში მისი ვიტრინაში უმყოფელობა.

კარზე დააკაკუნა. – ღიაა.

ოთახში შეაბიჯა და დაინახა მადამ ბოვარივით რაფაზე მჯდომი და, რომელიც ამ უკანასკნელივით წიგნს კითხულობდა.

– დღეს გამოცემლობამ ჰონორარი ჩამირიცხა, – და ლოგინზე „ექსპონატი“ დაუდო.

როდესაც მისი და წამოდგა, ადვილად შეამჩნევდით კორსეტისნაირ მოყვანილობის ტანს, რომელიც იმთავითვე გაგახსენებდათ მე-19-20 საუკუნეში მცხოვრები, ძველი ყაიდის ქალებსა და ჩაცმის სტილს.

– გმადლობ, – უთხრა და თავის ძმას გამოცემლობების ამბები გამოჰკითხა. ისიც ლოგინზე ჩამოჯდა და ყველაფერი წვრილად უამბო, არც რედაქტორის მიერ მიცემული შენიშვნები გამორჩენია და არც ის ფაქტი, რომ მისი ნაწერების გადახედვის სურვილი სხვა გაზეთ-ჟურნალებმაც გამოთქვეს.

უკვე კვანძის გახსნის მომენტსა და კულმინაციის ეპიზოდზე იყო გადასული, როდესაც მზის პირველი სხივი მოელაპუნა სახეზე და მალვიდარამაც დარეკა. უნივერსიტეტში წასვლის დრო იყო. ყველაფერი იგივენაირად გამოიყურებოდა, ერთის გამოკლებით – რაფაზე მისი და არ იჯდა და წიგნს არ კითხულობდა, ხოლო ის პერანგი, უფრო სწორად – „ექსპონატი“, რომელიც მისთვის იყიდა, ფარაონის პოზაში, ხელებს შორის ჰქონდა მოქცეული, თითქოს ვინმე მის წართმევას ლაპობდა. ადგა, ჩვეულ რიტუალს შეუდგა: ყავა დალია და სიგარეტიც დააყოლა,

ალბათ ეს იყო მიზეზი იმისა, რომ მისი ხელის მალლა აწვევის შემთხვევაში, ნახევარი მეტრის ზომის სამაჯური ლავიწის ძვლებამდე რამდენიმე სანტიმეტრის დაშორებით გაჩერდებოდა.

სახლიდან გასვლამდე მისი დის ოთახში შევიდა, პერანგი ნაზად, ისე გადაფინა საწოლზე, რომ მისი საყელო დაბლითა კიდეების სიმეტრიული ყოფილიყო, უფრო სწორად რომ ვთქვათ – შეეცადა ამაში თავისი დისთვის უბაღლოდ მიეხატა.

სახლიდან გავიდა. ერთ-ერთი მეტროსადგურის ამოსასვლელთან ყოველთვის ჯგუფად იყვნენ ხოლმე შემწეობის მთხოვნე ხალხი, მაგრამ იმ დღეს ერთი განსხვავებით – მათ ახლა ერთი ჩვილი შემატებოდათ, რომელიც წესიერად არც კი იყო გახვეული შალსა ან რაიმე მსგავსში. სახლს არც ისე იყო გამოცდენილი, უკან დაბრუნება რომ ვერ შესძლებოდა ან დაზარებოდა.

სახლში აირბინა. ოთახში შევიდა და „ექსპონატი“ ჩანთაში ჩადო. თითქოს ილია ჭავჭავაძის შეგონების – „აბა მე დღეს ვის რა ვარგეს“ ერთ-ერთი ყველაზე დიდი მიმდევარიაო და, ახალდაბადებულთან მივიდა და შიგ გამოახვია, ამ დროს კი ფილოსოფოსნიც ვერ მივიდოდნენ ერთ დასკვნამდე: იმიტომ იყო ეს პერანგი ასეთი ლამაზი და ძვირად ღირებული, რომ მისი ფასი ერთ ასეულ და რამდენიმე ათეულ ლარს შეადგენდა, თუ იმიტომ, რომ მასში რამდენიმე თვის ბავშვი იწვა.

განზე გადავა. „ჩემი დაც ასე მოიქცეოდა“. მაგრამ არა, მისი და იმდენი ფულის აღებისთანავე შინ ხელცარიელი დაბრუნდებოდა, რადგან ყველა გაჭირვებულსა და შემწეობის მთხოვნეს, რომელიც გზად შეხვდებოდა, ისე დაურიგებდა ამ ფულს, სახლში საჩუქრის მომლოდინე ოჯახის წევრი სულაც არ გაახსენდებოდა. აქაც კი შეცდომა დაუშვა, როგორც მაშინ, მშობლების გაფრთხილების მიუხედავად, იმის მაგივრად, რომ ფრთხილად ყოფილიყო, რადგან იმ დასახლებაში ყველა ბუნებრივი აირის ობიექტი ავარიულ მდგომარეობაში იმყოფებოდა, მეგობრებთან შეზარხოშების შემდგომ როგორ უყურადღებოდ დატოვა სამზარეულოში გაზის კამფორა, ამაჩქარებელი მეგობრების გამო.

მეორე დღეს მისი და „მადამ ბოვარის“ კითხვის პროცესში, რაფაზე ჩამომჯდარი იპოვეს გაგდული.

პოენისა და დასაფლავების დღესაც გოგონას ოდნავი ღიმილი დაუკრთოდა სახეზე და ფარაონის პოზაში იწვა, ხელები კი ისე ჰქონდა გადაჭდობილი ერთ-ერთზე, თითქოს ვინმე მისთვის რამის წართმევას ლაპობდა“.

კონიაკი დასალევად პირთან მიიტანა, მაგრამ ცარიელი ბოთლი შერჩა ხელთ. ახლა ლიქიორს გადასწვდა, შედარებით ტკბილსა და მსუბუქად დასალევს. ისევ იგივე მოძრაობით, ფურცელი საბეჭდო მანქანიდან ამოიღო, ოღონდ ახლა კითხვასთან ერთად მის რედაქტირებას და აქა-იქ მონაკვეთების ამოღება-ჩამატებას შეუდგა.

სიგარეტი საფერფლეში ჩაწვა, სკამზე უკან გადაწვა და გადაჭრით თქვა: მისგან მწერალი არ დადგებოდა.

გადასახსნელი კოლოფი

თითების მოსაკიდებელ ადგილამდე რომ მოვიდა ფერფლი და სიმხურვალე რომ ვიგრძენი, მერეა შევნიშნე – ფიქრებში წასულს სულმთლად რომ ჩამწვია თამბაქო. ერთი ის იყო – უღვაშები არა მქონდა გაყვითლებული, თორემ ჩია კაცი ვიყავი ჩვეულებრივი, სანდომიანი სახითა და ოდნავ მოკუმული ტუჩებით. მართლაც, ზუსტად ასეთი აღწერილობის მოხუცი მოუახლოვდა რამდენიმე ადამიანის სამყოფი სივრცის სკამს და, რომ ვითხრათ, ნებართვა არ უთხოვია ისე დაჯდა-მეთქი, სულაც არა – რამდენსამე წამს მიყურა და, ჩემი ტუჩის კიდეები ლამის ყურებს რომ შეეხო, მერე დაჯდა მხოლოდ. ძველი, თავისზე ორი ათწლეულით უმცროსი „გადასახსნელი კოლოფი“ ამოიღო და, მისი გახსნისას თამბაქოს მძაფრი სუნის გარდა, საბჭოური რუტინის სუნმა თუ გრძობამ ააღწია ნესტოებში უძალ. მე არ შემომთავაზა. იფიქრა ალბათ – ასეთი ახალგაზრდა რატომ უნდა ეწეოდეს, რატომ უნდა იფუჭებდეს ფილტვებსო; ის კი გამორჩა მხოლოდ – საბჭოთა კავშირის მიერ მოყენებული ტკივილები რომ გამახსენა „მომავალ თაობას“. გამოსალაპარაკებლად რომ იყო მოსული, თვითვე განამტკიცა რამდენსამე ნაფაზის შემდგომ.

– იცი რა მიკვირს, კაცო, როგორ თავისუფლად დაფრატუნობენ დღევანდელი ახალგაზრდები. მთელი დღე შეუძლიათ ისხდნენ და მეგობრებთან ერთად გაფლანგონ დრო. ჩვენ დროს ნახავდი ერთხელ მეგობარს, კლასელს, მერე იმას თავისი გზა ჰქონდა, შენ – შენი.

სპეციალურად არაფერი ვუბასუხე – რა თავისუფლებასა და მეგობრებთან დროის გატარებაზე უნდა ესაუბრო თავით ბოლომდის საბჭოური იდეოლოგიით განმსჭვალულ მოხუცს.

შემდეგ მათ რომ სჩვევიათ, ეშმაკური ღიმილით გადმომხედა და მკითხა:

– შენ? შენ როგორი გოგოები მოგწონს? თუ, უკაცრავად... შენც მომხრე იქნები ამ პარპაშისა, ალბათ, რასაკვირველია...

– მე? მე როგორი გოგონები მომწონს? – ვკითხე და კიდევ ერთხელ აღმოვაჩინე მსგავსება ჩემსა და მათ შორის, როდესაც მეც მათსავით ეშმაკურად გავიღიმე; მან რა იცოდა, რამდენი მეფიქრა ამ თემაზე და რამდენჯერ გადამედო გვერდზე პასუხის უქონლობის გამო.

– ისეთი გოგონები მიყვარს, ყელი ჟანასავით¹ რომ აქვთ გადახრილი, ქათინაურის დროს კი ეს „გადახრა“ უკიდურეს ფორმას რომ ღებულობს; ისეთი გოგონები მიყვარს, თავის ცხოვრებაზე მეტად სხვისაზე რომ ზრუნავენ – დილაუთენია შეუძლოდ მყოფი დედის გამო ფეხზე რომ არიან და, მიუხედავად იმისა, რომ ჯაგჯაგა ავტობუსით მისვლა ჯობია უნივერსიტეტამდე, ვიდრე ფეხით, იმ

1. ჟანა ებიუტერნი – ცნობილი იტალიელი მხატვრის, ამაღლო მოდილიანის მეუღლე და მუზა.

სამეზავროსაც, ვინც მოწყალებას ითხოვს, მათ რომ აძლევენ, თამამად, ხელის კანკალის გარეშე; მიდიან? თანაც როგორ მიდიან – ცარიელი გულითა და კუჭით; კედლებზე ოდნავ გადასული რომ აქვთ ფერი, გახუნებული; დამოკლებულ ტანსაცმელს, მკლავებს ხელის მტევნებისკენ რომ ექაჩებიან გასათობად; ისეთი გოგონები მიყვარს, სიცივეში თითები დღემუდამ დაწითლებულ-გათეთრებული რომ აქვთ; მათი ოცნება ოდესმე წესიერი სადილის ქონას რომ არ სცდება; მეგობრები რომ არ ჰყავთ იმის გამო, სადმე ფული რომ არ დააკლდეთ და „აუცილებელი საქმე“ რომ არ მოიმიზეზონ; თავჩანრილი რომ დადიან მუდამ რაღაც ამოუცნობი მიზეზის გამო; გვერდზე გადასაკიდი ჩანთიდან ძველი, ფურცლებგაყვითლებული და ბუკინისტურ-წარწერიანი წიგნი რომ მოუჩანთ; სწორედ ეს წარმოადგენს იმ ერთადერთ სიმდიდრეს, რომელიც მუდამ თან დააქვთ; თხელი, სიფრიფანა, წითელი და ზედ მოჩითული გვირილების კაბებით რომ აქვთ შემოსილი ტანი; დღის ბოლოს, სულმთლად დაღლილები, სახლისაკენ მიმავალი რომ შეუყვებიან აღმართს; ტკივილნარევი ღიმილით რომ აძლევენ მეზობლებს სალამს; შეუძლოდმყოფ დედას რომ აჯერებენ – ყველაფერი კარგადაა; ლოგინისკენ გაემართებიან; ისიც თითქოს ჯინაზეო და, გეგონება, კილომეტრი ხდება ერთი კუთხიდან მისასვლელი გზა ლოგინამდე; სხვები თუ ყოვნიდან რამდენსამე ხანს იმოდენა აქსესუარის მოხსნაში, ისინი უმისამართოდ დაიწყებენ გახდას და ჩაეშვებიან ცივ საწოლში, რადგანაც ერთადერთი სამკაული, რაც მათ გააჩნიათ, შუბლის ძარღვია, რომელიც ყოველგვარ სამკაულსა თუ ძვირფას თვალზე ძვირფასიცაა და გამძლეც, რომელიც მხოლოდ ასეთ გოგონებს არ გაუწყდებათ, მხოლოდ ასეთებს...

რა მექნა; ჩია კაცს იმელები გაუცრუვდა; მან რა იცოდა, „ასეთი“ გოგონები რომ მომწონდა, ან „პარპაშების“ გარდა, კიდევ თუ შემორჩენილიყვნენ სხვანაირები. ისეთი გრძობა დამეუფლა, თითქოს იგი თავის თავს აბრალებდა ყოველივე ამას, რომ ვერ შეძლო ჩვენი ელემენტარული პირობებით უზრუნველყოფა; რომ თურმე ის ლაფი, რომელსაც მთელი ცხოვრება იშორებდა შარვლის ტოტებიდან, ჩვენამდეც მოვიდა და მოაღწია. ერთ რამეში კი ვეთანხმებოდი ცხადლივ: მეგობარსა და კლასელს, ჩვენს დროშიაც კი, სკოლის დამთავრების შემდგომ ან რომელსამე მეტროსადგურში შეხვდებოდი, არ რომელიც დაასწრებდა და პირველი გარდაიცვლებოდა, იმის პანაშვიდზე.

ძლივს სიტყვით გამოსვლა დავამთავრე და, იმდენი ემოცია შემომეხარჯა, სიგარეტი მომიხდა უძალ. ბოლო ღერიდა რომ დამრჩენოდა მერე გამახსენდა, ჯიბისკენ რომ წავიღე ხელი. არა, იმ მოხუცს ვერ ვითხოვდი – დღეს ბადალი არ უნდა მყოლოდა ჩემი თაობის ქებასა და მისი თაობის გაცამტვერებაში, ეს კი მინუსი იქნებოდა ერთგვარი. ამაზე დიდხანს

რომ მეფეჟრა, მხოლოდ მას შემდეგ მივხვდი, როცა მოხუცის ცრემლიან თვალებს წავაწყდი; მათ ხომ არასოდეს უგრძობნათ ჭეშმარიტი, ისეთი თავისუფლება, ზედმეტი ჰაერის ჩასუნთქვისას შენიშვნას რომ არავინ მისცემდა. იმ დღეს, რაც უნდა გასაკვირი იყოს, კიდევ ერთი საერთო აღმოვაჩინე (მეტის სურვილი არც გამჩენია), – მათსა და ჩვენს თაობას შორის იყო რაღაც სევდის ნიშანწყალი, რომელიც ვერა და ვერ აღმოიფხვრა ამდენი წლის შემდეგაც კი.

უსიტყვოდ ადგა და წავიდა. დიან, როგორც მინდოდა წინა თაობა კი დავჯახბნე, მაგრამ მივხვდი – მეც იმ „საყვარელი გოგოებისნაირი“ ვიყავი, მე რომ მიყვარდა, რასაც ჩემი სივარეტის რაოდენობაც ადასტურებდა, და მანამ არ ძალმიძდა ვინმეს „დაჯახბნა“, ვიდრე „ასეთები“ ვიარსებებდით.

ბოლო ღერიც ამოვიღე და მოვუკიდე. უკვე მაინც მეთათსედ ვპირდებოდი თავს – სივარეტის მოწვევას თავს დავანებებდი.

იმ კაცზე კი რაღა უნდა ვთქვა; მე მისი „ჭაბუკური სევდის შემოწოლაში“ უფრო მეტადაც კი ვიყავი დარწმუნებული, ვიდრე ჩემი სახელის სისწორეში.

• • •

ჩანახატი

ირმა კიკოლიაშვილი

ხელოვანები

ხელოვანები ყველა დროის ფაქიზი ხვედრები არიან. მათ აქვთ სიღრმის შეცნობის, აღქმის, არსთა გააზრების უნარი, რომლის ძალით ქარგავენ კეთილსინდისიერების და ხელოვანებისაში სამკვიდრ ძალებს!

....და რომ აამაღლონ ყოველი ძალის მქონელები ღირსისა, ღირსში მშობელი ენისა ნატიფად გარდამოსული საწყისი ნებისა, განსაკრთომელი ყოველი ვნებისა, ვნებისად! უმთავრესთა არსებით არსში საწყისად დამკვიდრებული მატერიალური თუ არამატერიალური სიკეთეები შეინარჩუნონ მდგარ ტერფში ისე რომ სხვა და, სხვათა არსებული სიკეთეები არ დაანგრიონ. არ დააზიანონ. არ გადათელონ და შორს იყვნენ, რაც შეიძლება მეტად შორს, სიხარულის გულის სიავისაგან!

გულის სისუფთავენი სიტყვად გაუხმოვანებით და გონების აზრთა მახვილად, სულის საზრდოში დაუთეს-აღმოუცენებით. თან დაჰყოლია ფერთა ხავერდი!

...სხვა მედ გაუხდით და მენი სხვად წონაში სხვათა არსში მრწამსად დაუკვიდრებით! სულნნი

მარადიულნი სულად უნატრიათ და ნეტარად შეუძკიათ. ნაკვალევნი არ წაუშლიათ და მერმისად გაუშლიათ საპასუხო მადლში!

რა არის ხელოვანი ადამიანი თუ არა სხვა მედ წოდებული და მე სხვად მადლში აღქმული წონისად საზრდოდ მკობელი!

ფერთა მეფენი და მეფენი ფერთა!

მწერლის კალამი

მწერლის კალამი ფუნდამენტურად არის სათნოების, აღქმული რეალობის, ბუნებრივი პროცესების მიმდინარეობის შემქმნელი ძალა და აგრეთვე ამ ყოველივეს საპასუხო მოქმედი და უმოქმელო სახე მომავლისა და განვლილის დროის ძიების პირი, რომელიც იბრძვის დათესოს აღმოსაცენებლად მორიგი სიკეთეები. დამკვიდრებულის შენარჩუნება. შეულახავი რწმენისა და მრწამსის. აზრისა და არსისა რომელიც კვალავს წარსულის, აწმყოს და მომავლის საზრისებს!.. ის ხელშეუვალია!..

ის ძალაა ერთგვარი ხიბლის, რომელიც მიჯნავს სიკეთესა და მის საპირისპირო ძალებს!..

ის სწვდება განვლილსა და გასავლელ ნაკვალევს თუ რა სახეობის ფაზიდან არის მომდინარე და რა ძალის პატრონი ხდება მომავლის ძიებაში!..

ის ერთგვარი მრწამსია მრავალი არსებითობის საძირკვლებში და აღმოაცენებს მხოლოდ მავანთა საკადრის ძალებს!..

აღმოაცენე სიცოცხლე სულისა და არა ცხოვრება, რომელიც სულის სიბილწეა!..

დავამე ცრუ ძალა, რომელიც თავადვე ამოვანებს რწმენის სადავით და მორიგ სულს მართავს უღწევად ძიებაში!..

დავამე ნასროლი მზერა, რომელიც გამჭოლია და მკვლელი გონიერების საწვდომებში!..

ახალგაზრდების შექმნა

მარიამ შამათავა, ნათია ყიფიანი ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ქართული ფილოლოგიის მიმართულების სტუდენტები

როცა რაციო ბატონობს ღმერთზე – სხვადასხვა ეპოქის ორი ავტორის საერთო ხედვა

„აწ, ჭემმარიტად, რკინის მოდგმა დამკვიდრებულა – რომელსაც ჯაფა ტანჯვისგან მოსვენება არ უწერია, ძნელი არგუნეს მას საზრუნავი წილად ღმერთებმა“ (176-178)...

გკითხულობთ ანტიკური ლიტერატურის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი წარმომადგენლის ჰესიოდეს დიდაქტიკურ პოემაში „სამუშაონი და ღლენი“, რომელშიც ავტორი ეხმინება ძვ. წ. ა VIII საუკუნის ბერძნული პილისის სოციალურ-პოლიტიკურ მოვლენებს.

აღნიშნული ნაწარმოებით დავინტერესით იმ პრობლემური საკითხების გამო, რომელთა განზოგადების საშუალებასაც ავტორი იძლევა და რომლებიც არ არის უცხო მრავალი ერისა თუ ეპოქისთვის. ესენია: გაუცხოება ღმერთთან, ღირებულებების გაუფასურება, რაციოს გაბატონება, ადამიანთა სულიერი კრიზისი, მხოლოდ მატერიალური საფიქრალი და სხვა.

ამავე პრობლემებზე საუბრობს XX საუკუნის ქართველი მწერალი გრიგოლ რობაქიძე ნაწარმოებში „ჩაკლული სული“, რომელიც მწერლის ემიგრაციაში ყოფნის დროსაა დაიწერილი. ჰესიოდე და რობაქიძე ერთმანეთისაგან 28 საუკუნით არიან დაშორებულნი და ბუნებრივია, განსხვავებულია სოციალურ-პოლიტიკური გარემო, რომლებშიც ისინი ცხოვრობენ, შესაბამისად განსხვავებულია კონტექსტი მათი ნაწარმოებებისა, მაგრამ მათ შორის ბევრი საერთო მიტივია. გრიგოლ რობაქიძეც, მსგავსად ჰესიოდესი, აღნიშნული ნაწარმოებით თავისი ეპოქის მწვავე სოციალურ-პოლიტიკურ მოვლენებს ასახავს, საუბრობს რაციოსა და მატერიალიზმის გაბატონების, ღირებულებების გაუფასურების შესახებ,

რომელთა უმთავრესი გამოწვევი მიზეზი ღმერთთან დაშორებაა. რობაქიძე მითოლოგიურ-რელიგიური ჭრილიდან ცდილობს, აჩვენოს მკითხველს ის შედეგები, რომლებიც მოაქვს ღმერთთან დაშორებას და შედეგად ადამიანებში სულის ჩაკვლას. შეიძლება ითქვას, რომ ნაწარმოების მთავარ ღერძს ადამიანისა და ღმერთის ჭიდილი წარმოადგენს: როცა კვდება მასში ღმერთი – კვდება მისი სულიც. სწორედ ამაზე მიანიშნებს მისი სათაურიც.

მიუხედავად იმისა, რომ ჰესიოდე და რობაქიძე განსხვავებული მრწამსის წარმომადგენლები არიან, მათი დამოკიდებულება ზეციურ ძალთა მიმართ მსგავსია. ნაწარმოების დასაწყისში ჰესიოდე მიმართავს მუხებს, უგალობონ ზევსს, რომელსაც ყოვლიმსპყრობელ, უზენაეს არსებად წარმოგვიდგენს. ამდენად, დასაწყისიდანვე იგრძნობა პოეტის მოწიწება ზევსისადმი. რაც შეეხება რობაქიძეს, მისი რელიგიური ხედვა მთელი სიცხადითაა აღწერილი „ჩაკლულ სულში“. აქ არც ბიბლიური ციტატებია მოყვანილი და არც მსგავსი შინაარსის მოწოდებები არ გვხვდება. ავტორი არსებული მდგომარეობის აღწერით მიგვანიშნებს ღმერთის როლზე ადამიანთა ცხოვრებაში და მთავარი პერსონაჟის მეშვეობით გვაგრძნობინებს მის მნიშვნელობას.

ორივე ავტორი აღწერს იმას, თუ რა შედეგი მოაქვს ღმერთთან დაშორებას. ჰესიოდეს პოემაში სიუჟეტი, ამ მხრივ, ასე ვითარდება: მას შემოაქვს პრომეთეს მითის თავისებური ვერსია, რომელშიც პრომეთესა და ზევსის დაპირისპირების შესახებ საუბრობს. პრომეთემ ახალგაზრდა და გამოუცდელი ზევსის მოტყუება გადაწყვიტა, წინ ორი ულუფა დაუდგა და არჩევანის გაკეთება შესთავაზა. ერთი ულუფა გარეგნულად კარგად გამოიყურებოდა, მაგრამ შიგნით უვარგისი ხორციით იყო სავსე, მეორე ულუფა კი შესახედავად ცუდი იყო, თუმცა შიგნით საუკეთესო ნაჭრები ეწყო. ზევსი შეცდა და პირველი აირჩია, რამაც გამოიწვია ადამიანთა სიცხილი, იგი ხალხის თვალში დამდაბლდა (ამის შესახებ გკითხულობთ „თევზინაში“). განრისხებულმა ზევსმა ადამიანებს ცეცხლი წაართვა, თუმცა ისევ პრომეთემ გადაწყვიტა უზენაეს ძალასთან დაპირისპირება და ცეცხლი მოიპარა. ცეცხლი, ბუნებრივია, აქ გაიანზრება როგორც მატერიალურ-ტექნიკური პროგრესი, რომლითაც პრომეთემ, მართალია, კაცობრიობა ცივილიზაციას აზიარა, თუმცა ამან უარყოფითი შედეგი გამოიღო. ტექნიკურმა პროგრესმა ადამიანები ყოველდღიურ, მძიმე და მტანჯველ მატერიალურ საზრუნავში ჩართო, გააბოროტა, გაასასტიკა და დაავიწყა არსებობის ჭემმარიტი მიზეზი. ჰესიოდე წარმოგვიდგენს ადამიანთა რეგრესის სურათს ხუთი საუკუნის განმავლობაში, რომელიც მივიდა მეხუთე, ე.წ. „რკინის საუკუნემდე“, რომელშიც თავად ცხოვრობს ავტორი და რომლის შესახებაც დამწუხრებული აღნიშნავს – „არ ვყოფილიყავ ნეტავ კაცი მეხუთე მოდგმის“ (174). „რკინის საუკუნეში“ ადამიანებს არ აქვთ ღირებულებები, არაფრად ფასობს დაძმობა, მამაშვილობა, სტუმარ-მასპინძლობა, ადამიანებს არ აქვთ ღვთის შიში, სჩადიან ათასგვარ ბოროტ ქმედებას,

არავის მოსწონს კეთილი, პატიოსანი, ფიცის ერთგული და „ბოროტის მოქმედს და თავზედ კაცსა პატივსა სცემენ“ (190-191). ეს არის დრო, რომელშიც უკეთური თელავს ღირსეულს, დრო, რომელშიც ადამიანები შურიტა და ღვარძლით არიან სავსენი, არავინ ერიდება ტყუილს, სირცხვილი და პატივისცემა აღარ არის კაცთა შორის. პრომეთეს საქციელის შედეგად ღმერთი რაციომ ჩაანაცვლა. ცივილიზაციასთან ზიარების შემდეგ „ადამიანი სულ უფრო და უფრო მეტს სწავლობდა, სულ უფრო და უფრო ეუფლებოდა ბუნებასთან ბრძოლის იარაღებს, მაგრამ, სამაგიეროდ, ბუნება სულ უფრო და უფრო ხელმომჭირნე ხდებოდა მის მიმართ“ (რ. გორდეზიანი).

ჰესიოდეს მიერ აღწერილი „რკინის საუკუნე“ ზუსტად შეესაბამება იმ მდგომარეობას, რომელსაც რობაქიძე აღწერს „ჩაკლულ სულში“. ნაწარმოებში ვკითხულობთ: „ელსადგურებს აშენებდნენ, სასოფლო-სამეურნეო მანქანები შემოჰყავდათ, ჭაობებს აშრობდნენ, სტიქიებს იმორჩილებდნენ, სარწყავს სისტემებს ქმნიდნენ და ზეიმით ხსნიდნენ... მაგრამ არ იყო ის უმაღლესი წამი, რომელსაც ერთ დროს განიცდიდა ეგვიპტელი, როცა მზის სხივებთან ერთად მიმავალ მიმონოს ჭვრეტდა—მზის გვიპტურ სიმბოლოს—ის ნეტარი წამი, როცა მზის თესლით ავსებული შეყვარებულივით უახლოვდებოდა მიწას“ (ივერია. თბილისი. 1991. გვ. 91). ამ ნაწარმოებში მთელი სიცხადითაა აღწერილი XX საუკუნის შემინებული, გაბოროტებული ადამიანის სახე. აქაც „იბრძოდნენ რაღაც ახლისთვის. ძველი ძლივს იდგა ფეხზე. სისხლი იღვრებოდა, დედები ტყუპებს აჩენდნენ. ერთი აბელი იყო, მეორე — კაენი. მეფობდა ორპირობა, ორგულობა, უნდობლობა, ბეზლობა, ღალატი“ (ივერია. თბილისი. 1991. გვ. 92) აქაც მძლავრობს ძალადობა, ბოროტება, უსამართლობა. ოჯახის წევრები აღარ იყვნენ ერთმანეთისთვის ძვირფასნი, შვილი მამას ასმენდა, ვაჟი ბიძაშვილს კლავდა. ადამიანის მოკვლა ითვლებოდა დანაშაულად და არა ცოდვად. რობაქიძე ცხადყოფს, რომ არაფერი შეცვლილა 28 საუკუნის შემდეგ და მართლაც „არაფერია მზის ქვეშ ახალი“ (ძველი აღთქმა, ეკლესიასტე, თავი I, მუხლი IX).

„ჩაკლული სულის“ მთავარი პერსონაჟი კი, რომელიც მორალური, ზნეობრივი პიროვნებაა ბოლომდე ვერ რჩება შეურყვნელი. სისტემა, რომელიც ემსახურებოდა ადამიანთა დაშორებას ღმერთთან, მასაც მოღალატედ, გამცემად აქცევს, მაშინ, როდესაც შეშინებული, უნებლიედ, გასაბჭოების დღისადმი მიძღვნილ საღამოზე მსოფლიოს განახლებისთვის „სისხლის გამოშვებას“ დასამზვებად მიიჩნევს და მაშინაც, როდესაც ციხეში სასოწარკვეთილი მეგობარს გასცემს, მაგრამ ადამიანთა ზნეობრივი დაცემა მხოლოდ ბოლშევიზმის პირობებში არ ხდება. ეს საყოველთაო მოვლენაა, კაცობრიობის საერთო სურათი და საერთო პრობლემა. „ყველაფერი ის, რაც საბჭოეთში ხდება, ხდება ყველგან. ნუ გიკვირთ, მიწისქვეშა დინებები აიღეთ, ისინი ყველგან ერთნაირია: ჩვენთან, ევროპაში, ამერიკაში. ჩვენთან ღმერთის წინააღმდეგ იბრძვიან,

მისი მოკვლა სურთ. ამერიკასა და ევროპაში რაღაც ხდება? იქ არ კლავენ ღმერთს. იქ იგი თავისით კვდება“ (ივერია. თბილისი. 1991. გვ. 76).

უკვე ნათელია, რომ ორივე ავტორის მიხედვით შექმნილი ვითარების მიზეზი ადამიანისა და ღმერთის გაუცხვებაა. მათ დაპირისპირებამდე ადამიანები ცხოვრობდნენ ისე, რომ არ სჭირდებოდათ ქანცის გამწყვეტი მძიმე შრომა, არ აწუხებდათ მტანჯველი სენი, ღმერთთან დაპირისპირების შემდეგ ისინი მხოლოდ მატერიალურ საგნებზე მიჯაჭვულნი გახდნენ, თითქმის აღარაფერი დარჩა მათში ფასეული. რობაქიძე იმას აღნიშნავს, რომ ღმერთთან გაწყვიტა კავშირი ადამიანმა; რომ არ დარჩა ადამიანებში არაფერი ღვთიური, იყო მხოლოდ „მიშველი ყოფიერება“.

„ჩაკლული სული“, როგორც აღვნიშნეთ, სხვა კონტექსტსა და ეპოქაში დაწერილი ნაწარმოებია და თითქოს არ იკვეთება ღმერთის სასჯელი ადამიანებზე მისგან განდგომის გამო ისეთი სიმწვავეთ, როგორც ეს ჰესიოდესთანაა აღწერილი, პირიქით, აქ ღმერთი იტანჯება ადამიანთა ტკივილის შემყურე „ღმერთი ეწამებოდა, ალბათ ტანჯვით იფლითებოდა“ (ივერია. თბილისი. 1991. გვ. 131) — წერს რობაქიძე, მაგრამ იგი იმ ადამიანების თანამგრძობია, რომელთა გულში ჯერ კიდევ არსებობს რწმენა. ნაწარმოებში არის ერთი ეპიზოდი, სადაც მთავარი პერსონაჟი იხსენებს — „როდესაც საქართველოს ერთ-ერთ კუთხეში კომკავშირელებმა ხატზე იერიში მიიტანეს, ფეხით შედგნენ და შეურაცხვეს იგი, იქვე მდგომ ხალხს ერთ-ერთმა მათგანმა უთხრა: „აბა დამსაჯოს თქვენმა ყოვლისშემძლე ხატმა!“ მოხუცმა გლეხმა კი წყნარად მიუგო: „მეტი რაღა გიყოს? უკვე გაუვიწყებინარ და ეგ არის“ (ივერია. თბილისი. 1991. გვ. 11). ჰესიოდეს მსგავსად რობაქიძეც მიიჩნევს, რომ ღმერთის სასჯელი ადამიანთა ღალატისთვის მათი სრული ზნეობრივი დაცემაა. ღმერთის უარყოფელი პიროვნება უკვე დასჯილია, რადგან ღვთის ძეობიდან კაცის ძეობამდე ჩამოსული, მკვდარია მასში ყოველივე სულიერი და ღირებული, რადგან გაწყვეტილი აქვს კავშირი თვით სიცოცხლის საწყისთან.

ჰესიოდესთვის, როგორც აღვნიშნა, ზევსი ყოვლისმპყრობელი, უზენაესი არსებაა და ბუნებრივია, რომ მასთან მორკინალ პრომეთეს უარყოფით კონტექსტში განიხილავს (განსხვავებით თუნდაც ესქილესგან, რომლისთვისაც პრომეთე სამართლიანობისთვის მებრძოლი გმირია). იგი აჩვენებს, რომ ღმერთთან ომს ადამიანი ვერ მოიგებს და თუ მაინც მოინდომებს გაჯიბრებას, ისევე დაიხვება, როგორც პრომეთე და არა მხოლოდ ის იწვნევს სასჯელის სიმწარეს, არამედ მის უკან მდგარი უამრავი ადამიანი. ჰესიოდეს წარმოდგენით პრომეთე იბრძოდა მხოლოდ საკუთარი სახელისთვის, თავისი უპირატესობის დამტკიცებისთვის, ამცირებდა ზევსს იმის გამო, რომ სამყაროსთვის დაემტკიცებინა უზენაესი ღმერთიც კი რომ ცდება და ჩვეულებრივ მოკვდავთ დასაცინი გახადა იგი. ადამიანებს უჩვენა, რომ ღმერთის მოტყუებაც მარტივად შეიძლება. ზევსის დამცირებით პრომეთე ადამიანებში კლავს

მის მიმართ კრძალვას, ის აღარაა მათი ავტორიტეტი. თითქოს პრომეთემ გაათავისუფლა ადამიანები ზევსის დაქვემდებარებისგან, სინამდვილეში კი მხოლოდ მიწიერი მისწრაფებები დაუტოვა, მატერიალურს მიაჯაჭვა მათი გონება. განზრახვა, რომ საწყისშივე კეთილი ყოფილიყო, კეთილ ნაყოფს გამოიღებდა და აღარ მოუწევდა კაცობრიობას რკინის საუკუნეში გაყინვა, მუდმივი სულიერი შიმშილი და ტანჯვა, მაგრამ პრომეთეს საქციელი ჰიბრისმა განაპირობა და არა ადამიანთა სიყვარულმა. ამდენად, ჰესიოდეს მიხედვით, შექმნილ ვითარებაზე პასუხისმგებელი პირი პრომეთეა, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ პრომეთეს შეგნებულად არ მოუტანია კაცობრიობისთვის უბედურება. „ჩაკლულ სულში“ სხვაგვარი ვითარებაა ასახული. ბოლშევიზმი აქ განგებ ცდილობს ადამიანთა სულიერ განადგურებას. ნაწარმოებში, როგორც აღინიშნა, ადამიანისთვის ბოროტების მომტანი ძალა არსებული მმართველობა და მისი ლიდერი სტალინია, რომელსაც რობაქიძე ახასიათებს, როგორც დამანგრეველი ძალას, რომლის მიზანია ხალხის გულებიდან ღმერთის გამოღვევა და ამ გზით მათთვის სულის ჩაკვლა. იგი შექმნილი ტოტალიტარული რეჟიმით, ადამიანთა ყოფიერებიდან ღმერთის განღვევით ანგრევს „საკრალურ წყობას“. ეს კი ხორციელდება ერთი მხრივ, იდეოლოგიური და რეპრესიული წნეხის საშუალებით, ადამიანთა ტერორითა და დაშინებით, ხოლო მეორე მხრივ, რაციოსა და ტექნიკური პროგრესის გაფუტიშებით, რაც ადამიანში ანგრევს ღვთისმომშიშობისა და ღვთაებრივ-მისტიკურისადმი მოწიწების განცდას, შესაბამისად, ადამიანი მიდის ღვთისგან გადგომამდე.

ვხედავთ, რომ ორივე ავტორის მიხედვით, რაციოს გაბატონებამ და ღმერთთან დაშორებამ განაპირობა ადამიანთა სულიერი დაცემა, უსამართლობისა და ბოროტების მომძლავრება, კეთილისა და პატიოსანის ჩაგვრა. ჰესიოდემაც და რობაქიძემაც ასახეს ის, თუ რა მოსდის ადამიანებს, როცა ისინი უპირისპირდებიან ღმერთს. სულიერი შიმშილით უბედური კაცობრიობა მხოლოდ მაშინ დააღწევს შექმნილ ვითარებას თავს, როცა ადამიანთა შორის აღდგება სამართალი. ჰესიოდეს მიხედვით კი, სამართლიანობის გუშავი ზევსია. ე.ი ჰესიოდე გამოავალს ზევსის ავტორიტეტის აღდგენაში, ღმერთთან დაბრუნებაში ხედავს, წინააღმდეგ შემთხვევაში „ადამიანებს დარჩებათ ტანჯვა საზარელი და არ იქნება ხსნა არსაიდან“ (200-201). გრიგოლ რობაქიძისთვისაც ადამიანის გადარჩენის საშუალება დაკარგული ღმერთის კვლავ პოვნა და ამ გზით ჩაკლული სულის გაცოცხლებაა. ღმერთის მიერ ნაბოძები სულის გარეშე რომ ადამიანი ძალაგამოცლილი თიხა და პიროვნულობა დაკარგული ქმნილებაა, სწორედ ამის ჩვენებას ეძღვნება მთელი ნაწარმოები. ცხადი ხდება, რომ ვერავითარი მატერიალური ფასეულობა, ვერანაირი ტექნიკური სახის პროგრესი ვერ უვსებს ადამიანს სულიერ სიცარიელეს. მრავალ ღმერთ-დაკარგულ ადამიანს შორის, „ცალკეულებში“ იგი საიდუმლოდ რჩება და ეს „ცალკეული“, ამ შემთხვევაში, თამაზია. სისტემაში, სადაც ღმერთს კლავენ

და ღვთის ძეობიდან კაცის ძეობამდე დაჰყავთ ადამიანთა მოღვმა, თამაზის მსგავს პიროვნებას ღილი სულიერი ბრძოლების გადატანა უწევს საკუთარ თავში ღმერთის გადასარჩენად და განიცდიდა კიდევ იგი უღიდეს ტკივილს, როდესაც გრძნობდა, როგორ კარგავდა ადამიანურ სახესთან ერთად ღმერთს. დაირღვა მისი სულის ერთიანობა იმ ყოველივეს ფონზე, რასაც ხედავდა და რაც ესმოდა. ისიც იქცა ნებით თუ უნებლიედ გამცემად, მასშიც სცადა ყოფიერებამ ღმერთის ჩაკვლა: „სადა ხარ, ღმერთო?“ – ემაზის იგი დაკარგულ ღმერთს, სასოწარკვეთილი ახალგაზრდა თანამესაკნის შემყურე, მაგრამ რომანის ბოლოს ვხედავთ, რომ გმირის დარღვეული სული კვლავ მთელდება. „თამაზი მთებისკენ დაიძრა. მხესავით აღიოდა. ვარსკვლავით“ – (ივერია. თბილისი. 1991. გვ.153) წერს ავტორი. მთა როგორც ვიცით, შემეცნების სიმბოლოა. თამაზმა, რაღაც უნდა იპოვოს, რაღაც უნდა შეიმეცნოს, იმისთვის, რომ გადარჩეს, იმისთვის, რომ მასშიც არ ჩაკვდეს სული და იგი პოულობს მისთვის უმნიშვნელოვანეს ორ რამეს: პატიებას გაცემული მეგობრისგან და დაკარგულ ღმერთს. „შენ ხარ, შენ ხარ, შენ ხარ, თამაზი უსახელოს უყვიროდა“ (ივერია. თბილისი. 1991. გვ.154) და ყველა ჩვენგანმა კარგად იცის ვინაა ის უსახელო და მარადყოფი.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, ორ ერთმანეთისაგან ყანობრივი თვალსაზრისით განსხვავებულ, ერთმანეთისაგან ძალიან დაშორებულ დროსა და სივრცეში, განსხვავებულ კონტექსტში დაწერილ ნაწარმოებთა შორის ვხვდებით არა ერთ იდეურ მსგავსებასა და საერთო მოტივს. „სამუშაონი და დღენი“, ისევე როგორც „ჩაკლული სული“ აღწერს, თუ რა დამღუპველი შედეგები მოაქვს რაციოს გაბატონებას, ადამიანთა გონების მხოლოდ მატერიალურსადმი მიჯაჭვას და ღირებულებების გუფასურებას. ორივე ნაწარმოები გვიჩვენებს, რა მოსდის კაცობრიობას, როდესაც მასში რაციო სდევნის ღმერთს და გვთავაზობს „რკინის საუკუნიდან“ თავის დაღწევის საშუალებას. გვიჩვენებს იმ გზას, რომელიც კაცობრიობამ უნდა გაიროს იმისთვის, რომ სულიერად გადარჩეს. ამგვარია ორი ავტორის საერთო ხედვა – „რკინის საუკუნე“ დასრულდება მაშინ, როდესაც ადამიანი დაუბრუნდება ღმერთს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ჰესიოდე: „სამუშაონი და დღენი“, ნიკოლოზ შამუგეას თარგმანი;
- ანტიკური ლიტერატურის ანთოლოგია, ტომი I, შეადგინა, წართქმანი და განმარტებანი დაურო ნანა ტონიამ, თბილისი, ლოგოსი, 2009, გვ: 85-89;
- გრიგოლ რობაქიძე: „ჩაკლული სული“, ივერია, თბილისი, 1991;
- რისმაგ გორდეზიანი, „ბერძნული ლიტერატურა“, თბილისი, ლოგოსი, 2019, გვ: 142-150;
- რუსუდან ნიშნიანიძე, „მეოცე საუკუნის ქართული ლიტერატურის ისტორია“, თბილისი, ლომისი, 2000, გვ: 54-105.

ჩვენ დავწვით სახლი

შემოდგომას რომ არ დაეშვა ყვითელი ფრთები,
 არ შესჩვეოდა ყინვა, როგორც ერთგული ძაღლი,
 რომ ვერცერთ გამკლავს ვერ ეპოვა მის შიგნით
 შვება,
 ჩვენ ჩავიდინეთ ბოროტება და დავწვით სახლი.
 ჩამოდიოდა შავ ნამსხვრევად გრძნობები მინის,
 და ყაყანებდნენ ბაყაყები გუბურის ახლოს,
 იწვოდა სახლი. შეპყრობილნი სადისტურ ჟინით
 ვურბენდით ირგვლივ და ვყვიროდით –
 „დაიწვი, სახლო“!
 დაიწვი, სახლო! შენ არასდროს დარჩები უბრად,
 არც მარტოობის ხავსიანი მოწყენა გელის,
 არაფერია მიტოვებულ სახლებზე უფრო,
 უიმედო და შემზარავად არაფრის მთქმელი.
 იქ დარჩა მაწვნის თეთრი ქილა, ყვავილი ბაღის,
 და ტელეშოუ, იატაკზე ხეების ლანდი,
 სიზმრის მდინარე – სარეცელი, კანაფის ბოლი,
 და სიყვარულის ნარჩენები, რომელსაც ვწვავდით.
 როგორც დავწვავდით დაძველებულ კომბოსტოს
 ფოთლებს,
 აღწევდა ალი ღრუბლებამდე და უფრო მაღლა,
 რომ დაბრუნების შევეცდინეთ არასდროს სურვილს,
 და არასოდეს დაგვხვედროდა გამოცვლილ სახლად.
 (ჩვენ დავწვით სახლი... შევიშალეთ ამგვარად
 როდის?)
 ძირს ეშვებოდა ბუდეები სხვენიდან მერცხლის,
 ჭერსა და სკამებს, ღია ფანჯრებს, თუკი რამ
 გვქონდა,
 გაუმაძღარი აღტკინებით ღეჭავდა ცეცხლი.
 იწვოდა ღიღინას, იშვიათი ისე ვით განძი,
 და ბოლოს გამქრალ მირაჟით ჩამოწვა დაღმა,
 რა დიდი იყო, რა მაღალი და თან რა გამძლე,
 ცეცხლმოდებულმა დაგვანახა ბოლოსდა სახლმა.
 რომ შემოდგომას არ დაეშვა ყვითელი ფრთები,
 არ შესჩვეოდა ყინვა, როგორც ერთგული ძაღლი,
 რომ სხვას ვერავის ვერ ეპოვა მის შიგნით შვება,
 ჩვენ დავწვით სახლი;
 ჩვენ დავწვით სახლი.

* * *

ჰეი, შენ, ჩემო სიყვარულო,
 უკვე დამშრალი შენ ხარ მდინარე!
 რახანია ყვავილები აღარ ყვავიან შენს ცივ
 ლოდებში,
 რახანია რუხი მგლები არ შეგეშუიან გარიჟრაჟამდე.
 ჩემი ქონი კი ისევ აქ დგას – ოდნავ ქარისგან
 გადახრილი
 და მეოცნებე...
 შენს ხმას ინახავს თავისი სუსტი კედლებით
 და სადაცაა წაიქცევა შენზე დარდით დამძიმებული.

ჰეი, შენ, ჩემო სიყვარულო,
 რახანია ძილს არ მიფრთხობს შენი გრგვინვა
 სულისშემძვრელი,
 ღამღამობით რომ ბობოქარი ჩამოივლიდი,
 მთვარეულივით ავდგებოდი ლურჯი სიზმრიდან
 და შენს აძღვრულ ზვირთებს უხმოდ მივეცემოდი.
 შენ კი არასდროს არ უსმენდი ჩემი გულის ხმას,
 მითრევდი ფსკერზე და ყოველ ჯერზე მანახებდი,
 რომ იყავი ჩემზე ძლიერი, რომ სულ მარტივი
 იქნებოდა ჩემი დახრჩობა.

ჰეი, შენ, ჩემო სიყვარულო,
 ფიჭვების სურნელს დაატარებდი,
 შენს სუფთა წყალში ათასწლოვანი ტყეები ჩანდნენ
 და ქურუმები შეგსვამდნენ ხოლმე,
 ოქროს ტაძრებში საიდუმლო რიტუალის ჟამს.
 როგორც ბეჭდებით და მონეტებით,
 ვარსკვლავებით სავსე იყო შენი ძახილი.
 იმ ვარსკვლავებით, თავდაპირველად
 კენკრასავით რომ გამოზრდოდნენ ცის
 სილურჯეებს...

ჰეი, შენ, ჩემო სიყვარულო,
 სად გაქრა შენი დამლუპველად ჩქარი ღინება?
 ნუთუ იმისთვის იბობოქრე მხოლოდ-და-მხოლოდ,
 რომ ბოლოს ასე საცოდავად დამშრალიყავი?
 ნუთუ შენს ხმას ვერასოდეს ვეღარ გავიგებ?
 ნუთუ შენში აღარასდროს არ შემოვტოპავ?
 ნუთუ ეს იყო ყველაფერი, რაც შენ შეგეძლო?
 გდარდობ და მტკივა ეს უშენო, გულქვა სამყარო,
 და მეზრდებიან მარტოობის კანქვეშ ეკლები...

ჰეი, შენ, ჩემო სიყვარულო, სულ ეს იყავი?...

აკვარიუმი

ღელას

ვცხოვრობდით სახლში ცის ნაპირას და ცის არეალს, ღრუბლები – დიდი სპილოები თეთრად ფარავდნენ. გამოდიოდა განთიადი როცა კომიდან, ფანჯრის რაფაზე შეიხსნიდა ყვავილს ალოე; მაღალჭერიან, თეთრ ოთახში ღელა ხატავდა აკვარიუმებს, ფერად თევზებს, ცას და კომეტებს.

სახლის კარებთან გიგანტური, თეთრი ღრუბლები, სპილოებივით ჩაივლიდნენ, ფანჯრებს მიღმა კი, ღრუბლები იყვნენ შემართული გემზე აფრები, ღელა ხატავდა ფერად თევზებს, ვერც იფიქრებდა, იმ თევზებიდან მე ერთ-ერთი თევზი ვიყავი, წითელი თევზი – ოქროსფერი, თხელი ფარფლებით.

რომ ლაყურებით შემესუნთქა სევდა წყვდიადის, და ჩემს ყოფნასაც დარქმეოდა სევდა სახელად, ჩამომდგარიყო ღამეები ცივი ფოლადის, შეგრძნებებით შემიცვლიდნენ წყალს იშვიათად, და ბოლოს წყალსაც დამიშრობდნენ. მუხის ნახერხით, აკვარიუმის ლურჯ კედლებში ამომქოლავდნენ.

ცურვას საზღვრებში თითქოს ხიბლიც ჰქონდა სიყრმიდან – მქერცლებოდა მთელ სხეულზე როცა ავდარი, მოფორიაქე, ღია ზღვებზე ფიქრი მავსებდა. ვაფერადებდი მოთმინებით შავ-თეთრ სიყვარულს, მე ვგავდი ღელას – ღელაჩემი იყო მხატვარი, საბედისწერო იყო ჩემი მასთან მსგავსება.

* * *

ფრთების გარეშეც შესაძლოა იფრინო ცაში, მაშინაც თუკი რეალობა ასე ურჩია, რატომ გვეძებენ ცივ ქუჩებში ნეტავი მაშინ, როცა ჩვენ უკვე აღარ ვცხოვრობთ არცერთ ქუჩაზე.

ის რაც ვერაინ მიპასუხა, დრომ გამიმხილა, გამიმართლებდა, რომ ლექსებში დარდებს ვატყვდე, ხან ხდება, სული გადაიტანს ტკივილს იმხელას, რომ მერე უკვე გინდ გათენდეს, გინდ არ გათენდეს...

არის სულერთი და ზამთარი წელში იხრება, არ გეგულება სულის, თუნდაც ხელისმომკიდე, ხან ხდება, სული გადაიტანს ტკივილს იმხელას, რომ მერე უკვე გინდ მოდი და გინდ არ მოხვიდე!

ფრთების გარეშეც შესაძლოა იფრინო ცაში, უსმენს საღამო ჩემი სულის მსუბუქ არიას, რად გვიხდებიან ოცნებები ნეტავი მაშინ, როცა ისინი ოცნებები აღარ არიან.

ჰგავდა ბავშვობა მზეში გამდნარ ცვილის ფიგურას, იცვლიდა ფერებს და განწყობას, როგორც კლიმატი, როგორც მთავრდება ფოთოლცვენა, ისე დამთავრდა... და ჩემში დარჩა, რადგან იყო გენეტიკური, ის ცის ნაპირი, ის ღრუბლები, ის კომეტები, რომელთაც დიდხანს თეთრ ოთახში ღელა ხატავდა.

აღბათ ამისი ბრალი იყო წვაც, აციებაც, ყველაზე ხშირად საკუთარი თავის ღალატი, მაშინ, როდესაც ერთგულება იყო ადვილი; ჩემი უიღბლო რომანები – აბსტრაქციები, სადაც ნამდვილი არაფერი იყო არასდროს, გარდა სურვილის – ყოფილიყო რაღაც ნამდვილი!

ბოლოს კი უკვე არაფერში იყვნენ საჭირო, ერთმანეთისგან არაფერი განასხვავებდათ. მთელმა სამყარომ დაივიწყა და ყველა კაცმა, რომ მე წითელი თევზი ვიყავი. ან იქნებ ადრეც არ უწყოდნენ ამის შესახებ? მათ არაფერი არ იცოდნენ ჩემს ბავშვობაზე, ცისპირა სახლზე და ღელაჩემზე.

რომ ჩვენ ვცხოვრობდით ცის ნაპირას და ცის არეალს ღრუბლები – დიდი სპილოები თეთრად ფარავდნენ, რომ იმ ღრუბლებმა ყველა ფანჯრის ცა დაიურვეს; ფანჯრის რაფაზე მარადმწვანე იდგა ალოე, მაღალჭერიან, თეთრ ოთახში ღელა ხატავდა ცას და კომეტებს, ფერად თევზებს, აკვარიუმებს.

გავა ზაფხული

რომ გაფერმკრთალდეს ფერი მზის და მწვანე ღლეების, და ზურმუხტისფერად გათენება აღარ მომინდეს, რომ დავივიწყო ძლეულვარება ზღვების, ტყეების, მაინც როგორი შემოდგომა უნდა მოვიდეს... ცის სილურჯემ რომ მონატრება არ დამიტოვოს, და სხვა სურვილი წაეკიდოს ცეცხლად ქაღალდებს, მაინც როგორმა ფოთოლცვენამ უნდა ითოვოს, მაინც როგორი ქარვისფერით უნდა დაღამდეს. რომ აღარ მსურდეს გამოჩენა შტორმში იალქნის, ამინდს როგორი ღრუბლის ჯარი უნდა ერიოს, რომ დაცხრეს ბოლოს ზანდარივით ეს ფორიაქი, ამ უსასრულო ყინს და ლტოლვას რომ შეველიო! მალე გაძარცვავს ჩემს გულს ქარი – ბნელის მსასური, ერთი ცხოვრება ზაფხულივით ზოგჯერ არ კმარა, როგორც სიცოცხლის სასწაული – გავა ზაფხული, და შემოდგომა ყოველივეს ბნელით დაფარავს. მეც ვაყვითლდები ქარის სახლში გამოკეტილი, ყრუ ღამეებში უკვე სევდის მძიმე მორი დევს, რომ ამ ზაფხულს და ამ სიყვარულს არ ვაკეტირო, მაინც როგორი შემოდგომა უნდა მოვიდეს.

გოგოები საკვირაო წირვებიდან

სარეცხის თოკებიდან ახალჩამოხსნილ კაბებში
გამოწყობილი გოგოები, საკვირაო წირვებიდან,
სახეებს რომ მალავენ
ღრუბლებივით გამჭვირვალე თავსაფრებში,
გადაქცეულან ფუტკრების სკებად,
საკმარისია ერთი ხელის შეხებაც,
რომ დაგებინოს
მათი ტანიდან გამოშლილმა ყვითელმა სევდამ.
სისხლის გუბებში წვანან,
სურნელოვან ნაყოფს ისხამენ
მოგონებები ბავშვობაზე,
იმ დროზე, როცა ურჩები იყვნენ –
ბალიშის ქვეშ მალავდნენ აკრძალულ წიგნებს
და კითხვაში ათენდებოდნენ.
წყალმცენარეებივით გაზრდილ სიჩუმეს
შხამიანი თევზები ჭამენ,
სიყვარულს აკვარელით დახატული
წმინდანები ჭამენ,
გოგოებს საკვირაო წირვებიდან –
კედლები ჭამენ, ღმერთო...
გადიან მათი თვალებიდან სინათლის გემები
საყვირების შემზარავი ხმებით,
ამაობის უძირო ზღვაში
და მათ ადვილას სიბნელე რჩება.
ღამდამობით ფეხებშუა გაჩენილ ფურცლებს თეთრი
ლავანდის
ხელით ისრესენ იქამდე, სანამ მათ ცხელ წიაღში,
როგორც ზაფხულის უძირო ცაში
ბოლო ვარსკვლავიც არ შეწყვეტს ციმციმს,
იქამდე, სანამ გალიებივით ღია თვალებში
ცრემლის ჩიტები არ გაჩნდებიან.
და ფერს კარგავენ იისფერი ლავანდებივით,
ჭკნობას იწყებენ იისფერი ლავანდებივით –
გოგოები საკვირაო წირვებიდან.
ვინ თქვა, რომ მათი სხეულები მომაკვდინებელი
ცოდვა იყო,

თუ სიყვარული შეეძლოთ მხოლოდ,
თუკი მხოლოდ სიცოცხლე სურდათ.
მათ მსუბუქ ალზე თავს იკლავდნენ თეთრი პეპლები,
ახლა კი მხოლოდ ფიტულებს ჰგვანან,
გარემოცულს სიკვდილის ფერით.
მათი თავიდან ყველა ფიქრი გადაიწერეს,
საეჭვო შუქით სხივმოსილმა ანგელოზებმა,
არა ჰგავს ნამდვილს მათი ასე გასწივოსნება,
ღმერთმა არ ჰქნას, რომ მათ დავემსგავსოთ.
თავის გადარჩენაზე ფიქრობენ გოგოები საკვირაო
წირვებიდან,
მომაკვდინებელ აირს უშვებენ ჩაკეტილ სახლში
და ღრმად სუნთქავენ,
პირვანდელი სილამაზე და ბავშვური, ჩაკლული
ლტოლვა რომ დაიბრუნონ აკრძალული ხილისადმი,
სხეულები რომ დაიბრუნონ,
თავის წიაღში გაჩენილი ზღვებით და ცვებით,
ღიღი ხნის წინ აღსარებაში რომ ჩააბარეს და
ჩაიბარეს,
როგორც მძევლობისთვის გამოჩორკნილი ხის
თოჯინები.
მათ ცეცხლისფრად აყვავებულ მკერდსა და
მკლავებს
ოთხმოცი წლის მხატვარი ხატავს.
მნახველები აღტაცებას გამოხატავენ
უმარილო პირმოთნეობით,
უგერგილოდ ღეჭავენ და აგემოვნებენ,
როგორც ტყის პირებზე მოწყვეტილ კოწახურის
ყვავილს.
მათი ცხოვრების მუსიკაა ქარი ხეებში,
მათი ცხოვრების პეიზაჟი – ხეები ქარში,
და იბზარებიან ლავანდებივით,
და ჭკნებიან ლავანდებივით
გოგოები საკვირაო წირვებიდან –
გაათავისუფლე, ღმერთო...

მარტოობის ფონზე

* * *

ასე თავს კარგავენ ზამთრის ღამეები ქარში,
ბავშვურ აღტაცების წამებს გვასიზმრებენ უტყვად,
ყველა მიტოვებულ, ფარდებჩამოშვებულ სახლში,
არის ჩავლილ ღღეთა უკვე გარდაცვლილი სუნთქვა.

სულ აღარავინ დამრჩენია მოკეთე გვერდით,
რომ მკვდარ იმედებს დაუხუჭოს ვინმემ თვალები,
როგორ წახვედი, სიყვარულო, ისეთი ელდით,
რომ ღღემდე სულზე მამჩნევია ნატერფალები.

ასე, აზრს კარგავენ ძველი ამინდები ზოგჯერ,
როცა ემსგავსები ძალაგამოლეულ მებრძოლს,
რასაც ვივიწყებდით დიდხანს, მარტოობის ფონზე,
შეუძლებელია, მისი დავიწყება შეეძლოთ.

ვარ ჩემივ თავზე გამობმული თოკებით ახლა,
რთავს ოთახს ისევ მარტოობის ცივი კარიბჭე,
აღბათ არსებობს აივანი, რომელიც დალლას
მაგრძობინებს და შემომძახებს: – „გადამაბიჯე“...

ენო როსტიაშვილი

წუთით მოსული

მე
ტურისტი ვარ ამა ქვეყნის,
წუთით მოსული
მინდა მათობდეს მზის სხივი
და
არ მჭრიდეს თვალებს!
შენც ტურისტი ხარ, მეგობარო,
დაიმახსოვრე,
გულს ნუღარ მატკენ,
ერთი წუთით როგორ ვერ მიტან!
მე
ტურისტი ვარ ამა ქვეყნის
და
მიყვარს ლამე!
დავხეტილობ,
მწუხრის თბილისს მინათებს მთვარე!
ვერ გავარკვიე,
მზე უფრო მწვავს
თუ,
მწუხრის მთვარე!
ლამე ტკივილებს, ვერ მიყურებს,
უფრო მიმწვავებს!
მზე და მზის სითბო კი მავიწყებს
ლამის ტკივილებს!
მე
ტურისტი ვარ ამა ქვეყნის
და
მიყვარს თქეში!
წვიმის წვეთები მაგრილებს და
მიმაღავს ცრემლებს!
ვერის აღმართის წვიმა მიყვარს!
მთაწმინდის, მთვარე!
მამადავითზე თოვა
მიყვარს!
მთაწმინდის
მთვარე!
გულს უხარია ამ ქალაქში
წვიმაც და თოვაც...
უთუოდ მოვა,
უთუოდ მოვა,
ოღონდ არასდროს
არ
მტკიოდეს,
არასდროს,
მთვარე!

ველოდი...

ჩემო ფურცელო, მესაიდუმლე,
დრო,
დრო მოვიდა, ამის გამხელის,
რომ გეთხოვა, დაუფიქრებლად,
დაუფიქრებლად გაპატიებდი.

შენ, სიამაყე, ვერ დაძლეული,
მე სულ პატარა ბოდიშს
ველოდი...
განა გაგმორდი, განა დამმორდი,
ჩვენ სამუდამოდ გადავმორმორდით.

– ეს იყო წინა საუკუნეში,
არც სახე მახსოვს და
არც თვალები,
მეხსიერებას ვუთხარ,
წამშლოდი,
და ახლა, ლანდად რატომ
მოხვედი.

ხომ არ დაგჩემდა მთვარე
ზნეული?
ან იქნებ, სადღაც დარჩი
ეული?
იყოს რაც არის, ოღონდაც
მითხარ,
რომ არ დატოვა სულმა
სხეული.

აგონია

ქალაქში დაქრიან რეანომობილები,
ქალაქს მოედო ვერაგი პანდემია,
თავი კინოფილმის გმირი მგონია,
ფენტეზის ჟანრის ბოროტი „გოლუმი“.
ქალაქში დადის სრული აგონია!
ქალაქი გაეხვა ჭორების მორევში,
ვერ ვარჩევთ, სად არის ტყუილი, მართალი,
ქალაქი ჩაკვდა, არა ჩანს მხსნელი.
სიჩუმეს არღვევენ რეანომობილები.
ვირუსი დადის მძიმე ნაბიჯებით,
უჩინარი მტერი,
უჩინარი მკვლეელი...
ხელიდან გაგვტაცა ბებია-ბაბუები,
დედები, მამები, სულ ჩვილი ბაიები.
ხალხი მხსნელს ელოდა,
გამოჩნდა ვაქცინა,
მაგრამ
ვაი, რომ ვერც ამან გვიშველა,
მაგრამ
ვაი, რომ სულ მტრებად გვაქცია!
ქალაქში დადის სრული აგონია,
ქალაქში დაქრიან რეანომობილები...

შარშან

და ქარებს მოაქვთ ღამით ჭორები,
თბილისში შარშან მოსულა თოვლი,
მაშინ ეს ღამე ყოფილა მშვიდი,
დაუთოვია მთები, გორები.
გადავემვები ფიქრის მორევში,
რა გითხრათ, აბა, რომელი ერთი,
თბილისთან უფრო ახლოა ღმერთი,
ოხ, როგორ მიყვარს ქალაქი თოვლში.
მიმაჭენებენ მძაფრი ფიქრები,
შუა გზაშია მეტეხთან მტკვარი,
როგორ უხდება მთაწმინდას თოვლი!
როგორ უხდება თბილისს ფიფქები...
ჩამისახლდება ბავშვობის წლები,
არ დავიღვლები, დავივლი თბილისს,

ავივლი ნელა მე მამადავითს,
იქნებ ახალ წელს მოვიდეს თოვლი.
თბილისის ძველი უბნებით ვტკბები,
მესალმებიან ჭადრის ხეები,
მტკვარს მოვუყვები მე დილით ჭორებს,
ქარის მოტანილს, უთოვლო ღამის.
ვიმეგობროთო, ღამის თბილისმა,
ვიმეგობროთო, მტკვარმა დილისამ,
უფრო მეტს ვითხოვ, რომ დავტკბე თქვენით,
გულში ჩაგიკრავთ, როგორც თილისმა!!!
და მე ვიმეგობრობ მტკვართან, თბილისთან,
ცოტაა ჩემთვის სიცოცხლე ერთი,
მეტეხთან უფრო ახლოა ღმერთი,
შენ დაიფარე ჩემი თილისმა!

ლელია ჯახველაძე

ჩემი ოთახი

რალაცნაირი
სიმჩვიდე სუფევს,
ხავერდოვანი,
ფერმკრთალ კედლების.
მზის ქარვისფერი
სხივები ვკონე,
გადაწყვეტილი
მაჯის მყესებით...
თან
კედელ-კედელ...
გასცილდა მიჯნას
სული
სურვილთან ნაასკეცები!
ვთქვათ, ჩატბორილი
ჩაჩუშდა გული,
– დამიტირებენ,
ა, ეს ქედები?..

ა ნ ა ნ უ რ ო

შემომავედრე მზით დამწვარი
ეგ ქონგურები.
ალაგ ჩამოშლილ ყვითელ კენჭებს
მუჭში ვიგროვებ...

ძველ სიდიადეს გონისთვალით
თუ-ღა შევწვდები, –
ზე-კოშკურებზე გამოვკიდე
ფიქრის სკვნილები...

გალელილ მკერდზე
ლილილოთა ფერები ღივის.
აქვე, ვერხვები შემაგებებს
უხადო ღიმილს...

ჩაუცმევია დროს მანტია
წარმავალობის
და სიმარტოვეს შემომჩივი
გულაღერლილი...

– მარადიულად ცაზე მხოლოდ
მზე თუ იგორებს!..
ზე-კოშკურებზე გამოვკიდე
ფიქრის სკვნილები...

ალაგ ჩამოშლილ ყვითელ კენჭებს
მუჭში ვიგროვებ,
შემომავედრე მზით დამწვარი
ეგ ქონგურები.

ბოდბეში

რა სიმშვიდეა,
 კარს ალებ და ფრთები გესხმება,
 ღვთისმშობლის ხატთან
 აბგერდება
 ანგელოზთ ხმები...
 ბალში მზის ხივი აღმაცერი
 გელაციცება
 და ახოვანი ხელს გიწვდიან
 თრთოლვით ვერხვები...

სამრეკლოს ზარი გიხმობს,
 ბრწყინავს
 თეთრი გუმბათი!
 კელაპტრის ციმციმს
 აადევნე „ვედრება შვიდი“ ...
 ეკვდერში წმიდის ლუსკუძას
 როს კრძალვით ემთხვევი,
 გსურს შეავედრო, გინატრია
 რაც გული – მშვიდით...

რა სიმშვიდეა,
 კარს ალებ და გესხმება ფრთები...
 ბოდბის ვარსკვლავი დაგციმციმებს –
 რომ ხილვით თბები...
 ჩამოწანწკარებს
 წმინდა წყარო
 უფლის წყალობით!
 შიგ მზე ბრდღვიალებს –
 თვალად
 ნეტარ ყმაწვილქალობის...
 და,
 ინაპირებ „ბროწლიანი“
 უღრანის ნამღვეს...
 ო, ამ სიწრფელეს სასწაულის
 ჟამი ვით გალვეს...

ი ო რ დ ა ს ა ლ ა მ ი

ქარმა, თუმც არ იცის
 ღობე და სამანი,
 ბალებს ვერ ახადა
 სიღამის საბანი...
 მთვარის მუხლს
 ვერ მოხრის,
 ვერც სავალს გადახრის,
 ასცდება მწვერვალებს,
 ცალ ფრთასაც არ დახრის...
 მიაფრენს პოლუსებს...
 ზედ რისხვით თავს ახლის!
 არც არი მცნობელი
 ამბავის, რამ ახლის...
 ქარმა კი არ იცის
 თობე და სამანი
 და,
 ვიდრე გონს მოვა
 ი ო რ დ ა ს ა ლ ა მ ი...

* * *

ბაბუაწვერა,
 რომ შეგედლოს ლექსების წერა,
 შენს მზისფერ გულს ხომ მაჩუქებდი?..
 სიძველისაგან ფერშემლილ დილებს,
 აუხდენელი სიზმრების დილეგს, –
 შემოაფცქენიდი წყენის მარწუხებს,
 დღენიდავ რომ ასე მაწუხებს?..
 და რომ, ცის სიღრმის
 ფონზე ლივლივებს
 სამად ნაჩეხი
 სულის ნამღვეი,
 ხომ
 იმელებით დამიაძებდი?..
 ჩემს ხელისგულზე
 შენი ნაზი სული ირწევს,
 ბაბუაწვერა!
 რომ შეგედლოს ლექსების წერა...

* * *

(ჭაბუა ამირეჯიბის „გორა მბორგალის“ გამო)

...მწუხრის ჟამს წყდება გზა საცალფეხო...
 ჯავრს შევალე მთვარის გორგალი,
 – ხომ არ შეშალა ქარმა განედი?..
 უხმოდ დავხურე „გორა მბორგალი“.
 ფიქრი აბორგდა ტრამალისხელა!
 ბრწყინავს ქარბუქის პირამიდები.
 ღამის ზეცასთან გიწვევს გამხელა,
 მთვარის ფაზების, გა-ამინდების...
 ზღვისოდენს შეძლებს წვეთი ხომ,
 ზოგჯერ
 სულისმოსათქმელს ავსებს ფიალას!
 უჟმური ქოხის მქისე სუნებმა
 გონსაწიერი გაატიალა...
 ჟამს შეაღწე მყიფე ხმალივით
 ყველა დილემა, ვაების ბოღჩა
 და ჩაბჟუტული ჭრაქის ნათელზე
 ყოფნა-არყოფნის – იხმიე, ხონჩა...
 მზე დადინჯებით გითვლის ნაბიჯებს,
 ცით მოფარფატებს ნელი ფიფქები.
 ეს მერამდენე პარალელია? –
 უგზოდ ცვივიან მძიმე ფიქრები.

* * *

საით წავიდე,
დედამიწა თუკი მრგვალია?..
მთვარე – ხალიანს!..
აქ, სითამის ქარი მთვრალია...
გაფერფლისფერდა
ქარვისფერი სხივთ ქარავანი,
– ო, შენი კალთით დამიფარე,
დედა მარიამ!
თორემ დამცვივდა მკლავები და
მკლავს ნიაღვარი...
ისე გამყიფდა წელიწადი,
გადაწყდა წელში
და დღეს ღვთისმშობლის მიძინების
ვექცევი ველში...
საით წავიდე,
დედამიწა თუკი მრგვალია?..
– გთხოვ, შენი კალთით დამიფარე,
დედა მარიამ!

წ ვ ი მ ა

ნება არა გაქვს, შემოხვიდე შინ უკითხავად!
(დაფხავებული ღრუბლებიდან იღვრება ლავად.)
წაიფორხილებს ოდის ზღურბლზე მრუდე
მუხლებით,
მოეკვეთება ვიცი, წვიმას მოგრძო წვივები.
მე ბასრი სიტყვა მომიტაცებს, ვით ხელუხლები...
გზად მეთხლება აისები მიმწუნრის წილად,
ჩემს მთავრეხილებს მზე ბაჯალლოს სხივით
დაწინდავს
და აივსება სული ფერად თაიგულებით...
– ეგებ გიჯობდეს ნამად მოსვლა, ან ღრუბლის
კრავად?..
ნება არა გაქვს, შემოხვიდე შინ უკითხავად!

* * *

ისე მომენატრა
ფანტელები,
როგორც გამხელილი
გრძნობა წინათ..

იყო იანვარი
ფიფქით ნამხილები...
მერე გახელებულ
მზესთან
იქორწინა...

ერთი ლექსი

თამარ შაიშაშელაშვილი

პოეტის ოდა

ლაშა გახარიას ხსოვნას

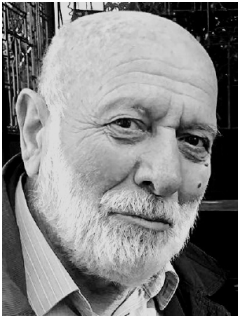
ღვინობისთვეში მომელის
ოდა,
სულით წრფელით და ლექსით
გულუხვით,
მზეშემოდგომა ცისიერ
მოდგა,
პოეტურ კრთომით მხვდება
მუხური...

ღრუბლის სანიშნე ჩაკეცავს
ზეცას,
როგორც დაბნეულ სტრიქონებს
ლექსის,
ცრემლი იბრუნებს დაკარგულ
მერცხალს,
სიკვდილს სიცოცხლის სიმღერა
ესმის!..

მთვარის ურდულით გაგხსნი
ფანჯარას,
მრჩება ოდაში ნატურის
ნიშანი,
თეთრი ციალი მაშინ აქ
დარჩა,
პოეტი ისევ შორს და
შინ არი...

დარჩეს ბედიღბლად ერთი
ვარსკვლავი,
რომ ეს ცარგვალი მუდამ
ამშვენოს,
ბონდის ხიდივით მიწვევს
ცა რკალით –
ობოლი სევდავ, რითმით
ნაშენო!

თბილისი – ჩხოროწყუ
22 ოქტომბერი, 2022 წელი

ჯუზეპე ვერდი, ვახტანგ გეგელია და გარდამავალი წითელი დროშა

ბატონი ვახტანგ გეგელია საქართველოს ტელევიზიაში გავიცანი. ეს ჭარმაგი, ახოვანი კაცი უბადლო იუმორითა და დიდი ერუდიციით ხიბლავდა ყველას. მასთან მუშაობა ერთ რამედ ღირდა – უცებ ჩაწვდებოდა დავალების არსს, შენც გაგარკვევდა და საქმის გასაკეთებლად ოპტიმალურ გზას შეარჩევდა. მუდამ გემოვნებით ჩაცმულს, არც მანერები ეშლებოდა და არც სიტყვა-პასუხი. ყველას უნდოდა მასთან ახლობლობა, მის გვერდით ყოფნა. ძალიან ბევრი მეგობარი ჰყავდა და ცდილობდა, ახალგაზრდებიც თავის გარემოცვაში ჰყოლოდა. ჩვენთვის ეს ერთგვარი სკოლაც იყო და სტიმულიც. ვახტანგ გეგელია ბათუმელი იყო და ძალიან კარგი კარიერა ჰქონდა. როგორც დროული ადამიანები ამბობდნენ, ოლქის პარტიული ხელმძღვანელებიც ეკითხებოდნენ ჭკუას, იმდენად განათლებული და კარგი მენეჯერი იყო.

როდესაც ელჟარდ შევარდნაძე შინაგან საქმეთა მინისტრი გახდა, ბატონი ვახტანგი მაღალ თანამდებობაზე დანიშნა და ერთ-ერთ საიმედო მუშაკად ჰყავდა უწყებაში. ბევრი რომ არ გავაგრძელო, ერთხელაც შევარდნაძესა და ვახტანგს შორის შავმა ფისომ გაირბინა და... (ჩვენდა გასახარად) ასე აღმოჩნდა პოლკოვნიკი გეგელია საქართველოს ტელევიზიაში. დარწმუნებული ვარ, ჩემი კოლეგები ბევრ საინტერესო ამბავს მოიგონებენ მისი ცხოვრებიდან. მე კი ვიამბობთ ერთ ეპიზოდს, რომელიც ბლიც-ტურნირის რეჟიმში, ჩვეული იუმორით გაიხსენა თამბაქოს მოსაწევად კიბის ბაქანზე შეკრებილ ახალგაზრდებთან.

საბჭოთა კავშირში დიდი ასპარეზი ჰქონდა ე.წ. სოციალისტურ შეჯიბრებას, დამკვერთურ ბრიგადებს, სტახანოველობას. სტალინის ეპოქაში, როცა ნახევარი საზოგადოება დაშინებული იყო, მეორე ნახევარი კი იდეური, ეს პროპაგანდა ჭრიდა. წარმოიდგინეთ, შეიღმა მამა დასმინა, დააჭვინა, დაახვეტიდა და ამ ბავშვს, ვინმე პავლიკ მორო-

ზოს, იდეალად უხატავდნენ თაობებს. მსოფლიოს ხალხთა ბელადის შემდეგ ეს ყველაფერი თანდათან კარიკატურას დაემსგავსა და, როგორც ჩვენი „ენამზე“ პოლიტიკოსები იტყოდნენ, „გაფარჩაკდა“.

სწორედ ამის ჩინებული მაგალითი გახლავთ ბატონი ვახტანგის მონაყოლიც. საქმე ასე ყოფილა, თბილისში, ოპერისა და ბალეტის თეატრის შენობაში კომკავშირული აქტივის შეკრება გამართულა. ქვეყნის პირველ კომკავშირელს, დიდი ზარ-ზეიმით წარმოთქმული სიტყვის შემდეგ, გამოუცხადებია, რომ რესპუბლიკურ სოციალისტურ შეჯიბრებაში აჭარის კომკავშირულმა ორგანიზაციამ გაიმარჯვა. ოქროსფერფორებიანი გარდამავალი წითელი დროშა საოლქო კომიტეტის მდივანმა ვახტანგ გეგელიამ ჩაიბარა. დარბაზში მქუხარე ტაში რომ ჩაცხრა, ბატონ ვახტანგს დროშა კულისებთან მიუყუდებია, ტრიბუნაზე ასულა და სამადლობელი სიტყვა უთქვამს. სიტყვას ისევ ტაში მოყოლია და, როგორც ასეთი შეკრებების ბოლოს ხდებოდა, ყველაფერი ლაზათიანი, მამაპაპური პურ-ღვინით დამთავრებულა. ამ ქეიფის მიზეზ-საბაბი – გარდამავალი წითელი დროშა კი არავის გახსენებია.

მომდევნო წელს, მორიგი რესპუბლიკური შეკრების წინ, აჭარის საოლქო კომიტეტში თბილისიდან დაურეკავთ და უთხოვიათ, გარდამავალი დროშა ჩამოიტანეთ, წლეგანდელი დაჯილდოება მოახლოვდა. საოლქოში მიიხედ-მოიხედეს, დროშა ვერ იპოვეს. ვერავინ გაიხსენა, ვინ ჩამოიტანა ან სად ჰქონდათ შენახული. საქმე სახუმარო არ იყო. სხვებთან ერთად, საგონებელში ყოფილა ვახტანგ გეგელიაც, რომელსაც, იმდღევანდელი ბანკეტის შემდეგ, ეპიზოდური ამნეზია დაემართა. ერთხელაც, თბილისში მორიგ თათბირზე ჩამოსულს, რესტორანში ვახშობაზე უარი უთქვამს და ოპერაში წასულა მეგობრებთან ერთად.

აი, აქ გამოდის ასპარეზზე გენიალური იტალიელი კომპოზიტორი ჯუზეპე ვერდი. საქმე ის არის, რომ იმ საღამოს „აიდას“ წარმოდგენა იყო. ვერდის უმშვენიერესი მუსიკის მოსმენა ყოველთვის სასიამოვნოა (მაშინაც კი, დაკარგულ დროშას რომ ვერ პოულვ). ჰოდა, ბატონი ვახტანგიც გაყურსული უსმენდა ღვთაებრივ მუსიკას. აი, თებეს მოედანზე ეთიოპელებზე გამარჯვებული ეგვიპტელები შემოდიან. მათ რაღამესი მოუძღვით. ისმის ტრიუმფალური მარშის ამაღლებული მელოდია და, უცებ, ზეაწეული, მტრისთვის წართმეული დროშების ტვერში, ვახტან გეგელიამ დაინახა ის, ერთადერთი, წითელი და თანაც გარდამავალი. დიდი ნებისყოფა დასჭირდა, რომ მაშინვე არ წამოშტარიყო და მედროშისთვის სასურველი ნადავლი არ წაერთმია...

წარმოდგენის შემდეგ, დროშამ კომკავშირის ცენტრალურ კომიტეტში გადაინაცვლა. თურმე სამადლობელი სიტყვის შემდეგ, რესტორანში წასულებს, დროშა იქ, თეატრში დარჩენიათ. საქმის ერთგულ სცენის მუშას „ნაპოვნი“ რეკვიზიტში ჩაუბარებია და მერე „აიდაში“ გამოუყენებიათ.

ასე დაუკავშირდა ვახტანგ გეგელიას გადარჩენილი რეპუტაცია ჯუზეპე ვერდის უკვდავ შემოქმედებას, ასე იხსნა დიდმა იტალიელმა ვახტანგ გეგელიას კომკავშირული კარიერა.

დათვებზე ნადირობა

ნადირობის ტრფიალი არც არასდროს ვყოფილვარ. უბრალოდ, როგორც ტიპურ გურულს, ძალიან მიყვარდა იარაღი და კარგი მსროლელიც ვიყავი. რუსულ ჯარში გატარებული ორიოდე თვის მანძილზე, ეგრეთ წოდებულ საცეცხლე მომზადებაში, ფრიაღზე ნაკლები ნიშანი არ მიმიღია. ნადირობის სეზონი რომ მოახლოვდებოდა, დაიწყებოდა ვახნების მომარაგება, საჭურვლის შევსება-განახლება, „დისლოკაციის“ შერჩევა. დადებოდა აგვისტოს თხუთმეტი და ათასობით თოფიდან ნასროლი საფანტი მუსრავდა საქართველოს გავლით თბილი ქვეყნებისკენ ამგზავრებულ მწყერებს. ერთხანს, მეც სიამოვნებით ვებმებოდი ამ ორომტრიალში. მერე მწყერზე ნადირობა მომწყინდა. სურვილი გამიჩნდა, მსხვილ ნადირზე მეცადა ბედი. ჩემს მოწადინებას ისიც დაერთო, რომ ჩინებული კარაბინი შევიძინე. აბა, ამ თოფის გაცდენა იქნებოდა?! ჰოდა, საქმეს შევეუდექი. ცოლისძმას, ჩინებულ მონადირეს, ზურაბ ურიდიას ვუთხარი, ჩიტებზე ნადირობა მომბეზრდა და, ეგებ, „პროფილი“ შემიცვალო-მეთქი. კაცს, რომელმაც ლამის მთელი ცხოვრება ნადირობას გადააყოლა, კიდევ ერთი მიზეზი გაუჩნდა, თოფით ხელში შედგმოდა ტყისკენ მიმავალ ბილიკებს.

გადავწყვიტეთ, შილდაში წავსულიყავით. იქ კარგი მასპინძლები გვყავდა და ჩელთის ხეობაში ნადირიც გვეიმედებოდა. შილდაში ჩასულხვს, თადარიგის დაჭერაზე დიდი დრო არ დავგინხარჯავს. ძაღლების პრობლემაც სწრაფად მოგვარდა, მარეკებიც შეირჩა და უთენია სანადიროდ გასვლაც გადაწყდა. ცხადია, საქმე რომ გავარიგეთ, ნაქები შილდური ღვინოც დავაჭაშნიკეთ – მასპინძელს ხომ არ გავაწბილებდით.

ჯერ კიდევ დილა-ბნელი იყო, ჩვენი „ნივა“ ხეობას რომ აუყვავა. ახლაც ვერ გამოვიდა, როგორ მოვთავსდით ასეთი მოკრძალებული გაბარიტების მანქანაში რვა მონადირე და სამი ძაღლი. რაც უფრო მაღლა ავდიოდით, სულ უფრო ლამაზი სანახები გვეგებებოდა. შერეულ ტყეს გვიანი შემოდგომის ჯადოსნური ფერები კიდევ უფრო მომხიბლავად წარმოგვიდგენდა. ძირს ფიფქი თოვლის ფარდავი იყო. ცოტაც და სამანქანო გზა დასრულდა. სწრაფად ჩამოვქვეითდით, მუხლი გავშალეთ და საჭურველიც გადმოვიტანეთ. აი, აქ გაიმართა „სამხედრო საბჭოს“ სხდომა, რომელსაც უნდა განესაზღვრა ნადირობის სტრატეგია. გოვამ დაიჩემა, მონადირეები ჩელთის გასწვრივ გავნაწილდეთო. „მოთრეულომ“ (ასე უხმობენ კახეთში ზედსიძეს), ეგრე არ ივარგებს, აი, ამ სერზე განვლაგდეთ და ზემოდან მორეკილ ნადირს აქ დაუხვდეთო. ეს ყველაფერი ჩემთვის უცხო ხილი იყო. მწყერობისას წინ ძაღლს გავუშ-

ვებდი და მე კვალში მივყვებოდი, ეგ იყო და ეგ. ამათმა კი მისხალ-მისხალ აწონეს ამ ორი გეგმის ავ-კარგი და გადაწყვიტეს: მარეკები ზემოდან მოუვლიდნენ ნადირის სავარაუდო სამყოფელს (წიწიბოთი და წაბლით სავსე ტაფობს), სახუნდარები კი ჩელთის ნაპირიდან აღმა, სერის მთელ სიგრძეზე გაიმდებოდა. მე, როგორც არიფს, ჩელთის მარცხენა ნაპირზე, ყველაზე ბოლო ნომერი მანდეს. თან დამარიგეს, სიგარეტი არ გააბოლო, დათვსაც და ღორსაც კარგი ყნოსვა აქვთ და დაფრთხებიანო. არადა, ნადირს ჩემამდე ვინ მოუშვებდა, აკი ყველაზე უპერსპექტივო ადგილი ჩამაბარეს!

დიდი ხნის ლოდინის შემდეგ, სიგარეტი მომინდა. ვითმინე, ვითმინე, სურვილს მაინც ვერ ვძლიე და ერთი გემრიელად გავაბოლე. თან სინდისი მქენჯნიდა, ვაითუ, ნადირი დავაფრთხო-მეთქი. ერთი საათის შემდეგ, ტყე ახმაურდა, ძაღლების ყეფას მარეკთა ყვირილი და თოფის სროლის ხმა დაერთო. ხმები ჯერ შორიდან მოდიოდა და თანდათან ახლოვდებოდა. დაძაბული გაგყურებდი გაღმა ნაპირს, ჩელთისკენ დაშვებულ სერს. დიდი იმედი არც მქონია, ჩემ წინ კიდევ ოთხი ნომერი იყო, ოთხი გამოცდილი მონადირე ელოდა სასურველ ნადავლს. მაგრამ მოხდა სასწაული – ცოტა ხანში, გაღმა ნაპირზე, დათვი გამოჩნდა. უკან ორი ყავისფერი ბელი მოჰყვებოდა. ისეთი ლამაზები იყვნენ, ბურთივით მრგვალები! დამფრთხალი ძუ სამშვიდობოს ექებდა. იმას კი ვერ გრძობდა, რომ საფრთხე იქვე ვიყავი, ტყვიებით გაძებილი თოფით და დამწყები მონადირისთვის ჩვეული ჟინით. ხუთიოდე ნაბიჯით წინ წავიწვიე, ეს ჩემი ნაქები კარაბინი დაუემიხნე და იმავე წამს თოფი დაუემი – ვერ ვესროლე, ვერ გავიმეტე ეს ბუთქუნა, ლამაზი არსებები.

ცოტა ხანში, მარეკები და ზედა ნომრებში მყოფი მონადირეებიც დაბრუნდნენ. ბუზღუნებდნენ, ვერაფერი ვნახეთო. მე საერთოდაც ყურადღებას არ მაქცევდნენ. ან კი, ჩემისთანა ნელ მონადირეს რა მოეკითხებოდა? ძალიანაც ცდებოდნენ – მთავარი ახლა იწყებოდა. იმეღია, კარგად გახსოვთ ის სცენა, ზურიკელა ვაშალომიძე რომ გამოუტყდება ილიკოს და ილარიონს – ლექსი დაეწერეო. ჰოდა, არანაკლები გაოცება გამოიწვია ნათქვამმა, ჩემს ნომერში დათვი იყო და თან ორი ბელი ახლდა-მეთქი. თავიდან არ დაიჯერეს, მაგრამ წყალს გაღმა, დათვების ნაკვალევზე ძაღლების საეჭვო სუნსულმა ყველა დააეჭვა. მერე, ორი კაცი გაღმა ნაპირზე გავიდა და ის მაურიანისხელა ვაკე ადგილი დაათვალიერა, საითაც მე მივანიშნე. მცირეოდენი პაუზა და დაიწყო – გოგია მოთრეულოს ეძებრა, შე ასეთო და ისეთო, ხომ გეუბნებოდი, ნომრები მდინარის გასწვრივ განვალაგეთ, ასე უფრო კარგად გამოვთოფავდით სივრცესო. ამას ახლა ვამბობ ასე მსუბუქად თორემ, რაც იქ ვინება მოვისმინე, მსგავსი ცხოვრებაში არაფერი მსმენია.

– რა მოხდა, რად არ ესროლე, შეგემინდა თუ რა მოხდა? – შედარებით მორიდებულად მკითხა ჭუკლიამ.

– არაფრის შემშინებია, ავე, თოვლზეც ნახეთ, რა ახლოს მივედი, უნდა მესროლა კიდევც, მაგრამ

ბელები შემეცოდნენ და ვერ გავიმეტე.

ამის თქმა იყო და ორმა კაცმა ჩემი ნომერი მიჩხრიკ-მოჩხრიკა. დარწმუნდნენ, სიმართლეს რომ ვამბობდი და გულდაწყვეტილმა ჭუკლიამ ჩაიბურტყუნა, ე, რამდენი ხორცი დაგვაკარგვინა, ამ დალოცვილმა, პრველი ბელებისთვის უნდა ეს-როლა და დედაც ველარსად წავიდოდაო. მერე ჩემს ცოლისძმას მოუბრუნდა და საყვედურად უთხრა, აწი მაინც დაანებე თავი მურტალი ნათესავების (კახეთში სიძეს ამკობენ ხოლმე ასეთი თიკუნით) სანადიროდ თრევასო. იქით გოგია თუხთუხებდა სამოვარივით, ვერ მოენელებია, რომ არ დაუჯერეს და მისი რჩევა არ გაითვალისწინეს. ერთი სიტყვით, ჩემმა გულმონწყალეობამ ასეთი არასასიამოვნო შედეგი გამოიღო. მასპინძლები გაბრაზებულები იყვნენ, მეც დავიბოლმე, ისე ვიყავი, დანა პირს არ მიხსნიდა. სოფელში დაბრუნებულმა, პურმარილზეც უარი ვთქვი და თბილისისკენ გამოვეშურე.

ეს ამბავი მივიწყებული მქონდა, როცა ჩელთის ხეობაში გათამაშებული ეს დრამა გამახსენეს. მეგობრის ხსოვნის სუფრასთან, ერთმა კარგმა შილდელმა – რომა აღნიშვილმა (დმერთმა გაანათლოს მისი სული) მიამბო ამ ნადირობის ამბავი, თბილისელ მონადირეს შეშინებია და ხეზე ამძვრალაო.

როგორც ჩანს, ამ ვერსიის შემთხვევლს არ გაუთვალისწინებია, რომ ხეზე ასვლით დათვისგან თავს ვერ დაიცავ. ერთი სიტყვით, ჩემი საქციელი ფოლკლორმა სხვაგვარად შემოგვინახა. ეტყობა, ჩელთის ხეობლებს დიდხანს ართობდათ გოგიასა და მოთრეულს „სტრატეგიული“ დაპირისპირების, ნომერში თავისი ფეხით მოსული ძალიან ბევრი ხორცისა და ამ „ნობათზე“ უარის მთქმელი მონადირის ამბავი. მართალია, ზოგი ინტერპრეტაცია სინამდვილისგან შორს იყო, მაგრამ მთავარი ის არის, რომ კახეთის ასწლოვან ტყეებში ახლაც დაბაჯბაჯებენ იმ დათვის შთამომავლები, მე რომ დავინდე.

„ლაპარიკობს თბილისი“...

არ გეგონოთ, სათაურში შეცდომა დავუშვი. საქართველოს რადიოს, წლების მანძილზე, ხელმძღვანელობდა ორთოლოქსი კომუნისტი პეტრე შამათავა. სიმკაცრე არც ოფიციალური ცენზორისგან გვაკლდა და არც ბატონი პეტრესგან. სწორედ ბატონი პეტრეს „არსენალში“ იყო სათაურში გამოტანილი სიტყვის კუთხური ვარიანტი. რას ლაპარიკობ, კაცო, შენო, – გეტყოდა, თუ რამე მისთვის არ მოსაწონი წამოგცდებოდა.

ერთხელაც თამაზ ტყემალაძემ მკითხა, რადიოში რომ ვინმემ „ლაპარიკობს“ თქვას, ბატონი პეტრე თუ აღიქვამსო. ეგ თუ არ ცვადეთ, ვერ გავიგებთ-მეთქი, ვუთხარი.

1982 წელია, რადიოში ინფორმაციის მთავარ რედაქციას ვხელმძღვანელობ. თამაზმა შამაპურებს ვიკისრებ და თემურ ჩხიკვაძეს ვთხოვოთ „დახმარებაო“. თემური ყოველთვის ხალისობდა, თუ

რამეს იმაკვარანცხებდა და ჩვენი „ექსპერიმენტის“ იდეაც აიტაცა.

11 საათზე ეთერში დიქტორის ომახიანი ხმა გაისმა: „ლაპარიკობს თბილისი, ლაპარიკობს თბილისი, თბილისის დროით 11 საათია, ეთერშია უკანასკნელი ცნობების გამოშვება“...

თხუთმეტ წუთში თემო სტუდიიდან რედაქციაში ამოვიდა და თამაზი სად არისო, ტყემალაძეზე მკითხა. თან ცუდლუტურად იღიმება: ხუმრობა ხომ არ იყო – რადიოს უმკაცრეს შეფს საჯაროდ, ეთერში გამოაჯავრა და შამაპურიც დაიმსახურა.

თემურს ფენდაფენ ტყემალაძე მოყვა. თემომ ნიშნი მოგვიგო – აბა, ხო მაგარი ვარ, მორიგეობას ხუთ საათზე ვამთავრებ და შამაპურსაც სიამოვნებით დავლევო. მე და თამაზი წინასწარ შევთანხმდით, როგორმე მეორედაც გამოგვეცხადებინა თემურისთვის სასურველი ტექსტი. თათბირზე ვიყავით და არ მოგვისმენია, ხუთ საათზეც გაიმეორე და შამაპურს კარგ პურმარილსაც მოვაყოლებო. თემურს ასეთი გაგრძელება არ მოეწონა, მაგრამ თამაზმა ლამის მეც დამაჯერა ნათქვამის სიმართლეში.

ერთი სიტყვით, საღამოს 5 საათზე ეთერში კვლავ გაისმა ჩვენი მეგობარი დიქტორის სასიამოვნო ხმა: „ლაპარიკობს თბილისი, ლაპარიკობს თბილისი, თბილისის დროით 17 საათია, ეთერშია უკანასკნელი ცნობების გამოშვება“...

ასე დავამახინჯებინეთ გამორჩეულ პროფესიონალს სადიქტორო ტექსტი იმის გასაგებად, შეამჩნევდა თუ არა პეტრე შამათავა „შეცდომას“. ბატონმა პეტრემ ჩვენი „ექსპერიმენტი“ ვერ ან არ შეამჩნია. შეიძლება მიხვდა, რომ ეს „შეცდომა“ შემთხვევითი სულაც არ იყო და გაატარა, ისევე, როგორც თამაზმა გაატარა თემურისთვის დანაპირები შამაპური და პურმარილი. აი, ასე დამთავრდა ეს ისტორია, რომელშიც მთავარი მოქმედი პირი ჩვენი საყვარელი მეგობარი, ამ ეპიზოდშიც საოცრად მამაცი თემურ ჩხიკვაძე იყო.

მგოსანი

1968 წლის ზაფხულია. მეგობრებთან ერთად, კვეტერაზე, არქეოლოგიურ ექსპედიციაში ვარ. ავთო გაფრინდაშვილი მეუბნება, 29 ივლისს თუნოს დაბადების დღეა და, თუ გაგვიშვებენ, ჩავაკითხოთ, მივულოცოთო. თბილისს მონატრებული კაცისთვის ორმაგად მომხიბლავი იყო ეს იდეა. რაზმის ხელმძღვანელმა, ჯემალ შაიშველაშვილმა სამი დღით გაგვათავისუფლა. 28 ივლისს, ახმეტეიდან ყვარელს გავედით – ავთოს მშობლიურ ბაღლოჯიანში. მოვწესრიგდით, სათბილისოდ მოვემზადეთ და 29 ივლისს, ნაშუადღევს, დედაქალაქში ვიყავით.

სტუდენტობის დროს, ჩვენი ტრადიციული თავშესაფარი „დარიალი“ იყო. იმიტომ კი არა, რომ ღრმა სარდაფი ატომური თავდასხმისგან გვიცავდა, უბრალოდ, გემრიელი კერძები და ხელმისაწვდომი ფასები ჰქონდათ. ჩვენც თამაზ-თუნო ტყემალაძეს

„დარიალში“ მიულოცეთ ცხრამეტი წლის შესრულება.

ჩემი თაობის ადამიანებს ემახსოვრებათ, რესტორანში ერთი დიდი დარბაზი იყო, იმ დარბაზში კი ფარდით გადატიხრული ათი კაცის დამტყევი ნიშა (ე.წ. „კუპე“).

სწორედ ამ ფარდის წინ ვნახეთ თავისუფალი მაგიდა. დავსხედით, ოფიციანტს საუბრე და „მშობლიური 8 ნომერი“ შევუკვეთეთ.

გადატიხრულიდან, მოქეიფეთა ხალისიან განწყობასთან ერთად, რამდენიმე ენაზე საუბრის ხმა გამოდიოდა. განსაკუთრებით ერთის ხმა გვეცნო. მალევე დავრწმუნდით, რომ ფარდის მიღმა, სუფრას, ყველასთვის საყვარელი იოსებ ნონეშვილი უძღვებოდა. ამასობაში პურმარილიც მოგვიტანეს და ჩვენს საქმეს „მივხედეთ“. ერთ საათში, ფარდა გადაიწია და მოქეიფეებიც წამოიშალნენ.

პირველი ბატონი იოსები გამოვიდა დარბაზში. ბუნებრივად ისეთი იყო, მისალმებას ვერ დაასწრებდი. ყველას ღიმილით ხვდებოდა. უცნობებსაც ისე გულიანად ეტყობოდა გამარჯობას, თითქოს ნახევარი ცხოვრება ერთად ჰქონოდათ გატარებული. ჰოდა, ბატონმა იოსებმა დარბაზს თვალი მოავლო, გაიღიმა და, ამბიონიდან ჯვრის გადამსახავი მოძღვარივით, ჯერ მარჯვენა ფლანგელებს მიესალმა, მერე – მარცხენას დაბოლოს – ცენტრში მსხდომებს. აი, აქ პირველები ჩვენ შევრჩით ხელში. ავთომ სუფრასთან მოიწვია. თავპატიჟი არ დაუწყია. ჭიქით ღვინო მივართვი. თამაზმა ბატონი იოსების სადღეგრძელო შესვა, და ლექსიც მოაყოლა:

„ვაზის ძირში დარწეული აკვანი,
სალამურის საამური კენესა,
გმირობის და უკვდავების ზღაპარი,
ხალხში თქმული რუსთაველის ლექსად“...

ავთომ იოსებისეული (სხვათა შორის, თამაზის ხნის ლექსი) „თბილისური შემოდგომა“ გაიხსენა:

„შემოდგომას სულ პირველად
რუსთაველზე გაიგებ,
ქარი ფოთლებს, ჭადრის ფოთლებს,
გაშლის, ფეხქვეშ გაიგებს“...

მასხოვს პოეტის კმაყოფილი, ბედნიერი სახე. ამ ეპიზოდმა, ალბათ, სამი წუთი წაიღო. ბატონმა იოსებმა დაგვლოცა, მადლობა გვითხრა და ტრადიციული ღიმილით დაგვემშვიდობა

1980 წელს, გარდაცვალებამდე რამდენიმე დღით ადრე (თუ არ მეშლება, ოქტომბერი იყო), იოსებ ნონეშვილი თამარ სინარულიძემ ჩასაწერად მოიწვია ტელევიზიაში. ეს ამბავი გავახსენე. გახალისდა. იმ დღეს, რუმინელ მწერლებთან ერთად, რუსთაველზე ვსეირნობდი. მშვენიერი ინტერიერისა და სამზარეულოს იმედით, „დარიალში“ ჩამოვედით. ზოგადად, ადამიანების გულთბილობამ და თქვენი სამეგობროს გულწრფელობამ, ეს რუმინელები სახტად დატოვა. თავიდან ცოტა ქედმაღლობდნენ, მერე კი ერთ-ერთს თარჯიმნისთვის უთქვამს, რა ბედნიერებაა, ხალხს ასე რომ უყვარხარო.

როგორც გითხარი, ამ საუბრიდან რამდენიმე დღეში, ბატონი იოსები გარდაიცვალა. იმ ახალ-

გაზრდებს, ვისაც ჯერაც არ წაუკითხავს იოსებ ნონეშვილის პოეზია, დოქანაშვილისეული დიალოგის პერიფრაზს შევთავაზებ: – მომილოცავს, მომილოცავს, ბედნიერი ყოფილხართ. – რატომ?! – რატომ და ისეთი დიდი სიამოვნება გელით!

ნაპოლეონი კვეტერაზე

1968 წელს, კვეტერაზე არქეოლოგიური ექსპედიცია მოეწყო. რესტავრაციის წინ, ძეგლის წარსულს სწავლობდნენ. სამუშაო ბევრი იყო – კედლის ნანგრევებისა და მიწის გვარიანი ფენა იყო გასატანი. აი, ამ შავი სამუშაოს შესასრულებლად წაგვიყვანეს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ორმოცდაათი სტუდენტი.

საოცარი დღეები იყო. ბედნიერები ვიყავით – ყამირ მიწების ნაცვლად, ჩვენი ენერჯია მშობლიური ისტორიის კვლევას ხმარდებოდა. საქმეც კეთდებოდა და ჩვენი თვალსაწიერიც ფართოვდებოდა. გვეამაყებოდა – ექსპედიციის ხელმძღვანელი, საქვეყნოდ ცნობილი მეცნიერი, ბატონი გიორგი ლომთათიძე იყო, მისი მოადგილე კი – თვალსაჩინო არქეოლოგი, ბატონი რამინ რამიშვილი.

ემრომობდით, ვსწავლობდით და დროსაც ჩინებულად ვატარებდით კოლონკელიძეთა საერისთავო მამულებში.

რაიონული გაზეთის ერთი ნომერი დაგვითმეს ანმეტელებმა. სტუდენტთა წერილებმა და ლექსებმა მონიბლა მკითხველი. იქ, კვეტერაზე ყოფნისას, დაწერა მშვენიერი ლირიული ლექსი თვრამეტი წლის ავთო გაფრინდაშვილმა:

„წვიმდა,
წვიმდა,
წვიმდა კახეთს,
თამბაქოსფერ ნისლში თვლემდა
ანმეტა და ალაზნის ველს
ლოურჯ სიზმარში დაათენდა.
გოგო ჭრიდა ნაწვიმარ ველს,
წვიმა უკენკავდა კალთას
და ტყისაკენ ციცქნა კრავებს
ღრუბელივით მირეკავდა...
გადიარა წვიმამ ბონდი,
მერე სულაც გადაიღო,
ზღაპარ-ზღაპარ მოვდიოდით,
ო, რა კარგი ზღაპარ იყო“...

როგორია?! ვფიქრობ, ბევრი პოეტი ისურვებდა ამ ლექსის ავტორობას.

საღამოობით, როცა საქმეს მოვამთავრებდით, კვეტერის გორიზ ციხესიმაგრეში ტრაპეზი იმართებოდა. დალლილი, ნაჯაფი ჭაბუკები, კახელ მასპინძლებთან ერთად ვვახშობდით.

ერთხელაც, ასეთი პურობის დროს, თამადამ, ჩვენმა საყვარელმა ლექტორმა, ცნობილმა ხელოვნებათმცოდნემ, თენგიზ ფერაძემ აღმოაჩინა, რომ მოქეიფეთა შორის იყვნენ:

სპარტაკი – ქობულია;
შახი – ხუჭუა;

ცეზარი – ბატიაშვილი;

და ნაპოლეონი – რა თქმა უნდა, მესხია.

ამ ინფორმაციამ გვარიანად გაგვახალისა. ხუმრობა ხომ არ იყო: კვეტერის ციტადელში, ერთ სუფრასთან ისხდნენ სხვადასხვა ეპოქის სახელგანთქმული ადამიანების ქართველი სენიები.

მას შემდეგ, უკვე 54 წელი გავიდა. სამწუხაროდ, მასი ხუჭუა და ნაპოლეონ მესხია ადრე გარდაიცვალნენ. იმ ლამაზი ლექსის ავტორი – ავთო გაფრინდაშვილიც აღარ არის ამქვეყნად, აღარც ბატონი თენგიზი. კიდევ ბევრი მეგობარი გამოგვაკლდა.

მივდივართ, თანდათან ვცოტავდებით. ერთმანეთსაც იშვიათად ვნახულობთ კვეტერაზე შეფიცულები. დარჩა გარდასულ დღეთა მოგონება, სასიამოვნოდ რომ მეფონება ცხოვრების დაღმართზე მიმავალს.

კვეტერაზე „ნაპოლეონთან ქეიფის“ გახსენება იმ ლამაზი დღეების ექოა, ძალიან ახალგაზრდები და ძლიერები რომ ვიყავით. კარს მომდგარი სიბერე მალე ყველას გაგვაცილებს. ბედნიერი ვიქნები, თუკი ეს ჩანაწერიც შემოუნახავს მომავალ თაობას ამ ადამიანების ხსოვნას.

საყვარელი ქალის რძე

1973 წელა, ზამთრისპირი. დროებით მოსკოვში ვცხოვრობ. მიუხედავად იმისა, რომ ავადმყოფობის გამო სასმელს არ ვეკარები, ნადიმებს არ გაუურბივარ. განსაკუთრებით ჩვენებურებთან ყოფნა მახალისებს. ძალიან მენატრება თბილისი და, ეტყობა, ამიტომაც, ქართველებთან ყოფნა ყველაფერს მიჩვენია.

ერთ საღამოს, საერთო საცხოვრებლიდან გამოსულმა, ნაცნობ სახეს მოვკარი თვალი. არა, არ შევძვდარვარ – ნამდვილად ანზორი იყო, ბასილაია, ცნობილი ჟურნალისტი. იქვე არმაზ სანებლიძე, მეტროპოლიის დედაქალაქში წამოსვლამდე ჩემი რედაქტორი და დამკვალნიანებელი.

გავიხარე, ახლობელი ადამიანების ხილვით. ერთმანეთის მოკითხვის შემდეგ, შევთავაზე, ავერ, ახლოს, კარგი კაფეა და იქ, სუფრასთან გავაგრძელოთ საუბარი-მეთქი. იუარეს, ამ საღამოს არ გვცავია და ხვალ ჩვენ გეპატიჟებით, ერთ კარგ ქართველს გაგაცნობთო.

მეორე დღეს, დათქმულ დროს, ვიშნიაკებიდან ქალაქის ცენტრისკენ გავემგზავრეთ. ნახევარ საათში ტაქსი ერთ პატარა, ძველმოსკოვურ შესახვევში, ლამაზ სახლთან შეჩერდა. კბეები ავიარეთ და ანზორმა ზარის ღილაკს თითი დააჭირა. კარი უთბილესი ღიმილით სახეგანათებულმა, ძალიან სიმპათიურმა მამაკაცმა გაგვიღო და შინ შეგვიპატიჟა.

მასპინძელი აღიარებული და დაფასებული დრამატურგი გიორგი მდივანი გახლდათ. ჩემთვის მართლაც სიურპრიზი იყო „საბუღარელი ჭაბუკისა“ და „ხევსურული ბალადის“, „ჭირვეული მეზობლებისა“ და „კეთილი ადამიანების“ სცენარის ავტორთან სტუმრობა. გიორგი მდივნის შემოქმედებით ბიოგრაფიას ამშვენებს ჩეხარე დავატიანისთან და ტონინო გუერასთან ერთად შექმნილი სცენარი ვიტორიო

დე სიკას „მზესუმზირებისა“. ამ ფილმში ხომ თვით სოფი ლორენი და მარჩელო მასტროიანი თამაშობენ!

დანახვისთანავე მოვიხიბლე ამ, ზედმიწევნით დახვეწილი, პიროვნებით. იშვიათად მინახავს ასეთი დადებითი აურის მატარებელი კაცი. ბატონმა გიორგიმ ქართული კერძებით გაწყობილ სუფრასთან მიგვიწვია. ეს, ყველაფერი, „არაკვიდან“ მოვატანინე, მაგრამ საკადრისი ღვინო არ ჰქონდათ და იძულებული ვარ, რეინულით გაგიმასპინძლდეო. თან დასძინა, ძალიან კარგი ღვინოა, დასახელიც ისეთი რომანტიკული აქვს, ვერ დაიწუნებთო. – თქვა ეს და მაგიდაზე ლამაზად გაფორმებული ორი ბოთლი შემოღდა.

ყველა დავინტერესდით, ნეტავ, რაა ამისთანა, ჩვენ რომ არ ვიცოდეთო. სახელწოდება გოთური შრიფტით იყო გამოყვანილი და ამოკითხვა ვცადე. გერმანულის არმცოდნემ, ვერაფერი გაუგე ამ სამსიტყვიან სახელწოდებას. ვერც არმაზსა და ანზორს ამოუხსნათ ბოთლზე დატანილი დილემა.

მასპინძელი მრავალმნიშვნელოვნად იღიმოდა. ნუ წვალბობთ, ახლავე გეტყვით, ამ ღვინოს უცნაური სახელი აქვს – „საყვარელი ქალის რძე“ ჰქვიაო. გაკვირვებით გამოწვეული ემოცია რომ დაცხრა, გამახსენდა კონსტანტინე გამსახურდიას მშვენიერი ნოველა – „ქალის რძე“, ყარაიას გორმახებზე კაპაზე მონადირე პერსონაჟი, რომელიც შემთხვევამ ერთ მიწურში მიიყვანა. იქ, მეძუძურ ქალთან გამიჯნურებულმა, ქალის რძე იგემა და ხსენის უცნაურმა გემომ შეაფხიზლა, თავი აპოვნინა. ვინ იცის, გერმანიაში ნაცხოვრებ მწერალს, „საყვარელი ქალის რძეც“ დაუღევი და ამ, ღვინისთვის მართლაც უცნაურ სახელს უკარნახია მისთვის ნოველის ფაბულაც და სათაურიც.

ის მშვენიერი საღამო, დარბაისელ მასპინძელთან გატარებული რამდენიმე საათი, ცხადია, ამ ჩინებული რეინული ღვინითაც დაგვაძახსოვრდა.

წლების შემდეგ, როცა საზღვარგარეთ წასვლა უპრობლემო შეიქმნა, ბერლინში, რესტორანში, თანამეინახეების გაკვირება ვცადე და სწორედ ეს ღვინო შევუკვეთე. „საყვარელი ქალის რძემ“ მათზეც ისეთივე შთაბეჭდილება მოახდინა, როგორც ამ ნახევარი საუკუნის წინ ჩვენ გაგვაკვირვა ბატონმა გიორგი მდივანმა.

შეწყვეტილი მართონი

ეს ამბავი რეზო ლალიძეს უკავშირდება. ჩვენთვის, ქართველებისთვის ესოდენ მოსაფერებელი ადამიანი, გარდა იმისა, რომ ღიღებულ კომპოზიტორი იყო, კარგი მომღვინიც გახლდათ. გემანსოვრებათ, ბატონი რეზოს მეუღლის მონაყოლი, ქორწილში ნათამაძარი, საკუთარი ავტომობილით მომავალი, ავტონისპექტორებმა რომ გააჩერეს და, იმდროინდელი „მეთოდით“ ტესტირების ჩასატარებლად, ჭიქა მიურბენინეს – ჩაბერე, ე, მანდ, ღვინო არ გქონდეს დალეულიო. ქმრის პოპულარობას ნაჩვევ ქალბატონს ეგონა, ღვინოს თავაზობენო და პროტესტი გამოთქვა, რას აკეთებთ, ვეებერთელა სუფრის თამადა

იყო და მეტს ნულა დააძალებო.

ერთი სიტყვით, უყვარდა მოლხენა ბატონ რეზოს და კიდევ ეტანებოდა ვაზის ნაჟურს. არც გაჯობრებაზე ამბობდა უარს. მისმა თავყვანისმცემლებმა იცოდნენ, სად, ვისთან და რამდენი ღვინო დალია, ვის მოაკაკვინა თითი დამარცხების ნიშნად. იმხანად, კუკური ლაფერაძესაც კარგი მომლხენის სახელი ჰქონდა, თუმცა, ბატონ რეზოსთან პირისპირ, ერთი-ერთზე არ იყო შენახვედრი და ჯერაც გაურკვეველი იყო, ვინ უფრო წარმატებით აგრძელებდა შედარებით ჭილაძისა და გულბათ ჭავჭავაძის ტრადიციებს. რაღა ბევრი გაავარძელო. თურმე, ეს ორი დიდებული ქართველი ბრატისლავაში შეხვდა ერთმანეთს. მაშინ, იქ, კინოსტუდია „ქართული ფილმი“, სლოვაკებთან ერთად, „შეწყვეტილ სიმღერას“ იღებდა. კუკური ლაფერაძე ეპიზოდურ როლს თამაშობდა და დრო, რომ იტყვიან, თავზე საყრელად ჰქონდა. არც ბატონი რეზო განიცდიდა დროის დეფიციტს. უკეთეს შემთხვევას ვერც ინატრებდნენ „ურთიერთობის გასარკვევად“.

სასტუმროს რესტორანი გაიღო თუ არა, რესტორანში შესულან, ოფიციალტის დახმარებით თეთრი ღვინოების ასორტიმენტი შეუსწავლიათ და შედარებით სასურველი ვარიანტიც შეურჩევიათ. ექვსი ბოთლი ღვინო თავიდანვე შეუპკეთეს გაკვირვებულ მსახურს და დაიწყეს.

ღინჯად, დაგემოვნებით შეექცეოდნენ. კარგს სვამდნენ და კარგსაც ადღეგრძელებდნენ. რესტორანში ადამიანები მოდიოდნენ, ისაძილებდნენ, გაკვირვებით შეხედავდნენ ქართველების მაგიდაზე ჩაწიკვიკებულ ბოთლებს და თავიანთ გზას ეწეოდნენ. ეს ორი დიდებული ქართველი კი განაგრძობდა შეჯიბრს.

ნამუაღლეგს, როცა მეექვსე ბოთლს შეუღებენ, ოფიციალტი იხმეს და კიდევ ექვსი ბოთლი ღვინო მოითხოვეს. შეიცხადა მიმტანმა, რაც მიირთვით, ლამის მთელი თვის მარაგი იყო, ასეთი ღვინო აღარ გვაქვს, სლივოვიცა ხომ არ მოგართვათო. საქმეში შორიდან მოყურადა მეტრლოტელი ჩარეულა, მაღაზიაში კაცი გაუგზავნია და კიდევ ექვსი ბოთლი ისეთივე ღვინო მოუტანინებია.

საღამოსანს, რესტორანში მომსვლელმა იმატა. ორკესტრმაც დაიკავა თავისი ადგილი და გარემო გამოცოცხლდა. სტუმრები ორი მოქიშპე ქართველი-თაც დაინტერესდნენ. უკვე ყველამ იცოდა, რომ ამ იდილიურ გარემოში ეს ორი კაცი ღვინის სმაში ეჯიბრებოდა ერთმანეთს და დევური მადით ხვრეპა და სლოვაკური ყურძნის ნაჟურს. მაყურებელთა ინტერესი იმდენად თვალსაჩინო ყოფილა, რომ ბატონი რეზო და ბატონი კუკური შეწყუბებულან, უუხერხულიათ ასე ყურადღების ცენტრში ყოფნა. მერე რეზო ლაღიძეს უთქვამს, ბიჭო, კუკური, ხომ არ გადავლოთ ეს ჩვენი შეჯიბრი, არც ღვინო აქვთ იმდენი, ჩვენ რომ გვინდა და ეს დაჟინებული მხერაც არ მაყენებს კარგ ხასიათზეო. მეც ასე ვფიქრობო, უთქვამს ლაფერაძეს. ბოლო ფუფურით საქართველო უდღეგრძელებიათ, წამომდგარან და გასასვლელისკენ წასულან. ორკესტრის მუსიკოსებს მოუწადინებიათ, პატივი ეცათ ქართველი „გლადიატორებისთვის“ და იმ პერიოდში განსაკუთრებით პოპულარული „თბილისის“ მელოდია წამოუწყიათ.

დამთბარა იქაურობა ამ მართლაც უკვდავი ჰანგებით. და არავინ, არც მუსიკოსებმა და არც იქ მყოფმა საზოგადოებამ არ იცოდა, რომ ერთ-ერთი მათგანი სწორედ ამ დიდებული სიმღერის ავტორი, რეზო ლაღიძე იყო.

ასე დასრულებულია „ღუელი“ ბრატისლავაში. არ ვიცი, გავრძელდა თუ არა პაექრობა საქართველოში. არც ის ვიცი, მართლა ასე იყო თუ არა ეს ყველაფერი. პირველწყარო იმდენად საიმელო გახლავთ, რომ ეჭვის შეტანას არც ვაპირებ მის მონათხრობში. ჩემთვის კი, ეს ყველაფერი იმითაც არის სასიამოვნო, რომ ორ დიდებულ პიროვნებასდა მათს უბრალო, ადამიანურ ისტორიას უკავშირდება.

მოდით, დიდი მურმან ლებანიძის სტრიქონებით დავამთავროთ ეს ამბავი:

„გულს გული იცნობს, ღონეს ღონე, მარჯვენა მარჯვენს...“

ლეგენდად დარჩეს, მეგობრებო, ლეგენდად დარჩეს!“

ვაშინგტონი, სირტაკი და ცაგურია

შუა მაისია, 1992 წელი. ცხელა. ზურა ცისკარიძესთან ერთად ქალაქის ცენტრისკენ მივდივარ. თემურს შეგუთანხმდი – ლუდი დავლითო, – ზურიკო მეუბნება. მანქანა გაეჩერეთ და რესტორნამდე დარჩენილი გზა ფეხით გავიარეთ. შორიდან შემოგვესმა ტკბილი ქართული მელოდია. თემურს გიტარა ეთადარიგა და სიმღერით შეგვეგება.

ცხადია, არც საფირმო ღიმილი დავიწყენია. ორიოდვე საათი გავატარეთ ერთად. ზურას და თემოს ნამღერმა მოხიბლა იქაური პუბლიკა. განსაკუთრებით, ერთი ბერძენი გამოხატავდა აღფრთოვანებას. ჭარმაგი ვაჟკაცი იყო, ძალიან სიმპათიური. მეუღლესთან ერთად იყო მოსული. როგორც ჩანს, უცხო, ტკბილხმოვანმა სიმღერებმა ძალიან მოხიბლა. თემურს ვუთხარი, ეგებ, რამე ბერძნული იმღერო, მახსოვს, ახალგაზრდობაში სირტაკის რომ უკრავდი-მეთქი. ბერძნული ტექსტი არ ვიცი, მაშინაც ქართულად ვმღეროდი – სწავლობს გიგლა ტიტინას ვუწყობდიო. არ მოვეშვი, ქართულად იმღერე-მეთქი. ერთი იმ ბერძენს გადახედა და გიტარამ სირტაკის მელოდია წამოიწყო.

ბერძენს სიამოვნებისაგან სახე გაუცისკროვნდა, მერე ადგა და ხელები გაშალა, აცეკვდა.

საოცარი გრძობითა და სიამაყით ცეკვავდა მშობლიური ჰანგით მოხიბლული ვაჟკაცი.

ცოტა ხანში „ტიტინა გიგლას“ ტექსტიც დამთავრდა, ბოლო აკორდიც და ბერძენი გაირინდა, თემურს გამოხედა, თბილად გაუღიმა და მისკენ (ე.ი. ჩვენკენ) წამოვიდა. გულმა გული იცნო – ეს ორი ვაჟკაცი ერთმანეთს ჩაეხუტა. ასე გამოხატა მაღლიერება უცნობმა კაცმა ჩვენი საყვარელი ძმისადმი – თემურ ცაგურიასადმი. ვინმემ რომ სიკეთის სიმბოლოს შექმნა დამავალოს, უყოყმანოდ მიუუტანდი თემურის პორტრეტს – სანდომიანი და თბილი გამოხედვით სავსე კადრს. დარწმუნებული ვარ, აბსოლუტურ შეფასებას დავიმსახურებ.

ძველი ახალი წელი ოტია იოსელიანთან

იმ ზამთარს და ძველით ახალ წელს ქუთაისს ვესტუმრე. უპკ, ცოტა შიმშარევიად კი ვიმგზავრე. ისეთი დაძაბული ვიყავი, რომ ჩავედი, მთელი სხეული მტკიოდა. რატომ და, გზა იყო ძალიან მოყინული. თბილისში თოვლის ნასასნი არ გვადირსა ცამ და იქეთობას, გაგიხარია, თოვლით გადაპენტილი დამხვდა არემარე.

ერთი სიტყვით, რამდენიმე ადამიანი მოვიმხარე, სწრაფად მოვაგვარე შეხვედრები, ინტერვიუ ჩავიწერე და მეორე დღეს, თბილისში დაბრუნების წინ, გულმა მითხრა (ვიციტ ხოლმე ასე საუბარი მე და ჩემმა გულმა):

- არ გრცხვენია?
- რატომ-მეთქი, - გაცეცხულმა ვკითხე.
- რატომ და, აქ ხარ, აგერ არის წყალტუბოც და ოტია იოსელიანი არ უნდა მოინახულო?

მართლა შეფევიქრიანდი. არ ვგეგმავდი ამჯერზე ბატონი ოტიას შეწუხებას, მაგრამ მანქანით ვიყავი მაინც და გადავწყვიტე სტუმრობა.

გათენდა, ჩავბარე მანქანაში, ნელ-ნელა დავიძარი და მივაღეკი ოტია იოსელიანის ჭიშკარს. კაი ხანს ვეძახე, გავიყინე იმოდენა თოვლში და სიცივეში და აი, როგორც იქნა, დავინახე ჭიშკრისკენ მომავალი ბატონი ოტია განუყრელი ქუდით და პაპიროსით. დამინახა თუ არა, „გედვირია“:

- რო დემეცი თავს ასე გოუფრთილებლად, უუმური გეცა თუ რა გეტაკა?

ვიცოდი მის ხასიათი და მოვისაწყლე თავი:

- შემცივდა ძალიან, ვკადები მგონი და შინ თუ შემძებვებთ, დანარჩენს მერე გეტყვით.

- გეილიგვებოდი, აპა, რა დევემართებოდა, გაზაფხულს არ აცდი მოსვლას, - საყვედურებით ამავსო, მაგრამ ხელი მომიკიდა და ბურღღუნ-ბურღღუნით გამიყოლა ხელს.

უპ, ბუხარი გიგიზებდა, სითბო მესიამოვნა და

გავიბადრე:

- შეხედე ამას, რავა უცებ მევიდა ხასიათზე. მე მკითხე ერთი, სა მორბოდი ამ ზამთარში, რო გეიფიხხო სადმე?! - არ ჩერდება.

ასე იცოდა, სანამ სათქმელს არ გეტყოდა, არ მოისვენებდა. თან, მართლა უბრაზდებოდა გაუფრთხილებლად მისულ ჟურნალისტებს. წინასწარ ჩამოწერილი კითხვები მოსწონდა, მე - კითხვების შედგენა არ მიყვარს, მგონია, რომ იმპროვიზებული ინტერვიუები უფრო საინტერესო გამოდის, მას კი მშვიდად ჩამოჯდომა და საკუთარი ხელით დაწერილი პასუხები უყვარდა, თუმცა, ზოგ შემთხვევაში სერიოზული მომზადება მეც დამჭირებია.

...ერთი სიტყვით, ვარ აგერ ბატონი ოტიას ბუხართან. სადაც ჩემი მზერა მისწვდა, ვათვლიერე კედლები, ახალი ხომ არაფერი მიამატა აქაურობას-მეთქი (მისი სახლის კედლებზე ერთი მტკაველი ადგილი არ იყო თავისუფალი. ახლაც ისევ ისეა. მარშან გაზაფხულზე ვიყავი მის სახლში და ეზო-კარში და ნერგები დავრგე).

მერე თვალი მაგიდისკენ გამეპარა, ქალური ინტერესი, თორემ... ესე იგი, შემომანათა დიდ ლანგარზე დაწყობილმა ნარინჯისფერმა, კვასკვასა ხურმამ, აი, ზუსტად ისეთმა, მე რომ ძალიან მიყვარს, თონთხლომ. მიხვდა ოტია საით ვიმზირებოდი და დამიძახა:

- ხო გათბი, მოდი ახლა და თითო დავლიოთ, ჯერ ისევ ახალი წელია. ჰე, გამოდვი ფეხი!

- ვაი, ბატონო ოტია, მე რომ არ ვსვამ? თან თბილისში მივდივარ, წინ იმხელა გზა და დალოცვით კი დავლოცავთ.

- მოდი, აქანა, რო გეუბნები, უყურე ამას? მოსვლა შენი ნება იყო, დანარჩენს ვინ გეკითხება?!

ხურმის სათრით მივედი საკმაოდ დიდ მაგიდასთან, თხილი და კამფეტებიც ბლომად ელაგა, მან-დარინი, ლიმონი, მსხალი და ვაშლი, მე კი ხურმას მივეძალე და დღესაც მგონია, ისეთი გემრიელი ხურმა არასოდეს მიჭამია.

რალა ვქნა, არ მეშვება მასპინძელი, - გინდა თუ არა, დალიე ეს თაფლის არაყი, ისე ვერ გაგიშობო. საერთოდ ვერ ვიტან სასმელს, ოტიას დიდი ხანით მოგვიდე პატარა ჭიქას ხელი და გადამოვაფრქვიე, რაც რამ სახლწლო დალოცვა ვიცოდი. ილიმება ჩუმ-ჩუმად „ჩემი“ ოტია, მაგრამ აბა, მე, რით გავაკვირვებდი და მეუბნება:

- დილამდე რო ილაპარაკო, მაინც არ ავცდება ეგ თაფლის არაყი და მოდი, ენას გაუმარჯოს! ენაა ერის სისხლი და ენა და წიგნი რომ გიყვარს, იმიტომ გიშობ ჩემსა. წიგნია უზენაესი და ვიცით ეს მე და შენ, მარა სხვას რო ჭირს უწიგნურობა უშველებელი? ვინ გვიმზრება ამას და რატომ, ეს კერ გევიგე, - მაძალებს თან თაფლის არაყს.

ერთი სიტყვით, დავლიე ის ცეცხლი იყო თუ თაფლი და ხუთი ხურმა მივაყოლე ზედ თვალე-ბამოტრიალებულმა. ხარხარებს, ოტია:

- რავარი ხურმანაკლული ყოფილხარ შენო...

ისეთი ბუხრის სითბო და შეშის ტკაცუნია, აგერ ხილით სავსე მაგიდა, აქვე ოტია და მისი საუბარი, გარეთ თოვლი, მე კი სამჭიქადალეული

ვარ უკვე ვგრძობ, ძალიან მოვიტენეთ. ჰოდა, ისევ „საწყლად“ ვეუბნები:

– აღარ მინდა არც ახალი წელი და არც ძველი, არც მეტი არაფი არ მინდა, თბილისში მინდა...

– მე შეგეხვეწე, მოი-მეთქი?! – უმატებს სიცილს.

– აწი რას წავალ, დავრჩები ამაღამ ქუთაისში.

– აქანა იყავი ჯერ, ჩემი ეზოს ხურმა თავზე საყრელი მაქვს, მომაცდინე მაინც და ვიჭუჭუკოთ. მერე მე წავაყვანიებ მანქანას და შენს თავს აგერ, მალხაზიას.

– სანდო კაცია?

– შენ ახლა მოსატაცებელი გოგო აღარ ხარ და რა გადარდებს?... ბევრი ვიცინეთ.

P.S. ეს იყო ჩვენი ბოლო შეხვედრა იქ, წყალტუბოში, თუმცა, თბილისში 2-3 ჯერ ვნახე და ვინახისეთ ორივემ. ერთ პაწია მაგიდაზე მუშაობდა, სწორედ იმ მაგიდაზე შექმნა უამრავი საინტერესო ნაწარმოები. გამორჩეული ადამიანი იყო, ისეთს გეტყვოდა, აუცილებლად დაგამახსოვრებოდა. ის ერთი იყო ასეთ მწერალი, უფრო მეტიც – ერთადერთი და რამდენიმე წლის მერე იმიტომ დავრგე მის ეზოში ხე, რომ ამგვარად მაინც გამეგრძელებინა ჩვენი წლების წინ დაწყებული მეგობრობა, რომელიც, სამწუხაროდ, ერთ დღეს მისი ზეციურ საქართველოში წასვლით და ჩვენი დაშორებით დასრულდა და მე უფლება არ მაქვს, არ მახსოვდეს ბატონი ოტია – ოტია იოსელიანი.

პატივისცემით და სიყვარულით – მაიკო კახიძე.

• • •

„მძულს პოლიტიკა“

ერთ-ერთ თათბირზე, ლაშა ნადარეიშვილმა რამაზ ჩხიკვაძესთან პოლიტიკურ პროგნოზზე გასაუბრება მთხოვა, რადგან კარგად იცოდა ჩემი და ბატონი რამაზის მეგობრობის ამბავი, – შენთან უფრო გასწილად ილაპარაკებს, ჰოდა, გარეკანისთვის („ასავალ-დასავალი“) მინდა ეგ მასალა.

რასაკვირველია, იმავე საღამოს დავურეკე ბატონ რამაზს ჩვენი შეხვედრის დასაზუსტებლად. მან კი:

– ხვალ მიფურინავ ერთი კვირით. რა გინდოდა, ახლა ვერ მეტყვი? ან გადავლოთ შეხვედრა.

უარი ვუთხარი. ვიფიქრე, მომავალ ორშაბათამდე ანუ ორი ნომრის მერე რაღა გამოვა, ახლა არის ეს ცხელი ამბები და ბარემ ვკითხავ-მეთქი და კვითხე კიდევ:

– როგორ შეაფასებთ დღევანდელ პოლიტიკურ მოვლენებს საქართველოში და რას ურჩევდით „ზევით“ მსხდომებს?

– მე შენთვის მითქვამს უარი აქამდე? იმიტომ, რომა, სხვა რამეებზე მოდიოდი. ეხლა, ეგეთები არ გვინდა. მე არტისტი ვარ, კაცო, არტისტი!

– მერე, ხომ გტკივთ სამშობლოში რაც ხდება?

– ხო იცი, რო მტკივა, რას მეკითხები? მე რა პროგნოზი გავაკეთო, დამიჯერებენ, არაა?! ჩემმა

მხემ, ძან მეჯავრება პოლიტიკა, მით უფრო – ცუდი.

– ჰოდა, აი, მაგ ცუდზე მითხარით, გარედანაც ხომ კარგად ჩანს ყველაფერი და ვიცი, სათქმელიც გექნებათ.

– ვიქადაგო თუ ვექადაგო მაგათა? ხო გითხარი, არ მიყვარს პოლიტიკა?!

– არც მე მიყვარს, მაგრამ რა ვქნა, ამაზეც ვწერ. უფრო მეტად, მაინც რაზე შეგტკივთ გული?

– ადამიანო, რა ენაზე გითხრა, რომ გაიგო, არ მიყვარს ეგ ოხერი პოლიტიკა.

– კარგით, რაა, რა დავწერო, რამაზ ჩხიკვაძეს არ უყვარს პოლიტიკა-მეთქი?

– მააშ, ვერე დაწერე.

– ოთხი სიტყვა? მაგაში ვერც ჰონორარს ავიღებ და ვერც სათქმელს ვიტყვით მე და თქვენ. მომკლავს მთავარი რედაქტორი. მე და მასალის ვერ მიტანა ისტორიას არ ახსოვს.

– ემაგ შენ ისტორიაში ჩაწერე, რომა, რამაზას არ უყვარს პოლიტიკა, უფრო მეტი, კაცო, ეჯავრება-თქო.

– ახლა ტაქსით მოვქანდები თქვენთან და ზოგიც მერე ვნახოთ, მე და ნატაშა როგორ ავალაპარაკებთ...

– შენა, რო მეგონა ერთმანეთი გვიყვარდა, ვერე არაა?

მოდი, რა, მე მოცემე მაგ ოხერ ჰონორარსა. ჩამოვალ და იცოდე, არ გადამირჩები. თეატრზე ვილაპარაკოთ, კაცო, თეატრზედა, კინოზედა, თბილისზედა, გულზედა...

– მაგაზე რამდენი გვილაპარაკია და ყელს მჭრით პირდაპირ.

– ახლა მკვლელიც გამომიყვანა. გენაცვალოს ჩემი თავი ყველაფერში, პოლიტიკა არ გამაგონო, ერთი მაგისი და მაგათიც კიდევ. წავედი, წავედი. იცოდე, არ გამაბრაზო მეტჯერ. ხელამ შენა...

– ბატონო, რამაზ, მაინც დავწერ იცოდე და არ გეწყინოს მერე.

– წერე, გოგო-გოგო მაია (ასე მეძახდა), პრესის ჭიამაია. მე რაა, მე ხმა ამამილია, რო?!

P.S. მართლაცადა, ორშაბათის ნომერში დაიბეჭდა ნახევარი გვერდი, სათაურით – „მძულს

პოლიტიკა“. ახლაც არ ვიცი, როგორ დავწერე საგაზეთო ნახევარი გვერდი, მაგრამ დიდი მოწონება კი დაიმსახურა იმ სატელეფონო პაექრობამ. ოღონო, როდესაც თბილისში დაბრუნდა, ვილაცამ მიუტანა „ასავალ-დასავლის“ ის ნომერი. რასაკვირველია, ნანა და წაიკითხა. ჰოდა, დამირეკა და გაცეცხლებული მეუბნება:

– მარტო იმაზე მიპასუხე, როგორ მახერხეო?

მალევე შევირიგე, ძალიან კი არა, ძალიან, ძალიან საყვარელი და შეუდარებელი ბატონი რამაზი. სხვა მოგონება ჩემს წიგნში „თბილისელი ქალის ჩანაწერები“ დავებუჭდე. ეს კი... მენატრება და იმიტომ დავწერე. მენატრება მასთან სტუმრობა, საუბრები, მისი ხმა, საოცარი თვალეები და გულითადი მასპინძლობა. სანამ ვარ, ზუსტად ვიცი, ისიც ჩემთან ერთად იქნება.

• • •

გვიანი ზარი „დოლიდეშტრასეზე“ ანუ ეთო, ეთუნა

ერთი აუცი სიტყვა არ დამიწერია ეთერ კაკულიაზე, ან როგორ დავწერდი? ფაქტობრივად, შეუძლებელი იყო, იმიტომ რომ ეთო იყო თავად გამორჩეული, თბილი, კეთილი, ღმილიანი, იუმორით სავსე და კიდევ, ჩემთვის არასოდეს უთქვამს უარი შეხვედრაზე ან რომელიმე კონცერტში მონაწილეობაზე.

თავად ხომ ძალიან უყვარდა სტუმრები. სხვათა შორის, პირველად მისგან გავიგე სიტყვა „ფართი“, მაგალითად, „ხარჩოფართი“, „ტოლმაფართი“ „ლომიფართი“... ისე ლამაზად მიმიპატიჟებდა, ყველაფერს გადავდებდი და მასთან გავრბოდი „დოლიდეშტრასეზე“.

ეთოს მოსწონდა, როცა ეთოს ვეძახდი. თავად ხომ გერმანული ენის სპეციალისტი იყო და თავის ქუჩას სწორედ „დოლიდეშტრასეს“ ეძახდა. მეც შემარქვა მეტსახელი და „თუხთუხონა“ დამანათლა.

გასაოცარი ხასიათი ჰქონდა, თუმცა მე იმდენი წელი ვიცნობდი მას, რომ ზუსტად შემიძლია ვთქვა, სხვათათვის შეუმჩნეველი, სევდიანიც იყო.

ალბათ, ვერავის წარმოუდგენია ეთერ კაკულია ჩვეულებრივად მოსაუბრე, მე კი მინახავს. მასთან, დივანზე ჩამოსკუპებულებს რამდენჯერ გვისაუბრია ადამიანური კილოთი. ეთოს გამორჩეული, წამღერებული მანერა ეს მისი თავდაცვის შესტი უფრო იყო, რასაც თუ ახლო არ იცნობდი, ვერაფრით შეამჩნევდი. თავდაცვა მხოლოდ მის ტკივილში და მღელვარებაში გამოიხატებოდა. ძალიან ფაქიზი ბუნების იყო და ყველაფერს განიცდიდა, პირადს, ახლობლებისას, ირგვლივ რაც ხდებოდა, მაგრამ არ იმჩნევდა და მისი კილოს დამახასიათებელი მანერაც აქედან მოდიოდა. არადა, მართლა ისე შეეჩვია, სხვანაირად ვეღარც ურთიერთობდა ვერავისთან.

ერთხელ, მისი დაბადების დღე იყო, 29 ნოემბერი და მასთან სახლში შევიკრიბეთ: მე, ქალბატონი ნანა ფაჩუაშვილი, მარინა კახიანი, მერაბ გეგეჭკორი და კიდევ რამდენიმე მისი ახლობელი. ჰოდა, ჩაქრა შუქი. სანთლები კი მოვიძიეთ, მაგრამ მაინც ვერ ვისვენებდით. მე ვთქვი, – ნომერი ვიცი და დავრეკოთ და გავიგოთ, დენს მოგვცემენ თუ არა-მეთქი. სახლის ტელეფონიდან დავრეკე, მაშინ ჯერ არ იყო ავტომატი ჩართული, მორიგე გაასუნობდა. ჰოდა, ეთომ გამომართვა ყურმილი და დაიწყო სიმღერა: „და მე არ მინდა, სხვა ნეტარება“... დაბადების დღე მაქვსო, ესეც მიუძღერა და დაპატიჟა კიდევ. მართალია, არავინ მოსულა თელასიდან, მაგრამ დენი ნახევარ საათში ჩართეს.

უამრავი თავგადასავალი შემიძლია გავისწერო, ძალიან ბევრიც სხვადასხვა გამოცემაში დამიბეჭდავს ეთოზე, მაგრამ ახლა ერთ ისეთ ამბავს გავისწერებ, რაც არასოდეს მითქვამს, რაც მხოლოდ მე ვიცი და მახსოვს:

აპრილი იყო. გვიან ღამეა და დავურეკე (თვითონაც გვიან იცოდა ჩემთან დარეკვა და საათობით ვკისკისებდით. ეეჰ...). საქმე მქონდა, მაგრამ ჯერ ჩვეულებისამებრ იმდენი ვიქაქანეთ, ვინ არ ვახსენეთ, რა არ განვიხილეთ, მოვეფერეთ ერთმანეთს და მივედი კიდევ სათქმელამდე:

– ორი დღის მერე ამა და ამ თეატრში დიდი ღონისძიებაა და ჩემი ხათრით მოდი და რაც გინდა ის იმღერე.

– თეატრში? მაიკო, წელან დედა რომ მომიკვდა?!

ლამის მეც მოვკვდი მოულოდნელობისგან. როგორ წარმოვიდგენდი იმ წუთებში ამ ამბავს. არც კი მაგრძობინა, რა დღეში იყო და ნახევარი საათი რაზე არ ვილაპარაკეთ. აი, ასეთი იყო ეთერ კაკულია და ამით ყველაფერია ნათქვამი ჩემსა და ყველას ეთოზე. 102 წელი უნდა ვიცოცხლოო, ამოჩემებული ჰქონდა და პატარა, ნაჩუქარი თეთრი ბიუსტიც ედგა სახლში და ზოგჯერ ჩაეხუტებოდა ხოლმე...

ჩემო ეთო, მშვიდად იყავი, სადაც ხარ. იმოდენაა ზეციური საქართველო, უამრავი ახლობელი და გზავდებოდა. ჰოდა, გულს ვიმშვიდებ, მარტო რომ არ ხარ.

ძალიან ენატრები შენს „თუხთუხონას“...

წერილი მამას

ახლა ღამის 12-ის ნახევარია. ხვალ არსად ვაპირებ წასვლას. ერთი დღე მეც ხომ შეიძლება ამოვისუნთქო მშვიდად? არაფერს დავწერ, არავისთან წავალ ინტერვიუზე, არც ტელეფონს ვუპასუხებ და ცოტათი მაინც გავანებივრებ საკუთარ თავს, იმიტომ, რომ დამავიწყდა რანაირია დასვენება. თუმცა, ჩემი ამბავი რომ ვიცინო... აი, ხომ ვთქვი, გული მოგონებებმა ამიფუთფუთა, ჩემს ღაბუა მამას დასტრიალებს ჩემი ფიქრები. მოულოდნელად, 5 წუთში, არაფერი რომ არ სტკიოდა, – მივდივარო, წარმოთქვა მიწოლილმა და... 23 თებერვალი იდგა გარეთ, ახლა 28 აგვისტოა, მარიამობა. ფოტოს რატომ არ ვბეჭდავ?! ვერ ვუძლებ და იმიტომ.

...წუხელ კი არა, ამ დილას 7 საათზე მივდე ბალიშზე თავი. მარიამობას ჩუმად, ჩემთვის, ჩემების დალოცვაში შევხვდი. ერთი სული მქონდა, ავდგებოდი თუ არა, ხილის საყიდლად გავქცეულიყავი და ბებიჩემივით (მამის დედა) ლამაზი ტაბლა გამეწყო, მაგრამ თვალის გახელამდე, ვიგრძენი, ხმამალა რომ წარმოვთქვი:

– მამი, მაქედან დამლოცე-მეთქი და იმ წამსვე გაგაჭყიტე შეშინებულმა თვალები.

...მამა მომნატრებოდა, ძალიან მომნატრებოდა და ძილში ხმამალა ველაპარაკებოდი.

მარიამობას განსაკუთრებულად ხელდამშვენებული მილოცავდა. გამიღიმებდა და თოვლის პაპასავით მეტყოდა: – ტკბილად დამიბერდი, მამაო.

ცრემლი მომადგა. სასწრაფოდ გავიქეცი პირის დასაბანად და მალე კისრისტეხით გავიჯახუნე კარი. ხილი ვიყიდე და ეკლესიაში წავიღე. დიდხანს ვილოცე. უპირველესად, ჩემი შვილისთვის, შვილიშვილისთვის, არც არავინ დამვიწყნია. მერე კი ფეხაკრეფით მივედი და ჩურჩულით ავუნთე სანთელი ჩემს ღაბუა მამას.

ისევ ავტირდი. ჰაერი არ მყოფნიდა.

იგივე სიტყვები გავიმეორე:

– მაქედან დამლოცე, მამი!

(ამხელა გოგო ვარ, ქალი ვარ, ბებია და მამა მენატრება, სულ მენატრება და მეტირება)

ჰო, შინ დაბრუნებულმა ჩემი მარიამ ბებოსავით დიდ ლანგარზე მთელი გულით და სულით დავახ-

ვავე ხილი, ლელვი ვერ ვიყიდე მხოლოდ, დანარჩენი კი ყველაფერი. მამას რომ გაუხარდებოდა, ისე, მასავით ბარაქიანად. ერთი ბოთლი შავი ღვინო მქონდა გადანახული, ისიც შემოვდგი, კახეთის საფერავია, მამას რომ უყვარდა, ისეთი. უჰ, რა სურნელი მეცა და მეტაკა, ღამის გადამაყირავა.

ეს კი არა, ცოტა ხნის წინ, ერთ ახალაშენებულ ეკლესიაში, სანთლები შევიძინე (მსგავსი დიდი ხანია არ მინახავს), თაფლის ისეთი სურნელი აქვს, გულში გელვრება. ჰოდა, ის საოცარსურნელოვანი სანთელი ავანთე:

– მამა, მარიამობას გილოცავ შენი სიყრმის შვილი, შენი საკუთარი გოგო, შენი გვარის გამგრძელებელი. მე შენ ისე მიყვარხარ, ჩვენი გვარი მივეცი ჩემს დიმიტრისაც და რა ბედნიერი ვარ, შენი შვილთაშვილი კახიძე რომ არის. კი მოესწარი პაწუკას, მაგრამ ახლა გაზრდილი კაცია, დამშვენებული ატარებს გვარსაც და სახელსაც. შეშინებულებით ვარ ზოგჯერ, ცხოვრებაა დღეს სულ სხვანაირი და ალბათ, იმიტომ შეგეხვეწე ძილ-ღვიძილში, დამლოცე-მეთქი! ისევ შენი იმედით, მამა! ჩემო ღაბუა, როგორ მენატრები! ველარ მილოცავ მარიამობას, მაგრამ ხომ ვიცი, სულ ჩემთან ხარ...

არ გეწყინოს, ყველამ იცის, როგორ გვავარ. არ შემიძლია შენი ფოტოს ცქერა. ეს ერთი მაპატიე, მაპატიე და დამლოცე! ვიცი, შენი დალოცვა, ყველა საშინელებას ამარიდებს. მიყვარხარ, წლებთან ერთად უფრო მიყვარხარ!..

აქ ხარ, ჩემთან, ჩემში, ჩემს ძარღვებში, მე ვგრძელებდი შენით, შენი ჯილაგით და ჰო, მადლობა, წიგნი და წერა ასე რომ შემაყვარე. მაშინ ძალიან ვბრაზობდი პატარა გოგო, ახლა კი ნეტავ, იცოდე, როგორ გემადლიერები.

მამა, მადლობა, შენი შვილი რომ მქვია! ვიცი, შენც ამაცობდი ჩემით. არადა, რა გამოვიდა ახლა? გამოვიდა ის, რომ არაფერს დავწერ, დავისვენებ - თქო და წერილი კი მოგწერე. ჰოდა, ასეც დავარქმევ - წერილი მამას!..

28 აგვისტო. მარიამობა. თბილისი. ღამის 12 საათი. მოვასწარი, დავწერე.

თამარ ბაბოქიძე

ჯანლი ლომთა ქალაქში

(ანუ უკრაინული ომის 73-ე დღე!)

„შვიდ მაისს ლვოვში რუსებმა დაბომბეს გ. სკოვოროდას მუზეუმი. სულ კი, 24 თებერვლიდან, გაანადგურეს 300-ზე მეტი კულტსაგანმანათლებლო (მუზეუმების ჩათვლით) ცენტრი“...

ქალაქი ლვოვი – სივრცე ლომების – მომსწრეა ბევრი ნგრევის, ომების. მუზეუმებით, კულტურით ცნობილს, დღეს მძევლად ქცეულს დათუური სნობის, მთელი სიცოცხლე მიუსაფარი „მოუკლეს“ ის, ვინც ექსპონატობდა... ცხოვრება ვისიც იყო ზღაპარი და სულ საკუთარ ჭერს რომ ნატრობდა! წელი – სამასი – უსრულდება წელს, ომი კი ვერდიქტს ურცხვად, ნგრევად წერს... კულტურის ცენტრი მოსრა სამასი რუსმა, გეგონათ განა ჰამასი? ბრძენი გრიგორი, სკოვოროდაა, ხალხის გულში რომ ბინა დაიდო, ბრძენი, რომელიც არსად ცხოვრობდა, რუსმა დევმა კი რომ არ დაინდო... სიმბოლოდ ერქვა ობოლ საცხოვრისს – მუზეუმი – ბრძენს ლვოვში აუგეს! არ შეეშინდათ ტროლებს მაცხოვრის – ააფეთქეს, კაცს ფერფლი დაუგეს დეკემბრის – ლამაზ იუბილემდე – ჯიბრით მშვიდობის, თან უხეიმოდ(!) გაუნადგურეს ფილოსოფოსის ლვოვს ეს კომპლექსი სამუზეუმო... ..ომი ნგრევაა, არ შველის ლოცვა, ვერ გააცოცხლებს იმ ახალგაზრდებს, ვინც ვერ მოასწრო პირველი კოცნა, ვერ დაუბრუნდა ცოცხალი გამზრდელს...

დამწყებს უგნური ომის – მრისხანე, უპრეცედენტო კანიბალიზმით, მსოფლიო ანათემა რისხავდეს! საყოველთაო ჯვარცმა მზად მისთვის! მოწმობს ეს ფაქტი, რომ ჰეროსტრატე ჰყავს უგნურ ერს, თუ ყველა ეპოქას... კანიზალიზმი როცა ზის ტახტზე, სამყაროს შხამის წვეთიც ეყოფა! წყევლის? – ღირსია განადგურების! ომს, ძალადობას მოელოს ბოლო! ვინც დრომ აქცია განძად გულებს, ბომბი მის ხსოვნას უკვდავყოფს მხოლოდ... ჰო, სკოვოროდა – მილიონობით უკრაინელის გულის ხიზანი – გვირგვინად იდგამს ხსოვნის მონოლითს, შარავანდს რომ ჰფენს შუქნი მზისანი, გახდა სამიზნე ბარბაროსების, მსხვერპლი რაკეტის გატკაცუნების. ვერას დააკლებს ალბინოსების ღვარძლი თუ ბოლმა ზღვა კაცუნების!.. სიძულვილს იძკის ამ ვანდალიზმით მონღოლოიდის მემკვიდრე რემა, მოწმობს – არ ქრება კანიბალიზმით ჰუმანოიდის მეხსიერება; აცამტვერებდეს გულში ჩაკირულს, ჯერ არ შექმნილა მეცნიერება და ანათემას ელის განწირულს, ვისაც კი ნაღდი ბლეფში ერევა... ანათემა და ფიასკო სრული არის წერტილი რაშიზმ-ფაშიზმის. სკოვოროდაა უკვდავი სული – მარადიული – განძად ხალხში ზის! არ ეხუთება სული დროს არსად, ვერ მოიხელთებს უკვდავს მოკვდავი – სიზიფეს უგავს შედეგი, მსგავსად გარჯის სიზიფეს ლოდის მკოდავის... საუკუნეთა მანძილზე გულში რაც საკრალური ერმა ატარა, ბარბაროსულად მომხდური გუმინ ვერ დაანაცრებს გნომი პატარა!

07. 05. 2022

სკოვოროდა გრიგორი სავას ძე (3 დეკ. 1722 – 9. XI. 1794)

უკრაინელი იგავთმწერალი, ფილოსოფოსი, მოგზაურობდა მთელ უკრაინასა და მეზობელ ქვეყნებში. ვარაუდობენ, რომ პირადად იცნობდა დავით გურამიშვილს... 1894 წელს გამოიცა მისი წიგნი „მოგზაური“, არის მრავალი საფოსტო მარკა „გ.ს“. ცნობილია გ. სკოვოროდას „ღვთაებრივი სიმღერების ბაღი“.

ამირან ფაჩუაშვილი

პირდაღებული ფენსაცმელები

ორ თვეზე ოდნავ მეტი იყო გასული, რაც სამოცი წლის განა, შესაბამისად, მიაღწია საპენსიო ასაკს და დაენიშნა პენსია 180 ლარის ოდენობით მას შემდეგ, რაც საპენსიო ასაკის მიღწევისა და საპროტესტო აქციებში მონაწილეობის გამო გაათავისუფლეს მუხუმიდან, რომელშიც თითქმის მთელი ცხოვრება მუშაობდა. ეს თანხა, რომელიც მის საკმაოდ მცირე ხელფასზეც კი გაცილებით ნაკლები იყო, რა თქმა უნდა, არაფერში ჰყოფნიდა, თუმცა ცდილობდა მაქსიმალურად ეკონომიურად და ეფექტურად გამოეყენებინა. ცდისა და შეცდომის მეთოდით სწავლობდა, როგორ გაენაწილებინა ეს მცირე შემოსავალი საკუთარ საჭიროებებზე, არ გამოსდიოდა, მაგრამ მაინც გულმოდგინედ ცდილობდა, რადგან სხვა გზა არ ჰქონდა.

არც ქმარი ჰყავდა და არც შვილი, მით უმეტეს, არც დედა ან/და მამა, შესაბამისად, მარტო ცხოვრობდა ერთოთხიანი, დაბალჭერიანი, გაურემონტებელ ბინაში. მისთვის რომ გეთქვათ, ცხოვრობო, მყისვე დაუფიქრებლად იპასუხებდათ, ეს რა ცხოვრებაა, მე კი არ ვცხოვრობ, ვარსებობო, მაგრამ ყველა გაჭირვების მიუხედავად, თავადაც იცოდა, რომ ცხოვრობდა, ცუდად, გაჭირვებით, შიმშილით, წვალებით, მაგრამ მაინც.

თავმოყვარე და თავმომწონე ქალი იყო და იმის მიუხედავად, რომ კაცების ყურადღებას დიდად არასოდეს იქცევდა, მაინც ყოველთვის ცდილობდა, თავისთვის მოეწყო და მოხდენილად ჩაეცვა. სიცოცხლის განმავლობაში ტანსაცმელი ბლომად დაუგროვდა და ჰყოფნიდა, მაგრამ ფენსაცმელებს ვერაფერი მოუხერხა, ყოველთვის ბევრს დადიოდა და ისინიც საკმაოდ ძალიან ცვდებოდნენ და აღებდნენ პირებს.

ახლაც იდგა იტალიურად წარმოდგენილ-წარმოჩენილი ჩინური ფენსაცმელის მაღაზიის ვიტრინასთან და ხან საკმაოდ კოხტა წყვილს შეხედავდა, ხან სა-

კუთარ ფეხებზე დაიხედავდა და თავის პირდაღებულ ფენსაცმელებს უყურებდა. ფიქრობდა, ყოყმანობდა, გონებაში ცდილობდა ხარჯების განაწილებას, მაგრამ შემოსავალსა და გასავალს შორის ბალანსის დასმა არ გამოსდიოდა. მაინც შევიდა, აიღო, ხელით მოსინჯა, ესეც არ იკმარა და ჩაიცვა კიდეც (გაგაუმართლა – სწორედ მისი ზომა იყო სტენდზე და კონსულტანტის შეწუხება არ დასჭირვებია), გაიარა-გამოიარა, სარკეში უყურა, მაგრამ ვერ გადაწყვიტა, ფენსაცმელები თავის ადგილას დალო და გარეთ გავიდა.

სახლისკენ მიმავალს გზად ჰივინის საშუალებების მაღაზია შეხვდა, გაახსენდა, რომ საპონი აღარ ჰქონდა და საყიდლად შევიდა. სტაფილოსფერმა თხევადმა საპონმა მიიქცია მისი ყურადღება, დაფიქრდა, მყარი საპონი სველდება, იშლება და უაზროდ იხარჯება ისე, რომ ვერც ვიყენებ სრულად და თხევადი შემთხვევით უდანარაკარგოდ მოვიხმარო. კი ეძვირა, მაგრამ ფასდაკლება იყო და ერთი დისპენსერიანი ბოთლი იყიდა. სალაროსთან სანამ მივიდა, სტელაუხე უნივერსალურ წებოს მოჰკრა თვალი, იფიქრა, რაც მაცვია, ისინი ხომ დასაწებებელი მაქვს და კიდეც რამდენი წყვილია სახლში, რომლებსაც სწორედ იმიტომ ვერ ვიცვამ, რომ პირები აქვთ დაღებული, ერთი ახალი წყვილის ყიდვის ნაცვლად ვიყიდი ამ წებოს, ყველას დავაწებებ და ერთის ნაცვლად ბევრი ფენსაცმელი მექნებაო. ეს აზრი ჭკუაში დაუჯდა, ყურის ჩხირებიც (წებო რომ კარგად გაენაწილებინა ფენსაცმელების ლანჩებზე) და სარეცხი ფხვნილი (ყველაზე პატარა შეფუთვით) გააყოლა ხელს და სალაროსთან თითქმის იმდენი (ცოტათი ნაკლები) გადაიხადა, რამდენიც ის ახალი ფენსაცმელები ღირდა.

სახლში მისულმა აღმოაჩინა, რომ მხოლოდ წინა დღის პური ჰქონდა. სამი ნაჭერი შეჭამა, ტკბილი ჩაი (შაქარი, ჯერ კიდეც დეფიციტის შესახებ ხელოვნურად გამოწვეული პანიკის დროს მომარაგებული, ჰქონდა შემორჩენილი) მიაყოლა და ფენსაცმელების კარადას მიადგა. გამოალაგა ათი წყვილი ქუსლმოცვეთილი და პირდაღებული ფენსაცმელი და დაწებებას შეუდგა. ლანჩებზე ასხამდა წებოს, ყურის ჩხირებით ანაწილებდა, მერე ხელს მაგრად აჭერდა ლანჩას და ასე აჩერებდა ცოტა ხანს, გამოსულ ზედმეტ წებოს ქაღალდის ხელსახოცებით წმენდდა, ბოლოს კი სკამის ფეხის ქვეშ დებდა. ასე გაანაწილა ოცდარი ცალი ფენსაცმელი ექვსი სკამის ოცდარი ფეხზე.

დაწყებდნენ დიდი ხნის გასვლის შემდეგ საქმეს რომ მორჩა, მიხვდა, რომ სახლში არსებული ჰაერი ტოქსიკური ნივთიერებით იყო გაჟღენთილი, და იმის მიუხედავად, რომ ეს სუნი მოსწონდა, განიავების მიზნით ფანჯრები გამოაღო, თან ის ტოქსიკომანი რომ ზედავდა ხოლმე. ხელზე რაღაც იგრძნო და რომ დაიხედა, წებოს კვალი აღმოაჩინა. აბაზანაში შევიდა და ხელები ახალი საპონით დაიბანა, პირსახოცით გაიმშრალა და ცოტა ხანში მიხვდა, რომ მიძხმარი

სიმუხთლის კანონი

ეძღვნება ჩემი ამაგლარი ბიძის,
ზურა მიქაძის ნათელ ხსოვნას

წებო სრულად არ მოშორებოდა. მეორედ დაიბანა, ამჯერად უფრო გულმოდგინედ, თუმცა ბოლომდე ისევ არ მოშორდა და იგივე პროცედურის კიდევ სამჯერ გამეორება მოუწია.

მას შემდეგ, რაც დარწმუნდა, რომ ხელებზე აღარაფერი ჰქონდა, გააცნობიერა, რომ წებო შესაძლებელია პირსახოცზეც გადასულიყო და ამიტომ ის პატარა ტაშტში (ან ვარცლში, როგორც თავად მოიხსენიებდა ხოლმე) ჩააგდო, ახალი ნაყიდი ფხვნილი ჩაყარა და გარეცხა, გაწურა და გაფინა, შემდეგ კარადიდან სუფთა პირსახოცი გამოიღო, ხელები კიდევ ერთხელ დაიბანა და გაიმშრალა.

დალლა იგძნო, სკამების ფეხებქვეშ იატაკზე განლაგებულ ფენსაცმელებს მიმოავლო თვალი, შუქი ჩააქრო და დასაძინებლად დაწვა. დიდხანს არ უფიქრია, უცებ ჩაეძინა. ძირს დაიხედა და დაინახა, როგორ გამოძვრნენ ფენსაცმელები სკამების ფეხების ქვეშედან. ისევ პირები დაელოთ და კბილები უჩანდათ. ყველანი ერთდროულად დაიძვრნენ მისკენ, ის გაიქცა, აბაზანაში შევარდა და კარი ჩაიკეტა. აბაზანის კარზე ჯერ ბრხუნი გაისმა, შემდეგ თითოეულმა პირდაღებულმა ფენსაცმელმა სათითაოდ შეანგრია თხელი კარი, ის უნიტაზზე დადგა, მაგარამ ამით საფრთხე ვერ აირიდა, ჯერ ერთი ფენსაცმელი ახტა და სწვდა ყელში, მერე – მეორე. ყელზე რომ ადგილი აღარ დარჩა, სხვა ფენსაცმელებმა ხელებიდან, ფეხებიდან და ტორსიდან დაუწყვეს სისხლის წოვა. სწრაფადვე გაეღვიძა და გაუხარდა, რომ ეს მხოლოდ სიზმარი იყო.

დილით ისევ რამდენიმე ნაჭერი პურით და ტკბილი ჩაით ისაუზმა, გაასუნდა, რომ აფთიაქებში ფასდაკლების დღე იყო, ფენსაცმელების ერთ-ერთი წყვილი გამოაძრო სკამის ფეხებიდან, კმაყოფილმა დაათვალიერა, ჩაიკვა და ქუჩაში გავიდა. აფთიაქისკენ გზაზე იტალიურად წარმოდგენილ-წარმოჩენილი ჩინური ფენსაცმლის მაღაზიას ჩაუარა და... ის იყო, მოწონებულ კოხტა წყვილს შეხედა, იგრძნო, რომ ჯერ მისმა მარცხენა ფენსაცმელმა დაალო ისევ პირი, შემდეგ – მარჯვენამ. ფეხებზე დაიხედა და დაინახა, როგორ გაბმულიყო მისი ფენსაცმელების დაღებულ პირებში წებოს ძაფები.

იმაზე დაფიქრდა, როგორ შეეძლო წებოს, ყურის ჩხირების, ხელსახოცის და ფხვნილის სანაცვლოდ გადახდილი თანხით ერთი წყვილი ახალი ფენსაცმელების ყიდვა და მიხვდა, რომ იმ თვეში ამას ვეღარ მოახერხებდა, რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში, მისთვის სასიცოცხლოდ აუცილებელი წამლის ყიდვას ვერ შეძლებდა და, შესაბამისად, მაღალი ალბათობით გარდაიცვლებოდა, ამიტომ ახალი ფენსაცმელების ყიდვა შემდეგი თვის პენსიისთვის გადადო, ისიც იმ შემთხვევაში, თუ ისევ იქნებოდა ფასდაკლება და მისი ზომა დარჩებოდა. წამლის ყიდვის შემდეგ სახლში დაბრუნდა, დაწებებული ფენსაცმელები მოაგროვა, დიდი ლურჯი ცელოფნის პარკში ჩაყარა და შემდეგ გამხმარი პურით ისაძილა. ცხელოდა და ჩაი აღარ დალია, თუმცა ერთი კოვზი მაქარი დესერტის სახით მიირთვა.

დილიდან გული მტკივა. დილიდან რა, თორმეტის მერე გავიღვიძე და იქიდან, ანუ პირდაპირ შუადლიდან.

გალვიძებისთანავე ტელეფონი ავიღე, საწოლის გვერდით განლაგებული ტუმბოდან და გამოძვრნის მენეჯერის მიერ მესინჯერში მოწერილი გზავნილი ვიხილე. შენი ლექსების კრებული დაბეჭდილია და შეგიძლია სტამბიდან წაიღო, მწერდა. გამიხარდა, უფრო სწორად, ძალიან გამიხარდა, უფრო სწორად, უზომოდ გამიხარდა, რადგან წელიწადი და ორი თვე ველოდი ამ დღეს. არა, სურვილი გაცილებით დიდხანს მქონდა, მაგრამ ეს თოთხმეტი თვე ის დროა, რომელიც წიგნის გამოცემის შესახებ გამომცემლის თანხმობის მიღებიდან დღემდე, ანუ წიგნის ფაქტობრივ გამოცემაზე გავიდა.

უპრეცედენტოდ სწრაფად და ხალისიანად ავდექი, სამოსის არჩევაზე სტანდარტულზე ნაკლები დრო დავხარჯე, ყავა დავლიე, კიდევ ერთხელ გავაცნობიერე, რომ გული მტკიოდა, ქვემოთ ჩავედი, შუა ივნისის მზის მიერ გავარვარებულ ავტომობილში ჩავჯექი და გავეშურე იმ ქუჩისკენ, სადაც სტამბა მდებარეობდა.

ხშირად ხდება ჩემს ცხოვრებაში, რომ როცა რაღაც ძალიან მინდა, აი, მთელი არსებით, მთელი სულით და გულით, სწორედ ის რაღაც არ გამოდის არაფრის დიდებით. თითქოს სამყაროს ყველა ძალა ერთიანდება და ასე გაერთიანებული ძალებით ცდილობს კონკრეტული ხდომილების მოხდენის ან ქმედების განხორციელებისთვის ხელის შეშლას. მე როცა მჭირდება, სწორედ მაშინ იქმნება ხოლმე კონკრეტული ნივთის დეფიციტი, მე როცა მჭირდება, სწორედ მაშინ არ სცალია კონკრეტულ ადამიანს ჩემთვის, მე როცა მჭირდება, სწორედ მაშინ რთულდება ხოლმე ყველაფერი და ასე შემდეგ. ყოველთვის რაღაცნაირად ცუდად ემთხვევა ხოლმე და საბოლოოდ ვრჩები გაწბილებული, იმედგაცრუებული, გაბრაზებული, ნაწყენი, დადარდინებული.

მეორე მხრივ, ეს დარდი, ეს სევდა, ეს ტანჯვა, ეს წაბეზა მაწერინებს ჩემს ლექსებს, იმათ, რომელთა კრებულში გაერთიანებაც გადავწყვიტე, ერთ მშვენიერ დღეს. მერე ბევრი ვიფიქრე, გამბედაობა მოვიკრიბე და ქრაუდფანდინგიც წამოვიწყე, ჩემს ფეისბუქფრენდებს ვთხოვე, ჩემი ლექსების კრებულის გამოცემის დაფინანსების მიზნით, სს „თიბისი ბანკში“ გახსნილ ჩემს საბანკო ანგარიშზე თანხების ჩარიცხვა.

ჩემთვის გასაკვირად, რამდენიმე განმეორებითი სტატუსის გამოქვეყნების შედეგად შეგროვდა მინიმალური ტირაჟით ჩემი ლექსების კრებულის გამოცემისთვის საჭირო თანხა, რომელიც მაშინვე გადავრიცხე გამომცემლობის ანგარიშზე. მერე იყო დაუსრულებელი რედაქტირება, კორექტირება, დაკაბადონება, რედაქტორებისა და გარეკანის დიზაინერების ცვლა, ყდის დიზაინის თითოეული ელემენტის სკრუპულოზური განხილვა, გულ-მოდენედ შერჩევა და დამუშავება, ვერსიები, ბევრი ვერსია, რომლებიც ერთმანეთისგან მხოლოდ მცირე დეტალებით განსხვავდებოდა. შემდეგ ეს ყველაფერი გაიგზავნა სტამბაში და დაიწყო რიგის მოლოდინი, რადგან ჯერ სხვა წიგნები გახლდათ first come, first served პრინციპით დასაბეჭდი.

ეს მოლოდინიც უსასრულოდ გაგრძელდა, რაღაც მომენტში გავიგე, რომ დაიწყეს ჩემი წიგნის ბეჭდვაც, მოლოდინი კიდევ უფრო გამძაფრდა და ერთ კვირაში (რომელიც ალბათ საუკუნედ მომჩვენა) მივიღე მესიჯი (რომელიც უკვე ვახსენე), რომ ბეჭდვა დასრულდა, ფურცლები დაიჭრა და წიგნი აიკინდა.

ველარ მოვითმინე, სასწრაფოდ საჭეს მივუჯექი და ჩემი ლექსების კრებულის პირველი ეგზემპლარის ხელში დასაჭერად სტამბისკენ გავეშურე. მისულმა გასაჩერებელი ადგილი ვერსად ვნახე და რამდენჯერმე დავარტყი წრე მიმდებარე ტერიტორიას. ასე ხდება ხოლმე, როცა სადმე გეჩქარება, მაშინ შეკრავს ხოლმე პირს მთელი სამყარო შენ წინააღმდეგ.

გული მაგრად მიჭერს, ეს არ არის ჩვეულებრივი ტკივილი, ალბათ რაღაც საშინელება ხდება იქ, შიგნით, მგონი გამისკდა რაღაც, ალბათ ინფარქტია... ხელებს ვერ ვიმორჩილებ, ვერც – ფეხებს, საჭეს ვერ ვატრიალებ, მუხრუჭის პედალსაც ვერ ვაჭერ, იქნებ ხელის მუხრუჭი ამოვწიო, ვერა, ხელებს ვერ ვამოძრავებ, ტრიალერს ვხედავ, ჩემკენ მოდის, რა უნდა ტრიალერს შუა ქალაქში?! იქნებ ამიქციოს, იქნებ არ შევეჯახო ამხელა სიჩქარით, იქნებ დაამუხრუჭოს მაინც... რა საშინელი სიგნალი აქვს, რატომ მისიგნალებს? გააჩეროს, გააჩეროს, გვერდი ამიქციოს, სადმე წავიდეს, ვერა, პირდაპირ ჩემკენ მოდის... ვაჰ, ჩემი!...

დილიდან (მე რომ მკითხო, დილა მაშინ არის, როცა იღვიძებ) გული მტკიოდა, მაგრამ არ იყო ამის დრო და სათანადო ყურადღება ვერ მივაქციე, ახლა ბევრი დრო მაქვს, მაგრამ გულს ვეღარ მივხედავ.

პოეზია მაია ლიაკონიძე

გადავარჩინო უნდა!

მე ძველი სახლის მხერით ვივსები, ვით ჯაზის ხმაზე, მელომანივით შიგ დაბუდებულ ვეძებ სიცოცხლეს, – გასამართლებლად მქონდეს ალიბი. ჯერ კიდევ სახლი არ წაქცეულა, ბოძებს გაუდით ცასთან აშიკი, თუმცა დამდგარა ბაღში ეულად, მსხალი, – ქარვა და ლალი მაშრიყის. სკამებს მიწოლილს თოვლის სიმძიმით, გადაფარვია ყვითელი ტილო, და მოყოლილი ქვებს შორის ღობე, გამოსხნას რკინის ლურსმნებით ცდილობს. ჩემი ხართ, ჩემი იქნებით მერეც, ასი წელიც რომ გავიდეს თუნდაც, მოვიხედავ და ვგრძნობ ჩემი ხელით, გადავარჩინო ეს სახლი უნდა. თუმცა არ ვიცი, ვისია, რაა, რად დავუყევი ამ გზას და ქუჩას, ის მანსოვს მხოლოდ, რომ ბავშვობაში, სახლის ბაღიდან მესროლეს გუნდა.

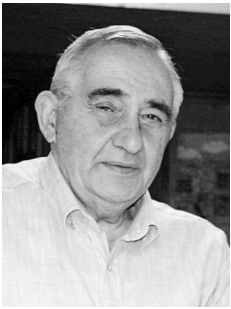
ეჰ, ცაო ჩემო!

ეჰ, ცაო ჩემო, დანისლულხარ შავი ღრუბლებით, საწვიმარს ვისხამ სათუთ მხრებზე, რომ არ დავსველდე, მაგრამ გულში რომ საშინელი მოდის წვიმები, ის არის, სულს რომ ანადგურებს, თვალის ხავერდებს.

ჭურჭელი ჩემი, უზადო და ზღვა საწყაული, აუვსებელი დარდებით და ნაღველ-ფიქრებით, სიკეთისათვის თუ მოდინდა ეს საზღაური, მაშ, როგორც ვიყავ მარტოსული, ისევ ვიქნები. და, ღმერთო ჩემო, მიწილადე ადგილი სადმე, ვფურჩნო ვენახი, გასამარგლად მომეცი ყანა, და თუ ცხოვრება, რაც კი დამრჩა, არ მარგებს არც მე, განა ჩემთვის კი არ შექმენი ესე ქვეყანა?!

ოზისი ოცნსოძი...

რეკაზ ბალანჩივაძე

საქართველოს მწიგნობართა ასოციაცია და მისი დიდი ამაგდარი ქალბატონი – ლია ნადარეიშვილი

ახლა, როცა ამ შეშლილ, შეშლილ სამყაროში ყველაფერი ისეა არეული, ყველაფერი ისეა თავდაყირა დაყენებული, რომ მყარი, უცვლელი და ზნეობრივი ღირებულებები თითქმის აღარც კი არსებობენ, მე ერთ ისეთ ორგანიზაციაზე მინდა ვისაუბრო, რომელიც ბევრითად იცავს ტრადიციულ ღირებულებებს, ყოველნაირად ცდილობს ქართული

ცნობიერების ამაღლებას და განმტკიცებას, ილიას უკვდავი დევიზის – „მამული, ენა, სარწმუნოება“ ცხოვრებაში გატარებას.

ეს ორგანიზაცია არის საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის მწიგნობართა ასოციაცია, რომელიც ადრე საქართველოს წიგნის მოყვარულთა საზოგადოებად იწოდებოდა. დღეს ამ ორგანიზაციის სახელწოდებაც და საქმეებიც მთელი საქართველოს ინტელიგენციის რჩეულმა ნაწილმა იცის და, თუ ვინმემ არ იცის, ერთხელ მაინც დაესწროს აქ ჩატარებულ ღონისძიებას, ხოლო თუ დაესწრება, გაძლევთ პატიოსან სიტყვას, შემდეგ „თავს ველარ დაიხსნის“ და, რაც მთავარია, არათუ თავის დახსნის სურვილი არ გაუჩნდება, არამედ ამგვარ ღონისძიებებზე დასწრება მოთხოვნილებად ექცევა.

ეს ორგანიზაცია გასული საუკუნის 70-იანი წლებიდან (1974წ.) არსებობს და მას სხვადასხვა დროს ჩვენი ერის ისეთი სასიქადულო ადამიანები ხელმძღვანელობდნენ, როგორებიც იყვნენ: საქა-

რთველოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი ევგენი ხარაძე, პოეტი-აკადემიკოსი ირაკლი აბაშიძე, მწერალთა კავშირის თავმჯდომარე, ასევე მწერალთა კავშირის თავმჯდომარე – გურამ ფანჯიკიძე, დავით კაკაბაძე და გურამ ბუნნიკაშვილი (საზოგადოების თავმჯდომარეები და მათი მოადგილეები), რესპუბლიკის გამგეობის პრეზიდიუმის წევრები იყვნენ აკადემიკოსები: ანდრია აფაქიძე, ნანა ხაზარაძე, პაატა გუგუშვილი, პროფესორები: თენგიზ ბუაჩიძე და ლევან თოიძე, ქართული კულტურის უთვალსაზიროესი წარმომადგენელი აკაკი ძიძიგური და მრავალი სხვა.

ამჟამად საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის მწიგნობართა ასოციაციას ხელმძღვანელობს ქართული წიგნის ნამდვილი ქომაგი და მოამაგე, ქართული კულტურის თვალსაზირო მოღვაწე, ცნობილი პუბლიცისტი და რედაქტორ-გამომცემელი, მრავალი ტიტულითა და ჯილდოთი დამშვენებული ქალბატონი – ლია ნადარეიშვილი (აღარაფერს ვიტყვი მის დიდ ცხოვრებისეულ გამოცდილებაზე, მის საქმიანობაზე სახელისუფლო ორგანიზაციებში და ა.შ.)

ქალბატონი ლია 45 წელზე მეტი ემსახურა ამ ორგანიზაციას, 30 წელი იყო მისი თავმჯდომარე და ამ ხნის განმავლობაში ბევრი სასიკეთო საქმეც აქვს გაკეთებული მასა და მის ორგანიზაციას. მაგრამ მე მაინც, პირველ რიგში, ის ავადმოსაგონარი წლები მინდა გავიხსენო, როცა საქართველოში ძმათა მკვლეელი ომი მძვინვარებდა,

როცა ყველაფერი ინგრეოდა და ნადგურდებოდა, რასაც კი რაიმე მატერიალური თუ სულიერი ღირებულებები გააჩნდა, როცა ადამიანებს აწუხებდათ შიმშილი, სიცივე, უგზობა, უშუქობა, უხელფასობა, როცა ადამიანების უმეტესობა ცხოვრობდა შიმშილს, უიმედობისა და სასოწარკვეთილების ატმოსფეროში. სწორედ ამ გაუსაძლის პირობებში არსებობდა დაწესებულება, სადაც შეკრებილი ადამიანები თავს მშვიდად და დაცულად გრძნობდნენ. სწორედ აი აქ, ამ დაწესებულებაში მსჯელობდნენ იმაზე, რაზედაც გარეთ არავის ეცალა სალაპარაკოდ, ანუ მსჯელობდნენ სულიერებაზე, სიკეთეზე, მშვენიერებასა და ჭეშმარიტ ღირებულებებზე. სწორედ ამ გარემოში ადამიანებს უბრუნდებოდათ ადამიანური სითბო, ურთიერთსიყვარული და პატივისცემა, უბრუნდებოდათ კეთილი ღიმილი და ესახებოდათ მომავლის იმედი.

ამიტომ იყო, რომ ისინი ისე ეტანებოდნენ ამ ორგანიზაციას, როგორც ოაზისს უდაბნოში, როგორც ჰაერს უჰაერო სივრცეში, სითბოს სიცივეში, და ა.შ. რა ბედნიერებაა, რომ ამ ორგანიზაციას დღემდე არ დაუკარგავს ეს მიმზიდველობა და ხიბლი.

მინდა სიამაყით გავიხსენო, რომ მწიგნობართა ასოციაცია პირველსავე დღეებში გამოეხმაურა აფხაზეთის მოვლენებს, გამოსცა ერთჯერადი გაზეთი „კონფლიქტი აფხაზეთში“ და, საგარეო საქმეთა სამინისტროს დახმარებით, გაავრცელა იუნესკოს

ხაზით.

მწიგნობართა ასოციაცია რამდენიმე ძირითადი მიმართულებით წარმართავს თავის მუშაობას. აქედან პირველია ახალი წიგნების პრეზენტაცია. მოგესწინებათ, ახლა უამრავი წიგნი იწერება. წერს ყველა, ვისაც წერა არ ეხარება და, რაც მთავარია, მისი გამოცემის საშუალება აქვს (ამ დროს საუკეთესო ხელნაწერები ვერ იბეჭდება გამოსაცემი თანხის არქონის გამო). ამ სიტუაციაში გამოარჩიო ამ უამრავი გამოსაქვეყნებელი მასალიდან ყველაზე საუკეთესო ანუ ჭეშმარიტი ნიმუში მეცნიერებისა, კულტურისა და ხელოვნებისა და გააცნო იგი გემოვნებიან მკითხველს, უკვე თავისთავად დიდი საქმეა.

რასაკვირველია, ძალიან ძნელია ყველა იმ წიგნის დასახელება, რომელთა პრეზენტაციაც ამ ასოციაციაში გამართულა, მაგრამ, ზოგადად, შეიძლება ითქვას, რომ იგი მოიცავს მეცნიერების თითქმის ყველა დარგსა და პოეზიის, პროზის, პუბლიცისტიკის საუკეთესო ნიმუშებს. ყველა ამ წიგნს ერთი წარმომადგენელი ჰყავს. ეს არის ქალბატონი ლია ნადარეიშვილი, რომლის მოკლე და ლაკონური შესავალი სიტყვის შემდეგ იწყება ნაშრომის კვალიფიციური შეფასება. არ შემიძლია ერთი-ორი სიტყვა არ ვთქვა ამ შესავალ სიტყვაზე. იგი იმდენად უშუალო და გულწრფელია, იმდენი სიკეთითა და სითბოთი სავსე, რომ აუდიტორია სწრაფად ინუსხება და დარბაზში საოცარი ერთსულოვნება და ურთიერთპატივისცემა მყარდება.

შემდეგი მიმართულება ასოციაციის საქმიანობისა არის მინიატურული წიგნების გამოცემა. ასოციაციამ დასტამბა 200-ზე მეტი მინიატურული წიგნი. მინდოდა ამ წიგნების ჩამოთვლა, მაგრამ რომ ჩამოვწერე, მივხვდი, რომ ერთ საჟურნალო სტატიამი ეს შეუძლებელი იქნებოდა. რასაკვირველია, ყველა ამ ულამაზესი, მხატვრულად უხადოდ გაფორმებული და მაღალ პოლიგრაფიულ დონეზე გამოცემული წიგნის რედაქტორი ქალბატონი ლია ნადარეიშვილია. ამ მინიატურულ გამოცემებთან დაკავშირებით ერთი რამ მაინც არ შემიძლია არ ვთქვა; იმ დროს, როცა თითქმის ყველა გამოცემლობა, გასაგები მიზეზის გამო, ადვილად გასაყიდი წიგნების გამოცემას ცდილობს, რასაც გამოცემლობის პრესტიჟისათვის ერთ-ორ სერიოზულ წიგნსაც მიაყოლებს ხოლმე, საქართველოს მწიგნობართა ასოციაციას არასოდეს გადაუხვევია თავისი სტრატეგიული ხაზისათვის, მოგების მიზნით არასოდეს გამოუცია მასკულატურა. იგი მხოლოდ ქართულ კლასიკას გამოისცემს ხოლმე: შოთას, ნ. ბარათაშვილს, ილიას, აკაკის, ვაჟა-ფშაველას, მიხეილ ჯავახიშვილს, კონსტანტინე გამსახურდიას, გალაკტიონს, გიორგი ლეონიძეს, ირაკლი აბაშიძეს, ანა კალანდაძეს, ლადო ასათიანს, მუხრან მაჭავარიანს, მურმან ლებანიძეს, ოთარ და თამაზ ჭილაძეებს და მრავალ სხვას. ეს უკვე პოზიციაა, ზნეობრივი პოზიცია. პოზიცია, რომლისთვისაც უცხოა ყოველ-

გვარი კომპრომისი.

ცალკე გამოსაყოფია ის ფაქტი, რომ ასოციაციის მიერ გამოცემულია: წმინდა ოთხთავი, ახალი ალექსა, ქართველ მეფეთა პოეზია, „ვეფხისტყაოსანი“, „დავითიანი“...

შემდეგი მიმართულება ასოციაციის საქმიანობისა არის შეხვედრები ცნობილ ადამიანებთან, მეცნიერების, კულტურის, ხელოვნების უთვალსაზიროეს წარმომადგენლებთან, ერის სასიქადულო შვილებთან: მარია ლორთქიფანიძესთან, როინ მეტრეველთან, ვახტანგ ბერიძესთან. ასოციაცია მჭიდროდ თანამშრომლობდა კულტურის სფეროს წარმომადგენლებთან. სამაგალითოდ შემიძლია დავასახელო შეხვედრები ცნობილ რეჟისორებთან (გიგა ლორთქიფანიძე, თემურ ჩხეიძე), კომპოზიტორებთან – ბიძინა კვერნაძესთან, ანზორ ერქომაიშვილთან, გომარ სიხარულიძესთან, ცნობილ მსახიობთან, ზინაიდა კვერენჩილაძესთან და მრავალ სხვასთან.

მწიგნობართა ასოციაციაში დიდი მოკრძალებითა და სიყვარულით იხსენებენ წარსულის თვალსაზირო მოღვაწეებს, აკადემიკოსებს – ივანე ჯავახიშვილს, შალვა ნუცუბიძეს, ნიკო კეცხოველს, გიორგი ჯიბლაძეს, სოლომონ ხუციშვილს, მერაბ მამარდაშვილს. ასევე, განსაკუთრებული პატივისცემით მოიხსენიებენ იმ ადამიანებს, რომლებმაც დიდი ამაგი დასდეს საქართველოში წიგნის გავრცელებისა და პოპულარიზაციის საქმეს, კერძოდ: ივანე ლოლაშვილს, სოლომონ ხუციშვილს, ლევან თოიძეს და ა.შ.

და კიდევ, მწიგნობართა ასოციაციის საქმიანობის ერთ-ერთი სფერო – ეს არის ყოველწლიური ორგანოს – „მწიგნობრის“ გამოცემა. იგი 1980 წლიდან გამოდის და მოგვითხრობს მწიგნობრებსა და მათ საქმიანობაზე როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის გარეთ.

„მწიგნობრის“ მთავარი რედაქტორები მრავალი წლის განმავლობაში იყვნენ: ირაკლი აბაშიძე, სოლომონ ხუციშვილი, ლევან მენაბდე, ქართული ჟურნალისტიკის უთვალსაზიროესი წარმომადგენელი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის კათედრის გამგე, პროფ. ნოდარ ტაბიძე. ქალბატონი ლია ამ ალმანახის სარედაქციო საბჭოს წევრი იყო და დღემდე არის.

საქართველოს მწიგნობართა ასოციაციის საქმიანობაზე მსჯელობა სრული არ იქნება, თუ არაფერს ვიტყვი გამგებობასთან 2007 წელს შექმნილ კლუბებზე ინტერესის მიხედვით. მხოლოდ მათი ჩამოთვლით დავემყოფილდები: „მწიგნობარ ქალთა კლუბი“ (ხელმძღვ. ნელი გურგენიძე), „ლიტერატორთა კლუბი“ (ხელმძღვანელები: გურამ ბენაშვილი და ნესტან სულავა), „კულტურისა და ხელოვნების მოღვაწეთა კლუბი“ (ცნობილი რეჟისორი გიგა ლორთქიფანიძე და პროფ. რეზო ბალანჩივაძე, მწიგნობართა ასოციაციის თავმჯდომარის მოადგილე), „ჟურნალისტთა კლუბი“ (ხელმძღვ. ნოდარ ტაბიძე).

სამწუხაროდ, ერთ საჟურნალო წერილში ვე-

რაფერს ვიტყვი ამ კლუბების უაღესად საინტერესო და შინაარსიანი მუშაობის შესახებ.

საგანგებოდ მინდა გამოვყო სამეცნიერო კონფერენციები: „გადავარჩინოთ ქართული ენა“. მოსწავლეთა რესპუბლიკური ვიქტორინა: კონკურსები ცალკეული დისციპლინების მიხედვით, განათლების სამინისტროსა და ივანე ჯავახიშვილის უნივერსიტეტთან ერთად.

გარდა ზემოაღნიშნული საქმიანობისა, მწიგნობართა ასოციაციაში სხვა სახის ღონისძიებებიც იმართება: უნიკალური წიგნების გამოფენა ამა თუ იმ ბიბლიოფილის (მამია ხარაზის, გურამ ახალაიას) კოლექციიდან), ქართული ექსლიბრისის ცალკეული ნიმუშების გამოფენა და ა.შ.

საინტერესო მუშაობას, რომელსაც ეს ორგანიზაცია, რაგინდ საკვირველიც არ უნდა იყოს, ყოველგვარი დაფინანსების გარეშე ახორციელებს. დიახ, დიახ, მთელი ეს უაღრესად საჭირო და სასარგებლო საქმიანობა ისე ხორციელდება, რომ ორგანიზაცია სახელმწიფოსაგან არ ფინანსდება. არადა, დღეს ამ ორგანიზაციის ამგვარი უზრუნველყოფა ჩვენი ცხოვრების კიდევ ერთი პარადოქსიაა. დღეს ხომ იგი იმავე საქმეს აკეთებს, რასაც წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება ახორციელებდა ილია ჭავჭავაძის დროს და მისი ხელმძღვანელობით.

იმ ვითარებაში, როცა საქართველოს მწიგნობართა ასოციაციის თანამშრომლები, როგორც იტყვიან, ცარიელ ენთუზიაზმზე მუშაობენ, მინდა განსაკუთრებული მადლიერება გამოვხატო თითოეული მათგანის მიმართ. ესენი იყვნენ: ქალბატონი ლეილა ბარაბაძე, მთავარი სპეციალისტი წიგნის პროპაგანდის დარგში, ქალბატონი, რომლის ერთგულება და თავდადება მინდობილი საქმისადმი ცოტა ანაქრონიზმადაც კი გამოიყურებოდა თანამედროვე ტოტალური უპასუხისმგებლობისა და გულგრილობის პირობებში. საგამომცემლო განყოფილების გამგე და აღმანახ „მწიგნობრის“ პასუხისმგებელი მდივანი, საქმის დიდი პროფესიონალი შოთა კობიაშვილი. საოცრად გემოვნებიანი ჟურნალისტი, უფროსი რედაქტორი სოფიო კობიაშვილი, რედაქტორი (გაჭირვების შემთხვევაში, კორექტორის მოვალეობასაც რომ ითავსებს), რუსუდან ბულესკერია, საერთო განყოფილების გამგე, საოცრად აქტიური და ენერგიული ადამიანი, თინათინ გურგენიძე.

აქვე მინდა გავიხსენო ამ ცოტა ხნის განსვენებული ქალბატონო ლიანა ჭანტურია. ამ სასახელო კოლექტივს კიდევ ერთი ენერგიული ადამიანი, მანანა გვასალია შეემატა.

დაბოლოს, კიდევ ერთხელ მინდა მოკლედ შევაფასო მწიგნობართა ასოციაციის თანამშრომელთა უაღრესად სასარგებლო საქმიანობა და დავსვა კითხვა; რა არის ეს? რა ჰქვია ყველაფერ ამას? არ მინდა ძალიან ხმამაღალი ნათქვამი გამომივიდეს, მაგრამ, ამას ჰქვია სიკეთის ქმნის ნება, საქმისადმი ერთგულება და თავდადება, საკუთარი ქვეყნის, საკუთარი კულტურის სიყვარული, რომელიც ასე მოჭარბებული აქვს ამ ორგანიზაციის თითოეულ წევრს და, უპირველესად, მის ხელმძღვანელს, დიდებულ ქალბატონს, „სავსეს ქართული პატიოსნებით“ – ლია ნადარეიშვილს.

სწორედ ერთგული და თავდადებული მუშაობისათვის, საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის მწიგნობართა ასოციაციის 25 წლის იუბილესთან დაკავშირებით, თანამშრომელთა ჯგუფი დაჯილდოვდა „ღირსების ორდენებით“ და „მედლებით“.

და მაინც, მიუხედავად უამრავი კატაკლიზმისა, მიუხედავად არანორმალური სიძნელებისა და დაბრკოლებებისა საქართველოს მწიგნობართა ასოციაცია კვლავაც აგრძელებს თავის საქმიანობას და დღემდე რჩება ქართული კულტურის ერთ-ერთ ქომაგად და მებაირახტრედ!

ბარაქალა საქართველოს მწიგნობართა ასოციაციის საქმიანობას, ბარაქალა ამ ასოციაციის ყოველი თანამშრომლის მამულიშვილობას! სწორედ თქვენნაირ უნიკალურ ადამიანებზე დგას საქართველო!

ღმერთი იყოს თქვენი შემწე და მფარველი!

ქნერლის არქივიდან

თამარ აბულაშვილი

მოპარული ხილი

ერთმოქმედებიანი პიესა

მოქმედი პირნი:

- ობოლა
- ლეო
- მიხა
- ფიფო
- საუიკო

(ზაფხულის თეთრი ღამეა. ვენახის თავში გოგრა ბაღზე ბიჭები აპარულან)

ფ ი ფ ო. ბიჭებო, ერთი შეხედეთ, ცივგომბორზე რამოდენა მთვარე წამოვდა.

ო ბ ო ლ ა. ფიფო, მთვარეს კი ნუ უყურებ, ზევით ამოინაცვლე, აქ ქვიშასავით აყრია. (მცირე პაუზა)

ფ ი ფ ო. კურკებს ვინ ისვრის?! (ბიჭებმა ჩაიფხუ-კუნეს) მიხა, ხელები დააყე!

მ ი ხ ა. მე კურკიანსა ვჭამ, მუჭა-მუჭა ვიყრი პირში.

ფ ი ფ ო. ვინც ხელები არ გააჩეროს!.. დავივინო?

ო ბ ო ლ ა. მიდი, მიდი, გვარში გასათხოვარი არ დაუტოვო. (მცირე პაუზა)

ფ ი ფ ო. ა, კიდევ!.. ერთი მაცოდინა, ვის ექავება გვერდები?!.. ლეო, შენა ხარ?

ლ ე ო. ნეტავ მაგისთვის სადა მცალია!.. ოჰო, ჰო ჰო! მიხა ერთი უყურე, ეს ტოტი როგორაა დახუნძლული.

ფ ი ფ ო. კარგი რა, ობოლ! ნუ ისვრი კურკებს, ამის დედა ვატირე!

ო ბ ო ლ ა. რა მოგივიდა, ფიფო? კურკა მოგხვდა გოგრაში?!

მ ი ხ ა. თავში ნუ ესვრი, მათემატიკას ვეღარ ისწავლის.

ო ბ ო ლ ა. ვერ გაგივია, კურკებს ვინ ისვრის? ღმერთი ისვრის, ღმერთი! ყველაფერი განგების ძალით ხდება. ღმერთი ისვრის, შე ბეყე, მაგრამ შენ ვერ მიხვდები.

ფ ი ფ ო. შიგ თვალში მომხვდა, ბიჭო, გააჩერე ხელები!

ო ბ ო ლ ა. ღმერთი იმასაც ამბობს, თქვე ყაჩაღო მამაძაღლებო, არხეინად რომ წამომსხდარხართ სხვის ბაღზე და მიელალებით, რომელმა დარგეთ! თქვე მუცელჩასახეთქებო, ამ შუალამისას, სხვის ვენახებში რომ დაშლივინებთ, ახლა ბალიშქვეშ უნდა გქონდეთ თავი შეყოფილი და გეძინოთ: ობოლას რას აპყოლილხართ, ერთი საწყალ-საპყარი ბიჭია, ობოლი, უსწავლელი და ღარიბი, ამისგან კარგს რას გადაიდებთო! არა, ლეო?

ლ ე ო. ღმერთი იმასაც ამბობს, ამ ჩვენს ფიფოს კურკებით რომ გაუსიეთ გოგრა, ეგ ცოტაა, მეტის ღირსიაო!

მ ი ხ ა. რატომაო, იკითხავს ფიფო.

ო ბ ო ლ ა. იმიტომ რომ ცხოვრება კიბეა, ყველას მაღლა ურჩევნია და ფიფო დაბლა რატომ ზისო, — მიუგებს ღმერთი. კენწეროზე რომ ასულიყო, მწიფე ბალსაც მიირთმევდა და კურკებსაც აღარავინ ესროდაო.

ლ ე ო. ეს კი მკვანე ბაღს მისძლომია, ამაღამ მუცლის ტკივილი განეთქავს, ხვალ კი ინთილას იკრავსო... ბიჭებო, რატომ ზის ფიფო ყველაზე ქვემოთ?

მ ი ხ ა. მხოლოდ საკუთარი ტყავის გადარჩენაზე ფიქრობს და იმიტომ. აგრე არ არის, ჩემო ფიფო?!

ო ბ ო ლ ა. პატარა კი ხარ, მაგრამ ეშმაკი. უცებ პატრონმა რომ მოგვატანოს, პირველი ჩახტები და გაიქცევი. ოღონდ შენ დაუსხლტდე, ობოლა, მიხა და ლეო ფეხებზე გკიდია. აი, კაცის ხასიათი სად გამოიცნობაო, ამბობს ღმერთი და აჰა, უყურე, კურკებს ისვრის.

ფ ი ფ ო. (ხმა დადაბლებით) ჩუმაღ, ობოლ, ხის ძირში კაცი დგას.

ლ ე ო. კაცი არა, მაჩვი!

ფ ი ფ ო. (შეშინებული) მართლა დგას. მართლა, მოგვატანა, ბიჭებო!

ო ბ ო ლ ა. დგას და იდგეს, იმისი დედა ვატირე!

ს ა ჟ ი კ ო. ატა-ტა-ტა-ტა! ვისი დედა უნდა ატირო, შე ძაღლის გაგდებულო!

აბა, სათითაოდ ჩამოდით, ობოლა, მიხა, ლეო და ფიფო! არცერთი არ გაიქცეთ, თორემ ამ თოფით დაგზოცავთ ყველას! ჩქარა ჩამოდით, ობოლა, მიხა, ფიფო... (პაუზა) ე, მეოთხე! შენ რაღა გქვია, ბიჭო?!

(მცირე პაუზა) ჩქარა ჩამოეთრიეთ ყველანი!

ო ბ ო ლ ა. რა გაყვირებებს, კაცო?! რის მიხა, რა ობოლა! მე მეფე ერეკლე ვარ!

ს ა ჟ ი კ ო. მეფე კი არა, ტურა ხარ და ნადირი, შე ოხერო მამაძაღლო, ჩქარა ჩამოდით დაბლა!

ო ბ ო ლ ა. მეფე ვარ, მეფე! შენა გკონია, მეფეები

ბავშვობაში ხილს არ იპარავდნენ?!
ლ ე თ. მე გიორგი სააკაძე ვარ!
მ ი ხ ა. მე არსენა ოძელაშვილი!
ო ბ თ ლ ა. ეს კიდე ფარსადან ბოდბისხვევლია, მოლაღატე. შიშით ერთი სიკვდილი უკვე გაათავა და ხმა ვერ ამოუღია.
ლ ე თ. ჩაიფსი, ფიფო?! (ბიჭები ხარხარებენ)
ს ა ჟ ი კ თ. ვის ატყუებთ, ვის?! ბოდბისხვევლები კი აქაურები ხართ. აბა, ჩამოდით სათითაოდ!
ლ ე თ. რას ამბობ, კაცო! ამ თაფლივით გოგრა ბალს თავი დაგანებო და ძირს ჩამოვიდე?! (ხმადადაბლებით) ნუ გეშინია, ფიფო, თოფს წავართმევთ.
ს ა ჟ ი კ თ. გეუბნები, ჩამოდი-მეთქი!
ლ ე თ. მე კიდე გეუბნები, რომ არ ჩამოვალ!
ს ა ჟ ი კ თ. არ გეყურებათ?! თუ უდროოდ დაგაყრუათ მამაზეციერმა გამჩენმა.
ო ბ თ ლ ა. მიაუ!
ს ა ჟ ი კ თ. ღვთის ცეცხლი და არ გადარჩენა! (ბიჭები ხორხორებენ) შენ როდის დარგე, შე, მამაძალლო, ემანდ, კენწეროზე რომ წამომჯდარხარ?! ჩამოდი ჩქარა!
ო ბ თ ლ ა. ავ-ავ-ავ-ავ!
(ღეღამ და მიხამ ბანი მისცეს, სამნი ბოხი ხმით ყფენ, ფიფო – ლეკვივით წკმუტუნებს... ობოლა მღერის)
მზეს ვერაფერი დააკლეს, მთვარეს უყფენ ძაღლები, რა ციყვებივით დახტიან, საჟიკოს ბალზე ბაღლები.
ს ა ჟ ი კ თ. მიდი, იყეფეთ, იყეფეთ! ქვეყანა ხომ გამოხარით და გააძვალეთ, მთვარე და გრჩათ შე-საჭმელი! დამცინით, არა?! ძაღლებად თუ იქცევით, რატო კულებს არ აქიცნებთ, თქვე მკვდარძაღლებო!
ო ბ თ ლ ა. აბა, აბა! ბერიკაცო, ნუ ამყრალე პირი! ჩამოვალ დამავ თოფს თავზე დაგამტვრევ, იცოდე!
ს ა ჟ ი კ თ. მემუქრები კიდეც, შე მუდრეგო მამაძალლო! არ გეშინია, ტყვია-წამალი მოგიშვა მაგ კუკუსოში?! ჩამოდით ჩქარა!
ო ბ თ ლ ა. ჩამოვალთ და ერთი რას გვიზამ, ვნახოთ!
ნუ გეშინიათ, ბიჭებო, ჩავიდეთ!
მ ი ხ ა. ხუმრობა ხომ არაა, თოფი უჭირავს ხელში.
ლ ე თ. საჟიკო პაპა, ჩამოვალთ, ოღონდ თოფი დაუშვი.
ფ ი ფ თ. ობოლ, ჯერ შენ ჩადი!
ო ბ თ ლ ა. (ხიდან ჩამოხტა) რა იყო, ძიაკაცო, ბიჭობაში ხილი არ მოგიპარავს?
ლ ე თ. (ხიდან ჩამოხტა) ან შეყვარებულისთვის არ გიკოცნია?
ს ა ჟ ი კ თ. მასხარადაც მივლებთ?! შეყვარებულს მოგიწვენ გვერდზე, თუ გესროლე მაგ ფეხებში! (მცირე პაუზა) თქვენ ვიღას ელოდებით?!
ფ ი ფ თ. ეხლავე ძია! (მიხა და ფიფო ხიდან ჩამოვიდნენ)
ს ა ჟ ი კ თ. (ობოლას) დადექ! არ გაინძრე, თორემ გესვრი!... ხელები მაღლა! (ოთხივემ მორჩილად

ასწიეს ხელები) აქეთ გამოდით!...
ვისები ხართ, ვის დაჰკარგვისხართ? ამ შუალამისას სხვის ვენახებში რას დაეთრევით?!
ო ბ თ ლ ა. რა მოგივიდა, ძიაკაცო! ხილს რომ პირი ჰქონდეს თავის თავს თვითონ შეჭამდა.
მ ი ხ ა. ტოტები არ დაგვიმტვრევია, გვაპატიე, საჟიკო პაპა.
ს ა ჟ ი კ თ. გვაპატიე?! ხვალვე პოლიციაში ამოგაყოფინებთ თავსა. ჯერ ამ ბალის საფასურს გადაგიხდით... მაცალეთ, მე თქვენა!
ო ბ თ ლ ა. (ნაბიჯი წინ გადმოდგა) გადაგიხდით, ოღონდ...
ს ა ჟ ი კ თ. ჰა, ფეხი არ გადმოდგა! არ მოხვიდე, თორემ ამ კეტით გაგიხეთქავ...
იცოდე, გესვრი. აქვე დაგხოცავთ ყველას!
ო ბ თ ლ ა. ბიჭებო, ხელში კეტი უჭირავს!
ს ა ჟ ი კ თ. ახლოს არ მოხვიდე, გესვრი, ბიჭო!
ლ ე თ. მიდი, გვესროლე!
მ ი ხ ა. კეტი წაართვი, ობოლ, კეტი! (ყველანი მისცივდნენ და კეტი წაართვეს)
ლ ე თ. არ გაუშვათ, ქონში მავთული ან თოკი ექნება! (ქონში შევიდა)
ო ბ თ ლ ა. დადექ, ნუ ფართხალებ, ბერიკაცო!
ს ა ჟ ი კ თ. არ მომკლათ, შვილებო! არ მომკლათ, თქვენი ჭირიმე!
ო ბ თ ლ ა. შენ არ იყავ, ამ თოფით რომ გვე-მუქრებოდი? (კეტი შორს მოისროლა)
მ ი ხ ა. შიშით გულები დაგვიხეთქა.
ს ა ჟ ი კ თ. ძვალი, ბიჭო! ხელი გამიშვი, ძვალი მეტკინა ბიჭო!
ო ბ თ ლ ა. ხელ-ფეხი გააჩერე, კაცო!
ლ ე თ. (ქონიდან გამოვარდა) არ გაუშვათ, ბიჭებო, თოკი ვიპოვე!... ხელები გაუკარი!
ს ა ჟ ი კ თ. ვაიმე, მიშველეთ, ხალხო, ყაჩაღები დამესხნენ თავზე! მიშველეთ, ღვთისწიერი არავინა ხართ?!
ო ბ თ ლ ა. ტყუილად ნუ ყვირი, ბერიკაცო! ქუმ-ბათში შენი მშველელი არავინ არი!.. ხესთან მი-ვაყენოთ... მოდი აქეთ! ლეო, ხეზე მიაბი და მაგრად განასკვე.
(საჟიკოს ხეზე მიაბამენ)
ს ა ჟ ი კ თ. ოღონდ არ დამახრჩოთ, ოღონდ არ მომკლათ, შვილებო!
ნელა, რას შერები, ბიჭო?! მიშველეთ, ხალხო!
ო ბ თ ლ ა. ძია კაცო, ცალკულიანი თოფით ხუმრობა სად გავონილა, ა?
ს ა ჟ ი კ თ. ამიშვით, ბიჭო! ეს რა მიყავით, თქვე უღმერთობო! ამიშვით, ჩქარა!
ლ ე თ. ავიშვათ? ჯერ ბალზე ავალთ, ჩამოვალთ და ავიშვებთ.
ს ა ჟ ი კ თ. ე, სოფლის ამკლებო ნადირო! რით ვერ ამოივსე ეგ გალორებული მუცელი?! გამიხსენ ხელები! ჩქარა გამიხსენ, თორემ ციხეში ჩაგყრით სუყველას. ჯერ გათენდეს! მაცალეთ, გათენდეს ერთი!
ფ ი ფ თ. ცოდოა, ავუშვათ, ბიჭებო! გეხვეწებით,

ავუშვით, ბიჭებო!

ო ბ ო ლ ა. გაჩუმდი, ბალო! მე არ ვიყავ ცოლო, ცოცხალ-მკვდრის სული ორი შაური რომ გამიხადა?! ახლა იყოს დილა მდებარე მიბმული... წავიდეთ!

ლ ე ო. არსად წახვიდე, საჟიკო პაპა! (ბიჭები მიდიან)

ო ბ ო ლ ა. ფიფო, რაღას უყურებ, გადმოადგი ფეხი! (ფიფოც მათ გაჰყვება)

ს ა ჟ ი კ ო. არ წახვიდე!... ეს რა მიყავით, ბიჭო! ამხსენით, ბიჭო!

(პაუზა. სარწყავი რუს პირას ბაყაყები ყიყინებენ. ჩალიანში ჭრიჭინების თავგანწირულ ჭრიჭინს ველ-მინდვრების ილუმალი ხმები ერთვის) რა გინდათ, რას მემართლებით, შვილო! ეს ერთი ძირი გოგრა ბალი მიდგა, მთელი გაზაფხული და ზაფხული ამას შევხაროდი. თქვენ რა იცით ჩემი გაჭირვება, თქვე ღმერთგამწყვრალეო!... ავად არის ჩემი ლეილა... ჭლექმა სანთელივით დაადნო ჩემი ლეილა. (პაუზა) ამიშვით, ბიჭო! საით წახვედით, თქვე ურჯულოებო!... თფუ, შევარცხვინე თქვენი კაცობა!... თანსირები!... უნამუსოები!

(მთვარის მკრთალი შუქი ბუჩქებში ჩამალული ბიჭების სახეებს გაანათებს)

მ ი ხ ა. რა მოგივიდა, ფიფო?

ფ ი ფ ო. (საცა ატირდება) გამანებე თავი, შე დებილო!

მ ი ხ ა. შე ჩემა, ვინაა დებილი?

ფ ი ფ ო. ვინ და შენ! მარჯვენაზე ფრჩხილებს ვერ იჭრი და იკნეტავ.

ს ა ჟ ი კ ო. ვაიმე, ჩემო ლეილა! უბედური მამაშენი თავისავე ბაღზე ძალღვივით მიაბეს. აიწეწა, შვილო, მთელი სოფელი, კრახანას ბუღესავით აიშალა ქვეყანა. საქონელს, ცხენებს, ცხვრებსა და ვირებს იტაცებენ... ყველაფერს იპარავენ... ქვევრებში ღვინო-არაყი არ გააჩერეს. გაცოფდა ეს კუჭგამხმარი ხალხი და ღამის კრუხ-წიწილა წამოყარონ საბუდარიდან.

ფ ი ფ ო. ბერიკაცი ტირის. (მცირე პაუზა) გესმის, ლეო?! (მცირე პაუზა) რა დაგემართა, დაყრუვდი?!

ლ ე ო. ხმა ჩაიწყვიტე, ბალო!

ს ა ჟ ი კ ო. საავადმყოფოსა და სასამართლოს კარზე იაროს იმისმა პატრონმა, ვინც მე ასე გამამწარა!... კვირას ბაზარზე უნდა გამეტანა ბალი და ორშაბათს ქალაქ ჩამოვსულიყავ, შვილო! (მცირე პაუზა) ჩვენებურებმა მასხარად ამივდეს, თავზე ლაფი დამასხეს. (მცირე პაუზა)... არაქათგამოცლილი, ჩახრინწული ხმით (ამხსენით, ბიჭო! ვიცი, აქ სადღაც ბუჩქებში ხართ ჩამალულები.. ნუ მამწარებთ, ბიჭო!

ფ ი ფ ო. (ზღუქუნით) სუყველაფერი შენი ბრალია.

ლ ე ო. ნეტავ რამ წამოუარა?! რა გინდა, ბალო?!

ფ ი ფ ო. (ლეოს მივარდება) საიდან მოათრიე თოკი?!

ლ ე ო. გიჟია ეს ჩემის გადანგრეული! შენ რა ჭიყვასავით წაიგრებლე კისერი.

მ ი ხ ა. არ დაარტყა, ლეო!

ლ ე ო. წადი, შენი! (ფიფოს გაარტყავს)

ფ ი ფ ო. ვის ურტყავ, შე ულვაშიანო ტარაკანა! პატარა რომ ვარ, მერევი?! ამოდი სოფელში, ჩემი ძმა გაგხვეს შუაზე!

ლ ე ო. შენს ძმასაც ცხვირ-პირს დავამტვრევ და შენც.

ფ ი ფ ო. კი, აბა, თითი დამადე!

ო ბ ო ლ ა. კარგი, გეყოფა! კაცი არა ხარ, რა გაზღუქუნებს?

ფ ი ფ ო. რა უნდოდა?! რა დაუშავა?! წავიდეს და აუშვას ეხლავე! აუშვი, თორემ მოგკლავ!

ლ ე ო. ვის მოკლავ?

ფ ი ფ ო. წადი, ახსენი ჩქარა! ახსენი, შენი!...

ო ბ ო ლ ა. დაწყნარდი, ბალო! კარგი, გეყოფა ეჩინანობა... შენ და მისა მდინარეზე დაგველოდეთ, ჩვენ ძალე დაგეწევით... წამო, ლეო! (მისა და ფიფო გადიან. ობოლა და ლეო საჟიკოსთან მივლენ) ერიპაა! ერთი უყურე, რა უქნიათ?! ხეზე კაცია მიბმული.

ს ა ჟ ი კ ო. რომელი ხარ?! ღმერთი გიშველის, ამხსენი შენი ჭირიმე! თოკი არ გაჭრათ!

ლ ე ო. ეს რა ჩაუდენიათ იმ არამზადებს! აქ ვინ მიგაბა, ძია კაცო?!

(მცირე პაუზა) უყურე, როგორაა განასკვული.

ო ბ ო ლ ა. წელან ოთხნი ზევით გარბოდნენ, ისინი იქნებოდნენ.

ს ა ჟ ი კ ო. ხო, ხო. ბალი გამიტიალეს, დამღუპეს და დამაქციეს, შვილო! მთელი კვირა ვყარაულობდი და დამსვეს ცარიელი.

ლ ე ო. ვერ იცანი, ვინ იყვნენ?

ს ა ჟ ი კ ო. ოჰ, შენ გაიხარე! სიბნელეში აბა, რას ვიცნობდი. (მცირე პაუზა) ხელ-ფეხი დამიბუჟდა, ჩამოვწყდი კაცი... დაიცა, თქვენ სადაურები ხართ?

ამ შუალამისას საიდან მოდიხართ?

ო ბ ო ლ ა. ჩვენ... ზემოთ ვბანაობდით, ტირილი შემოგვესმა და გამოვქცეთ.

ს ა ჟ ი კ ო. ვბანაობდითო?! ჩემი ხმა იქ ამოდიოდა?

ლ ე ო. ამოდიოდა, მაშა! კაცის ხმა ღამე შორს მიდის... აჰა თოკი გამომართვი.

ს ა ჟ ი კ ო. (თოკს გამოართმევს და ბლის ძირში მიაგდებს) არა!.. რაღაცას მატყუებთ თქვენა.

ო ბ ო ლ ა. რას გატყუებთ (იცინის) მადლობელი არა ხარ, ხიდან ავიშვით!

ს ა ჟ ი კ ო. სიკეთეს ღმერთი გადაგიხდით. მაგრამ რა გქვიათ? სადაურები ხართ? (პაუზა) რას გაჩუმდით?! თქვენში თუ ერთი მეფე ერეკლეა და მეორე დიდი სარდალი, რომელს უფრო მოეწონა ჩემი ბალი? ჰა? (ხითხითებს) ხილი ხომ არ დამიწუნეთ გვირგვინოსნებმა?!

ლ ე ო. რის მეფე, რა სარდალი! ხუმრობ, ძია კაცო!

ს ა ჟ ი კ ო. არა, მაინც, კურკიანი ჭამეთ თუ უკურკო?

ო ბ ო ლ ა. შარზე ხარ, კაცო! ჩვენ საბანაოდ ვიყავით. სად იყო ბალი?!

ს ა ჟ ი კ ო. თქვენ თუ კარგი ხალხი ხართ. ამ

შუალამისას რა მდინარეზე სიარული ავიტყვადო?!
(მცირე პაუზა) მატყუებთ, არა?! ეგ მუცლები თქვენს
ქვევით არ არი?!
ლ ე ო. თავი დამანებე, კაცო! მცხელოდა და ვიბა-
ნავე... ბიჭოს!
ს ა ყ ი კ ო. თავები რატომ არ გაქვთ სველი?!
(მცირე პაუზა) აბა, ტრუსიკები მაჩვენეთ, თქვე
მამლაყინწებო!
ო ბ ო ლ ა. რას ჩავვაცვივდი, აღარ დაგვეხსენებ?!
ლ ე ო. წავიდეთ სანამ ქურდობას დაგვაბრალებს.
ლ ე ო. წავიდეთ!
ს ა ყ ი კ ო. სად მიდინართ, სად?! აჰაი, რატო
ღმერთი არ გაიცინებს! მაშ არ გიჭამიათ ჩემი
ბალი?! მეფეებს უყვარდათ მოპარული ხილი
და თქვენ ვინა ჰყრისხართ?!.. გიცნობთ, სუყვე-
ლას გიცნობთ!... ობოლა რომელია თქვენ შორის,
ობოლა! როგორ უნდა ძალღვივით ხეზე მიბმა და
აშვება, იქ, პოლიციამში
ვილაპარაკოთ, კარგი... ჯერ გათენდეს და ვნახოთ!
(პროჟექტორი ობოლას და ლეოს გაანათებს. ბი-
ჭები იცინიან და ჩახრინწული ხმებით საჟიკოს
აჯავრებენ)
ო ბ ო ლ ა. აჰაი, რატო ღმერთი არ გაიცინებს!...
გიცნობთ, სუყველას გიცნობთ,
ლ ე ო. თავები რატო არა გაქვთ სველი?
ო ბ ო ლ ა. აბა, ტრუსიკები მაჩვენეთ. (ხარხარებენ)
ლ ე ო. ამ შუალამისას სხვის ვენახებში რას დაე-
თრევით?! ეგ მუცლები თქვენს ქვევით არ არი?!
ო ბ ო ლ ა. მეფეებს უყვარდათ მოპარული ხილი
და თქვენ ვინა ჰყრისხართ?!
ლ ე ო. არა, მაინც, კურკიანი ჭამეთ თუ უკურკო?
(თავშეუკავებლად ხარხარებენ) კარგი, ობოლ, სიცი-
ლისაგან ფერდები მეტკინა. (პაუზა) აქეთ წამოდი,
ჭყანტობში არ ჩაეფლო. (მცირე პაუზა) რას იტყვი,
გვიჩვილებს?
ო ბ ო ლ ა. გვიჩვილებს კი არა! (მცირე პაუზა)
თუმცა, რა ვიცი. ჭლექიანი შვილი ყოლია... თუ
გვიჩვილა, ძაღლები მოგვაწვებიან და ფულს
წავგართმევენ.
ლ ე ო. წამო, ამაღამ თბილისში გავსხიპოთ.
ო ბ ო ლ ა. გზის ფული?
ლ ე ო. (პირიდან ჰაერს უშვებს) ფუ... ფუ... ფუ...
ფული! ფიფო აგროვებს ყულაბაში. შ ენ თუ ეტყვი,
გვასესხებს.
ო ბ ო ლ ა არ მოგვცემს, მთელი წელია ველო-
სიპელისათვის აგროვებს. აი, ისინიც. აგერ, სად ჩამ-
სნდარან. (მცირე პაუზა) მდინარეში არ ჩახვედით?
ლ ე ო. რას უყურებთ?
მ ი ხ ა. ჩუმაღ, ქალი ბანაობს.
ო ბ ო ლ ა. ქალი? აქ საიდან გაჩნდა?
ფ ი ფ ო. არ ვიცი.
ო ბ ო ლ ა. ამ შუალამისას ქალია თუ ჯადოქარი?
ლ ე ო. ჯადოქარი კი არა, ტყის კაცი! ბოზი იქნება.
ფ ი ფ ო. შენ სულ ეს გაკერია პირზე.
ლ ე ო. მაშ, ახლა აქ რამ მოიყვანა?
ო ბ ო ლ ა. ჩუმაღ, ბიჭო, ხმადაბლა ილაპარაკე.

(მცირე პაუზა)
მ ი ხ ა. არა, რაღაც ქალს არა ჰგავს.
ფ ი ფ ო. ხომ არ დაიხრჩო? ხელ-ფეხს არ ანძრევს.
ო ბ ო ლ ა. დაიხრჩო კი არა! (მცირე პაუზა) ვა,
შეხედე, რა ლამაზად ცურავს.
ლ ე ო. უჰ. შენ გენაცვალე! რა თეთრი მკლავები
აქვს.
მ ი ხ ა. მკლავებს სად ხედავ, ტანსაცმლიანი
ბანაობს.
ფ ი ფ ო. ეს ძილბურანშია და ეჩვენება.
ო ბ ო ლ ა. წამო, ჩვენც ჩავიდეთ.
ფ ი ფ ო. ოთხივეს რომ დაგვინახავს, გული
გაუსკლება.
ლ ე ო. წადი, შე ხელცქეპტია! შენც ავეშალა
საღერღელი?! (მცირე პაუზა)
ო ბ ო ლ ა. ბიჭო, ქალი კი არა, კაცია.
ლ ე ო. კაცი?
მ ი ხ ა. დამენიძლავე, კაცი არ არის!
ო ბ ო ლ ა. გამოდი, ნუ მეფარები!... რა უნდა იყოს?
არც კაცსა ჰგავს და არც ქალს.
ფ ი ფ ო. ბიჭებო, კუნძი ხომ არ მოაქვს წყალსა?
ო ბ ო ლ ა. ქვევით წაიღო, ალბათ დამხრჩვალა
ძაღლია. (მცირე პაუზა)
ლ ე ო. შეხედე, თავი შეატოკა.
მ ი ხ ა. ეს რა აქვს თავზე?
ფ ი ფ ო. ბრმებო! ვაი, თქვენ! ეს ხომ ტოტებაშ-
ვერილი კუნძია.
ო ბ ო ლ ა. დაიცა, დაიცა... კუნძი კი არ, რქებია.
ლ ე ო. მართლა რქებია! (წამოვარდა) ირემია,
ბიჭებო!
ფ ი ფ ო. ხო, ირემია, ირემი ყოფილა! ირემი, ჩქარა!
ო ბ ო ლ ა. ჩქარა ქვემოდან დაუარეთ! (მდინარეში
ტანსაცმლიანი გადახტა)
ლ ე ო. ჩქარა, ბიჭებო, ჩქარა! (ტანსაცმლიანი
გადახტა)
ფ ი ფ ო. ირემი! ირემი! აქეთ, აქეთ! (სირბილით
დაუყვან ნაპირს) აქეთ, მიხა, აქეთ!
ლ ე ო. გზა გადაუჭერი, ობოლ, გზა!
ო ბ ო ლ ა. ქვემოდან, ბიჭო, ქვემოდან!
ფ ი ფ ო. ჩქარა, ბიჭებო, ჩქარა!
ლ ე ო. ჩქარა, არ გაგვექცეს! (მცირე პაუზა) გაღმა
გავიდა, გაღმა! (მცირე პაუზა)
ყ ე ე ლ ა ნ ი: წავიდა! წავიდა!
(ყიჟინა დასცეს და არემარე გააყრუეს. გაღმა
გასული ირემი ბექობზე შეხტა, თავგანწირვით
შეჰყვირა და გაუჩინარდა)
ო ბ ო ლ ა. ეჰ, გაგვექცა, ამის ღელა ვატირე!
თქვენმა ღრიალმა გააქცია.
ლ ე ო. შენ არ ყვიროდი, ქვემოდან დაუარეთო.
მ ი ხ ა. ეს რა იყო... სიზმარი იყო თუ ცხადი? ა?
ო ბ ო ლ ა. პირლია გძინავს, მიხა? გამოიღვიძე.
მ ი ხ ა. ნეტავ აქ საიდან გაჩნდა?
ლ ე ო. მონადირეები დააფრთხობდნენ ტყეში.
მ ი ხ ა. ღმერთმა ძღვენი გამოგვიგზავნა, თოფი
რომ გვექონოდა, რა მწვადი ავარდებოდა!
ო ბ ო ლ ა. მამა გიცხონდა, ირმის მწვადზე ხარ

გაზრდილი! ირემი სათოფედ როგორ უნდა გაიმეტო?! (მცირე პაუზა) რა ლამაზი რქები ჰქონდა.
მ ი ხ ა. ჩვენ კი ქალი გვეგონა.
ლ ე ო. ერთი ქალი ყოფილიყო. ამაღამ რას დაკინათლებოდით!
ო ბ ო ლ ა. წადი, შე ტრახახა! ვინ შეგარქვა „ქალების რისხვა!“ განსოვს, ცაკალოს მთვრალი რომ მიაღეჭი და მარგილით გიფრინა.
(გამოღმა გამოცურავს) ფიფო, ჩამოდი, გაგრილდები! (მცირე პაუზა)
მ ი ხ ა. ჩამოდი, რაღას უყურებ?!
ფ ი ფ ო. მუცელი მტკივა, გულიც მერევა.
ლ ე ო. მკვანე ბაღმა იცის, ჭკუას ისწავლი!... უჰ, შენი გულისა, რა წყალია!.. არ გინდა ბანაობა?
ფ ი ფ ო. მუცელი მტკივა, ვერ გაიგე?!
ო ბ ო ლ ა. ნეტავ, ირემი არ გაგვეცეოდა, ფიფო როგორმე იმშობიარებს... ძალიან გტკივა, ბიჭო?!
ფ ი ფ ო. ცუდად ვარ, წავიდეთ!
ო ბ ო ლ ა. ეე, გააჭირა საქმე! ავიდეთ, გვეყოფა.
ლ ე ო. ეგ ჭიანი არსად წაყვანის ღირსი არ არის! (ნაპირზე ამოვიდნენ)
ო ბ ო ლ ა. რა მოგივიდა? ადექი, მარვალს გამაწურინე. (მარვალს გაიხდის)
ფ ი ფ ო. (ადგება. მარვალს გაწურავენ.) ოფლს მასხამს და მაკანკალებს.
ლ ე ო. (მარვალს გაიხდის და გაწურავს) უფროსებს დაუჯერე ხოლმე, შე ბეყე! ბაღს კენწეროში უნდა მოექცე, არც მუცელი აგტკივდება, აღარც თავი გაგისივდება. (ბიჭებმა მარვლები ჩაიცვეს) წავედით!
ფ ი ფ ო. ძალიან მტკივა, ვერ ვივლი. (ჩაცუცქლება)
ლ ე ო. ეს სულელი ისევ ჩაჯდა. ადექი, ადექი, ვინ იცის, თქვენები გემებენ.
ფ ი ფ ო. თქვენ წადით, სიარული არ შემიძლია. (კვნესის)
მ ი ხ ა. აქ ხომ არ დარჩები?
ფ ი ფ ო. დავრჩები. (კვნესის)
ო ბ ო ლ ა. გაგიჟდი, ბაღლო! ახლა მგელი რომ გამოვარდეს, ან დათვი?! ნეტავ რისთვის წამოგიყვანეთ: (მცირე პაუზა) ლეო აიკიდე ზურგზე!
ლ ე ო. აუუ: (უსტვენს) რა მუცლის გვრემა აუტყდა?! სოფლამდე ზურგით ვატარო?
ო ბ ო ლ ა. აბა, აქ ხომ არ დავტოვებთ?!
ლ ე ო. მიდი, შენ აიკიდე!
ო ბ ო ლ ა. მე მხარი მტკივა. პარასკევს ცხენიდან გადმოვვარდი ოლეზე.
ლ ე ო. არა! ეგდოს ამაღამ აქ. (ფიფოს) ახია შენზე. (ფიფო კრუსუნებს) რა ვქნა, დატოვო თუ წავიყვანო? (ფიფო კრუსუნებს) ქამარი გიკეთია?
ფ ი ფ ო. ხო.
ლ ე ო. რას კრუსუნებ! ქამარი მაგრად გაიჭირე და მოდი, შემაჯექი ზურგზე.
(ფიფო ქამარს უფრო შემოიჭერს და ზურგზე მოაჯდება) აიწი ზევით!... მიხა, შენ არაფერი გტკივა?

მ ი ხ ა. ეგ მორგავით მძიმეა, მე ვერ ვატოვებ. (იცინის)
ფ ი ფ ო. რა სულელივით იღრიჯები! ერთი შენ იყო ჩემს დღეში.
მ ი ხ ა. მაგას რა სჯობია! შენ მუცელი გტკიოდეს და მე ლეოს ზურგზე ვიჯდე. ფეხებს ვეღარ მოვატოვებ, დავილაღე. (შორიდან ისმის ძაღლების ყეფა და მამლების ყვირილი)
ო ბ ო ლ ა. ბიჭებო, სოფელში დენი მოსულა.
ფ ი ფ ო. ნეტავ რომელი საათია?
მ ი ხ ა. ტელევიზორში აღარაფერი იქნება.
ო ბ ო ლ ა. რაღა დროს ტელევიზორია! არც აჩვენებს ჩემი, მოუკვდა პატრონი! ზვალ დილით გადმოდება ნესვისთავა გოგლიკა და კაცოუ, როცა დედაკაცს ჩავეხუტები, მაშინ რაღად მინდა სინათლე! დაგვცინიან ეს ჩემალალები, კაცოუ! (ბიჭები იცინიან)
ლ ე ო. ჩაეხუტება, თორემ... მაგისი ცოლი ცოტ-ცოტას იპარავს.
მ ი ხ ა. მართლა?
ო ბ ო ლ ა. (გამოაჯავრებს) მართლა?... ჰო, მართლა, პაწა-პაწის იპარავს. დახურე პირი, ირმის დორბლი არ შეგიძვრეს..
ო ბ ო ლ ა. გესმით სადღაც დოლ-გარმონზე ქეიფობენ.
მ ი ხ ა. უხეიროს ბიჭის ნათლობაა.
ლ ე ო. ოჰო, ჰო, ჰო, რა პურ-მარილი ეყრება! უხეირომ მაგარი სუფრა იცის, ალაზნის ლოქოც ექნება.
მ ი ხ ა. ირმის მწვადი?
ო ბ ო ლ ა. ე, რქიანო! ამოვედით სოფელში, ისევ იქა ხარ?! (მცირე პაუზა)
მ ი ხ ა. მშია, მთელი დღე არაფერი მიჭამია.
ო ბ ო ლ ა. გესმით, რა კარგად მღერიან... ვილაცას ულხინს, ვილაცას შია.
ფ ი ფ ო. ვილაცას სწყურია. გწყურია, ლეო?
ლ ე ო. (ჯიბრით) არა.
მ ი ხ ა. სადღაც ვილაცას უჭირს.
ფ ი ფ ო. სადღაც ვილაცას შველიან.
ო ბ ო ლ ა. სადღაც ვილაცას კლავენ.
ლ ე ო. სადღაც ვილაცას საპატარძლოდ რთავენ. (იცინიან. მცირე პაუზა)
ო ბ ო ლ ა. ლეო, ცოტა ჩქარა გადმოადგი ფეხი! უკან საჟიკო მოგვდევს თოფით.
ლ ე ო. საჟიკო კი არა, იმის ძმა – კოჭლი აბრამა. (იცინიან) მოდი ახლა შენ აიკიდე!
ო ბ ო ლ ა. ხომ ვითხარ, მხარი მტკივა-მეთქი. საცაა მივალთ, რაღა დარჩა!
ლ ე ო. ბაღლო, არ დაგიაძდა?
ფ ი ფ ო. ვაიმე, დედაგ! მთელი გულ-მუცელი მიტრიალებს.
ლ ე ო. რამდენი კილო ხარ?
ფ ი ფ ო. ორმოცდაშვიდი.
ლ ე ო. ეგეთი გაწრიპული, მძიმე კი ხარ, შე ძაღლისთავო!
მ ი ხ ა. გცხელა, ლეო?
ლ ე ო. (ჯიბრით) არა.

ფ ი ფ ო. რა კარგი იქნება, ირემი თუ სოფელში ამოვიდა. ნეტავ ჩვენს ჭიშკარს მოადგებოდეს?!
 ლ ე ო.რა დროს ირემია, ბალო! ცოტა აიწი ზევით!
 ფ ი ფ ო. ბუნებამ საჩუქარი გამოგვიგზავნა, ეგეთი რამე ყოველდღე კი არ ხდება!
 ო ბ ო ლ ა. შენ რა გიჭირს, ხონთქარივით წამომჯდარხარ, მაგ გასიებულ კისერზე. მეც დავილაღე, მეძინება.
 ფ ი ფ ო. მეფე ვარ, მეფე! ხალხი ხელის გულზე მატარებს. (პათეთიკურად) დაასხით ღვინო! წამოაგეთ შამფურზე შველი!
 ლ ე ო. ჩაიგდე ენა მუცელში! მე რა შენი ყმა ვარ?!
 ფ ი ფ ო. სამეფო მამულებიდან ერთი ირემი შენთვის მიჩუქნია.
 ო ბ ო ლ ა. ფიფო, ამაღამ საბანი კარგად დაიფარე, ირმების ჯოგი არ დაგესიზმროს.
 მ ი ხ ა. ირემი კი არა, ლეო დაესიზმრება, მუცელში დაჭრილი მოჰყავს ბრძოლის ველიდან. ოფლი მოგწმინდო, ლეო?
 ლ ე ო. მიხა, მოკეტე! (ხვნეშის) კიდევ გტკივა მუცელი!
 ფ ი ფ ო. ხო შიგნით სუყველაფერი მეწვის.
 ლ ე ო. ხომ არ მატყუებ? იცოდე, ჩამოგაგდებ!
 ფ ი ფ ო. ქორბუდა ირემს გეფიცები, არ გატყუებ.
 ლ ე ო. რა თქვი, ბალო?! (ობოლა და მიხა იცინიან) თუ იგონებ, იმ ბალს შხამად წამოგადენ, იცოდე, კერ გადამირჩები!
 ფ ი ფ ო. ძალიან მტკივა და რა ვქნა! (კვნესის) ვაიმე, დედავ!
 ო ბ ო ლ ა. მიდი, მიდი, ცოტალა დარჩა.
 ლ ე ო. რა, სახლამდე ვატარო?
 მ ი ხ ა. ბოლომდე გაუძელ ლეო.
 ო ბ ო ლ ა. მივედით და ეგ არის! ძალიან აშეებული ხომ არ გყავთ.
 ფ ი ფ ო. არა.
 ლ ე ო. ფიფო თუ მუცლის ტკივილი მოიგონე, შუაზე გაგლეჯ! (ობოლა და მიხა იცინიან) ხვალ ეს ამბავი საქვეყნოდ გავარდება. ჩემი მტერი ჩავარდა ხალხის ყბაში. (მცირე პაუზა) კარგი, მივედით, ჩამოხტი!
 ფ ი ფ ო. დაილაღე? (მუცელზე ხელებს შემოიწყობს, იკრუნჩხება.)
 ლ ე ო. (ჯიბრით) არა. (ხვნეშის. ისმის ძაღლების ყეფა და მამლების ყივილი)
 ფ ი ფ ო. მადლობთ, ლეო!
 ო ბ ო ლ ა. ფიფო, გული აირიე და გეშველება. სახლში ფანჯრიდან გადადი. კრინტი არ დაგცდეს, ბალზე რომ ვიყავით.
 ფ ი ფ ო. კარგი.
 ო ბ ო ლ ა. წავედით! (მიდიან)
 ფ ი ფ ო. კარგად იყავით, ბიჭებო! (მცირე პაუზის შემდეგ წაიმღერებს)
 „ირემო, მთასა მყვირალო, რამ ჩამოგადო, ბარადა!“ ლეო-ლეო-ლეო! ყიყლიყოო!
 ლ ე ო. (კულისებიდან) შენ რა?.. შენ რა?.. მომატყუე?! უხ, შენ არამზადავ! (ობოლა და მიხა იცინიან)
 ფ ი ფ ო. აბა, აბა! გიჟი კატოსავით ქებებს ნუ ისვრი! ყულაბას გავტენავ და ბერიკაცს ფულს გადა-
 ვუხდი, ველოსიპედს კი მერმის ვიყიდი. (ობოლა და მიხა იცინიან)
 ლ ე ო. (კულისიდან) ჯერ გათენდეს, გამოდი გარეთ!
 (ობოლა და მიხა იცინიან) რა გაცინებთ? თქვენ იცოდით?.. თქვენ იცოდით?
 ფ ი ფ ო. ხომ გაღვრევიან ოფლი?! ლეო, შე ბეყე! სანამ საჟიკოს ბალი იყვავილებს, არ დამავიწყდება ზურგით როგორ მატარე. ლეო-ლეო-ლეო! კუნთმაგარი და გონებაბრჯგუ!.. ლეო, უუუ!

ფარდა

დ ა ს ა ს რ უ ლ ი

რუსუდან ხიზანიშვილის ფერწერული გამომგონებლობა მთის წყაროსავით უშრეტია

რუსუდან ხიზანიშვილის ნამუშევრები და თავად მხატვარი პირველად 2019 წლის მაისში, თბილისის საერთაშორისო არტბაზრობაზე გავიცანი. ამ ნამუშევრიდან ცხადად იკითხებოდა მხატვრის ინტელექტი და გამოსახულების მრავალმრიანობა. ყურადღებას უმაღლესად აქვს ქართველი მხატვრისთვის უჩვეულო ფერების გამოყენებით. თუმცა, ნამდვილად ვერ წარმოვიდგენდი იმგვარ პროგრესს, რომელიც რუსუდან ხიზანიშვილის არტმა ბოლო სამ წელიწადში განიცადა. უაღრესად წიგნიერ და ინტელექტუალურ ხელოვნებაში ახალმა და მძლავრმა შესაძლებლობებმა იჩინა თავი და ვინაიდან სრულიად სხვა განზომილების არტისტი, რომელიც მხატვრის გაცემისთვის მრავალ კარიბჭეს ხსნის, უფრო სწორად, მისი ყველა ფერწერული ტილო ახალ ჭიშკარს გვიღებს შეუცნობელში სამოგზაუროდ.

ეს არის შთაბეჭდავი ვოიაჟი მხატვრობის, ლიტერატურის, მუსიკის, ბუნების, ისტორიის, მითოლოგიის წიაღში, რომელიც ქართველი მხატვრის გულსა და გონებაში ბადებს სრულიად უნიკალურ ანაბეჭდს, ერთი გამოუთქმელ ფერწერულ მშვენიერებას, მთის წყაროსავით უშრეტად რომ მოედინება და მის მჭვრეტელს სიხარულით აჯილდოებს.

რუსუდან ხიზანიშვილის ბოლო წლების მიღწევებს პირველად ბერლინის საზოგადოება გაეცნობა, რადგან იგი გახლავთ ბერლინის ალერიე ორნფელდის მხატვარი. მისი გამოფენა აქ 5 ნოემბერს გაიხსნა და 2023 წლის 7 იანვრამდე გაგრძელდება.

მხატვრისთვის წინამდებარე ექსპოზიცია იმითაც არის გამორჩეული, რომ გერმანულმა გამოცემლობა Ludvig Rage-ში გერმანულ და ინგლისურ ენაზე დაიბეჭდა მისი ახალი ნამუშევრების ვრცელი კატალოგი, რომელიც მთლიანობაში 92 გვერდს და მათ შორის 60-მდე ფერწერულ ტილოს შეიცავს. ქართველი არტისტის ფერადოვან და ქიმიურ სამყაროს მომთხრობა და საერთაშორისო აუდიტორიას წარუდგენენ ცნობილი არტკრიტიკოსები: ქრისტოფ ტანერტი, სუზან კიზილირმაკი და ვალენტინა ბუზნი, რომლებიც თავიანთ შეფასებებში ხაზგასმით მიუთითებენ იმ სიღრმესა და სიანსლესზე, რაც უმაღლესად გამოარჩევს რუსუდან ხიზანიშვილის ფერწერულ ხილვებს და მხატვრის მძაფრ ინტერესს განაპირობებს.

ბოლო ოცი წელიწადია სულ ველოდი, რომ ქართულ ფერწერაში გამოჩნდებოდა ისეთი ავტორი, ვინც თამამად დაარღვევდა მიღებულ ნორმებს და კანონებს ფერთან, სურათის არქიტექტონიკასთან, გამოსახვის ობიექტთან მიმართებაში. თვით რუსუდანთან საუბარიდან დამამახსოვრდა ასეთი ფრაზა: „სამხატვრო აკადემიაში გვასწავლიდნენ, რომ რაღაც ფერთან რაღაც ფერის გამოყენება არ შეიძლება“.

სამხატვრო განათლების ამგვარმა შეზღუდულობამ გამოიწვია ის მოსაწყენი სიღარიბე, რაც თანამედროვე ქართულ მხატვრობას ახასიათებს. ისეთი ვერაზინ გამოჩნდა, ვისაც ეყოფოდა სითამამე დამკვიდრებული კლიშეების გასაცამტვერებლად.

რუსუდან ხიზანიშვილი არის ის არტისტი, ვინც ბუნებრივად, ცოდნით, გამოცდილებით და ძიების დაუცხრომელი წყურვილით, მივიდა ამ რევოლუციურ შედეგამდე. შეიძლება ითქვას, რომ მან რეფორმა მოახდინა, მისი ტილოების სახით ჩვენს თვალწინ დაიბადა ახალი მხატვრული სინამდვილე. რითაც ქართულმა მხატვრობამ მოიცილა პროვინციული იერი და გახდა საერთაშორისოდ მისაღები და ანგარიშგასაწევი, რომელიც ერთნაირად იწვევს ინტერესს ბერლინში, ნიუ-იორკსა თუ სეულში.

რუსუდან ხიზანიშვილის ფერწერა მრავლისმთქმელი ფენომენია, რომლის გენეზისის კვლევას საუკუნეების სიღრმეებში გადავყავართ. ჩემი აზრით, მან ქართული მხატვრობის დავიწყებული ტრადიცია გააცოცხლა. კერძოდ, მე-17 საუკუნის მხატვარ-ილუსტრატორის, მამუკა თავაქარაშვილის და იმავე საუკუნის ქართული წარმოშობის ირანელი მხატვრის, ალი-ყული ჯაბადარის, Aliquli Jabbar (1666-1694) შემოქმედებითი ხაზი, რომლებიც იმხანად ევროპულ, აღმოსავლურ და ქართულ სახვით პრაქტიკას ერთ მთლიან მხატვრულ მთლიანობაში უყრიდნენ თავს. არტისტულ კულტურათა თანაცხოვრების ამგვარი სახეობა ჩვენში საუკუნეების განმავლობაში დაიკარგა, დაშრა ეს სიმდიდრის წყარო...

რუსუდან ხიზანიშვილის მსოფლხედველობაზე უდიდესი ზეგავლენა მოახდინა ამერიკაში ჩასვლამ, იქაური მხატვრობის, განსაკუთრებით კი ნეოექსპრესიონისტების სურათებმა. მოგზაურობამ, სხვა კულტურების გაცნობამ და გაზიარებამ უდავოდ

მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ქართველი მხატვრის არტისტული პროფილის ჩამოყალიბებაში. თუმცა, ამას მარტო ვოიაჟები და ახალი შთაბეჭდილებები არ შევლის, შენში უნდა იპოვო ძალა და შინაგანი მზაობა, ახლებურად შეხედო საკუთარ თავს და შესაძლებლობებს.

რუსუდან ხიზანიშვილის სურათებს განსაკუთრებულ მიზიდველობას ანიჭებს კარნავალური მსოფლშეგრძნება და გროტესკული ხატოვანება. თავად გროტესკიც ხომ ფერწერიდან მომდინარეობს და კედლის მხატვრობას უკავშირდება, რომელიც „გროტოებში“ ტიტუსის სარდაფებში აღმოაჩინეს 15-ე საუკუნის რომში. გროტესკი იმგვარ ფიგურატიულობას გულისხმობს, რომელიც ემყარება ფანტაზიისა და რეალობის უცნაურ, კონტრასტულ კომბინაციას – კომიკურსა და ტრაგიკულს, მშვენიერსა და მახინჯს. გროტოს ორნამენტებში ფანტასტიკურად არის შერწყმული დეკორატიული და ფერწერული მოტივები. აქ მცენარეთა, ცხოველთა და ადამიანთა გამოსახვის ფორმების უცნაურად ლალ თამაშს ვუყურებთ. ეს ფორმები ისე გადაღინგადმოღინდებან ერთმანეთში, თითქოსდა ერთმანეთს ქმნიან და განაპირობებენ. გროტესკი ხომ სხვა თვალს უხელს ადამიანს – საშუალებას აძლევს რომ სხვაგვარად შეხედოს სინამდვილეს და არა ნორმალური, საყოველთაოდ აღიარებული წარმოდგენებით და შეფასებებით?!

მხატვრობის გარდა რუსუდანის წარმოსახვას კვებავს ლიტერატურა და ქანდაკებაც. და აქ უნდა გავიხსენოთ მისი საყვარელი ავტორი ფრანსუა რაბლე, რომელიც გროტესკული რეალიზმის მწვერვალია. უფრო ღრმად თუ წავალთ, უნებურად გაგვახსენდება არეცოს ქიმერა (Chimera of Arezzo), ეტრუსკული ბრინჯაოს ქანდაკება, რომელსაც ლომის თავი აქვს, ზურგზე თხის თავი ადგას და კუდს გველის თავი აბოლოვებს.

რუსუდან ხიზანიშვილი ღრმად იაზრებს გროტესკის მთელ ისტორიას და ქმნის საკუთარ ფერწერულ ვერსიას, სადაც მცენარეები, ცხოველები, ადამიანები, ნიღბები, კამოფლაჟები და ქიმერები უჩვეულოდ და ლაღად თანაარსებობენ ერთ სივრცესა თუ სცენაზე. სიტყვა „სცენა“ ალბათ შემთხვევით არ გამსახენებია, რადგან რუსუდანის ფერწერა ხაზგასმით თეატრალურია და სადადგმოდ ხელოვნებასთან საგრძნობ სიახლოვეს ავლენს.

რუსუდანის ფერწერული ხილვები ასევე განიცდის პიკასოსა და მატიისის ფერწერის გავლენას, თუმცა, ის სრულიად სხვაგვარ გაგრძელებას გვთავაზობს. პიკასოს მეოცე საუკუნის 30-იან წლებში ჰქონდა ძალიან უჩვეულო სერია ბიუსტების, კერამიკული ჭურჭლისა და ოთახის მცენარეების იკონოგრაფიის გამოყენებით. რუსუდანი თავის სურათებში ახლებურ დატვირთვას აძლევს ქანდაკებებს, ჭურჭელს, შემოყავს ცხოველები და ნიღბები. მისი ფერწერა არის ძალიან მკვეთრი და თვალსმოძრავი. ის საოცრად ლამაზ ფონებს ქმნის, მთებს, მდინარეებს, მცენარეებს და სხვა დამატებით აქსესუარებს გამოაგნებელ მშვენიერებას ანიჭებს.

განსაკუთრებით მეტყვევლია სუფრის დეკორები, რომლებიც ჯადოსნურ ხალჩებს მოგაგონებთ არამქვეყნიური სილამაზით. უნებურად ფარაჯანოვის კინემატოგრაფიც გახსენდება მათ შემხედვარეს.

რუსუდან ხიზანიშვილი წარმოგვიდგება ძალიან მნიშვნელოვან არტისტად, რომელიც თავისი აზრობრივი და ესთეტიკური პლასტიკის სიღრმით და სიმდიდრით მართლაც ამოუწურავი ხელოვანია. მისი გაბედული და ლაღი ტილოები მჩქეფარე ფერადოვან მადრევენებს მოგვაგონებს, რომელთა ცქერაც მოუწყინარ სანახაობას გვთავაზობს. ფანტასმაგორიებითა და მეტაფორებითაა გაჯერებული მხატვრის სახვითი ლექსიკა, რომელიც უამრავ აღმოჩენას და საიდუმლოს შეიცავს საკუთარ თავში.

რუსუდან ხიზანიშვილის სურათებში არცთუ უმნიშვნელო როლს ასრულებს მათი დასათაურებები. თანამედროვე მხატვრების უძრავლესობა შესანიშნავად ნიღბავს თავის უსუსრობას უსათაუროდ შერაცხული არტეფაქტებით. მხატვარი, რომელიც მთელი არსებით არის ჩართული სურათის შექმნაში, განა შეიძლება სახელი არ შეარქვას საკუთარ ნაწარმოებს? სათაური ხომ გეზს აძლევს მხანველს, საით წაიყვანოს თავისი აზრის მდინარე? ამ მხრივ რუსუდანი მართლაც უბადლოა და მისი სათაურები, მუდამ მნიშვნელოვანი კომპონენტია სურათის არსში ჩასაწვდომად.

ბერლინის Galerie Kornfeld სამი წელია, რაც რუსუდან ხიზანიშვილთან თანამშრომლობს და ეს კოლაბორაცია სულ უფრო ნაყოფიერი ხდება. რუსუდანი განსაკუთრებით ემადლიერება გალერიის მფლობელს ალფრედ კორნფელდს, რომელმაც ნიუ-იორკის ერთ-ერთ გამოფენაზე აღმოაჩინა ქართველი მხატვარი, მერე იგი საკუთარი გალერიაში მიიწვია და მას შემდეგ აქტიურად მონაწილეობს გამოფენა-გაყიდვებში. ევროპაში, ამერიკასა თუ აზიაში თანაბარ ინტერესსა და აღფრთოვანებას იმკის ქართველი მხატვრის გაბედული და მჟღერი ფერადოვანება.

კორეაში, კერძოდ, FIAC-sa და Art Busan-ზე, Frieze Seoul 2022-ზე რუსუდანის ფერწერამ უდიდესი ინტერესი აღძრა და მათი შექმნის ათეულობით მსურველი გამოჩნდა. ალფრედ კორნფელდთან თანამშრომლობით კმაყოფილია მხატვარი, რადგან ეს ის შემთხვევაა, როცა გალერიისტი არტისტს ახალი იდეებისა და ექსპერიმენტებისთვის წააქეზებს და ამხნევეს.

ბერლინის გამოფენის შემდეგ რუსუდანს დატვირთული 2023 წელი ექნება, რადგან თავისი გალერიის დახმარებით იგი ემზადება ახალი შეხვედრებისთვის სეულში, Untitled Art, Miami-ზე, ასევე შანხაის არტბაზრობაზე.

მჯერა, რუსუდან ხიზანიშვილის შესახებ ამიერიდან უფრო ხშირად მოვისმენთ, რადგან მსოფლიო არტის დიდ სცენაზე შემჩნევა და აღიარება შემთხვევით არ ხდება და მთავარი გამარჯვებები მას წინ ელოდება.

**გიორგი ლალიაშვილი
ლონდონიდან**

კრიტიკა, ესეისტიკა, თეატრალისტიკა

მარია ჩხეიძე

ავტორის ძიებაში – ლუიჯი პირანდელოს „ავტორის მაძიებელი ექვსი პერსონაჟის“ მიხედვით

მე-20 საუკუნის გამორჩეული დრამატურგი, ნოველისტი და რომანისტი ლუიჯი პირანდელი ერთ-ერთია იმ თანამედროვე მწერალთაგან, რომელმაც თავის ნაწარმოებებში სიმართლე და სიცრუე, რეალისტურობა და გამონაგონი ისე ჰარმონიულად, სინთეზურად შეურია ერთმანეთში, რომ თითქმის შეუძლებელია ერთის მეორისაგან გარჩევა. პირანდელი არც ბოლომდე ეგზისტენციალისტია, არც ვერისტი, იგი ყველა იმ მიმდინარეობას აერთიანებს თავის ნაწარმოებებში, რომელთაც, ზოგადად, მოდერნისტული სუბპარადიგმა მოიცავს.

პირანდელოს წერისათვის დამახასიათებელი ერთ-ერთი მანერა ისაა, რომ იგი თანამედროვე მსოფლიოსისე ამიშვლებს მკითხველის თვალწინ, რომ ჩვენ წინაშე ერთგვარი თეატრი თამაშდება, თეატრი, რომლის მონაწილენიც თავადაც ვართ. სწორედ ამგვარი მანერის გამო გაითქვა მან სახელი დრამატურგიის ჟანრში, რამაც საბოლოოდ, 1934 წელს, ნობელის პრემიაც მოაპოვებინა ლიტერატურის დარგში: „მისი შეუპოვარი და გონებაბახვილური შემოქმედებისათვის დრამასა და სასცენო ხელოვნებაში“. აბსურდი და ფარსი, სამყაროში უმისამართოდ გადმოსროლილი ადამიანის დრამა, ყოფიერების ტრივიალურობა და გაუცხოება – ესაა თემები, რომლებიც პირანდელოს შემოქმედებას

გასდევს. ყველა ეს თემა კი იმ პიესაში ერთიანდება, რომელსაც „ავტორის მაძიებელი ექვსი პერსონაჟის“ სახელით ვიცნობთ, სადაც ჯერ კიდევ დაუწერელი პერსონაჟები მიდიან რეჟისორთან და სთხოვენ, რომ მოუსმინოს მათ, რადგან მათი ისტორია სცენაზე დადგმის ღირსია.

ვის და რატომ ეძებენ პერსონაჟები? – პასუხი მარტივია, ავტორს, რათა მათი ისტორია მოყვეს. თუმცა სად არის ეს ავტორი? თუკი პერსონაჟი უკვე შექმნილია, ეს იმას ნიშნავს, რომ მას უკვე ჰყავს ავტორი, შემოქმედი, რომელმაც იგი არაფრისაგან შექმნა. თუმცა პირანდელი ამ პიესით ახალ თვალთახედვას გვთავაზობს. მისთვის პერსონაჟი აბსოლუტურად დამოუკიდებელი არსებაა, თავისი გრძნობებითა და ემოციებით, მისი არსებობა თავისთავად მოიაზრებს ყველასგან განსხვავებული ისტორიის არსებობას, ისტორიისა, რომელიც მხოლოდ ამ პერსონაჟს ეკუთვნის. თითქოს ყოველი პერსონაჟი წარმოსახვითი სამყაროს მკვიდრია, ავტორის მისია კი იმაში მდგომარეობს, რომ მოძებნოს ეს პერსონაჟი და მისი ისტორია მოისმინოს. პიესა სწორედ ამ ურთიერთობის შედეგია. თუმცა, აქ პერსონაჟები თავად ეძებენ ავტორს, რადგან თვლიან, რომ მათი ისტორია სცენაზე დადგმის ღირსია. კეისარი (1998) აღნიშნავს, რომ პიესა, როგორც ჩანს, გმირებსა და მათ დავდაპირველ ავტორს შორის შესასრულებელი მხატვრული თანამშრომლობის წარუმატებლობის შედეგია. თუმცა ვინ არის „ადრინდელი ავტორი“? ერთი პერსონაჟი მეორე ავტორთან ხომ ვერ გადაინაცვლებს, შესაძლოა, ერთი ტიპის პერსონაჟებს ბევრ ავტორთან შევხვდეთ, თუმცა რასინის „ფედრა“ და დ'ანუნციოს „ფედრა“ ერთი და იგივე პერსონაჟი ვერ იქნება. კეისარი თავის ნაშრომში (27) წერს, რომ პიესის პერსონაჟები პირანდელოს იმ რწმენას გამოხატავენ, რომლის თანახმადაც ადამიანები არც ლიტერატურაში და არც რეალობაში არ შეიძლება განცალკევებულნი იყვნენ თავიანთი ცხოვრებისეული ისტორიისაგან. ყველა თავის ცხოვრებას, თავის პიესას თამაშობს. სწორედ ამიტომ, შეუძლებელია, რომ დედის, ან გერის როლი რომელიმე სხვა მსახიობმა შეასრულოს. სწორედ ამას აპროტესტებენ პერსონაჟები. „პერსონაჟი და სიუჟეტი განუყოფელია, ავტორს არ შეუძლია მიიღოს ერთი მეორის გარეშე“ (37).

დრამა, რომელიც მაყურებლის თვალწინ ვითარდება, ერთგვარი აღწერაა იმისა, თუ რა ხდება ავტორის გონებაში შემოქმედებითი ველის გარღვევის მცდელობისას. ყველა ტიპის პერსონაჟი ერთად იყრის თავს და უკვე რთულია განსაჯო, რომელია რეალური, რომელი შეეფერება ავტორის ჩანაფიქრს და რომელი – არა. სწორედ ამიტომ დაკარგეს კავშირი პერსონაჟებმა თავდაპირველ ავტორთან. შექმნილსა და შემოქმედს შორის ხშირია განხეთქილება, არც თავდაპირველ ავტორს

ესმის თავისი პერსონაჟების, ახალ რეჟისორსაც კი უჭირს, მათ ისტორიას გაყვეს და არ დაიბნეს. დრამა, რომელიც სცენაზე თამაშდება, ერთდროულად ავტორის გამოაგონიკაა და მის შემოქმედებით „სამზარეულოში“ მიმდინარე პროცესიც, პროცესი იმისა, თუ როგორ იქმნებიან პერსონაჟები. ათასჯერ უნდა იტიროს დედამ, ათასჯერ უნდა დაწვეს გერი მამასთან და ათასჯერ უნდა მოიკლას ბიჭმა თავი, რომ დრამა შედგეს.

თუმცა სად არის ავტორი? რატომ დაეძებს ეს ექვსი პერსონაჟი ავტორს? ერთი მხრივ, ამაზე თავადვე გვპასუხობენ – რადგან თავდაპირველმა ავტორმა უარყო ისინი, ვერ გაუგო მათ დრამას. თუმცა რატომას ასეთი რთული ავტორის მოძებნა? საქმე იმაში მდგომარეობს, რომ ჭეშმარიტი, სრულიად ინდივიდუალური პერსონაჟის შესაქმნელად ავტორი უნდა მოკვდეს. მან, როგორც შემოქმედმა, მთელი თავისი გამოცდილება, ფანტაზია და ემოცია უნდა ჩაღოს პერსონაჟის შექმნაში, თუმცა მაქსიმალურად უნდა გაათავისუფლოს პერსონაჟი საკუთარი თავისგან, სწორედ ამიტომ, მან, როგორც ავტორმა, თავი უნდა მოიკლას და მხოლოდ მწერალი უნდა დატოვოს საკუთარ თავში. ეს შემოქმედებითი სუიციდი მწერალს საშუალებას მისცემს, მხოლოდ მოუსმინოს პერსონაჟს, მისცეს მაქსიმალური დამოუკიდებლობა და მხოლოდ პერსონაჟებმა იმეტყველონ მწერლის ენის საშუალებით. „როგორც ჩანს, ყოველთვის ასე იყო: თუკი რაიმე ამბავს მხოლოდ მოთხრობის გულისთვის გვიყვებოდა და არა სინამდვილეზე პირდაპირი ზეგავლენის მიზნით – ანუ, როცა თხრობა არანაირ ფუნქციას არ ასრულებს, გარდა სიმბოლური ქმედებისა – მაშინ ხმა სცილდება თავის პირველწყაროს, ავტორი კვდება და სწორედ აქ იწყება წერა“ (როლან ბარტი, „ავტორის სიკვდილი“).

ამ პიესაშიც თხრობა მხოლოდ სიმბოლური ქმედებაა, ყველაფერი ის, რაც მოქმედებათა გარეთ წერია, არაფერია, გარდა მცდელობა იმისა, რომ მკითხველისათვის მარტივად გასაგები გახდეს მოქმედებათა სიციხადე. თუმცა ეწერება თუ არა ის, საით გარბის რეჟისორი, მარჯვნივ თუ მარცხნივ, ან რა ფერი ანათებს სცენის უკანა ფონს, რეალურად პიესის შინაარსს არ შეცვლის. რადგან მთავარი აქ მოქმედებები და დიალოგებია, მოქმედებები და დიალოგები კი პერსონაჟთა, დამოუკიდებელ სუბიექტთა შორის მიმდინარეობს და მათთან არავითარი კავშირი არ აქვს ავტორს. პიესის მწერალი შესაძლოა, უბრალოდ ტექსტის ჩამწერად წარმოვიდგინოთ, რომელიც ისმენს პერსონაჟთა დრამას და მხოლოდ იწერს მას, ვინაიდან, არ ერევა რა, მოქმედებათა მდინარეებსა და სიუჟეტურ ქარგაში.

ქუმინგსი (2012) ამბობს, რომ პიესის ცენტრალური გმირები ინარჩუნებენ თავიანთ რეალობას, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი ეძებენ ავტორს, რო-

მელიც მათ მისი ფანტაზიის ნაწარმად პროდუქტად გადააქცევს. თუმცა ისინი უკვე თავისთავად არიან შექმნილი სახეები, თავიანთი ისტორიით, თავიანთი პერსპექტივებით, თითოეული მათგანი საკითხისადმი თავისი პერსპექტივიდან გამომდინარე მსჯელობს და თითოეული თავისი სიმართლის დამტკიცებას ცდილობს. ექვსივე პერსონაჟის დრამა იმაში მდგომარეობს, რომ მათ ამ ტრაგედიის დასრულება სურთ. პირანდელომ ისინი მშფოთვარე სულების სახით წარმოგვიდგინა, რომლებიც დასასრულს ეძებენ. თითქოს აღარ სურთ ერთსა და იმავე წრეზე ტრიალი, დაილაღნენ ამ დაუსრულებელი დრამით და სჭირდებათ, რომ მათ პიესაშიც დაისვას წერტილი. ამ წერტილს კი ვერავინ დასვამს მწერლის გარდა.

აღსანიშნავია აგრეთვე ის ფაქტიც, რომ პირანდელომ არა მხოლოდ ამ პიესაში, არამედ მის მოთხრობებში „პერსონაჟის ტრაგედია“ და „საუბრები პერსონაჟებთან“ მოქმედ გმირებს ავტორთან აუცხობს. ეს, ერთი მხრივ, ტაქტიკაა იმისა, რომ განასხვავოს რეალობა ილუზიისაგან, თუმცა, ამასთანავე – ჩაითრიოს მკითხველი თავის გამონაგონში.

„იმის თქმა მინდოდა, რომ არავის ძალუძს ის სახე შექმნას, როგორც მე ვარ სინამდვილეში, ვერც გრიმი და ვერც სხვა საშუალება ვერაფერს უშველის! კარგი, გარეგნობაზე ნურაფერს ვიტყვით, მაგრამ მსახიობი ხომ მაინც ჩემდამი თავის დამოკიდებულებას გადმოგვცემს, – თუკი გააჩნია, – ჩემი შინაგანი სამყარო კი უცნობი რჩება, ესე იგი ისეთს წარმოადგენს, როგორსაც თვითონ მხედავს და არა ისეთს, როგორც სინამდვილეში ვარ“. – აცხადებს მამა და თავადვე ენმინება ამ სიტყვებით, პიესაში გამოთქმულ იმ აზრს, რომ ჩვენ – ყველანი ერთნი კი არა, ათნი და ათასნი ვართ. ჩვენ – ყველანი კონკრეტული ნიღბებით ვთამაშობთ იმ როლს, რომელსაც თავად ვირჩევთ, ან იმ როლს, რომელსაც სხვები მოგვანიჭებენ. ავტორიც სწორედ საკუთარ როლს თამაშობს, პიესაშიც და რეალურ ცხოვრებაშიც. თუმცა პიესაში ავტორი არა მხოლოდ ავტორის, არამედ, ერთი მხრივ, პერსონაჟის როლსაც კი ირგებს. ეს ყველაფერი კი იმითაა გამოწვეული, რომ თითოეული მოქმედებისას, ავტორი პერმანენტულად იბადება, რადგან მან, ისევე როგორც რეჟისორმა, არ იცის, თუ რას მოიმოქმედებენ მისი პერსონაჟები.

პერსონაჟის ავტონომიურობა ის მოვლენაა, რომლის საშუალებითაც პირანდელომ გაარღვია საზღვარი რეალისტურობასა და გამონაგონს შორის და ავტორიც და მსმენელიც მკითხველიც დრამის ნაწილად აქცია. სწორედ ამ ნოვატორულმა მიდგომამ, რომელსაც შეგვიძლია ვუწოდოთ „თეატრი თეატრში“ პირანდელოს პიესებს რეალისტურობა შესძინა.

გარდა ამისა, იგი არისტოტელესეულ კონცე-

ფციას იყენებს, რომ დრამა, რეალურ ცხოვრებას უნდა ასახავდეს, სწორედ ამიტომ, პიესაშიც რიგითი ადამიანები ჰყავს წარმოჩენილი, მთელი თავისი დადებითი და უარყოფითი თვისებებით. უცნობი ავტორი, რომელიც პიესაში ამ პერსონაჟთა შემოქმედად გვევლინება, გამოხატავს ავტორი-ღმერთის იდეას. გზად-კარგული, არეული, ქაოსში მცხოვრები პერსონაჟები ეძებენ ავტორს, ეძებენ დაკარგულ ღმერთს, რომელმაც შექმნა ისინი, თუმცა შემდეგ მიატოვა, ან პირიქით, მათ დაივიწყეს ავტორი-ღმერთი. ისინი ეძებენ ავტორს, რათა მან მათი ცხოვრება დააღაგოს, სწორხაზოვნება დაუბრუნოს და მათი დრამა დაასრულოს. თუმცა როგორც პიესის დასასრულში ჩანს, ავტორი ამ დრამას ვერ შევლის, პერსონაჟთა ცხოვრება მხოლოდ ფურცელზე დაწერილი სცენარი არ არის, ისინი ნამდვილი ადამიანები არიან, ავტონომიური ქმნილებები და მათი ცხოვრება პიესის დასასრულს ვერ დასრულდება. ამის მანიშნებელია გერი, რომელიც სიცილ-სიცილით გადის სცენიდან, თითქოს მისი როლი ამით არ ამოწურულა, მისი ცხოვრება ამით არ დასრულდება. იმავე მისიას ემსახურება სხვა პერსონაჟთა ლანდები, რომლებიც რეჟისორს ეჩვენება.

ავტორის მაძიებელი ექვსი პერსონაჟი – ესაა ერთგვარი დრამა, რომელიც სცენაზეც და ავტორის გონებაშიც ერთდროულად თამაშდება. დრამა პიესის, ან ზოგადად, ნაწარმოების შექმნისა. ავტორის ტანჯვა, პერმანენტული სიკვდილი და დაბადება, რომელსაც არ უჩანს ბოლო. ამ დაუსრულებელ დრამაში ავტორი მუდმივად ეძებს პერსონაჟებს, პერსონაჟები კი – ავტორს. პერსონაჟთა ლანდები პიესის ბოლოს კი იმას აღწვანავს, რომ ისინი მუდმივად ცოცხლობენ ავტორის გონებაში, მის შემოქმედებით „სამზარეულოში“ და მუდმივად განახლების პროცესში არიან.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. როლან ბარტი. ავტორის სიკვდილი. თარგმანი მალხაზ ხარბელიასი. „არილი“. 2009;
2. Caesar, Ann. (1998). Characters and Authors in Luigi Pirandello. New York: Oxford University Press.
3. Cummings, K J. (2012). A Study Guide to Six Characters in Search of an Author: A Comedy in the Making.
4. Heims, Neil. (2012). Luigi Pirandello. Literary Contexts in Plays, 6 (2), 1-5.
5. Lorch, Jennifer. (2005). Pirandello: Six Characters in Search of an Author. Cambridge University Press
6. Sagar, Keith. (2008). Luigi Pirandello: Six Characters in Search of an Author and Henry IV.

„ილია ჭავჭავაძის
პერსონალური
ენციკლოპედიის“
მეორე წიგნი

გამომცემლობა „უნივერსალმა“, „ილია ჭავჭავაძის პერსონალური ენციკლოპედიის“ პროექტის ფარგლებში, გამოსცა მეორე წიგნი – „ილია ჭავჭავაძის პერსონალური ენციკლოპედია“ (მასალები), რომელიც მოიცავს პერიოდს, 1837-დან 1907 წლამდე.

ილია ჭავჭავაძის, მწერლისა და მოღვაწის, მონუმენტური ფიგურის წარმოჩენა პერსონალურ ენციკლოპედიაში შეუძლებელია მე-19 საუკუნის საქართველოს საზოგადოებრივ-პოლიტიკური, კულტურული გარემოს გაუთვალისწინებლად. როგორც წიგნის მესვეურები ამბობენ, სწორედ ეს მრავალმხრივობა და მრავალსაბუქიანობა განაპირობებდა კვლევის სირთულეს.

მათ მოიძიეს, შეისწავლეს და დაადგინეს მრავალი მოვლენა, ფაქტი, თარიღი, მონაცემი, პიროვნება, ტოპონიმი და სხვ. უშუალოდ კვლევის პროცესში დაბუშავდა პირველწყაროები, დიდძალი საარქივო მასალა (მათ შორის საოჯახო არქივები), პერიოდული გამოცემები, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების, თეატრალური, ეთნოგრაფიული და სხვა საზოგადოებების, მრავალი ორგანიზაციის შემონახული დოკუმენტაცია, ასევე – ინტერნეტ-სივრცეში არსებული უამრავი წყარო.

შესწავლილი იქნა ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა ტომეულებიც, ილიას ბიბლიოგრაფია,

საიუბილეო კრებულები, მემუარული ლიტერატურა, ქართული და უცხოური ენციკლოპედიები, პერიოდული გამოცემები, ბიბლიოგრაფიული ცნობარები...

საგულისხმოა, რომ პერსონალურ ენციკლოპედიაში არ აისახა მხოლოდ ილიას ლიტერატურული მემკვიდრეობა, ილია მრავალმხრივი მოღვაწე იყო და კვლევის პრიორიტეტებიც ამ მოღვაწეობის გათვალისწინებამ გამოკვეთა.

ერთი სიტყვით, ენციკლოპედიაზე მომუშავე ჯგუფს დიდი შრომა და ძალისხმევა დასჭირდა, რომ ამ ვრცელ, 1248-გვერდიან ნაშრომს დღის სინათლე ეხილა.

ენციკლოპედიის პროექტის კონცეფცია მომზადდა 2006 წელს, ილია ჭავჭავაძის კვლევის ცენტრში. პირველი წიგნი – „სიტყვანი“ 2010 წელს გამოიცა, მაგრამ პროექტზე მომუშავე მკვლევართა ჯგუფმა მას შემდეგაც განაგრძო მუშაობა და აი, ჩვენ წინაშეა მეორე წიგნი – „მასალები“, რომელიც გამოიცა ექვთიმე თაყაიშვილის სახელობის საქველმოქმედო ფონდის მხარდაჭერით. ილია ჭავჭავაძის კვლევის ცენტრისა და პროექტის დირექტორია, ფილოლოგიის დოქტორი ნინო მამარდაშვილი.

ჟურნალი „ანეული“ მკითხველს სთავაზობს ამ ნაშრომის წინასიტყვაობას, მცირეოდენი შემოკლებით.

წინამდებარე წიგნის სახით მკითხველს ვთავაზობთ ნაშრომს, რომელსაც, ავტორთა ჩანაფიქრით, ილია ჭავჭავაძის პერსონალური ენციკლოპედია უნდა დაეფუძნოს.

ქართულ ლიტერატურულ სინამდვილეში ეს იქნება პირველი ამ ტიპის ენციკლოპედია და საკვირველი არ უნდა იყოს, რომ ის სწორედ XIX საუკუნის მეორე ნახევრისა და XX საუკუნის დამდეგის უდიდესი ქართველი მოღვაწის, ილია ჭავჭავაძის სახელს დაუეკავშირეთ, ილია ჭავჭავაძის, რომელიც, გიორგი აბაშიძის ზუსტი შეფასებით, მართლაც განგებამ მოუვლინა ჩვენს ქვეყანას ყველაზე კრიტიკულ ჟამს, ერის ფეხზე წამოსაყენებლად და სულიერი სიკვდილისგან მის გადასარჩენად (იხ. გიორგი აბაშიძე, „ილია ჭავჭავაძე“, თბ., 2010, გვ. 16, 17).

სულიერი სიკვდილისა და ერის დაღუპვის საფრთხედ კი თავად ილია ჭავჭავაძეს ის ვითარება ესახებოდა, როცა ერი ივიწყებს თავის ვინაობას, კარგავს საკუთარ წარსულთან კავშირს, ეჩვევა მონობას და აღარ გრძნობს თავისუფლებისათვის ბრძოლის წყურვილს. აი, სწორედ ასეთ ვითარებაში შემოღვა ფეხი სამოღვაწეო სარბიელზე თავის თანამოაზრე „თერგალეულებთან“ ერთად 23 წლის ილიამ, სრულიად მკაფიოდ გამოკვეთილი მიზნით, ჩამდგარიყო ქვეყნისა და ერის სამსახურში. და თუ დაკვირვებით გადავხედავთ ილია ჭავჭავაძის ცხოვრების გზას, მის სალიტერატურო და სამოქალაქო მოღვაწეობას ნახევარი საუკუნის მანძილზე, თუ გავიხსენებთ მხატვრული თარგმანისა და სალიტერატურო ენის საკითხებზე მის პირველ კრიტიკულ წერილებს, – მენის გავარდნის ეფექტი რომ ჰქონდა და თავზარი

დასცა ჟურნალ „ცისკრის“ გარშემო შემოკრებილ იმდროინდელ მწერლობას, – თუ გავიხსენებთ მის „საქართველოს მოამბესა“ და „ივერიას“, თვალს გადავალებთ მის პუბლიცისტურ წერილებს, უაღრესად ფართო მასალასა და ღრმა პროფესიულ ცოდნაზე დამყარებულ ნარკვევებსა და გამოკვლევებს, მის „მგზავრის წერილებს“, „აჩრდილს“, პატრიოტულ ლირიკასა და სოციალურ პრობლემატიკაზე აგებულ პროზაულ ნაწარმოებებს, თუ გავიხსენებთ, ამასთანავე, მის აქტიურ საქმიანობას პროფესიულ თუ სხვადასხვა საქველმოქმედო გაერთიანებებში (ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება, დრამატული საზოგადოება, შეუძლებელ მოსწავლეთა დამხმარე საზოგადოება და სხვ.), ორი ათეული წლის განმავლობაში მისი თავმჯდომარეობით მოქმედი თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის როლს საქართველოს კულტურულ-საგანმანათლებლო ცხოვრების წინსვლასა და განვითარებაში, ჩვენთვის ცხადი გახდება, თუ რას გულისხმობდა და რა კონკრეტული შინაარსით ივსებოდა ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში ილია ჭავჭავაძის „საქვეყნო სამსახური“ და რაოდენ ფართო და მრავალფეროვანი იყო ის გზები და საშუალებები, რომელთა მეშვეობითაც ცდილობდა, განეხორციელებინა თავისი პირველი და უმთავრესი ამოცანა – გაეღვიძებინა ქართული ეროვნული სული, ეროვნული თვითშეგნება, გაეცოცხლებინა ქართველ კაცში ეროვნული ღირსების გრძნობა და აღედრამასში საკუთარი ძალებით ცხოვრების გაუმჯობესებისა და წინსვლის ჟინი და სურვილი.

ილიამ „სალათას ძილისაგან გამოაფხიზლა“ (იხ. გ. აბაშიძე, იქვე) და ამოდრაჯა მიძინებული ქართული საზოგადოებრივი აზრი, მობილიზება მოახდინა და სამოქმედოდ გამოიწვია ქვეყანაში პოტენციურად არსებული ეროვნული ძალები.

ნახევარი საუკუნის განმავლობაში არ ყოფილა საქართველოს ცხოვრებაში პრობლემა, რომელიც მის გამჭრიახ გონებას არ შეეძინა, არ გამოსმაურებოდა და არ მისწვდომოდა მისი ბასრი კალამი. ქალაქისა თუ სოფლის ყოფა, განათლებისა თუ სამედიცინო მომსახურების სფერო, მევენახეობა-მელკინეობის სპეციფიკური საკითხები, ხიზნებისა თუ ქართულ მიწებზე დასახლების პრობლემები, თეატრი, ბანკი... – ილია ჭავჭავაძეს ყველგან ეთქმოდა სიტყვა, ამბობდა კიდევ და ყველა საქმეში ასრულებდა წარმმართველ როლს. ხელს უწყობდა კერძო ინიციატივას საზოგადო საქმეში, იბრძოდა თავისუფლების საზღვრების გაფართოებისთვის ყველგან, სადაც კი ეს შესაძლებელი იყო მოცემულ დროსა და პირობებში – მოითხოვდა თვითმმართველობის შემოღებას, ქალაქებისა და რუსეთის სოფლების მსგავსად, საქართველოს სოფლებშიც; თავადაზნაურობას მოუწოდებდა, მაქსიმალურად გამოეყენებინა კანონით მინიჭებული უფლებები და თავისი სატკივარისთვის, რომელიც ასევე ქვეყნის სატკივარიც იყო, თავადვე მოეწოდებდა და მოეგვარებინა კრების მიერ არჩეული წინამძღოლის მეშვეობით თუ მთავრობასთან შუამავლობით. 900-იან წლებში

კი ქვეყნის ცხოვრების ცალკეულ სფეროებში თავისუფლების საზღვრების გაფართოებისთვის ეს ბრძოლა დაგვირგვინდა რუსეთის იმპერიის ფარგლებში საქართველოს ავტონომიის მოთხოვნით, რაც გამოითქვა და იმპერატორისათვის გასაგზავნ პეტიციაში ილიას წინადადებით ჩაიწერა სიტყვებით: „თავადაზნაურობა, ზრუნავს რა სახელმწიფოს საზოგადო სარგებლობის და საჭიროებისათვის, მტკიცედ დარწმუნებულია, რომ მშვიდობიანი და კულტურული განვითარება ქართველი ხალხისა შეიძლება მხოლოდ მაშინ, თუ საქართველოს, რუსეთის სახელმწიფოს ამ განუყოფელ ნაწილს და ნებაყოფლობით იმასთან შეკავშირებულს, მიენიჭება უფლება საკუთარ კანონებით მართვა-გამგეობისა. ეს კანონები უნდა დადგენილ იქნას ადგილობრივ წარმომადგენლობით კრების მიერ, არჩეულის მთელის საქართველოს მცხოვრებთა საყოველთაო, პირდაპირ, საიდუმლო და თანასწორ ხმის უფლებით“ (იხ. გაზ. „ცნობის ფურცელი“, 1905, №2787).

საგულისხმოა, რომ სპირიდონ ვირსალაძის (იხ.) მოგონების მიხედვით (იხ. 47, გვ. 271), 1905 წელს, ავტონომიის მიღების შემთხვევაში, საქართველოს პრეზიდენტის კანდიდატურად დასახელებული ყოფილა ილია ჭავჭავაძე (იხ. 47, გვ. 271). და ამაზე ღირსეულ კანდიდატს ვერც დაასახელებდნენ. ამას ადასტურებს ილიას მთელი განვლილი გზა, მისი ფართო შემოქმედებითი და საზოგადოებრივი მოღვაწეობა, პრობლემაური საკითხების მოძველები ღრმა პუბლიცისტური და პოლემიკური წერილები, შინაური და საპოლიტიკო მიმოხილვები, სხვადასხვა დროს წარმოთქმული სიტყვები, სახელმწიფო საბჭოში მისი მუშაობა და საჯარო გამოსვლები... გზა და საშუალება რომ მისცემოდა, ის იქნებოდა ისეთივე სახელოვანი პრეზიდენტი პატარა საქართველოსი, როგორც იყო დიდ ბრიტანეთში გლადსტონი, თავად ილია რომ „დიდებულ მოხუცებულად“ მოიხსენიებდა, როგორც იყო საფრანგეთში გამბეტა. ილია იყო ჭეშმარიტად სახელმწიფო კაცი, დიდი ეროვნული მოღვაწე, და მისი პიროვნების მასშტაბურობა პერსონალურ ენციკლოპედიაში მითითებულმა, კონკრეტულ თუ ფართო მსოფლმხედველობრივ საკითხებთან დაკავშირებულმა სტატეებმა უნდა წარმოაჩინოს.

ილია ჭავჭავაძის სიტყვიერი ნაღვაწი თავმოყრილია მისი თხზულებების ოცტომეულში და უკლებელია შეტანილი წინამდებარე წიგნში. ყველა მისი ლექსი, პოემა, პროზაული თუ დრამატული ნაწარმოები, ლიტერატურული თუ პუბლიცისტური წერილი, ნარკვევი თუ სამეცნიერო გამოკვლევა უნდა იქცეს ცალკე სტატეის ობიექტად და ამგვარად გამოიკვეთოს თვით ენციკლოპედიის ფარგლებში დიდი მხატვრისა და მოაზროვნის სახე. ამ მხრივ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იქნება სტატეები ილიას შემოქმედების – მხატვრულის, ლიტერატურულ-კრიტიკულის თუ პუბლიცისტურის – პრობლემატიკაზე, რომელთაგან არაერთისკენ მთელი ცხოვრების მანძილზე იყო მიჰყვრობილი ილიას ყურადღება. აი, ამ ფაქტის დამადასტურებელი ერთი

მაგალითი: თავის პირველსავე პერიოდულ გამოცემაში, 1863 წლის ე. „საქართველოს მოამბის“ № 8-ში, ილია აქვეყნებს ცნობილი ფრანგი მწერლისა და დიდი ჰუმანისტის, ვიქტორ ჰიუგოს მიმართვას ჟენევის კონსტიტუციის სარევიზიო კომისიის წევრებისადმი, რომელთაც დაბეჯითებით ურჩევს უარი თქვან კონსტიტუციაში სიკვდილით დასჯის კანონის დატოვებაზე. „მცირე ხალხი ქვეყანაზე არ არის“; – ნათქვამია მიმართვაში. – „სიდიდე ხალხისა მისი რიცხვით კი არ იზომება, როგორც სიდიდე კაცისა არ იზომება ტანადობით. ამ შემთხვევაში ზომად ხალხის სათნოებისა და გონიერების ნიჭის რიცხვია. მხოლოდ იგი, ვინც დიდ, სამაგალითო საქმესა იქმს – მარტო იგია დიდი. ხალხი კაცად უნდა იყოს, კაცს კიდეც სული უნდა ჰქონდეს. მაშინ, როდესაც მთელი ევროპა უკან მიდის, კარგი იქნებოდა, რომ ჟენევა წინ წავიდეს...“

მშვენიერი საქმე იქნებოდა, რომ ჟენევამ სიკვდილით დასჯის გადადება დიდ სახელმწიფოებს დაასწროს“, – წერს ჰიუგო და ეს მისი აზრი და სიტყვები, რაღა თქმა უნდა, სავსებით ეთანხმება და ეხმიანება ჟურნალის რედაქტორის აზრსა და სულისკვეთებას.

1879 წელს ილია წერს და აქვეყნებს მოთხრობას „სარჩობელაზე“. 1894 წელს ის კვლავ უბრუნდება სიკვდილით დასჯის თემას და ახლა უკვე გაზ. „ივერიაში“ ბეჭდავს იმავე ჰიუგოს, იმჟამად ღვენილობაში მყოფი მწერლის მიმართვას კუნძულ გერნსის მკვიდრთადმი სიკვდილმისჯილი დამნაშავეის დასაცავად – არა გასამართლებლად, არამედ მისთვის სიცოცხლის შესანარჩუნებლად. გზის ბოლოს კი, უკვე სახელმწიფო საბჭოს წევრობის დროს, ილია მონაწილეობს სიკვდილით დასჯის კანონის გაუქმების პროექტზე 15-კაციანი კომისიის მუშაობაში და თავადაც ამზადებს სიტყვას სახელმწიფო საბჭოს ტრიბუნლიდან წარმოსათქმელად ამ სასჯელის წინააღმდეგ, რადგან, ჰიუგოს მსგავსად, ისიც ფიქრობს, რომ დამნაშავეის – თუნდაც უმიძიეს დანაშაულში ბრალდებულის – სიკვდილით დასჯა უადრესად არაჰუმანური, ღვთის ნების საწინააღმდეგო აქტია და მით უფრო მიუღებელი და უმართებულოა, რომ ის კი არ ამცირებს, არამედ კიდევაც ზრდის ქვეყანაში დამნაშავეთა და, შესაბამისად, დანაშაულთა რიცხვს. ისიც საინტერესოა, რომ ჩვენამდე მოღწეული ცნობის თანახმად, ილიას დახმარებით ერთი სიკვდილმისჯილი ადამიანისთვის სასჯელის უმაღლესი ზომა 9 წლის კატორღით შეუცვლიათ და, როგორც გვაუწყებს თანამედროვეის მოგონება, ის კაცი ილიას მზეს ფიცულობდა სიცოცხლის ბოლომდე.

ილია არ წერდა და არ იღვწოდა ასე, გამოცალკევებით, მხოლოდ ეროვნული სულის აღორძინებისა და აღზევებისათვის. როგორც თავისი შემოქმედებით, ისე პირადი მაგალითით ის საზოგადოებაში ამკვიდრებდა მაღალ სულიერ ღირებულებებს, პირველ ყოვლისა, ქრისტეს მოძღვრებასა და მის მცნებებზე დამყარებულს, ამკვიდრებდა და განამტკიცებდა რუსთველურ სულისკვეთებას, შეახსენებდა რა მკითხველ საზოგა-

დობას მის შეგონებებს პუბლიცისტურ წერილებსა თუ მხატვრულ ნაწარმოებებში.

ილიასთვის მიზანი არ ამართლებს საშუალებას, წმინდა მიზნის მისაღწევად უღირსი ხერხები და საშუალებები არ გამოიყენება; თავისუფლება პასუხისმგებლობას გულისხმობს, უფლება – მოვალეობას; საკუთარი უფლების დაცვა სხვისი უფლების შელახვას გამორიცხავს; საკუთრება და პიროვნება, მისი ღირსება, ილიას რწმენით, ხელშეუხებელია; სამართალი არ უნდა დაემსგავსოს ზღვევას და სხვ.

მაცხოვარმა, წერს ერთგან ილია, „აღამაღლა ღირსება და პატივი ადამიანისა იქამდე, სადამდინაც მისდა მოსვლამდე ვერ მიმწვდარიყო ადამიანის შემინებული გონება და გაუღვიბებული გრძობა. „ვით მამა ზეცის, იყავ შენ სრულიო“, უმოძღვრა კაცს და ამით გვამცნო, რომ კაცი შემძლებელ არის აღსვლად ღვთაების სისრულემდე. რაოდენი დიდებაა და პატივი კაცის ბუნებისა ამ ექვს სიტყვაში, ღვთისა ბაგეთაგან წარმოთქმულში!.. იღვაწე და ღვთის სისრულემდე შენც შეგიძლია ახვიდე და მიახწიო. ესოდენი განდიდება და აღმატება ადამიანის ღირსებისა ჯერ მანამაღე არა ადამიანს არ გაეგონა და საკვირველია განა, რომ ყოველ ამის შემდეგ ყოველწლივ იესო ქრისტეს შობის დღეს ვადიდებთ, ერთმანეთს სიხარულით ვულოცავთ, ვმხარულობთ და თვითოეულის გული მოწყალებისათვის და მადლისათვის სძებრს“. – ასე უხმობდა და დღესაც უხმობს ილია თანამემამულეებს სულიერი სიმაღლეებისკენ და დიდი მოღვაწის ეს ძალისხმევა მის პერსონალურ ენციკლოპედიაში მითითებულმა სტატიებმა უსათუოდ უნდა გამოკვეთოს და ნათელყოს.

ილია ჭავჭავაძის ნახევარსაუკუნოვან დაუცხრომელ ლიტერატურულ და საზოგადოებრივ მოღვაწეობას 1907 წლის 30 აგვისტოს (12 სექტემბერს ახ. სტ.) საგურამოსკენ მიმავალ გზაზე, წინამართან ნასროლი ტყვიით დაესვა წერტილი.

ჩვენ მიერ წარმოდგენილი „მასალების“ მიხედვით შედგენილი ილიას პერსონალური ენციკლოპედია, ვფიქრობთ, დაინტერესებულ მკითხველს შესაძლებლობას მისცემს, თვალი მიადევნოს მწერლის ცხოვრების გზას მისი დასაწყისიდან უკანასკნელ დღემდე, სიცოცხლის მოწამებრივ აღსასრულამდე. გიმნაზია, უნივერსიტეტი, საქართველოში დაბრუნების პირველ წლებში სახელმწიფო სამსახური ქუთაისსა და ღუშეთში, „საქართველოს მოამბის“, „დროება“- „ივერიის“ რედაქციები, ბანკი, სხვადასხვა სახის საზოგადოებრივი კავშირები და გაერთიანებები, ამ გაერთიანებების, ბანკისა და თბილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა ყოველწლიური თუ საგანგებო ყრილობები, ბოლოს კი, სახელმწიფო საბჭოსა და სათათბიროს საშუალო სესიები – ძირითადად ამ სივრცეებში ტრიალებდა ილია ჭავჭავაძე და, შესაბამისად, წარმოდგენილი ენციკლოპედიის ერთი დიდი განყოფილება, სახელწოდებით „ილიას გარემოცვა“, მისი საქმიანი თუ უბრალო ადამიანური კონტაქტების სწორედ ამ სივრცეებში ძიების შედეგადაა შექმნილი. ენციკლოპედიაში ამა თუ იმ

პერსონის მონაცემების შეტანისას ვცდილობდით, ყოველთვის მიგვენიშნებინა ილიასთან მის პირდაპირ თუ არაპირდაპირ კავშირზე, რათა მკითხველს არ გასჩნებოდა კითხვა ილია ჭავჭავაძის პერსონალურ ენციკლოპედიაში მისი შეყვანის მართებულობის თაობაზე.

საკითხისადმი ასეთი მიდგომის საფუძველზე შეგვეყავს ილიას ენციკლოპედიაში ყველა დამფუძნებელი წევრი ქმწ-კგ საზოგადოებისა, რომლის გამგეობის თავმჯდომარე დიმიტრი ყიფიანისა და ივანე ბაგრატიონ-მუხრანელის შემდეგ, სიცოცხლის ბოლომდე, ილია ჭავჭავაძე იყო (მანამდე იყო თავმჯდომარის მოადგილე). დამფუძნებელი წევრები ყოველთვის ურად სოლიდურ საწევრო გადასახადს იხდიდნენ და ხშირად შეწირულებითაც ეხმარებოდნენ საზოგადოებას, რომელიც ყველაზე მასშტაბური საქველმოქმედო საზოგადოება იყო საქართველოში და უაღრესად მნიშვნელოვან საქვეყნო საქმესაც ახმარდა შემოსავალს:

ხსნიდა სოფლებში სკოლებს, ფულით, სახელმძღვანელოებითა თუ სასწავლო ნივთებით ეხმარებოდა უკვე არსებულ სასწავლებლებს, აფუძნებდა ბიბლიოთეკა-სამკითხველოებს, გამოსცემდა წიგნებს, აარსებდა სტიპენდიებს წარჩინებული მოსწავლეებისთვის... ბუნებრივია, ენციკლოპედიაში უნდა შესულიყო და შევიდა კიდევ იმ პედაგოგთა გვარები, რომლებიც წლების განმავლობაში მსახურობდნენ (ზოგჯერ უსასყიდლოდაც კი) ქმწ-კგ საზ-ის მიერ გახსნილ და მისი დაფინანსებით არსებულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში – სკოლებსა თუ ბიბლიოთეკებში.

ხსენებულ განყოფილებაში შევიდა იმ პირთა სახელები, რომელნიც უფლებამოსილნი იყვნენ დასწრებოდნენ თავად-აზნაურთა კრებებს და მონაწილეობა მიეღოთ მის საქმიანობაში – საკითხების განხილვასა თუ არჩევნებში. ასეთი უფლებამოსილებით იყო აღჭურვილი ილია ჭავჭავაძეც, რომელიც ამ კრებებზე ყოველთვის გამოთქვამდა აზრს, უსმენდა სხვებს, მონაწილეობდა ბჭობასა და ცალკეული გადაწყვეტილებების მიღებაში...

ენციკლოპედიაში შევიდა, აგრეთვე, ილიას პირად ბიბლიოთეკაში დაცული სამეცნიერო თუ მხატვრული თხზულებების ავტორთა სახელები, ასევე სახელები იმ ადამიანებისა, რომელთა კორესპონდენციები, პუბლიცისტური თუ კრიტიკული წერილები, ორიგინალური თუ თარგმნილი მხატვრული ნაწარმოებები, შეკრებილი ხალხური სიტყვიერების ნიმუშები მეტ-ნაკლები სისტემატიურობით იბეჭდებოდა „ივერიაში“, ილიას მიერ დაფუძნებულ გაზეთში (1879-1885 წწ-ში ჟურნალი), რომლის რედაქტორ-გამომცემელი 1901 წლის 5 დეკემბრამდე, ხოლო გამომცემელი, 1902 წლის 20 ივლისამდე, თავად იყო. შევიდა იმათი სახელებიც, ვის თხზულებებსაც (მხატვრული იქნებოდა ტექსტი, პუბლიცისტური თუ სამეცნიერო) ქართულ თარგმანში აცნობდა ილიას გაზეთი მკითხველ საზოგადოებას.

აუცილებლად მივიჩნით, ენციკლოპედიაში შეგვეტანა იმ პირთა სახელებიც, რომელთა თაოს-

ნობით – და ხშირად ხარჯითაც – იხსნებოდა სოფლებში სკოლები, ბიბლიოთეკები, იდგებოდა საქველმოქმედო წარმოდგენები, ფუძნდებოდა აფთიაქები, მაღაზიები... მოყვასისთვის უანგარო შრომა, უანგაროდ სიკეთის ქნა ზოგჯერ არცთუ დიდი შეძლების ადამიანთაგან მაღალი ზნეობრივი აქტი იყო, რასაც ილია ჭავჭავაძის გაზეთი დიდად აფასებდა და არა მარტო მაღლიერების ნიშნად, არამედ ქველმოქმედების წახალისების მიზნითაც, აღუნიშნავად არ ტოვებდა.

წიგნში შევიტანეთ რუსეთის სახელმწიფო საბჭოს გარდა, სათათბიროს წევრთა გვარებიც. ილია, მართალია, სახელმწიფო საბჭოს წევრი იყო, მაგრამ ურთიერთობა ჰქონდა – ზოგთან საკმაოდ ახლო – სათათბიროს წევრებთანაც, დიდი ინტერესით ადევნებდა თვალს სათათბიროს სხდომებს, განსაკუთრებით გამოსვლებს ქართველი დეპუტატებისა, რომელთაგან იმ დროს მხოლოდ ერთი, იოსებ ბარათაშვილი, იყო სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის წარმომადგენელი, დანარჩენები კი – სოციალ-დემოკრატები, ანუ ილიას პოლიტიკური ოპოზიციონერები და მისი მოწინააღმდეგენი არსებით საკითხებში, მათ შორის უმთავრეს – საქართველოს ავტონომიის – საკითხში.

ილიას იურიდიული განათლება ჰქონდა მიღებული პეტერბურგში, იურისტი გახლდათ და თავისი პროფესიით ათი წელი მუშაობდა ლუშეთში: ჯერ იყო მომრიგებელი შუამავალი, შემდეგ – მომრიგებელი მოსამართლე. ამ ხნის განმავლობაში ათასზე მეტი საქმე განუხილავს და, შესაბამისად, ამდენივე ადამიანის სარჩელზე მიუღია გადაწყვეტილება. მცირე ნაწილი ოქმებისა, რომელთაც ილია ხშირად საკუთარი ხელით წერდა, გამოქვეყნებულია (იხ. ვ. ჟვანია, „ილია ჭავჭავაძის იურიდიული მოღვაწეობა“, საისტორიო მოამბე, 1965, 19-20).

მისი მიუდგომლობის, სამართლიანობისა და კანონისადმი ერთგულების საჩვენებლად ენციკლოპედიაში შეყვანილი არიან, შერჩევით, რამდენიმე საქმის სუბიექტები, უმთავრესად სხვადასხვა წოდების მოსარჩლე მოპასუხე: გლეხი და აზნაური, გლეხი და თავადი. მკითხველი ადვილად შენიშნავს, რომ მოსამართლე ილიასთან მაღალი წოდების წარმომადგენელი – აზნაური იქნება თუ თავადი – ვერ ახერხებს თავისი წოდებრივი უპირატესობით ქვემდგომის დაჩაგვრას: საქმეს ხშირად სწორედ გლეხი იგებს (ილიას უბის წიგნაკში გვხვდება აშკარად კმაყოფილების გამოხატველი ჩანაწერები: „ვარძიგულაშვილმა მიიღო სრული კმაყოფილება მეპატონისგან – ოთხი თუმანი და ნახევარი“ – იხ. ხეც., ილია ჭავჭავაძის ფონდი, № 63, უბის წიგნაკი № 8; „[იაკობ დიხუაშვილისა და თ. გიორგი ბაგრატიონ-მუხრანსკის] საქმე ისე გათავდა, რომ კანონით დიხუაშვილს უნდა დაუბრუნდეს ის საბადლო [ვენახი] და არც დაემალოს სხვა მიწაზედ ვენახის გაშენება“ – იხ. ხეც., ილია ჭავჭავაძის ფონდი, №63, უბის წიგნაკი №8).

ტოპონიმების ჩამონათვალში ილიას პუბლიცისტურ წერილებში მოხსენიებული დედაქალაქებისა და

საყოველთაოდ ცნობილი ქვეყნებისა თუ ქალაქების, ზღვებისა თუ ოკეანეების, ასევე იმ დასახელებების გარდა, რომლებიც ქართველი მკითხველისთვის მანცდამანც განმარტებას არ საჭიროებს, თითქმის ყველა კომენტარებულია (მხოლოდ ზოგიერთი ტოპონიმი დაგვრჩა განუმარტავი იმის გამო, რომ მათ შესახებ ცნობები ვერ მოვიძიეთ). მითითებულია აგრეთვე ილიას ბიოგრაფიასთან, მის პირად თუ საქმიან ცხოვრებასთან ამა თუ იმ ადგილის კავშირი.

როგორც ცნობილია, 1890-იანი წლების ბოლოს და, განსაკუთრებით, 900-იანების დასაწყისში, სოციალ-დემოკრატიზმმა იმდღევანე საზოგადოებრივ აზრზე და ეროვნული მოღვაწის, ივანე როსტომაშვილის რედაქტორობით გამოძავალ ჟურნალშიც კი დამკვიდრდნენ.

ილია ჭავჭავაძესა და მის „ივერიაზე“ თავდასხმები გახშირდა. წლების განმავლობაში ბეჭდური სიტყვით გამოხატული აგრესია, ცილისწამება და ღირსების შემლახველი გამოხდომები 1907 წელს წიწამურზე საბედისწერო ტყვიის გასროლით დამთავრდა. ინტერესს იწვევს იმდროინდელი პერიოდიკის რეაქცია ამ ტრაგიკულ აქტზე. წინამდებარე გამოცემის შესაბამის განყოფილებაში აღინიშნა, რომელი გაზეთი როგორ გამოეხმაურა ილიას მკვლელობას, რა აზრი და პოზიცია გამოიკვეთა საზოგადოების ერთ ნაწილში ამ ფაქტის გამო, როგორ შეფასდა ატმოსფერო, რომელშიც შესაძლებელი აღმოჩნდა ასეთი საზარელი დანაშაულის ჩადენა და ვის მიმართ, ვისგან რა ბრალდებები ისმოდა ქვეყნისთვის იმ უმძიმეს დღეებში. განსაკუთრებით უცნაური ჩანს, თუმცა ეპოქის სულისკვეთებაზე მიანიშნებს ის გარემოება, რომ ზოგიერთმა გაზეთმა „ვერც კი შენიშნა“, რა მოხდა. მაგალითად, გაზეთი „ახალი ქვეყანა“, რომლის №11 გამოვიდა 2 სექტემბერს, ილიას მკვლელობიდან ორი დღის შემდეგ, ხოლო №12 – 9 სექტემბერს, მისი დაკრძალვის დღეს, ერთი სიტყვითაც არ ახსენებს ილია ჭავჭავაძეს.

წიგნს დავურთეთ შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის მიერ მომზადებული ილიას თხზულებათა ოცტომეულის საძიებლებში გამორჩენილ პიროვნებათა, გეოგრაფიულ სახელთა და პერიოდულ გამოცემათა ჩამონათვალი, ტომისა და გვერდის მითითებით, აღვნიშნეთ, ასევე, პირთა საძიებლებში დაშვებული შეცდომები. ეს გავაკეთეთ იმისათვის, რომ შემდგომში ამ გამორჩენილი პიროვნებებისა და ტოპონიმების ძიებით საენციკლოპედიო სტატიებზე მუშაობა არ გაძნელდეს და, მეორეც, თუ როდისმე შესაძლებელი გახდა ილიას თხზულებათა კვლავ აკადემიურად გამოცემა, დაშვებული შეცდომები შეუმჩნეველი არ დარჩეს და ახალ გამოცემაში არ განმეორდეს.

წიგნზე მუშაობისას ტექსტში მითითებული წყაროების გარდა გამოვიყენეთ ან გავითვალისწინეთ: ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა სრული კრებული ათ ტომად (პ. ინგოროყვას რედაქტორობით, თბილისი, 1953-1961 წწ.); ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა სრული კრებული ოც ტომად (ჯერ-

ჯერობით გამოცემული I-XV, XVII-XVIII ტომები, 1987-2007); ილია ჭავჭავაძის ბიობიბლიოგრაფია, I (1837-1907), II (1908-2007); „ილია ჭავჭავაძის ცხოვრებისა და შემოქმედების მატთან“, გამოცემლობა „მთაწმინდა“, 2017. პროექტის ხელმძღვანელი მაია ნინიძე, ელვერსია – გიორგი აბაშიძე, „ილია ჭავჭავაძე (ცხოვრება და ღვაწლი)“, თ., 2010; „საშვილიშვილო მოკავშირე – დიმიტრი ყიფიანი“, მასალები XIX საუკუნის ქართული საზოგადოებრივი აზრის ისტორიისათვის“, II, „ზეკარი“, თბ., 2007; ტ. ხუნდაძე, „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება“, გამომ. „საბჭოთა საქართველო“, თბ., 1960; თამაზ ჯოლოგუა, „ქართული ჟურნალისტიკის ისტორია (XIX საუკუნე)“, გამომცემლობა „არტანუჯი“, თბ., 2013; ქართული და უცხოური ენციკლოპედიები, ბიბლიოგრაფიული ცნობარები, XIX-XX სს-ის ქართული და უცხოური პერიოდიკა.

წარმოდგენილი ნაშრომი შეიქმნა ილია ჭავჭავაძის კვლევის ცენტრში, რომელიც 2006 წელს დაფუძნდა ფილოლოგიის დოქტორ ნინო მამარდაშვილის დიდი ძალისხმევით.

ცენტრი იმთავითვე დაკომპლექტდა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის თანამშრომლებით: გიორგი აბაშიძე (ფილოლოგიის დოქტორი, პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელი), მანანა ბარათაშვილი (ფილოლოგიის დოქტორი, პროექტის პასუხისმგებელი მდივანი), ნანა ზღვლაძე, მაკა კუჭუხიძე (ფილოლოგიის დოქტორი), ზინაბ ლომჯარია, ნინო მამარდაშვილი (ფილოლოგიის დოქტორი, ცენტრისა და პროექტის დირექტორი), თამარ მიქაძე (ფილოლოგიის დოქტორი), ნათელა საღირაშვილი (ფილოლოგიის დოქტორი), ლეილა სულხანიშვილი (ფილოლოგიის დოქტორი), მანანა ყიფიანი (ფილოლოგიის დოქტორი), მარი წერეთელი (ფილოლოგიის დოქტორი, ამჟამად ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი), გურამ ჭონხელიძე (ფილოლოგიის დოქტორი).

ნაშრომის ავტორთა ჯგუფმა მუშაობის დასრულებამდე აუნაზღაურებელი დანაკლისი განიცადა, რაც არ შეიძლება არ აღინიშნოს ღრმა გულისტკივილით. დავკარგეთ კოლეგები: ქ-ნი ნათელა საღირაშვილი, რომლის მოპოვებულიცაა, უმთავრესად, ცნობები ილიას დროის მოღვაწე ქართველი პედაგოგების შესახებ; ბ-ნი გურამ ჭონხელიძე – მასალების ძიებაში ქმედითი და ინიციატივიანი, ქ-ნი ლეილა სულხანიშვილი, წიგნის მთავარი რედაქტორი. საქმის ნამდვილი ერთუზიასტი, ჭეშმარიტად თავდადებული მუშაკი, ბ-ნი გიორგი (აგი) აბაშიძე – პროექტის იდეის ავტორი, ჯგუფის სამეცნიერო ხელმძღვანელი, ილია ჭავჭავაძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის უაღრესად ანგარიშგასაწვევი მკვლევარი და, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, იშვიათი პიროვნება, რომელიც უკვე თავისი არსებით ქმნიდა ერთობლივი მუშაობისათვის ესოდენ აუცილებელ მშვიდ, კეთილგანწყობილ ატმოსფეროს. – მაღლობა მათ.

მხატვნი — ხანის ბიზნისი

მეფე — გობიზილის სხეული